

20 lat szans i rozwoju

Korzyści przystąpienia do Unii Europejskiej
dla największych polskich miast w latach
2004-2023

RAPORT
Warszawa 2024

CENTRUM ANALIZ I BADAŃ

U
UNIA
METROPOLII
POLSKICH

IM. PAWŁA ADAMOWICZA

Opracowanie

Centrum Analiz i Badań Unii Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza

Zespół autorski

Bartosz Adamczyk
Anna Sobestjańska
Alicja Sopińska

Współpraca merytoryczna

Paweł Sajnog, Biuro Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju, Urząd m.st. Warszawy

Redakcja i korekta

Małgorzata Arażny

Projekt graficzny i skład

Centrum Analiz i Badań Unii Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza

ISBN: 978-83-67574-25-9

W raporcie wykorzystano ilustrację utworzoną przy pomocy narzędzia Canva.

Spis treści

Wstęp	4	1. Białystok	65
Nota metodologiczna	5	Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta	
Główne liczby i wnioski	10	Projekty samorządu dofinansowane z UE	79
I. Przemiany gospodarcze związane z wejściem do UE	15	2. Bydgoszcz	79
1. Transfery pomiędzy Polską i UE w latach 2004-2023		Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta	
2. Wzrost PKB Polski – konsekwencja wstąpienia do UE		Projekty samorządu dofinansowane z UE	93
3. Dochody miast UMP i wszystkich gmin w Polsce		3. Gdańsk	93
4. Bilans korzyści z obecności Polski w UE		Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta	
II. Polacy o wpływie obecności w UE na rozwój swojej miejscowości	27	Projekty samorządu dofinansowane z UE	107
1. Członkostwo w UE a rozwój miejscowości zamieszkania		4. Katowice	107
2. Rozpoznawalność projektów zrealizowanych z udziałem środków UE		Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta	
3. Rodzaje projektów zrealizowanych z udziałem środków UE		Projekty samorządu dofinansowane z UE	121
4. Ocena działań samorządu na rzecz pozyskania dofinansowania z UE		5. Kraków	121
III. Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miast UMP	38	Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta	
1. Liczba projektów		Projekty samorządu dofinansowane z UE	135
2. Projekty dofinansowane z UE wg kategorii		6. Lublin	135
3. Wartość projektów i wysokość dofinansowania z UE		Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta	
IV. Projekty samorządowe miast UMP dofinansowane z UE	47	Projekty samorządu dofinansowane z UE	149
1. Liczba projektów		7. Łódź	149
2. Struktura dofinansowania wg wybranych unijnych funduszy		Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta	
3. Projekty inwestycyjne		Projekty samorządu dofinansowane z UE	163
4. Projekty nieinwestycyjne		8. Poznań	163
5. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne		Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta	
6. Projekty międzynarodowe		Projekty samorządu dofinansowane z UE	177
V. Podsumowanie doświadczeń samorządów i obecne wyzwania	61	9. Rzeszów	177
VI. Projekty UE w miastach Unii Metropolii Polskich	65	Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta	
		Projekty samorządu dofinansowane z UE	191
		10. Szczecin	191
		Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta	
		Projekty samorządu dofinansowane z UE	205
		11. Warszawa	205
		Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta	
		Projekty samorządu dofinansowane z UE	219
		12. Wrocław	219
		Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta	
		Projekty samorządu dofinansowane z UE	

Wstęp

Dzień 1 maja 2004 r. zapisał się w polskiej i europejskiej historii jako epokowe wydarzenie. Z perspektywy Polski akcesja do Unii Europejskiej jest zwieńczeniem piętnastoletniej drogi, którą jako państwo pokonaliśmy w ramach transformacji postkomunistycznej od 1989 r.

Tego dnia Wspólnota Europejska dokonała największego rozszerzenia w historii, przyjmując razem z Polską do swojego grona 10 kolejnych państw. Co istotne, w większości leżących w Europie Środkowo-Wschodniej. Ich przyjęcie pozytywnie wpłynęło na rozwój gospodarczy i szeroko rozumiane bezpieczeństwo państw Unii. Otworzyły się nowe rynki wymiany handlowej oraz możliwości ekspansji przemysłu i biznesu. Możliwy stał się swobodny przepływ osób pomiędzy 25 państwami. Z kolei wspólne wartości prawne, społeczne i instytucjonalne objęły swoim zasięgiem nowe regiony, zapewniając całej wspólnotie stabilny rozwój. Staliśmy się częścią jednej z silniejszych pod względem gospodarczym wspólnot międzynarodowych, a przed Polską i jej mieszkańcami otworzyły się ogromne możliwości, niewyobrażalne dla poprzednich pokoleń. Jednocześnie wejście do Unii zobowiązało państwo polskie do stałego integrowania naszego kraju ze społecznością i strukturami unijnymi.

Z perspektywy samorządów, a szczególnie największych polskich miast, jedną z głównych szans była, i wciąż jest, możliwość korzystania z funduszy

europejskich. Ogromne transfery finansowe pozwoliły na dokonanie skoku cywilizacyjnego niemal we wszystkich obszarach funkcjonowania JST oraz znaczny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców. Dziesiątki tysięcy zrealizowanych projektów infrastrukturalnych i społecznych stworzyło nowe możliwości i szanse rozwoju dla wszystkich mieszkańców kraju. Zbudowano nie tylko niezbędną, nowoczesną infrastrukturę, ale też wzmocniono kapitał ludzki. Programy nieinwestycyjne pozwoliły m.in. na wyrównanie szans edukacyjnych i podniesienie kompetencji zawodowych Polaków, a w konsekwencji zwiększyły możliwości przeciwdziałania bezrobociu i wykluczeniu społecznemu.

W niniejszym raporcie skupiamy się na przedstawieniu korzyści, jakie osiągnęło 12 miast tworzących Unię Metropolii Polskich w ramach wykorzystywania środków pochodzących z funduszy europejskich. Staramy się podsumować, ile projektów oraz jakie projekty zrealizowano w miastach UMP na przestrzeni 20 lat. Pokazujemy, w których obszarach funkcjonowania miast dokonały się największe zmiany. **Przyglądamy się również wykorzystaniu środków europejskich przez mieszkańców, przedsiębiorców i inne podmioty z obszarów miast UMP. Przedstawiamy też wyniki badania opinii społecznej Polaków na temat wpływu przynależności do UE na rozwój ich miejscowości oraz oceny sprawności pozyskiwania unijnych środków przez samorządy.**

Znaczną część raportu poświęciliśmy projektom samorządowym finansowanym z udziałem funduszy europejskich. Korzyści z nich płynące są namacalne dla mieszkańców, a zmiany, które dzięki nim się dokonały, widać gołym okiem. To właśnie te działania i inwestycje spowodowały dynamiczny rozwój miast i bezpośrednio przełożyły się na poprawę jakości życia w lokalnych odczynach.

Nota metodologiczna

Nota metodologiczna

W raporcie wykorzystano następujące źródła danych:

Uwagi metodologiczne

1. Dane z urzędów miast UMP

- W analizie zaprezentowano **dane dotyczące projektów samorządowych (urzędów miejskich, podległych im jednostek i spółek miejskich)**, przekazane przez urzędy miast UMP, na które umowy podpisano i nie rozwiązano ich w latach 2004-2023, czyli od roku, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej. **Nie uwzględniono projektów przedakcesyjnych, to znaczy tych, na które umowy podpisano przed 2004 r.** Łączna wartość pozyskanego dofinansowania razem z projektami przedakcesyjnymi byłaby nieco wyższa - przykładowo w Warszawie wyniosłaby **o około 1% więcej**.
- Z analizy **wykluczono projekty związane z programem ERASMUS i pokrewne**, ze względu na specyfikę podmiotów je realizujących (głównie placówki oświatowe) oraz dużą liczbę projektów przy jednocześnie relatywnie małej ich łącznej wartości.
- W analizie rozdzielono projekty „ogółem” (inwestycyjne, nieinwestycyjne oraz zrealizowane w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych) od projektów międzynarodowych. **Z uwagi na partnerski charakter udziału miast UMP w projektach międzynarodowych oraz ich specyfikę ujęto je osobno od reszty przedsięwzięć realizowanych przez miasta.**
- Prezentowana „wartość projektów” obejmuje całkowite koszty poniesione przez samorząd podczas realizacji poszczególnych projektów. Dotyczy to również projektów międzynarodowych.
- Dane o TOP 3 projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych dotyczą wyłącznie zakończonych perspektyw finansowych.

2. Dane z Mapa dotacji UE

- Prezentowane w analizie dane dotyczą **projektów zrealizowanych w obszarach miast UMP przez wszystkich beneficjentów, tj. podmioty publiczne, samorządowe, sektor prywatny i pozarządowy.**
- Projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Rybackiego (w latach 2007-2013) nie zostały ujęte w Mapie dotacji UE.
- Przedstawiono dane wg stanu na 25.01.2024 r.

3. Dane Ministerstwa Finansów

- W analizie ujęto dane na temat transferów finansowych między Unią Europejską a Polską.
- Dane publikowane przez Ministerstwo Finansów są prezentowane w euro. Na potrzeby analizy roczne transfery zostały przeliczone na złotówki na podstawie oficjalnych kursów wymiany walut dla zamówień publicznych obowiązujących w danym roku.

4. Dane Głównego Urzędu Statystycznego

- W analizie przedstawiono dane o PKB Polski, bezrobociu, dochodach JST oraz wynagrodzeniach w Polsce i miastach UMP.
- Dodatkowo dane o liczbie ludności wykorzystano do obliczeń *per capita*, jako średnią z liczby ludności dla poszczególnych okresów finansowania. Takie ujednoczenie podstawy wyliczeń pozwala zniwelować różnice wynikające ze spadków lub wzrostów liczby mieszkańców w poszczególnych miastach UMP.

5. Dane z badania opinii społecznej Polaków

- Badanie dotyczyło **oceny wpływu obecności w UE na rozwój miejscowości zamieszkania, świadomości i rozpoznawalności projektów** zrealizowanych z wykorzystaniem środków europejskich oraz oceny działań samorządu w zakresie pozyskiwania dofinansowania.
- Badanie zrealizowano w lutym 2024 r. na reprezentatywnej, ogólnopolskiej próbie mieszkańców Polski w wieku od 15 lat włącznie (N=1009), z wykorzystaniem techniki CAPI (Computer-Assisted Personal Interview). Wykonawcą badania była firma Research Collective na zlecenie UMP.

6. Wywiady eksperckie

- W celu uzupełnienia danych ilościowych przeprowadzono **wywiady jakościowe** z urzędnikami nadzorującymi komórki urzędów miast odpowiedzialne za pozyskiwanie środków z UE oraz z autorem badań i analiz dotyczących wpływu obecności Polski w UE na rozwój jednostek samorządu terytorialnego.

7. Inne źródła i publikacje

- M. Duszczyk, M Götz, G. Gorzelak, E. Kawecka-Wyrzykowska, W. Orłowski (redakcja naukowa), W. Poczta, J. Stefaniak „Gdzie naprawdę są konfitury? Najważniejsze gospodarcze korzyści członkostwa Polski w Unii Europejskiej”, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, 2021 r.
- Kawecka-Wyrzykowska E. „Europejskie programy wsparcia finansowego dla Polski w okresie przedakcesyjnym oraz przepływy finansowe między Polską a unijnym budżetem po akcesji do Unii Europejskiej”, w „Polska w Unii Europejskiej. Bilans Korzyści.” red. Kluza S., Fundacja Przyjazny Kraj, Warszawa, 2023 r.
- Morawski I. (2019), „Wpływ integracji europejskiej na polską gospodarkę”, w: „15 lat Polski w Unii Europejskiej”. Red. A. Radwan- Röhrenscheff, Instytut In.Europe, Warszawa.

Naszymi rozmówcami byli:

1. **Ewa Bajdałów** – dyrektor Biura Funduszy Europejskich Urzędu Miejskiego w Białymstoku
2. **Zofia Smolińska** – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich Urzędu Miasta Bydgoszczy
3. **Katarzyna Ziemann** – dyrektor Wydziału Rozwoju Społecznego Urzędu Miejskiego w Gdańsku
4. **Artur Lemański** – dyrektor Wydziału Projektów Inwestycyjnych Urzędu Miejskiego w Gdańsku
5. **Małgorzata Mondraszek** – naczelnik Wydziału Funduszy Europejskich Urzędu Miasta Katowice
6. **Anna Sochacka** – dyrektor Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji Urzędu Miasta Krakowa
7. **Bernadeta Krzysztofik** – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich Urzędu Miasta Lublin
8. **Robert Kolczyński** – dyrektor Departamentu Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta Łodzi
9. **Grzegorz Kamiński** – dyrektor Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta Urzędu Miasta Poznania, Pełnomocnik Prezydenta Miasta Poznania ds. Funduszy Europejskich
10. **Paweł Potyrański** – dyrektor Wydziału Pozyskiwania Funduszy Urzędu Miasta Rzeszowa
11. **Kamila Bogusławska** – dyrektor w Wydziale Zarządzania Projektami Urzędu Miasta Szczecin
12. **Maciej Fijałkowski** – dyrektor Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju Urzędu m.st. Warszawy
13. **Dorota Olearnik** – dyrektor Wydziału Zarządzania Funduszami Urzędu Miejskiego Wrocławia
14. **Dr hab. Maciej Smętkowski** – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski

Słownik Funduszy Europejskich

Szczegółowe cele i priorytety dla poszczególnych funduszy w kolejnych perspektywach finansowych nakreślała Komisja Europejska.

Cele te sukcesywnie ewoluowały w stronę finansowania coraz bardziej nowoczesnych i zaawansowanych technologicznie rozwiązań w duchu zrównoważonego rozwoju oraz osiągnięcia wyznaczonych celów klimatycznych. Poniżej przedstawiono główne założenia 3 najważniejszych z perspektywy miast funduszy, na których skupiono się w analizie.

1. Fundusz Spójności (FS)

Z tego funduszu finansowane jest czasowe wsparcie dla krajów Unii Europejskiej, których produkt krajowy brutto na mieszkańca nie przekracza 90% średniej PKB dla wszystkich państw członkowskich. Powstał w celu zwiększenia gospodarczej, społecznej i terytorialnej spójności Unii Europejskiej w trosce o sprzyjanie zrównoważonemu rozwojowi i ochronie środowiska. Przy udziale środków z FS realizowano projekty dotyczące m.in. rozwoju infrastruktury wodnej, komunalnej, transportowej i energetycznej, a także inwestycje związane z ochroną środowiska, opieką zdrowotną, szkolnictwem wyższym i ochroną dziedzictwa kulturowego.

Z udziałem Funduszu Spójności finansowano m.in. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko.

2. Europejski Fundusz Społeczny (EFS)

Głównym celem tego funduszu jest walka z bezrobociem w krajach członkowskich. Pieniądze z Europejskiego Funduszu Społecznego zwiększają możliwość zatrudnienia i kształcenia. Z tego źródła współfinansowana jest pomoc dla regionów i różnych grup społecznych, w szczególności dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dla ludzi młodych, wchodzących na rynek pracy. Ponadto z udziałem środków z EFS finansuje się projekty edukacyjne oraz te związane z szeroko rozumianą opieką i pomocą społeczną.

Z udziałem EFS finansowano m.in. Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój czy Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

3. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)

Głównym celem EFRR jest niwelowanie różnic w poziomie rozwoju regionów UE i wzmacnianie spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej. Z tego funduszu pochodzi wsparcie m.in. inwestycji produkcyjnych, infrastrukturalnych oraz to udzielane przedsiębiorcom – przeznaczone na technologiczny rozwój firm. Podobnie jak w przypadku FS z tego źródła finansowano duże inwestycje infrastrukturalne niemal we wszystkich obszarach funkcjonowania miast, m.in. inwestycje w drogi, komunikację publiczną, szeroko rozumianą gospodarkę komunalną, turystykę, badania i rozwój czy te związane z rewitalizacją.

Z udziałem EFRR finansowano m.in. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Program Operacyjny Polska Wschodnia czy regionalne programy operacyjne.

Główne liczby i wnioski

Główne liczby

Transfery finansowe UE-PL 2004-2023

Ponad 1 bln zł – łączna kwota transferów z UE do Polski

672 mld zł – saldo transferów do Polski

Projekty samorządowe w 12 miastach UMP 2004-2023 *

4051 – liczba projektów, które otrzymały dofinansowanie z UE

103 mld zł – łączna wartość projektów dofinansowanych z UE

57 mld zł – łączna kwota dofinansowania projektów z UE

oraz **643** – projekty międzynarodowe za **898 mln zł** łącznej wartości

Projekty wszystkich beneficjentów w 12 miastach UMP 2004-2023 **

47 562 – liczba projektów, które otrzymały dofinansowanie z UE

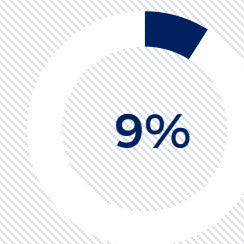
338 mld zł – łączna wartość projektów dofinansowanych z UE

196 mld zł – łączna kwota dofinansowania projektów z UE

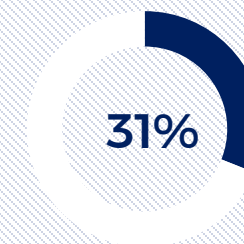
38% projektów na rzecz **rozwoju firm** – największa kategoria projektów

Transport to kategoria projektów o najwyższej łącznej wartości – **152 mld zł** i najwyższej łącznej kwocie dofinansowania – **84 mld zł**

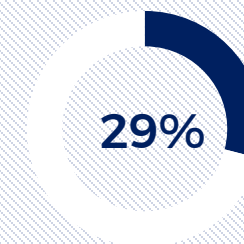
Projekty samorządowe wśród projektów wszystkich beneficjentów w 12 miastach UMP

udział projektów samorządowych

udział łącznej wartości projektów samorządowych

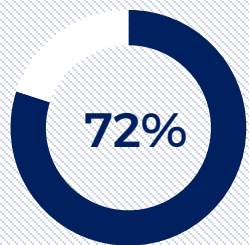
udział łącznego dofinansowania projektów samorządowych

* Projekty samorządowe, tj. urzędów miejskich, podległych im jednostek i spółek miejskich. Projekty, na które umowy podpisano i nie rozwiązano ich w latach 2004-2023. Bez projektów przedakcesyjnych, programu ERASMUS i pokrewnych;

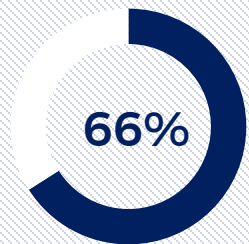
** Projekty wszystkich beneficjentów, tj. podmiotów publicznych, samorządowych, sektora prywatnego i pozarządowego.

Główne liczby

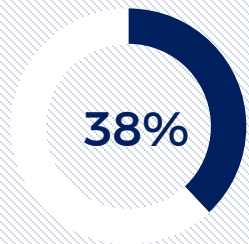
Opinia Polaków o wpływie obecności w UE na rozwój ich miejscowości *

Polaków pozytywnie ocenia obecność w UE z perspektywy rozwoju ich miejscowości.

Polaków pozytywnie ocenia działania samorządu swojej miejscowości w celu pozyskania dofinansowania z UE w ostatnim 20-leciu.

Polaków zna konkretne projekty lub inwestycje zrealizowane z udziałem środków UE w ich miejscowości.

Najbardziej rozpoznawalne przez Polaków projekty z udziałem środków UE we własnej miejscowości *

61% – infrastruktura drogowa

27% – infrastruktura sportowo-rekreacyjna

14% – infrastruktura oświatowa

11% – renowacja zabytków, rewitalizacja

11% – tereny zieleni

Przemiany gospodarcze

z **24,4 tys. zł do 81 tys. zł** – wzrost PKB Polski w przeliczeniu na 1 mieszkańca między 2004 a 2022 r.

z **52% do 79% średniego PKB UE** – wzrost PKB Polski w przeliczeniu na 1 mieszkańca pomiędzy 2004 a 2022 r.

+259% – wzrost łącznych dochodów wszystkich gmin w Polsce między 2004 a 2022 r.

+258% – wzrost dochodów 12 miast UMP między 2004 a 2022 r.

z **11% do 2,8%** – spadek bezrobocia w 12 miastach UMP między 2004 a 2023 r.

+179% – wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenie w 12 miastach UMP między 2004 a 2022 r.

Główne wnioski

Skutki przystąpienia do Wspólnoty Europejskiej to w perspektywie ostatnich 20 lat, zarówno dla Polski, jak i dla największych miast, ogromny skok cywilizacyjny. Dzięki funduszom europejskim znacząco poprawiła się jakość życia mieszkańców, a towarzyszące integracji przemiany gospodarcze pozytywnie wpłynęły na sytuację na rynku pracy.

- W latach 2004-2023 Polska otrzymała z Unii Europejskiej transfery finansowe na łączną kwotę 1 bln zł. Odejmując składki członkowskie oraz zwrócone środki, otrzymaliśmy ze wspólnoty **672 mld zł netto**.
- W 12 miastach Unii Metropolii Polskich wszyscy beneficjenci z obszaru otrzymali w tym czasie dofinansowanie europejskie w kwocie **196 mld zł** dla 47,6 tys. projektów o łącznej wartości projektów wynoszącej 338 mld zł. Najbardziej liczną kategorią były projekty związane z rozwojem firm, zaś najdroższe – i równocześnie osiągające największą łączną wysokość dofinansowania – projekty transportowe.
- Samorządy miast UMP uzyskały wsparcie europejskie dla nieco ponad 4 tys. projektów (9% z projektów wszystkich beneficjentów z terenu miast) w kwocie **57 mld zł** (29% środków pozyskanych z UE przez ogół wnioskodawców z miast) o łącznej wartości 103 mld zł (31% łącznej wartości wszystkich dofinansowanych projektów w mieście).

- W ramach projektów inwestycyjnych miasta UMP w pierwszych latach podejmowały głównie działania związane z zapewnieniem mieszkańcom podstawowej **infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków czy infrastruktury drogowej**. W kolejnych latach inwestowano też w **transport publiczny, placówki edukacyjno-opiekuńcze czy kulturalne oraz rewitalizację obszarów zdegradowanych**.
- W ramach projektów nieinwestycyjnych miasta UMP początkowo skupiały się na działaniach związanych z **przeciwdziałaniem bezrobociu i wykluczeniu społecznemu** różnych grup mieszkańców. W kolejnych latach realizowano też projekty z zakresu m.in. **współpracy międzynarodowej, usług edukacyjnych oraz rozwoju usług opiekuńczych**, coraz bardziej potrzebnych np. ze względu na przemiany demograficzne.
- Od 2014 r. fundusze unijne w miastach UMP były też wykorzystywane do realizacji projektów opierających się na współpracy z gminami obszarów metropolitalnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Miasta UMP uczestniczyły w 404 tego typu projektach, na których realizację otrzymały łącznie 4,5 mld zł dofinansowania z UE.
- Projekty miast UMP w ramach ZIT dotyczyły zarówno inwestycji, np. w infrastrukturę drogową, czy rewitalizacji, jak i realizacji działań nie inwestycyjnych, związanych z edukacją czy programami społecznymi.
- Projekty partnerskie realizowane przy wsparciu funduszy europejskich dotyczyły też współpracy międzynarodowej. W ciągu 20 lat miasta UMP uczestniczyły w 643 tego typu projektach, na których realizację otrzymały łącznie 485 mln zł dofinansowania z UE.

- Dla miast UMP projekty międzynarodowe przede wszystkim miały charakter miękkie. Polegały na współpracy, wymianie doświadczeń i wzajemnej nauce, co jest postrzegane jako duża wartość, wspomagająca planowanie różnego rodzaju działań i inwestycji na własnym gruncie.
- **Polacy pozytywnie oceniają obecność we Wspólnocie Europejskiej z perspektywy rozwoju swoich miejscowości (72%). W większości są też zadowoleni z działań władz samorządowych w zakresie pozyskiwania środków unijnych (66%).**
- 38% Polaków potrafi zidentyfikować w swojej miejscowości konkretne działania lub inwestycje zrealizowane z udziałem funduszy unijnych. Głównie dostrzegają inwestycje w infrastrukturę drogową (61%), sportowo-rekreacyjną (27%), oświatową (14%), renowację zabytków i rewitalizację obszarów zdegradowanych (11%) oraz inwestycje w tereny zieleni (11%).
- Przystąpienie Polski do UE miało wpływ na przemiany, które nastąpiły w ostatnim 20-leciu zarówno w kraju, jak i w miastach UMP. Uruchomiły się procesy, które gruntownie zmieniły sytuację społeczno-gospodarczą. W efekcie **PKB Polski per capita wzrosło z 24,4 tys. zł w 2004 r. do 81 tys. zł w 2022 r. Tym samym zbliżyliśmy się do poziomu średniego PKB w Unii Europejskiej – z 52% do 79%.**
- Fundusze europejskie oraz inne skutki integracji europejskiej przełożyły się również na poprawę jakości życia w największych polskich miastach i ogólną sytuację na rynku pracy. Bezrobocie w 12 miastach UMP spadło z 11% w 2004 r. do 2,8% w 2023 r., zaś przeciętne miesięczne wynagrodzenie wzrosło w tym okresie o 179%.
- Napływ funduszy unijnych, inwestycji i kapitału zagranicznego, rozwój polskich przedsiębiorstw oraz wzrost wynagrodzeń pracowników pozytywnie wpłynęły na kondycję finansową samorządów. **Znacząco wzrosły łączne dochody wszystkich gmin w Polsce (do których wliczane są również dotacje unijne) – o 259% w 2023 r. w porównaniu do 2004 r. W miastach UMP wzrost dochodów wyniósł 258%.**
- Minione 20 lat przyniosło istotne zmiany i wyzwania dla polskich miast i ich samorządów obejmujące zmiany organizacyjne, mentalne, prawne, społeczne i finansowe. Fundusze UE pomogły miastom w rozwoju i modernizacji, ale wymagały także zmian w sposobie pracy urzędników oraz sposobie myślenia o projektach. Udział obywateli i współpraca z sektorem prywatnym i organizacjami pozarządowymi stały się ważnymi aspektami planowania i wdrażania projektów. Jednak czynniki zewnętrzne, takie jak wydarzenia o zasięgu globalnym i polityka rządu, również wpłynęły na zdolność miast do inwestowania i ubiegania się o finansowanie. W rezultacie miasta muszą ostrożniej planować inwestycje i uważniej szacować koszty związane z nowymi projektami.
- Realizacja projektów finansowanych ze środków UE na lata 2021-2027 przez samorządy opóźniła się ze względu na blokady finansowe, wynikające z wątpliwości KE wobec stanu praworządności w Polsce. Opóźnienie wynika także z wciąż trwającej finalizacji projektów z poprzedniej perspektywy finansowej UE. Uwolnienie środków z KPO i polityki spójności jest kluczowe dla dalszego rozwoju miast, zapewni zastrzyk finansowy dla lokalnych projektów inwestycyjnych.

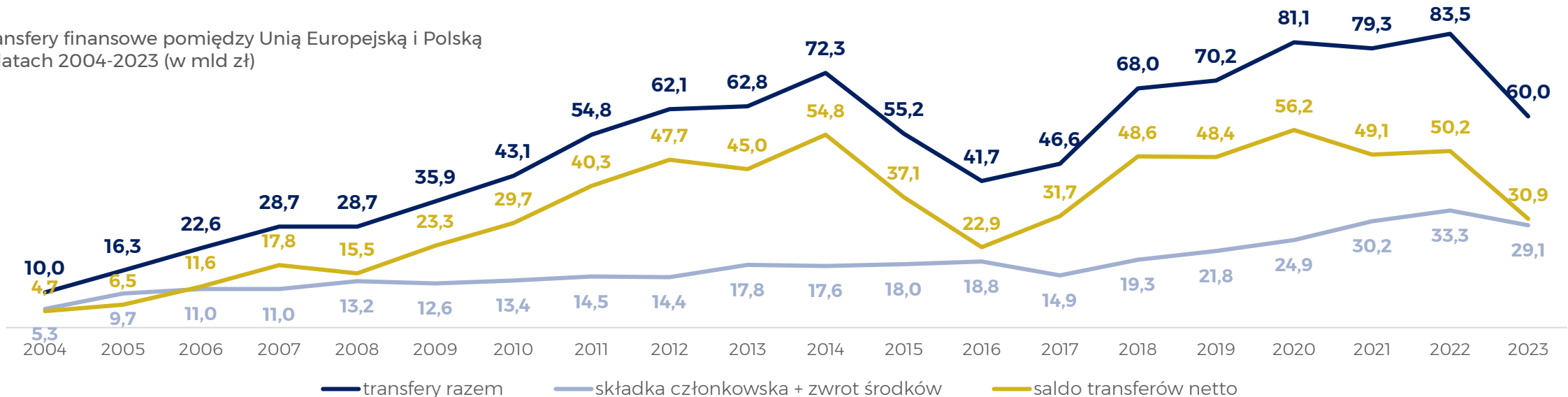

**Przemiany
gospodarcze związane
z wejściem do UE**

Przemiany gospodarcze związane z wejściem do UE

Wstąpienie do Wspólnoty Europejskiej wiązało się szeregiem korzyści. Uruchomiły się procesy, które gruntownie zmieniły sytuację społeczno-gospodarczą w Polsce. Napływ funduszy unijnych pozwolił na kompleksową modernizację we wszystkich obszarach funkcjonowania państwa. Dzięki obecności w UE zmienił się krajobraz miast i gmin, a poziom życia uległ znaczącej poprawie.

Transfery finansowe pomiędzy Unią Europejską i Polską w latach 2004-2023 (w mld zł)

1. Transfery pomiędzy Polską i UE w latach 2004-2023

W ramach transferów z unijnych mechanizmów finansowych do Polski w latach 2004-2023 trafił ponad 1 bln zł przeznaczony na politykę spójności oraz wspólną politykę rolną. Po odliczeniu składki członkowskiej ze środków, które musieliśmy zwrócić, wartość unijnego wsparcia wyniosła 672 mld zł.

Z uwagi na dużą liczbę mieszkańców (8,2% ludności UE) oraz wciąż niższy niż na zachodzie poziom rozwoju gospodarczego (79% średniego PKB UE w przeliczeniu na mieszkańca) wg danych Eurostatu Polska od chwili wejścia do wspólnoty jest największym beneficjentem środków unijnych netto – około 20% wszystkich środków związanych z polityką spójności trafia do naszego kraju*.

Źródła danych: Bank Danych Lokalnych i Bank Danych Makroekonomicznych GUS; Eurostat; Ministerstwo Finansów.

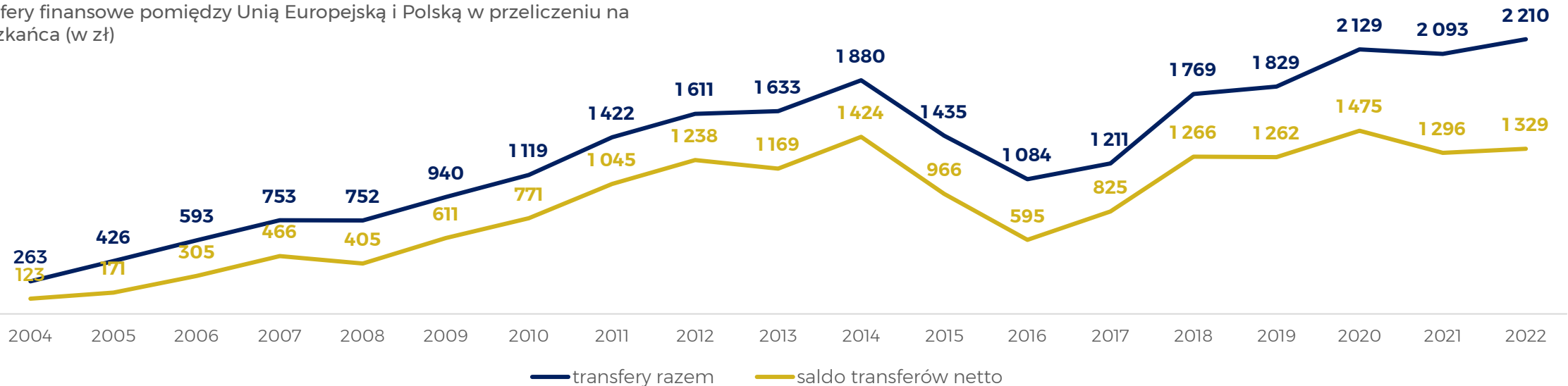
* E. Kawecka-Wyrzykowska, *Europejskie programy wsparcia finansowego dla Polski w okresie przedakcesyjnym oraz przepływy finansowe między Polską a unijnym budżetem po akcesji do Unii Europejskiej*, w: *Polska w Unii Europejskiej. Bilans Korzyści*, red. S. Kluza, Fundacja Przyjazny Kraj, Warszawa 2023 r.

Transfery pomiędzy Unią Europejską i Polską w latach 2004-2023 Transfery ogółem: **1023 mld zł**Składka członkowska + zwrócone przez Polskę środki: **350 mld zł**Saldo transferów netto: **672 mld zł**

Najwięcej środków z UE w analizowanym okresie Polska otrzymała w perspektywie finansowej 2014-2020. W tym czasie trafiło do niej niemal 300 mld zł netto. Druga pod względem wysokości środków perspektywa to lata 2007-2013, w których trafiło do Polski ponad 219 mld zł netto. Wymienione okresy finansowania były jedynymi pełnymi perspektywami w 20-letniej historii Polski w UE. Z tego powodu w pierwszej oraz bieżącej perspektywie wysokość środków z UE, które trafiły do Polski jest niższa.

Transfery finansowe pomiędzy Unią Europejską i Polską w przeliczeniu na mieszkańca (w zł)

672 mld zł – kwota transferów netto z Unii Europejskiej do Polski w latach 2004-2023

881 zł – średnia roczna kwota na mieszkańca w ramach transferów netto z UE

W latach 2004-2022 w przeliczeniu na 1 mieszkańca Polska otrzymywała netto (po odliczeniu składki członkowskiej oraz zwrotów środków) od 123 zł w 2004 r. do 1475 zł w 2020 r. W ostatnim 20-leciu na 1 mieszkańca było to średnio 881 zł netto rocznie.

Zdaniem wielu badaczy fundusze europejskie pozwoliły m.in. na rozbudowę i modernizację infrastruktury niemal we wszystkich obszarach funkcjonowania państwa i samorządów. Pozytywnie wpłynęły na poprawę otoczenia instytucjonalnego i administracyjnego, modernizację technologiczną przedsiębiorstw i rolnictwa oraz rozwój kapitału społecznego. Te działania przyczyniły się do poprawy warunków inwestycyjnych dla kapitału zagranicznego i rozwoju przedsiębiorstw – czynników decydujących w kontekście wzrostu gospodarczego. W ciągu 20 lat zmienił się krajobraz polskich miejscowości, a poprawa jakości i dostępności usług publicznych w znacznym stopniu podniosła poziom życia mieszkańców. Jako państwo sukcesywnie niwelowaliśmy różnice i braki strukturalne, rosła konkurencyjność polskich przedsiębiorstw, dzięki czemu dziś prawie dogoniliśmy państwa zachodu pod względem rozwoju cywilizacyjnego*.

Kluczową rolę funduszy było pokonanie zapóźnienia cywilizacyjnego, czyli wyrównanie poziomu podstawowej infrastruktury do poziomu Europy Zachodniej. To niewątpliwie wielki sukces i osiągnięcie. Niemniej fakt, że te inwestycje realizowano właściwie przez cały okres członkostwa w UE, pokazuje, jak duże były potrzeby w tym zakresie.

Dr hab. Maciej Smętkowski – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski

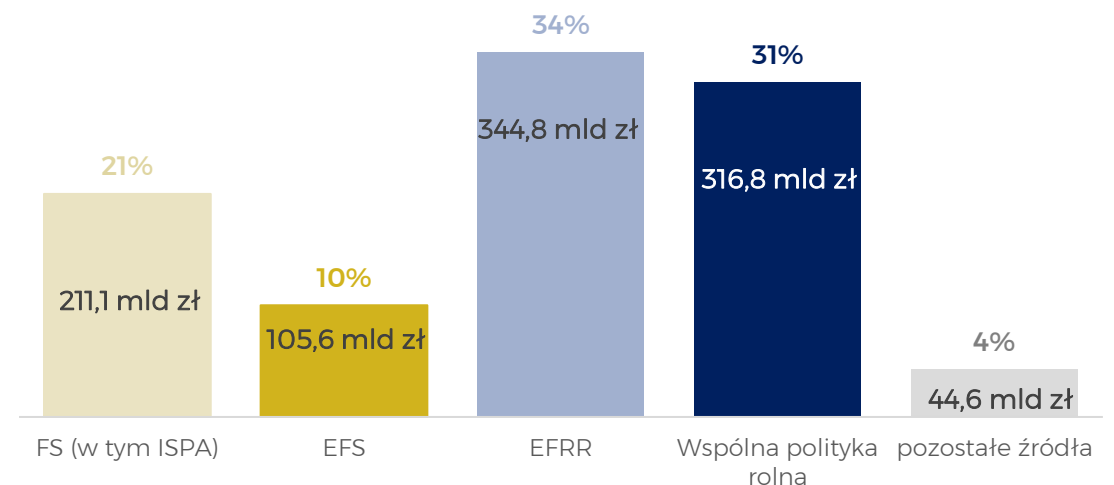

34% – transfery pozyskane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

W analizowanym okresie największym źródłem transferów finansowych do Polski był Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Z tego źródła otrzymaliśmy 34% wszystkich środków z UE. Drugim pod względem wielkości źródłem, były instrumenty finansowe dotyczące rolnictwa – aż 31% wszystkich środków z UE trafiło pośrednio lub bezpośrednio do budżetów polskich gospodarstw rolnych. W ramach Funduszu Spójności jako państwo otrzymaliśmy około 211 mld zł (21% wszystkich środków), a z Europejskiego Funduszu Społecznego 106 mld zł (10%). Z pozostałych unijnych instrumentów finansowych trafiło do Polski blisko 45 mld zł (4% wszystkich środków).

Warto zauważyć, że 65% wszystkich środków, które otrzymała Polska z budżetu UE, pochodziło z 3 największych funduszy, których celem jest finansowanie polityki spójności, rozwoju regionalnego oraz programów społecznych. To z tych funduszy trafiło najwięcej środków unijnych do miast UMP.

Struktura transferów finansowych brutto z UE do Polski wg najważniejszych źródeł w latach 2004-2023

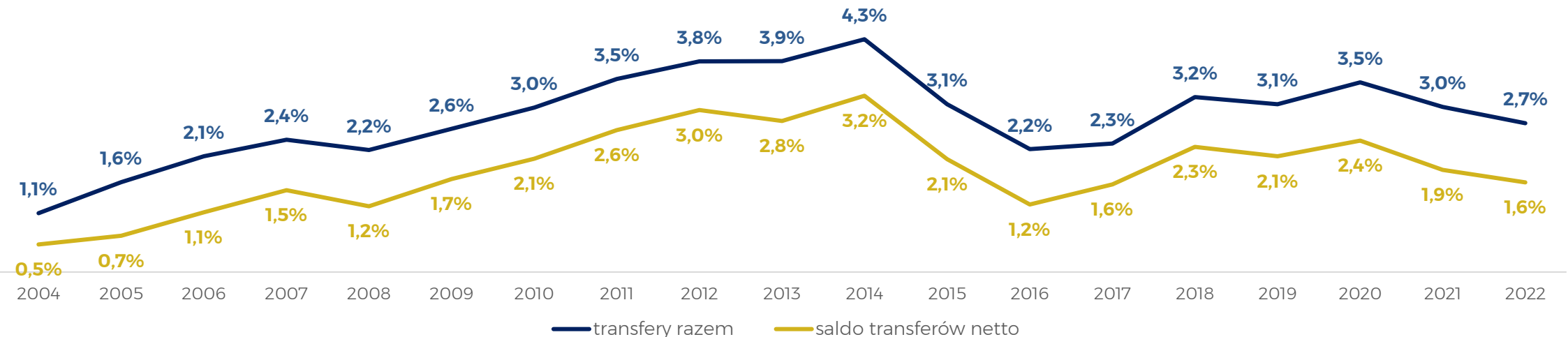
Źródło danych: Ministerstwo Finansów.

* G. Gorzelak *Pieniądze z UE całego szczęścia nie dają...* (uwagi o wpływie transferów na rozwój Polski); W. Orłowski *Źródła korzyści gospodarczych z członkostwa Polski w Unii Europejskiej; próba szacunku*, w: *Gdzie naprawdę są konfitury? Najważniejsze gospodarcze korzyści członkostwa Polski w Unii Europejskiej*, red. W. Orłowski, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2021 r.

W ramach wszystkich dostępnych instrumentów finansowania z UE (po odliczeniu składki członkowskiej oraz zwrotów nieprawidłowo rozliczonych środków) do Polski co roku trafiały fundusze w wysokości od 0,5% PKB Polski w 2004 r. do aż 3,2% w 2014 r. Wartość rocznych transferów netto z UE wynosiła średnio 1,9% polskiego PKB.

Przed akcesją do UE publiczne nakłady na inwestycje i modernizację strukturalną kraju były na relatywnie niskim poziomie. Fundusze unijne stanowiły istotny zastrzyk finansowy dla państwa i samorządów. Stały się impulsem do realizacji koniecznych inwestycji, na które wcześniej nie było wystarczających środków. Dzięki tym funduszom w samorządach zmieniło się podejście do planowania i realizowania inwestycji. Włodarze JST zaczęli w kompleksowy i strategiczny sposób zapewniać dostęp do usług społecznych, które dzięki sukcesywnym modernizacjom były na coraz wyższym poziomie.

Transfery finansowe pomiędzy Unią Europejską i Polską jako procent PKB Polski w latach 2004-2022

Środki, które napłynęły do Polski dzięki unijnej polityce spójności, w znaczący sposób wpłynęły na możliwości finansowe miast. Jednocześnie były zachętą do realizacji wielu projektów (...) Był taki okres, gdy skala publicznych nakładów inwestycyjnych była na stosunkowo niskim poziomie i właściwie każda większa inwestycja była realizowana przy udziale środków z UE.

Dr hab. Maciej Smętkowski – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski ”

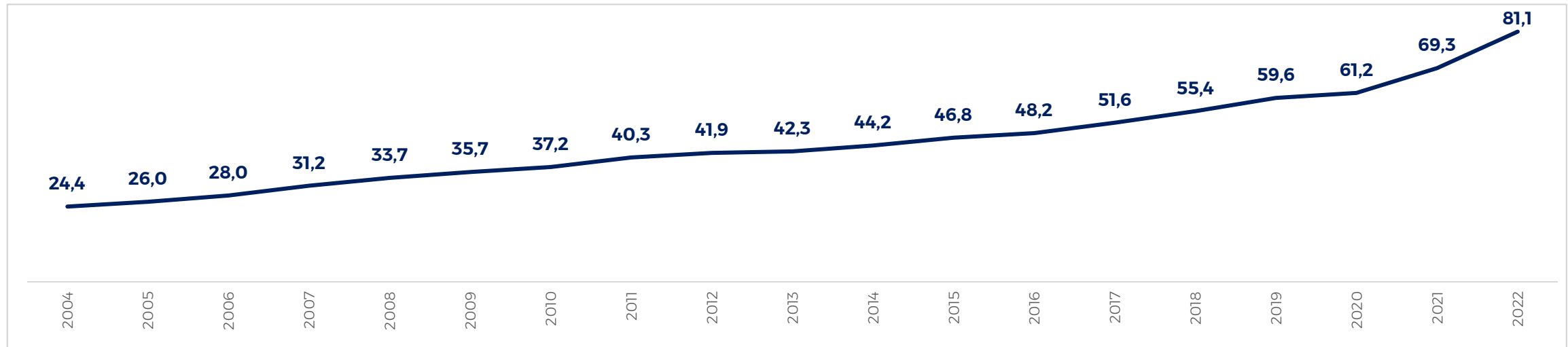
1,9% polskiego PKB – średnia roczna kwota w ramach transferów netto z UE

2. Wzrost PKB Polski – konsekwencja wstąpienia do UE

Polskie PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku, w którym Polska wstąpiła do Unii Europejskiej, wynosiło 24,4 tys. zł. Od tego czasu co roku notowaliśmy wzrost PKB *per capita*. Największy (w porównaniu rok do roku) zaobserwowano w 2022 r. – aż 17%, jednak warto przypomnieć, że ta zmiana nastąpiła w czasie, kiedy w związku z pandemią COVID-19 zmarło w Polsce w ciągu roku najwięcej osób od końca II wojny światowej. Zatem wzrost ten w dużej mierze jest konsekwencją znacznego spadku liczby mieszkańców.

Pomiędzy 2004 a 2022 r. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosło w Polsce o 232%. Fundusze unijne były jednym z czynników, który przyczynił się do rozwoju gospodarczego. Choć dzięki nim krajobraz polskich miejscowości zmienił się diametralnie, to z punktu widzenia makroekonomicznego ich napływ nie był kluczowy dla rozwoju polskiej gospodarki.

PKB Polski w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2004-2022 (w tys. zł)

+232% – wzrost polskiego PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca pomiędzy 2004 a 2022 r.

Wstąpienie do Unii Europejskiej spowodowało włączenie Polski do jednolitego rynku europejskiego (JRE), w konsekwencji staliśmy się ogniwami liczących globalnych łańcuchów produkcji i dostaw. Zmiany prawne i instytucjonalne zwiększyły stabilność i wiarygodność Polski, co zaowocowało napływem kapitału i inwestycji zagranicznych. Z kolei wymiana wiedzy i transfer nowoczesnych technologii pozwoliły na wzrost produktywności i konkurencyjności polskich przedsiębiorstw oraz rolnictwa. Obecność w JRE otworzyła nowe rynki zbytu dla rodzimych firm, co znacznie zwiększyło możliwości eksportu towarów produkowanych w Polsce.

Z licznych badań i analiz opublikowanych w ostatnich latach wynika, że największe korzyści z obecności Polski w UE w kontekście wzrostu gospodarczego wiążą się z włączeniem Polski do jednolitego rynku europejskiego. Zdaniem wielu ekspertów ten czynnik odpowiadał za 1/3 lub nawet połowę wzrostu PKB w latach 2004-2020.

„Udział Polski w JRE prowadził do przyspieszenia tempa wzrostu Polskiego PKB szacunkowo o 1,6-2,1 punktu procentowego średniorocznie*. Z kolei pozytywny efekt napływu funduszy unijnych w kontekście wzrostu PKB w trakcie obecności Polski w UE szacuje się na od 0,3 do 1 punktu procentowego rocznie i 0,4-0,5 punktu procentowego średniorocznie**.

Z danych GUS i Eurostatu wynika, że od 2004 do 2022 r. polskie PKB rosło w tempie 4% średniorocznie. Połączone skutki udziału w JRE oraz efekt wykorzystania funduszy unijnych odpowiadają więc za ponad połowę notowanego w ostatnim 20-leciu wzrostu PKB. Zatem gdybyśmy 20 lat temu zrezygnowali z szansy, jaką była możliwość akcesji do Wspólnoty Europejskiej, nie byłibyśmy w stanie rozwijać się gospodarczo tak, jak to miało miejsce.

Trzeba powiedzieć, że Polska skorzystała na integracji z UE nie tylko dzięki funduszom. Nawet gdyby nie było środków na politykę spójności, to procesy rozwojowe też miałyby miejsce, choć pewnie zachodziłyby wolniej i mniej równomiernie. To były korzyści związane ze wspólnym rynkiem, swobodą przepływu kapitału, osób, technologii, które z perspektywy potencjału produkcyjnego przedsiębiorstw były kluczowe. Wzrost PKB w dużej mierze związany był z napływem inwestycji zagranicznych.

Dr hab. Maciej Smętkowski – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski

4% – średnioroczny wzrost PKB Polski w latach 2004-2022

Badacze wskazują na 2 ekonomiczne efekty związane z wydatkowaniem funduszy unijnych. Pierwszy z nich to efekt popytowy, który polega na tym, że napływ środków inwestycyjnych pośrednio generuje wzrost dochodów, które – przeznaczone na konsumpcję – pobudzają lokalną gospodarkę, a tym samym wzrostu PKB. Z kolei ten wzrost prowadzi do ponownego zwiększenia poziomu dochodów, co dodatkowo zwiększa konsumpcję.

Mechanizm ten jest dość oczywisty, a jego efekty są zauważalne w całym kraju, niemniej nie przyczynia się do długofalowego rozwoju w rozumieniu inwestycji w innowacyjność i najbardziej nowoczesne technologie ze względu na relatywnie krótki czas oddziaływania.

Drugim, znacznie trudniejszym do osiągnięcia efektem związanym z napływem środków z UE jest efekt podażowy. Polega on na tym, że inwestycje w infrastrukturę (np. drogi czy przygotowania terenów inwestycyjnych), innowacje w przedsiębiorstwach czy kapitał ludzki (np. szkolenia zawodowe) prowadzą do trwałego wzrostu wydajności produkcji, co z kolei skutkuje wzrostem gospodarczym w regionie i poprawą jakości życia. Wystąpienie takiego efektu dla osiągnięcia długofalowego sukcesu w zakresie rozwoju gospodarki jest zdecydowanie pożądane***.

Wydaje się, że ten efekt również został częściowo osiągnięty. W dużym stopniu dotyczy to największych ośrodków, w mniejszym natomiast gmin położonych w ich obszarach funkcjonalnych.

* W. Orłowski, *Źródła korzyści gospodarczych z członkostwa Polski w Unii Europejskiej: próba szacunku*, w: *Gdzie naprawdę są konfitury? Najważniejsze gospodarcze korzyści członkostwa Polski w Unii Europejskiej*, red. W. Orłowski, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2021 r. ** I. Morawski, (2019), *Wpływ integracji europejskiej na polską gospodarkę*, w: *15 lat Polski w Unii Europejskiej*, red. A. Radwan-Röhrenscheff, Instytut In.Europe, Warszawa, (ostatni dostęp 22.02.24). *** G. Gorzelak, *Pieniądze z UE całego szczęścia nie dają... (uwagi o wpływie transferów na rozwój Polski)*, w: *Gdzie naprawdę są konfitury? Najważniejsze gospodarcze korzyści członkostwa Polski w Unii Europejskiej*, red. W. Orłowski, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2021 r.

W skali całego kraju trochę słabiej wyszło z osiągnięciem efektu podażowego, czyli tego, że nie tylko poprawiamy infrastrukturę i tworzymy warunki, aby ludziom się żyło lepiej, ale tworzymy też warunki do rozwoju gospodarczego. Oczywiście te inwestycje samorządowe czy rządowe też się jakoś przyczyniły do tego rozwoju, ale w dość pośredni sposób.

Dr hab. Maciej Smętkowski – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski ”

W 2004 r. wstąpiliśmy do Unii Europejskiej, borykając się z bardzo wysokim bezrobociem, które w skali kraju wynosiło aż 19%. Sytuacja w największych miastach była nieco lepsza, choć wciąż bez pracy pozostawało w nich około 10-15% mieszkańców w wieku produkcyjnym (w miastach UMP średnio 11%). Włączenie Polski do JRE uruchomiło wiele wspomnianych już procesów, które pozytywnie wpływały na rozwój polskich firm. Te procesy w zestawieniu z możliwością pozyskiwania przez przedsiębiorstwa środków unijnych przeznaczonych na rozwój ożywiły polską gospodarkę, czego konsekwencją był relatywnie stały wzrost zatrudnienia*.

W kontekście zmniejszającego się bezrobocia, jak i wzrostu lokalnego PKB – szczególnie w pierwszych latach po akcesji – nie można pominąć efektów związanych ze swobodnym przepływem osób w ramach UE. Wraz z otwarciem europejskiego rynku pracy dla polskich pracowników w pierwszych latach członkostwa w UE z naszego kraju w celach zarobkowych (okresowo lub na stałe) wyjechało przynajmniej pół miliona Polaków. Emigracje osób, głównie w wieku produkcyjnym, od razu pozytywnie wpłynęły na spadek poziomu bezrobocia.

Z kolei transfery pieniężne przesyłane przez emigrantów zarobkowych do ich rodzin przebywających w Polsce w dużej mierze przeznaczone były na konsumpcję, co w pośredni sposób pozytywnie wpływało na wzrost lokalnego PKB, szczególnie w najbiedniejszych regionach kraju. Nie należy zapominać jednak o negatywnych konsekwencjach emigracji zarobkowej, która w przypadku zawodów wymagających wysokich kwalifikacji (np. lekarze) skutkowałą odpływem najlepiej wykształconych kadr, często pracujących w branżach, w których występuje deficyt pracowników**.

Z drugiej strony, coraz lepszy poziom zarobków i życia w Polsce skutkuje napływem migrantów zarobkowych do naszego kraju, co w ostatnich latach pozwala utrzymywać stopę bezrobocia na niskim poziomie. Od czasu akcesji Polski do Unii Europejskiej bezrobocie w miastach UMP spadło łącznie z 11% w 2004 r. do 2,8% w 2023 r.

Niewątpliwie sytuacja na rynku pracy 20 lat temu a współcześnie jest całkowicie odmienna. Wtedy mieliśmy ogromne bezrobocie, które skutkowało odpływem mieszkańców z gmin najbardziej dotkniętych tym problemem, ale też bardzo dużym odpływem migracyjnym z Polski. Dziś właściwie nie mamy problemów ze strukturalnym bezrobociem, a luki na rynku pracy coraz częściej wypełniają migranci.

Dr hab. Maciej Smętkowski – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski ”

z 11% do 2,8% – spadek bezrobocia w miastach UMP pomiędzy 2004 a 2023 r.

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS.

* G. Gorzelak, *Pieniądze z UE całego szczęścia nie dają... (uwagi o wpływie transferów na rozwój Polski)*, w: *Gdzie naprawdę są konfitury? Najważniejsze gospodarcze korzyści członkostwa Polski w Unii Europejskiej*, red. W. Orłowski, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2021 r. ** M. Duszczyk, *Swoboda przepływu osób*, w: *Gdzie naprawdę są konfitury? Najważniejsze gospodarcze korzyści członkostwa Polski w Unii Europejskiej*, red. W. Orłowski, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2021 r.

Opisane wcześniej procesy gospodarcze i rozwojowe w polskich przedsiębiorstwach doprowadziły do wzrostu produktywności pracy w Polsce. W połączeniu z dużym spadkiem bezrobocia i związaną z nim przemianą rynku pracy z tzw. rynku pracodawcy na rynek pracownika poskutkowały znacznym wzrostem przeciętnych wynagrodzeń zarówno w całej Polsce, jak i w miastach Unii Metropolii Polskich.

Z danych GUS wynika, że w 2004 r. średnie miesięczne wynagrodzenie w miastach UMP wynosiło blisko 2,6 tys. zł brutto, a w całej Polsce nieco ponad 2,4 tys. Przez 28 lat obecności Polski w UE tempo wzrostu przeciętnego wynagrodzenia zarówno w Polsce, jak i w miastach UMP było na zbliżonym poziomie – od 3% do 12% rocznie (w UMP do 11%) w zależności od obserwowanego okresu. Na przestrzeni 18 lat przeciętne wynagrodzenie miesięczne w miastach UMP i w całej Polsce wzrosło niemal 3-krotnie. W przypadku miast UMP przeciętne wynagrodzenie w 2022 r. było o 179% wyższe niż w chwili wejścia Polski do UE i wynosiło 7204 zł brutto, w przypadku całej Polski wzrosło o 178% i wynosiło 6708 zł brutto.

Wciąż istnieją różnice w rozwoju i poziomie życia pomiędzy poszczególnymi regionami kraju, jednak w porównaniu do dysproporcji obserwowanych 20-30 lat temu, te różnice są znacznie mniejsze. Widać to bardzo dobrze w zarobkach. Kiedyś wynagrodzenia w Warszawie versus reszta kraju to była przepaść. Oczywiście dalej są wyższe w Warszawie, jednak dysproporcja jest znacznie mniejsza.

Dr hab. Maciej Smętkowski – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski ”

+179% – wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w miastach UMP pomiędzy 2004 a 2022 r.

Fundusze strukturalne oraz spektakularny rozwój polskich firm i przedsiębiorstw spowodowały, że w Polsce zadziałał mechanizm konwergencji – czyli wyrównywania poziomu jakości życia, wydajności pracy i dochodów *per capita* państw słabiej rozwiniętych w stosunku do tych o wyższym poziomie rozwoju gospodarczego.

Pomiędzy 2004 a 2022 r. PKB Polski w przeliczeniu na 1 mieszkańca w stosunku do średniego PKB wszystkich państw wspólnoty wyrażonych z uwzględnieniem standardu siły nabywczej (PPS) wzrosło z 52% do 79%. To imponująca zmiana na tle państw europejskich. Rozwój gospodarki w ostatnim 20-leciu w Polsce był jednym z największych spośród państw, z którymi wspólnie dołączaliśmy do Unii Europejskiej. Co więcej pod tym względem Polsce udało się wyprzedzić również część państw tzw. starej unii takich jak Grecja czy Portugalia*.

z 52% do 79% średniego PKB UE – wzrost PKB Polski w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2004-2022

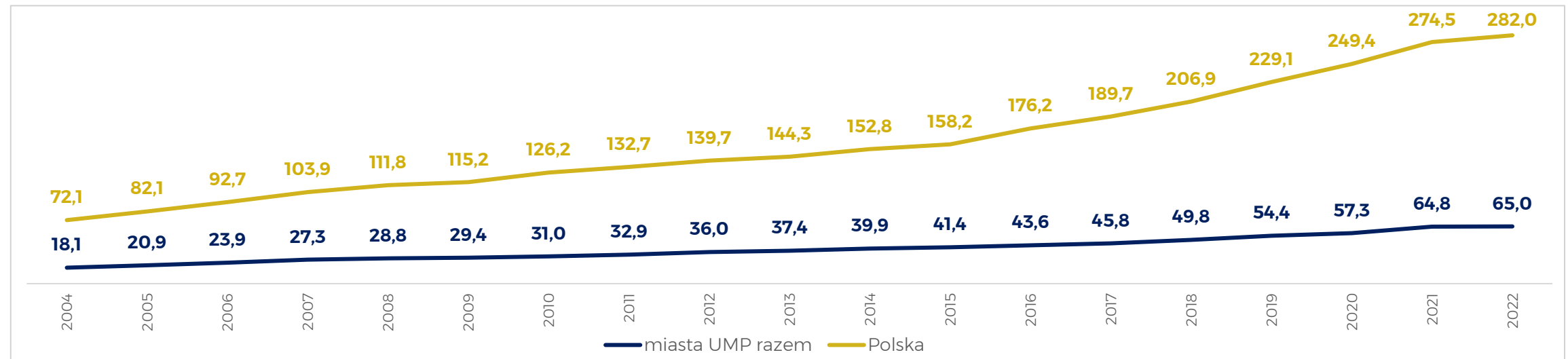
3. Dochody miast UMP i wszystkich gmin w Polsce

W 2004 r. dochody miast UMP wynosiły łącznie 18,1 mld zł, a wszystkich gmin w Polsce 72,1 mld zł. W latach 2004-2022 zarówno w Polsce, jak i w miastach UMP dochody ogółem systematycznie rosły. W latach 2004-2014 - z wyjątkiem 2009 r. - dochody miast UMP rosły w szybszym tempie niż dochody wszystkich gmin w Polsce. W 2015 r. nastąpiło odwrócenie tego trendu, nowy trwał do 2020 r. W 2021 r. w obu przypadkach nastąpił duży wzrost dochodów w porównaniu do roku poprzedniego, z kolei w 2022 r. zarówno w miastach UMP, jak i w całej Polsce odnotowano najniższe roczne wzrosty dochodów w analizowanym okresie. W 2022 r. w porównaniu do 2004 r. łączne dochody miast UMP oraz wszystkich gmin w Polsce zwiększyły się ponad 3,5-krotnie (o 258% w miastach UMP i 291% w całej Polsce).

+258% – łączny wzrost dochodów miast UMP w 2022 r. vs 2004 r.

+259% – łączny wzrost dochodów miast UMP w 2022 r. vs 2004 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Dochody ogółem wszystkich gmin w Polsce i miast UMP (łącznie) w latach 2003-2022 (w mld zł)

Napływ funduszy unijnych, inwestycji i kapitału zagranicznego, rozwój polskich przedsiębiorstw, a także wzrost wynagrodzeń pracowników pozytywnie wpłynął na kondycję finansową samorządów. Po pierwsze pozyskane dofinansowania z UE traktuje się jako dochody JST, zatem automatycznie napływ środków skutkuje wzrostem dochodów gmin. Po drugie około 1/3 dochodów samorządów stanowią wpływy z podatków, m.in. PIT, CIT i od nieruchomości. Zatem jeśli w danym mieście zwiększa się liczba firm, rosną ich zyski oraz zarobki pracowników, bezpośrednio przekłada się to na wzrost dochodów samorządu.

Dzięki wspomnianemu mechanizmowi konwergencji, na przestrzeni 20 lat w Polsce znacznie zmniejszyła się różnica pomiędzy dochodami największych i najmniejszych jednostek samorządu terytorialnego w ujęciu *per capita*.

Jeśli chodzi o dochody własne, ale również dochody ogółem, to w początkowym okresie przewaga największych miast nad pozostałymi gminami w Polsce była dużo większa, niż jest obecnie. Ten mechanizm wyrównawczy potrzebował czasu, aby mógł w pełni zadziałać.

Dr hab. Maciej Smętkowski – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski ”

4. Bilans korzyści z obecności Polski w UE

Bilans zysków dla Polski wynikających z wstąpienia do Unii Europejskiej należy rozpatrywać pod kątem kilku obszarów korzyści. Po pierwsze są to zmiany instytucjonalne – zostaliśmy włączeni w unijny system prawny, który oprócz realizowania i ochrony takich wartości jak praworządność, wolność czy równość,

zapewnia dogodne warunki do aktywności gospodarczej. Wspólne instytucje prawne gwarantują stabilność i przejrzystość reguł gry pomiędzy aktorami na lokalnym i europejskim rynku.

Przejawia się to m.in. w ochronie i wspieraniu konkurencyjności oraz zapobieganiu powstawania i stosowania praktyk monopolowych przez największych przedsiębiorców i producentów. Z kolei stabilność rynku zwiększa wiarygodność podmiotów w nim uczestniczących, co przekłada się na wzrost zaufania do nich wśród inwestorów i instytucji finansowych, a w konsekwencji pozytywnie wpływa na ich możliwości inwestycyjne i rozwojowe.

Po drugie wstąpienie do UE zaowocowało przemianą polskiej gospodarki, która stała się bardziej nowoczesna, innowacyjna i zaawansowana technologicznie. Ponadto zostaliśmy włączeni w międzynarodowe łańcuchy dostaw i produkcji, co w znacznym stopniu zwiększyło możliwości eksportu wytwarzanych w kraju produktów.

Ten wzrost PKB to przede wszystkim wynik ogromnych inwestycji zagranicznych w Polsce. On nastąpił dzięki wejściu do UE. Większa stabilność i wiarygodność państwa siłą rzeczy napędziła inwestorów, którzy chcieli skorzystać z różnicy w poziomie płac pomiędzy polskim a zachodnim pracownikiem.

Dr hab. Maciej Smętkowski – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski ”

Nie sposób pominąć korzyści społecznych widocznych w wielu wymiarach. Dzięki rozwojowi gospodarki wzrosło zatrudnienie i dochody, co przyczyniło się do ogólnej poprawy jakości życia w Polsce.

Otwarcie granic w ramach strefy Schengen umożliwiło swobodne podróżowanie i poznawanie innych społeczeństw oraz kultur, studiowanie za granicą i podnoszenie kompetencji językowych. Dziś polskie społeczeństwo jest bardziej obywatelskie, do czego przyczynił się m.in. rozwój organizacji pozarządowych, a przywiązanie Polaków do wartości europejskich wydaje się być stale na wysokim poziomie.

W końcu dzięki środkom pozyskiwanym przez Polskę w ramach polityki spójności i funduszy strukturalnych mogliśmy jako państwo wykonać skok cywilizacyjny i sukcesywnie doganiać zachód w kontekście jakości i poziomu życia mieszkańców.

Za sprawą inwestycji w szeroko rozumianą infrastrukturę, a także w kapitał ludzki zmienił się krajobraz polskich gmin, miast i miasteczek. Rewolucyjne wręcz zmiany nastąpiły właściwie we wszystkich obszarach życia. Poprawiła się dostępność i jakość usług społecznych, infrastruktury komunalnej i transportowej czy choćby administracji publicznej wszystkich szczebli*.

Patrząc na rozwój metropolitalny, widzimy, że na przestrzeni 20 lat nastąpił proces dyfuzji. Dziś największe ośrodki rozwijają się mniej więcej w podobnym tempie. Gdy ktoś dużo podróżuje po kraju i patrzy na te miasta, to jak one wyglądały 20 lat temu a jak wyglądają teraz, to pomiędzy poszczególnymi miastami nie widać zbyt wielu różnic, w kontekście skali zmian, które się w nich dokonały.

Dr hab. Maciej Smętkowski – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski

”

* G. Gorzelak, *Pieniądze z UE całego szczęścia nie dają... (uwagi o wpływie transferów na rozwój Polski)*; W. Orłowski, *Źródła korzyści gospodarczych z członkostwa Polski w Unii Europejskiej: próba szacunku*, w: *Gdzie naprawdę są konfitury? Najważniejsze gospodarcze korzyści członkostwa Polski w Unii Europejskiej*, red. W. Orłowski, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2021 r.

**Polacy o wpływie
obecności w Unii
Europejskiej na rozwój
swojej miejscowości**

Polacy o wpływie obecności w Unii Europejskiej na rozwój swojej miejscowości

Korzyści płynące z projektów zrealizowanych przy pomocy środków europejskich są szczególnie istotne na szczeblu lokalnym. Polacy w większości pozytywnie oceniają wpływ członkostwa w UE na rozwój ich małych ojczyzn, dostrzegają głównie inwestycje drogowe i są zadowoleni z działań samorządów w zakresie pozyskiwania dofinansowania.

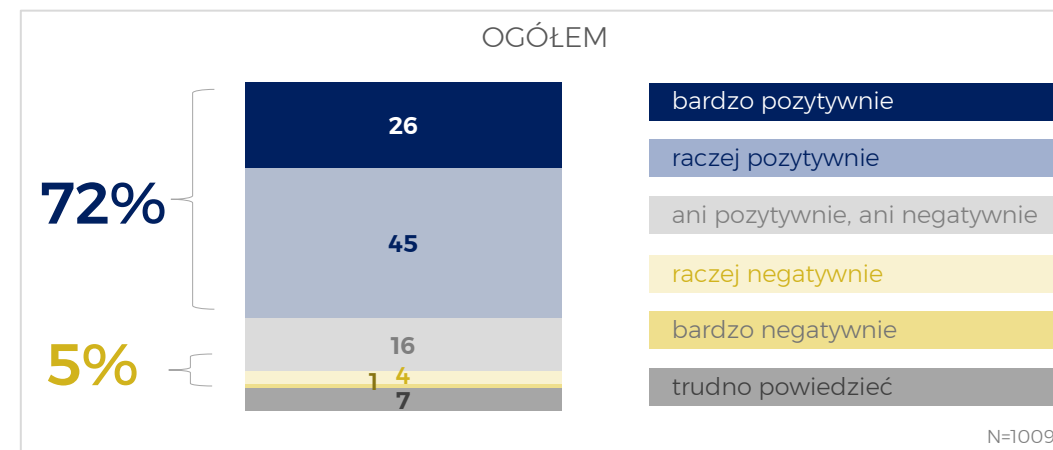
1. Członkostwo w UE a rozwój miejscowości zamieszkania

Zdecydowana większość Polaków uważa, że przystąpienie Polski do Unii Europejskiej pozytywnie wpłynęło na rozwój ich miejscowości. Takie przekonanie wyraża 72% Polaków. Odmienną opinię ma 5% badanych. Nieco częściej wyrażają ją osoby z wykształceniem podstawowym (9%). Z kolei dla 16% badanych obecność Polski w strukturach UE jest neutralna – nie przełożyła się ani pozytywnie, ani negatywnie na rozwój lokalny. 7% Polaków nie ma zdania na ten temat.

Ze stwierdzeniem o korzystnym oddziaływaniu obecności w Unii Europejskiej na rozwój swoich miejscowości częściej zgadzają się osoby w wieku 20-29 lat (80%), oraz posiadające co najmniej średnie wykształcenie, tj. średnie i policealne (76%) i wyższe (78%).

72% – Polacy pozytywnie oceniający obecność Polski w Unii Europejskiej z perspektywy rozwoju swoich miejscowości

Wkrótce minie 20 lat od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej. Jak w Pana/Pani ocenie wstąpienie Polski do Unii wpłynęło na rozwój Pana/Pani miasta lub gminy?

Stosunkowo najmniej pozytywnych ocen dotyczących wpływu obecności naszego kraju w UE na rozwój swoich miejscowości przyznają osoby z wykształceniem podstawowym (55%). Kobiety i mężczyźni podobnie oceniają tę kwestię, choć wśród mężczyzn jest nieco więcej ocen negatywnych (4% vs 7%).

Biorąc pod uwagę wielkość miejscowości badanych osób i region, z którego pochodzą, więcej respondentów pozytywnie oceniających wpływ wstąpienia do Wspólnoty Europejskiej na rozwój ich miejscowości zamieszkuje duże (100-500 tys. mieszkańców) i średniej wielkości (20-100 tys. mieszkańców) ośrodki miejskie, odpowiednio 84% i 79%, a także północne województwa, tj. kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie i pomorskie (75%).

Z perspektywy rozwoju swoich miejscowości obecność w Unii Europejskiej pozytywnie oceniają głównie osoby:

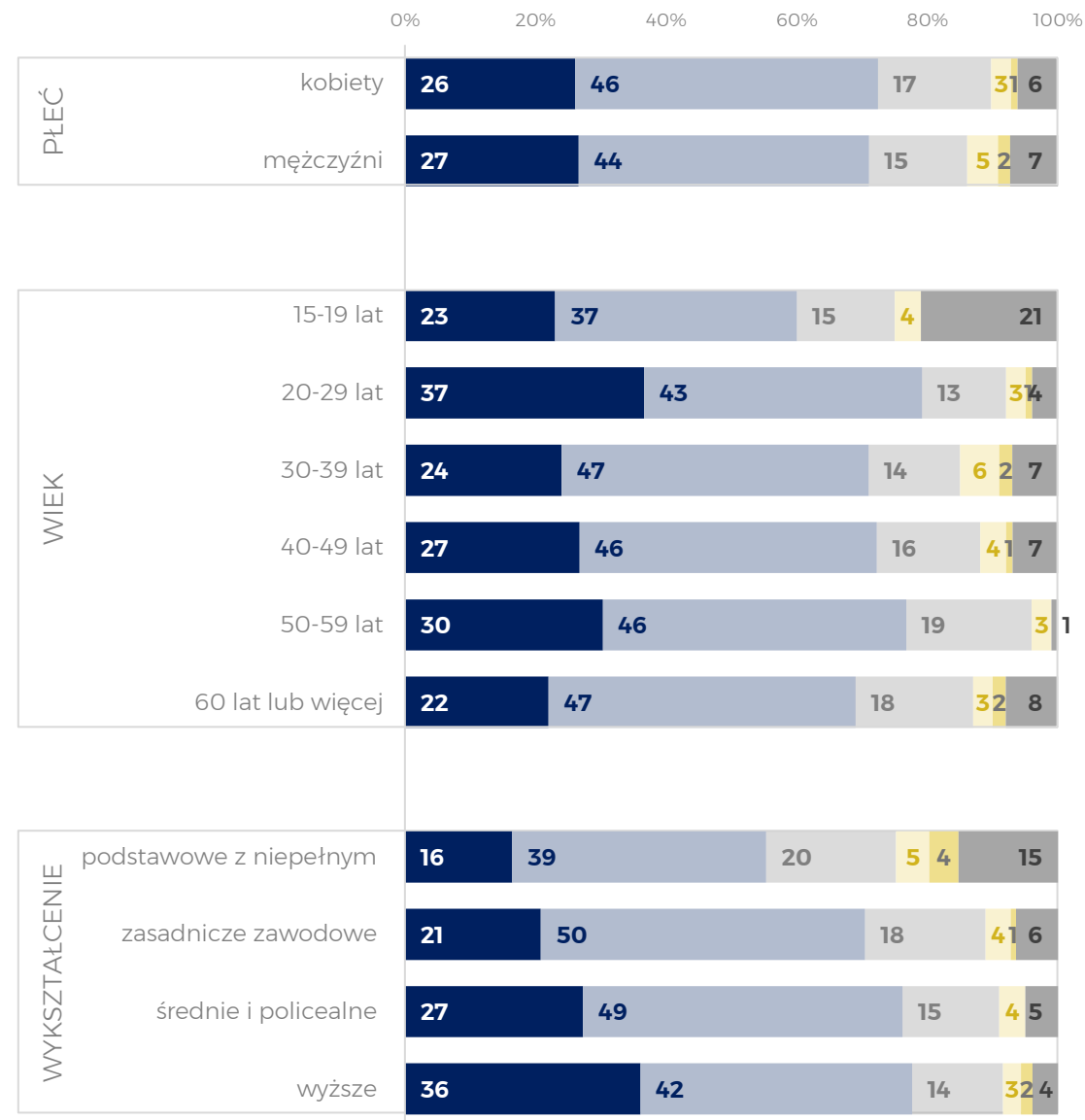
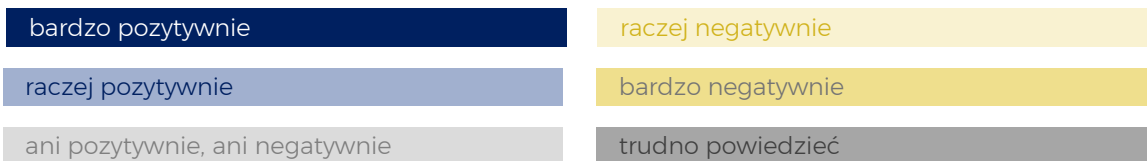
80% w wieku 20-29 lat

78% z wykształceniem wyższym

84% z miast o 100-500 tys. mieszkańców

Wkrótce minie 20 lat od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej. Jak w Pana/Pani ocenie wstąpienie Polski do Unii wpłynęło na rozwój Pana/Pani miasta lub gminy?

N=1009

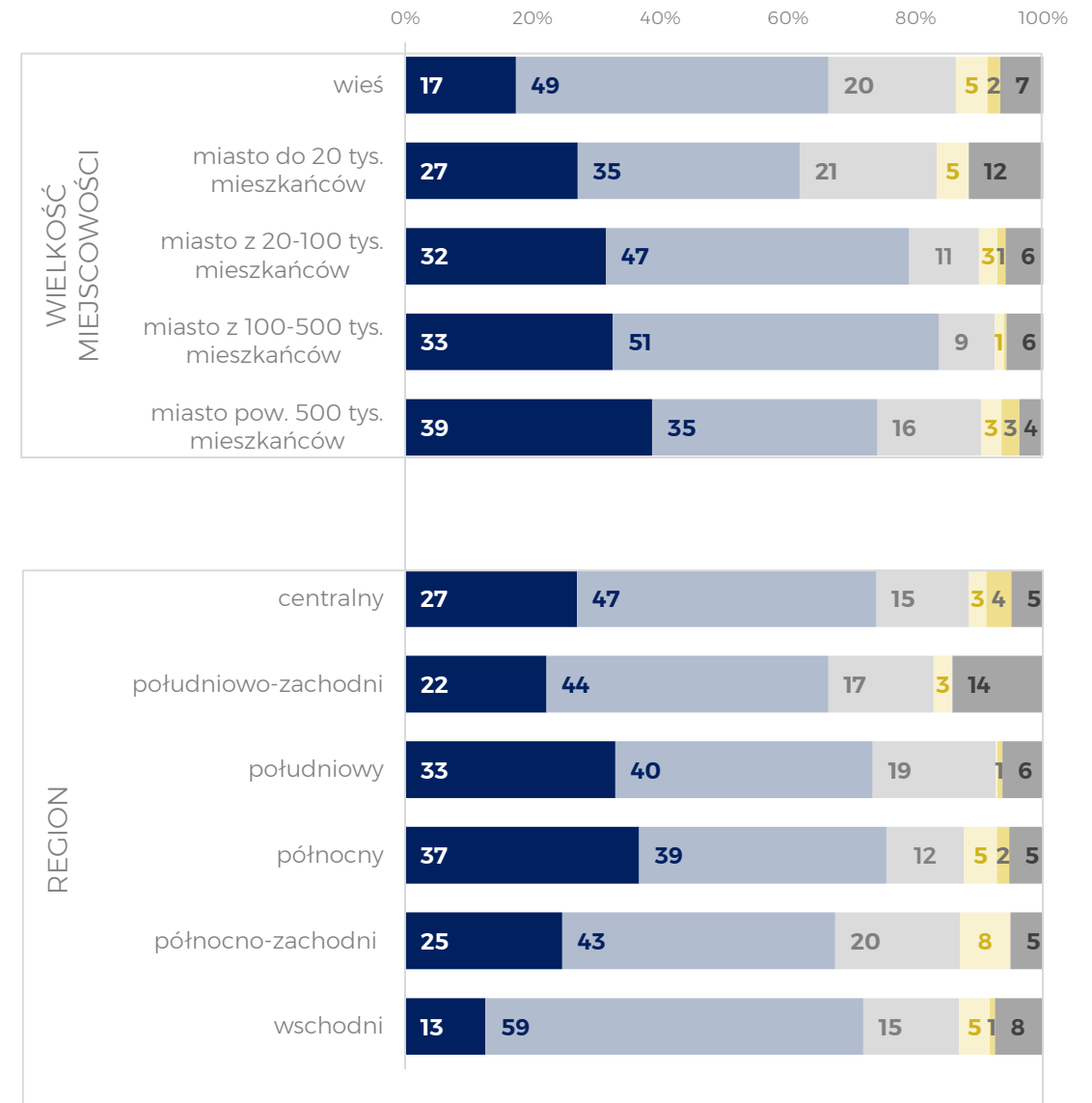
Neutralną postawę częściej wyrażają osoby z niższym wykształceniem (podstawowym – 20% i zasadniczym zawodowym – 18%), reprezentanci starszych grup wiekowych (50-59 lat – 19%, 60+ – 18%), mieszkańcy najmniejszych miast (do 20 tys. mieszkańców – 21%) oraz wsi (20%), a także regionu północno-zachodniego, czyli województw: wielkopolskiego, zachodniopomorskiego i lubuskiego (19%).

Choć niektórzy wahają się, czy przyznać, że Polska odniosła korzyści z członkostwa w UE, to też nie wyrażają wprost, że poniosła straty. Czasem wynika to z poczucia straty lub nostalgii za przeszłością. Starsze pokolenia, szczególnie te o niższym poziomie wykształcenia, częściej wyrażają ostrożne postawy wobec członkostwa w UE i procesów rozwojowych. Badanie sugeruje, że postawy te bardziej odzwierciedlają szerszy światopogląd niż rzeczywistą ocenę tych zjawisk.

Dr hab. Maciej Smętkowski – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski

Wkrótce minie 20 lat od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej. Jak w Pana/Pani ocenie wstąpienie Polski do Unii wpłynęło na rozwój Pana/Pani miasta lub gminy?

N=1009

2. Rozpoznawalność projektów zrealizowanych z udziałem środków UE

Polacy – na poziomie ogólnych deklaracji – w większości dobrze oceniają korzyści płynące z obecności Polski w UE z perspektywy rozwoju ich lokalnych ojczyzn. Jednak nie przekłada się to na znajomość przedsięwzięć sfinansowanych ze środków UE. Jedynie 38% Polaków potrafi wskazać konkretne działania lub inwestycje sfinansowane w ich miejscowości ze wsparciem środków europejskich.

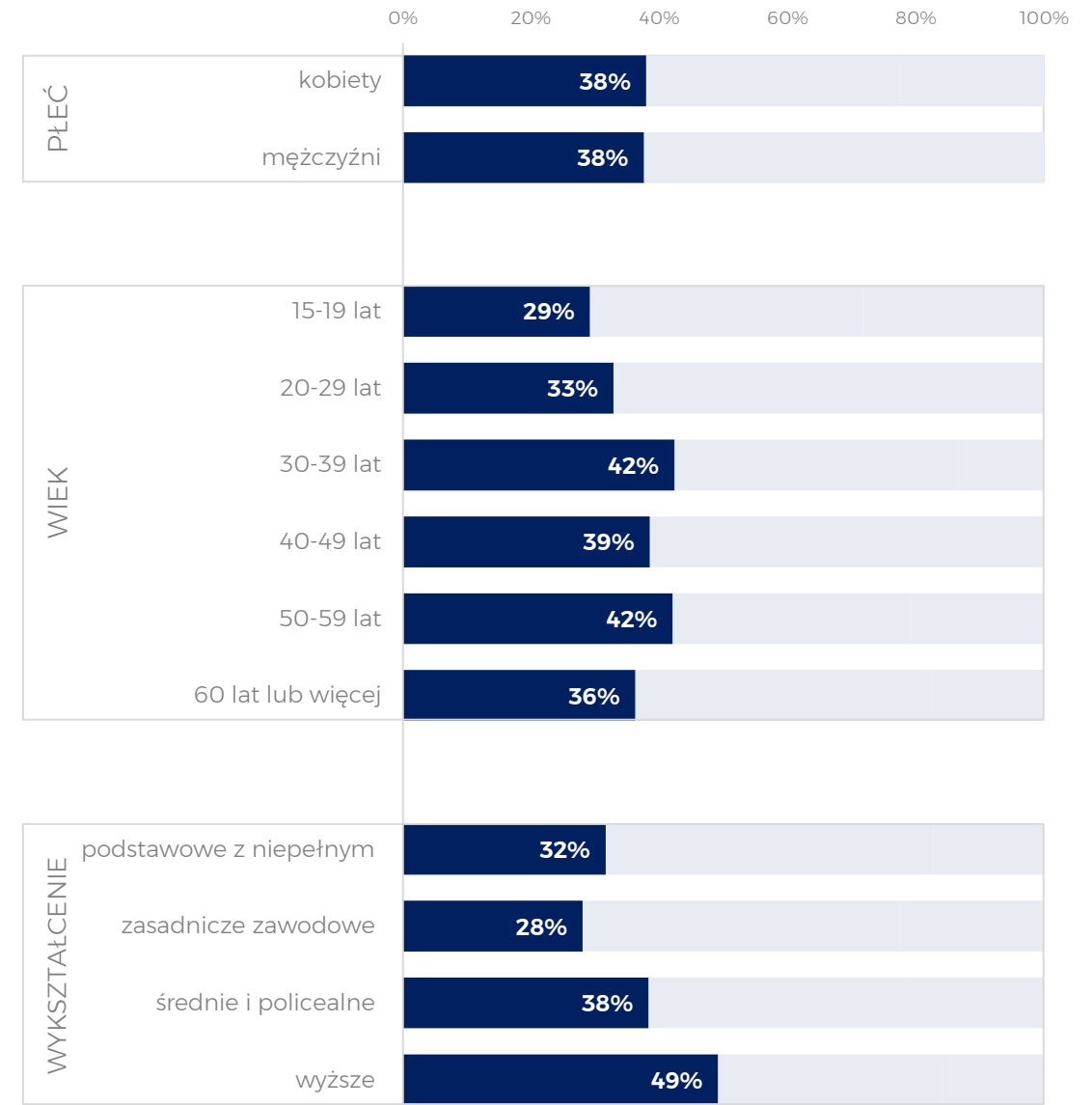
Wiedzę o nich częściej deklarują osoby w wieku 30-39 lat i 50-59 lat (po 42%), osoby z wykształceniem wyższym (49%), mieszkańcy średnich i dużych miast (od 38% do 45%) oraz regionu centralnego (46%) i wschodniego (45%).

38% – Polacy znający konkretne projekty lub inwestycje zrealizowane z udziałem środków z UE w swoich miejscowościach

Czy zna Pan/Pani jakieś projekty, dofinansowania lub inwestycje w Pana/Pani mieście lub gminie zrealizowane z udziałem środków europejskich? Chodzi zarówno o konkretne inwestycje w infrastrukturę, jak również o dofinansowanie różnych działań, np. edukacji, kultury, przedsiębiorczości i innych przedsięwzięć.

N=1009

TAK

Najmniej osób potrafiących zidentyfikować projekty dofinansowane z UE w swojej miejscowości jest wśród najmłodszych mieszkańców (15-19 lat – 29%), osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (28%), mieszkańców najmniejszych ośrodków miejskich (do 20 tys. mieszkańców – 29%) oraz regionu północno-zachodniego (19%).

Rozróżnienie z perspektywy mieszkańca, która inwestycja pochodzi z których środków, jest trudne. Kiedyś było to o tyle łatwiejsze, że było takie ogólne domniemanie, że jeżeli jest nowa inwestycja, to na pewno ze środków unijnych. Współcześnie to się trochę bardziej zniuansowało. Dodatkowo w pewnym momencie tablice z flagami unijnymi, które były bardzo powszechne, nagle zostały zastąpione flagami polskimi i informacjami o tym, że to rząd ze środków własnych finansuje inwestycje. Rzeczywiście ta zmiana była widoczna w takim krajobrazie lokalnym.

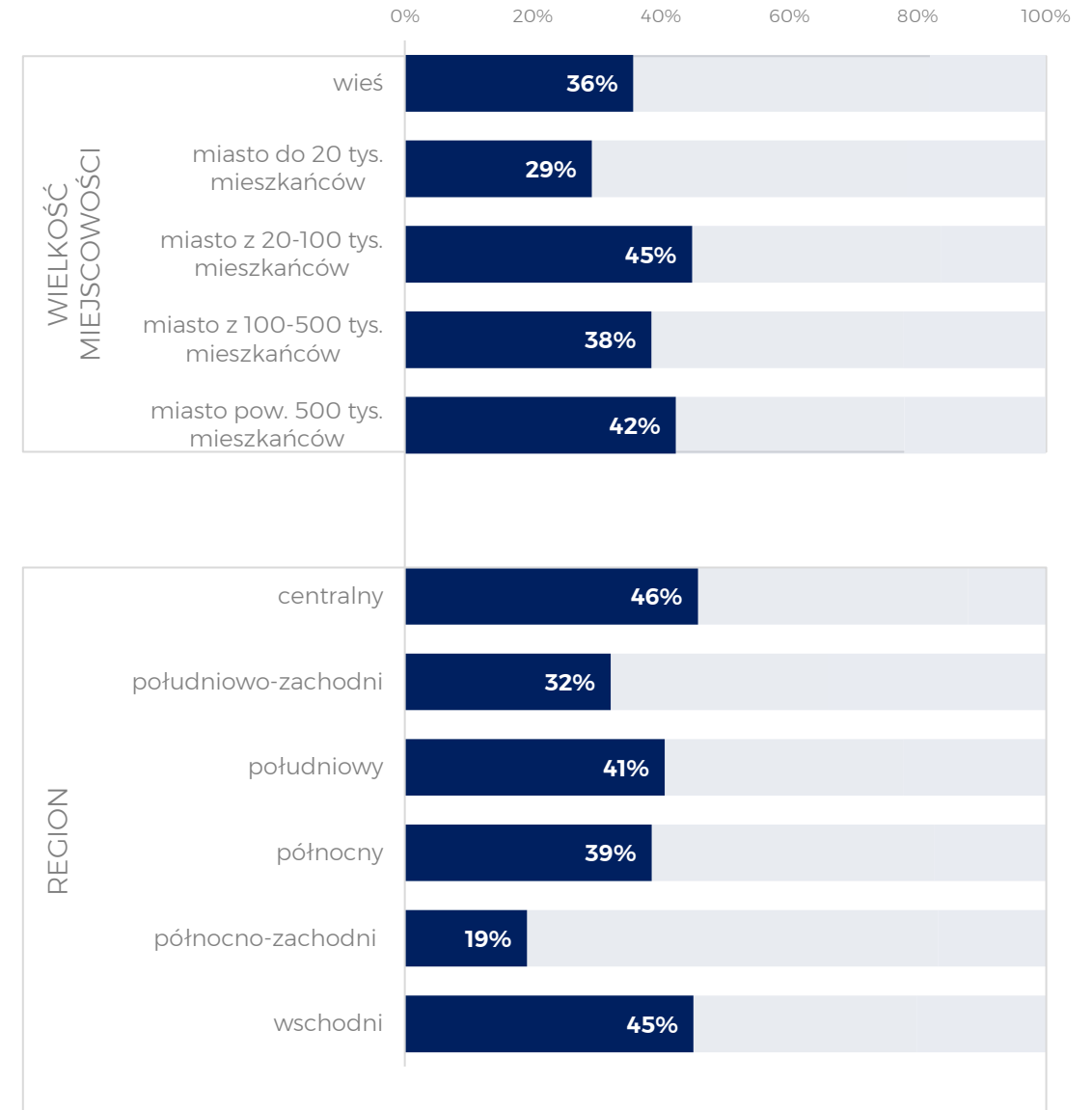
Dr hab. Maciej Smętkowski – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski

”

Czy zna Pan/Pani jakieś projekty, dofinansowania lub inwestycje w Pana/Pani mieście lub gminie zrealizowane z udziałem środków europejskich? Chodzi zarówno o konkretne inwestycje w infrastrukturę, jak również o dofinansowanie różnych działań, np. edukacji, kultury, przedsiębiorczości i innych przedsięwzięć.

N=1009

TAK

3. Rodzaje projektów zrealizowanych z udziałem środków UE

Polacy wśród projektów sfinansowanych w ich miejscowości przy wsparciu UE najczęściej wymieniają inicjatywy infrastrukturalne, wśród których liderem są inwestycje drogowe (61%). Wiążą się one z budową nowych arterii (np. autostrady, drogi, chodniki, ścieżki rowerowe, mosty) bądź remontem już istniejących. Częściej przywołują je osoby z najstarszej grupy wiekowej (60+ – 70%), z wykształceniem zasadniczym zawodowym (67%) oraz mieszkańcy najmniejszych miast (do 20 tys. mieszkańców – 73%).

Na drugim miejscu wymieniano inwestycje w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną (27%). Należą do nich m.in. boiska, baseny, place zabaw czy siłownie plenerowe. Ich znajomość jest większa wśród nastolatków, którzy są jednymi z głównych odbiorców tego typu miejsc (45%) oraz wśród mieszkańców dużych miast (100-500 tys. mieszkańców – 41%).

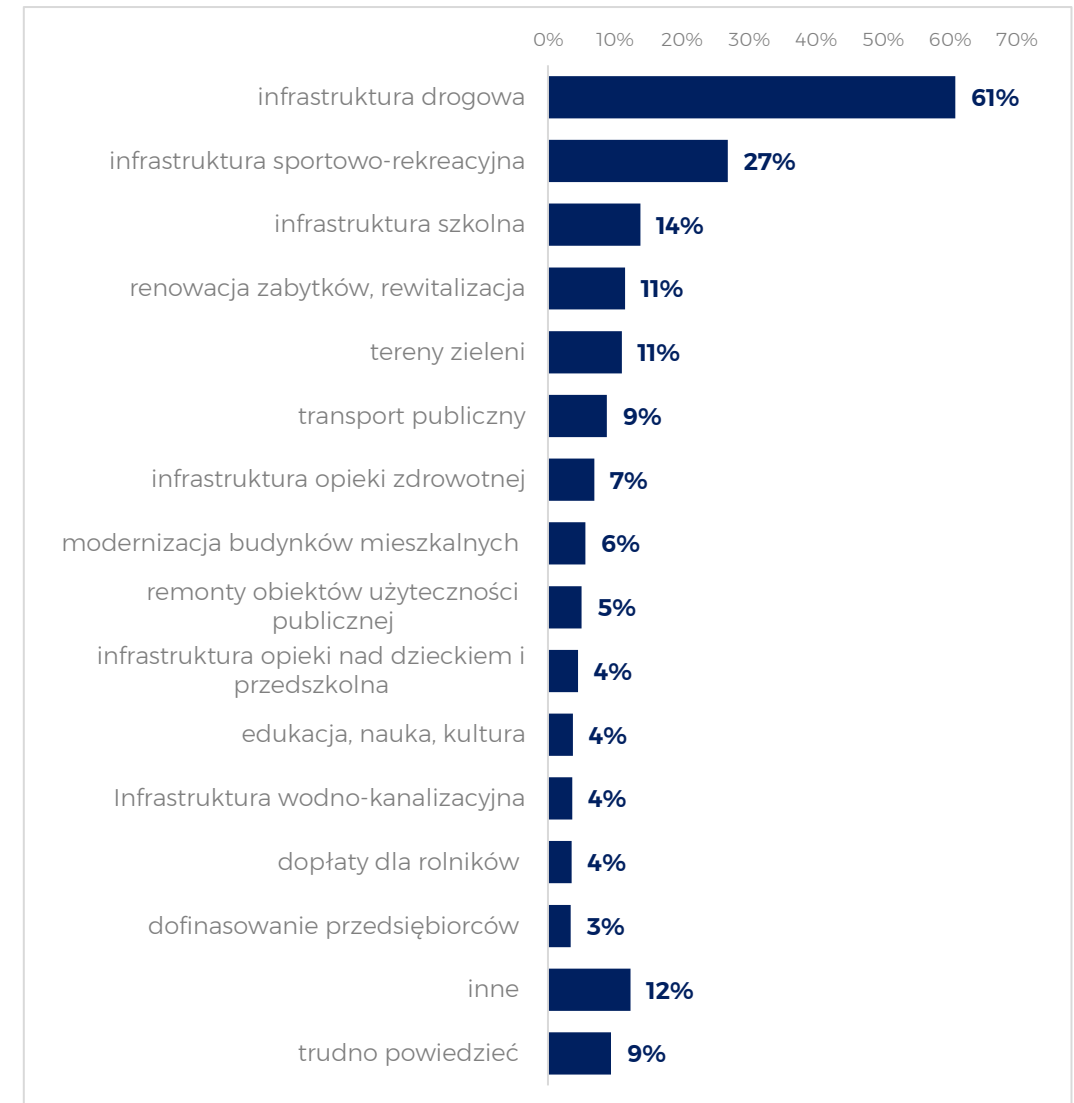
Trzecim najbardziej rozpoznawalnym przedsięwzięciem unijnym w zamieszkiwanej miejscowości jest rozwój infrastruktury szkolnej (14%). Polegał on na budowie nowych placówek oraz remontach już funkcjonujących szkół. Dostrzegają je częściej najmłodszy mieszkańcy – 15-19 lat.

61% - inwestycje drogowe

najbardziej rozpoznawalne przez Polaków projekty w swoich miejscowościach z udziałem środków z UE

Proszę wymienić projekty lub inwestycje w Pana/Pani mieście lub gminie zrealizowane z udziałem środków europejskich, o których Pan/Pani słyszał/a? Chodzi zarówno o konkretne inwestycje w infrastrukturę, ale również dofinansowanie różnych działań, np. edukacji, kultury, przedsiębiorczości i innych przedsięwzięć.

n=368
osoby, deklarujące znajomość konkretnych projektów

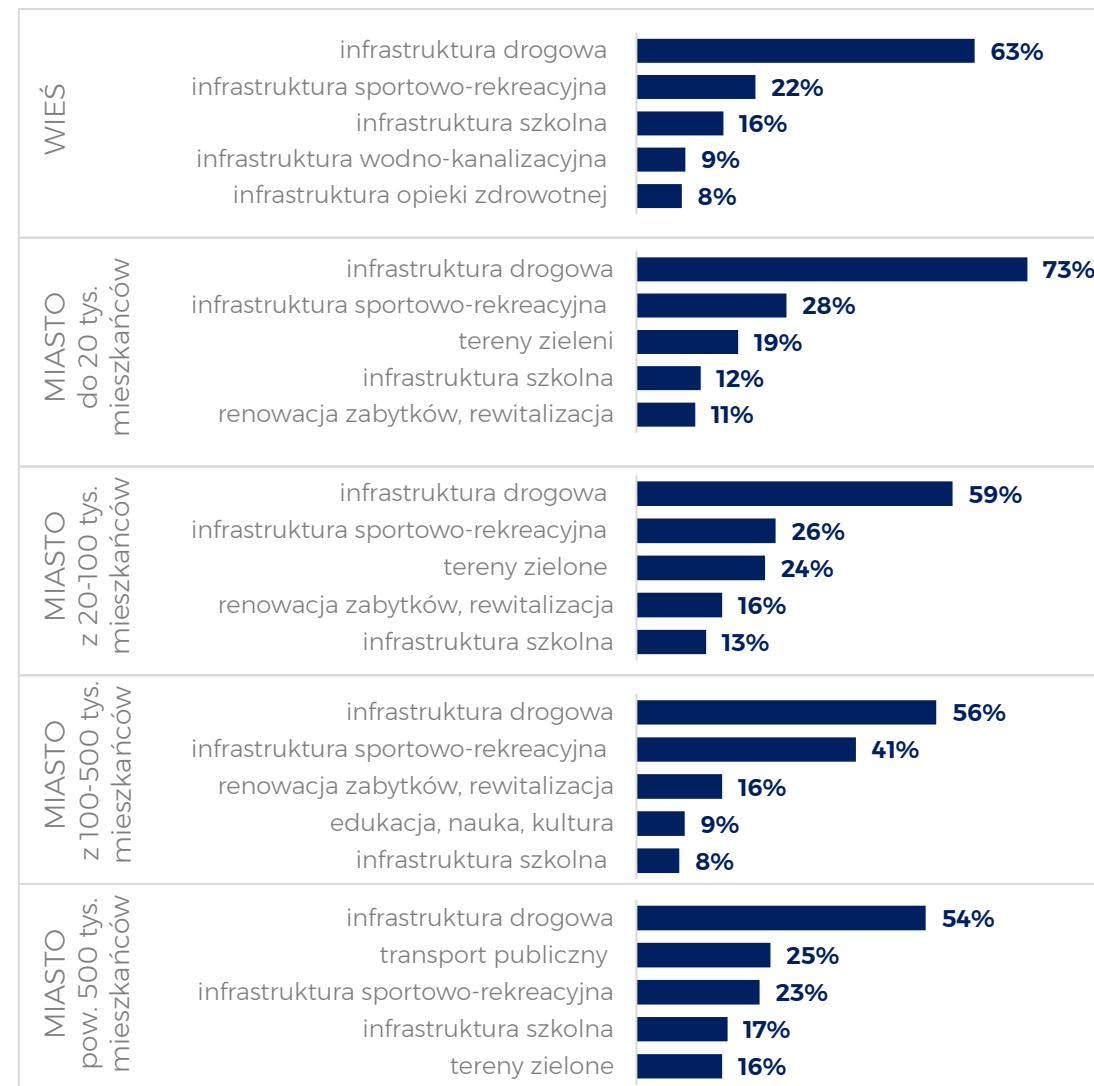
Pierwszą 5 najlepiej znanych projektów, zrealizowanych przy użyciu środków europejskich, zamykają *ex aequo*: projekty związane z renowacją zabytków i rewitalizacją oraz zagospodarowywaniem terenów zieleni (po 11%). Projekty rewitalizacyjne częściej wymieniają osoby z wykształceniem wyższym (18%) oraz mieszkańcy północnych województw (25%). Z kolei większą znajomością inwestycji w tereny zieleni cechują się mieszkańcy małych miast (20-100 tys. mieszkańców – 24%) oraz regionu centralnego (22%).

Bez względu na wielkość miejscowości, z której pochodzą badani, najbardziej znane projekty zrealizowane przy wykorzystaniu finansowania unijnego dotyczą inwestycji drogowych. Poza tym, bez względu na wielkość miejscowości zamieszkania, w pierwszej 5 widocznych projektów pojawiają się inwestycje w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną oraz szkolną.

Mieszkańcy wsi częściej niż inni dostrzegają rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i obiektów opieki zdrowotnej. W najmniejszych i największych miastach widoczne są inwestycje w tereny zieleni, zaś w najmniejszych, średnich i dużych miastach renowacja zabytków i rewitalizacja. W największych miastach (pow. 500 tys. mieszkańców) na drugim miejscu po projektach drogowych wymieniono inwestycje w transport publiczny.

Proszę wymienić projekty lub inwestycje w Pana/Pani mieście lub gminie zrealizowane z udziałem środków europejskich, o których Pan/Pani słyszał/a? Chodzi zarówno o konkretne inwestycje w infrastrukturę, ale również dofinansowanie różnych działań, np. edukacji, kultury, przedsiębiorczości i innych przedsięwzięć.

n=368
osoby, deklarujące znajomość
konkretnych projektów

4. Ocena działań samorządu na rzecz pozyskania dofinansowania z UE

Wspomniana wcześniej pozytywna ocena obecności Polski w UE z perspektywy rozwoju lokalnego koresponduje z dobrą opinią o działaniach władz miasta lub gminy na rzecz pozyskiwania dofinansowania z UE na realizację lokalnych projektów w ostatnim 20-leciu.

Aż 66% Polaków pozytywnie ocenia działania swoich wójtów, burmistrzów czy prezydentów miast w ostatnim 20-leciu w zakresie ubiegania się o finansowanie ze środków europejskich. Działania lokalnych władz w tym zakresie krytycznie ocenia jedynie 7% badanych. Neutralne opinie lub brak zdania w tej kwestii wyraża 26% Polaków.

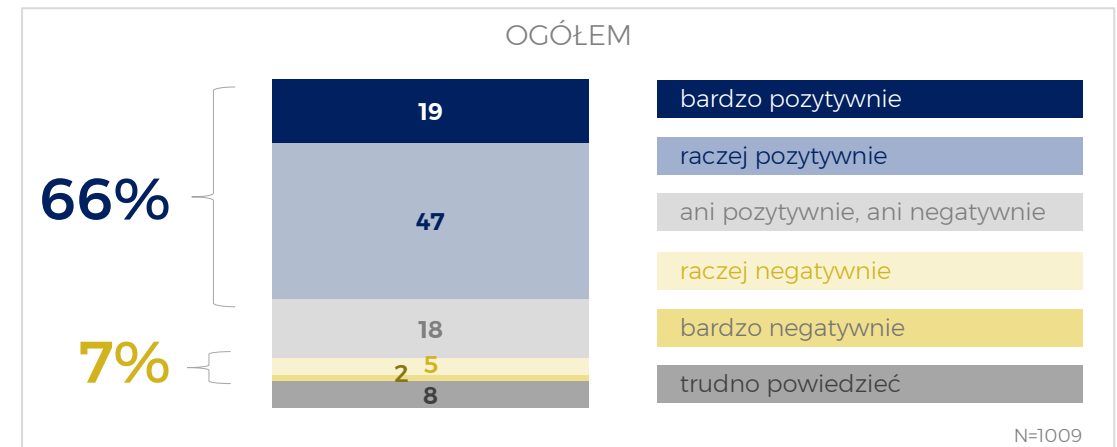
Miasta i regiony bardzo szybko zrozumiały, że to są na tyle duże środki, że nie można sobie pozwolić na nieskorzystanie z nich, bo to też zostanie dostrzeżone przez mieszkańców, porównywane z innymi obszarami, a następnie będzie mało odzwierciedlenie w wyborach. Miasta i samorządy w Polsce bardzo dobrze zdały ten egzamin.

Dr hab. Maciej Smętkowski – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski

”

66% – Polacy pozytywnie oceniają działania samorządu w swojej miejscowości w celu pozyskania dofinansowania z Unii Europejskiej w ostatnim 20-leciu

Jak ogólnie ocenia Pan/Pani działania władz miasta lub gminy w ostatnim 20-leciu w celu pozyskania dofinansowania z Unii Europejskiej na projekt czy inwestycję w Pana/Pani mieście lub gminie? Jeżeli z jakichś względów trudno Panu/Pani ocenić całe 20 lat, to proszę ocenić władze za ten czas, który jest Panu/Pani znany.

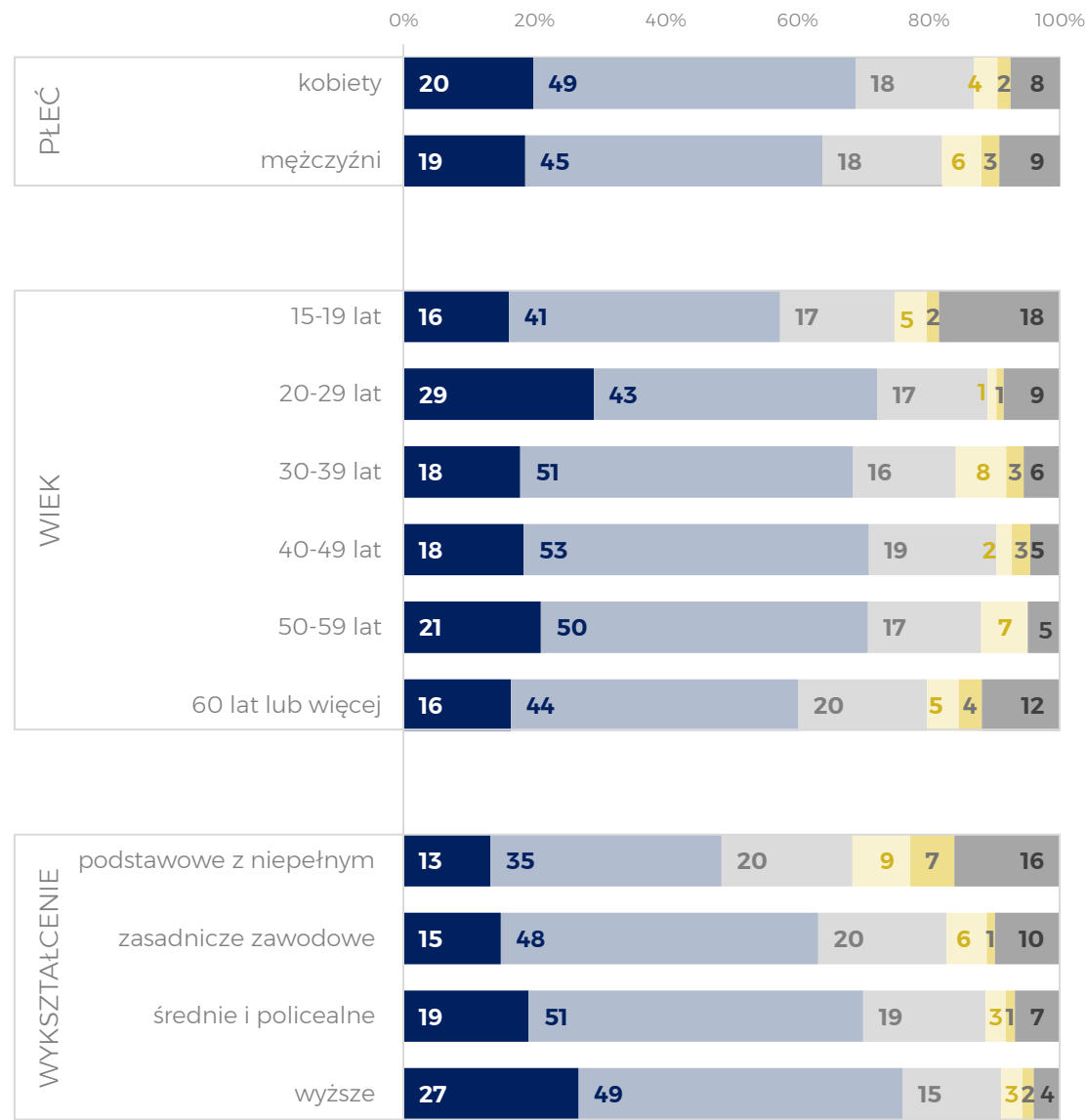
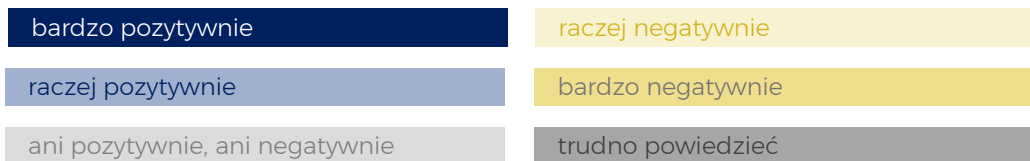
Najlepsze oceny władzom swoich miejscowości w zakresie pozyskiwania środków europejskich na projekty miejskie wystawiają osoby pomiędzy 20 a 59 rokiem życia – głównie w wieku 20-29 lat (72%) oraz 40-59 lat (71%). Mniej entuzjastów jest wśród nastolatków (57%), przy czym wśród nich jest również najwięcej osób niepotrafiących tego ocenić (18%). Podobnie mniej ocen pozytywnych dla władz miejscowości jest wśród najstarszych mieszkańców w wieku 60 lat i więcej (60%).

Nieco bardziej zadowolone z działań władz samorządowych w zakresie pozyskiwania środków europejskich są kobiety (69%) niż mężczyźni (64%).

Co więcej – liczba pozytywnych ocen rośnie z kolejnymi szczeblami wykształcenia: najmniejszy entuzjazm wyrażają osoby z wykształceniem podstawowym (48%), zaś największy – osoby z wykształceniem wyższym (76%).

Jak ogólnie ocenia Pan/Pani działania władz miasta lub gminy w ostatnim 20-leciu w celu pozyskania dofinansowania z Unii Europejskiej na projekt czy inwestycję w Pana/Pani mieście lub gminie? Jeżeli z jakichś względów trudno Panu/Pani ocenić całe 20 lat, to proszę ocenić władze za ten czas, który jest Panu/Pani znany.

N=1009

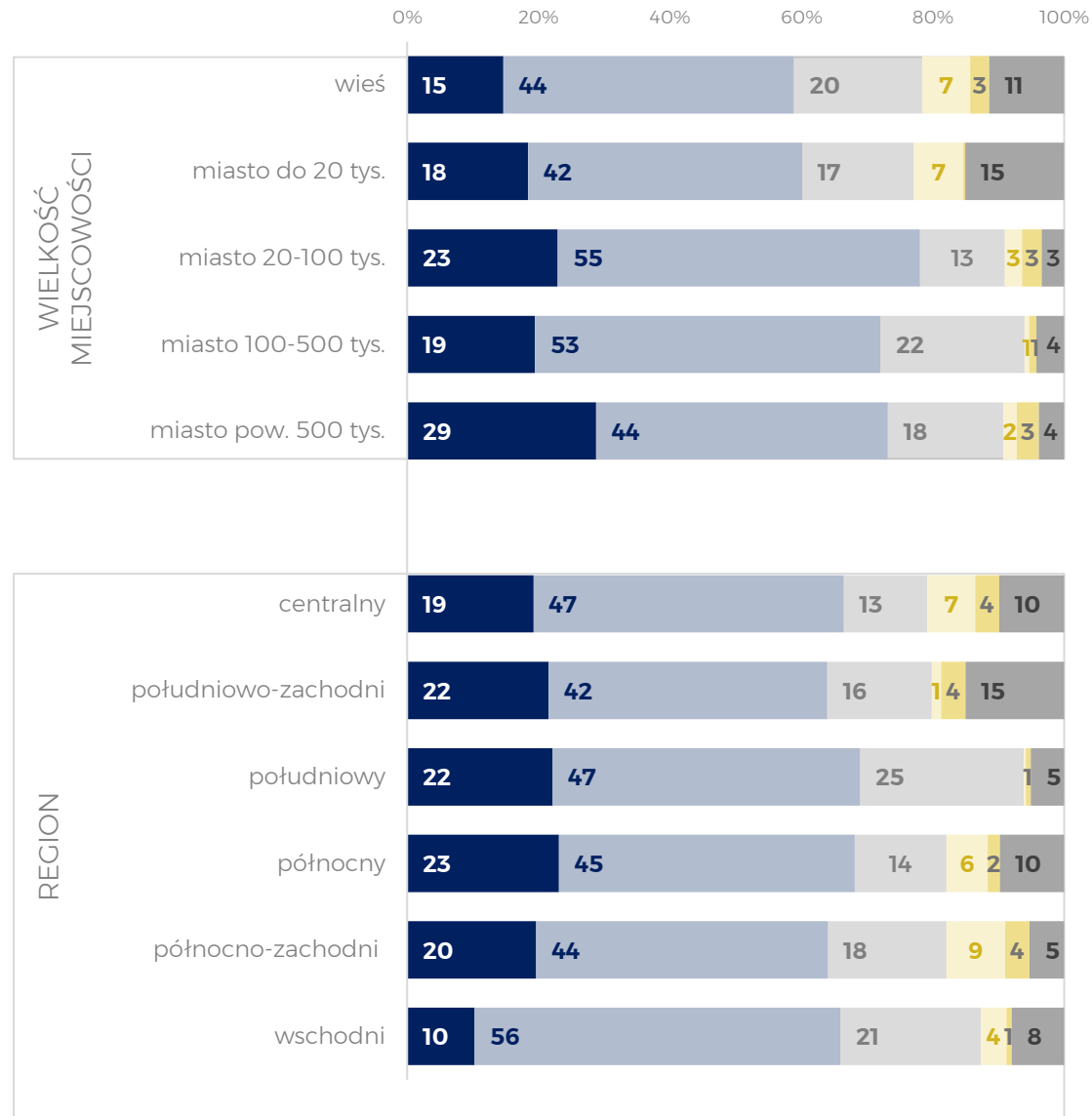
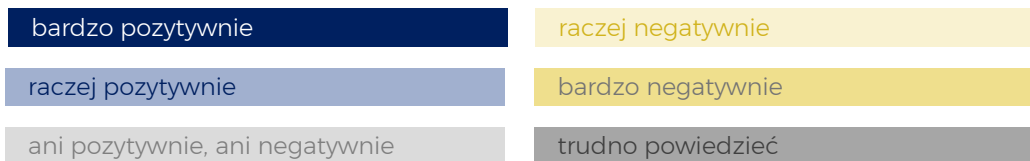

Biorąc pod uwagę wielkość miejscowości zamieszkania, najlepsze oceny wóldarzom swoich miejscowości w zakresie pozyskiwania środków europejskich na lokalne projekty wystawiają mieszkańcy małych miast - 20-100 tys. mieszkańców (78%) oraz największych miast, pow. 500 tys. mieszkańców (73%). Najwięcej ocen negatywnych w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych przez samorząd jest wśród mieszkańców wsi (10%).

Analizując opinie Polaków wg regionów kraju, udział pozytywnych ocen wóldarzy związanych z działaniami w celu pozyskiwania środków unijnych w ostatnim 20-leciu, rozkładają się dość równomiernie i nie widać istotnego zróżnicowania terytorialnego. Najwięcej entuzjastów jest w regionie południowym (69%), północnym (68%) oraz centralnym i wschodnim (po 66%). Nieco mniej ocen pozytywnych swoich działań otrzymali samorządowcy z regionu południowo-zachodniego i północno-zachodniego (po 64%). Najwięcej sceptyków odnotowano w regionie północno-zachodnim (13%).

Jak ogólnie ocenia Pan/Pani działania władz miasta lub gminy w ostatnim 20-leciu w celu pozyskania dofinansowania z Unii Europejskiej na projekt czy inwestycję w Pana/Pani mieście lub gminie? Jeżeli z jakichś względów trudno Panu/Pani ocenić całe 20 lat, to proszę ocenić władze za ten czas, który jest Panu/Pani znany.

N=1009

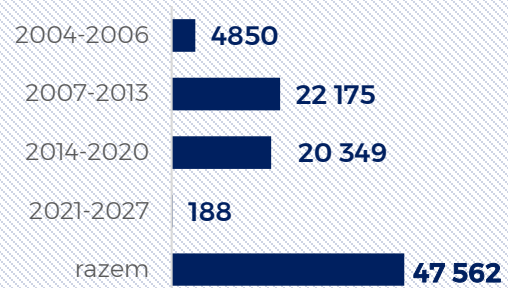

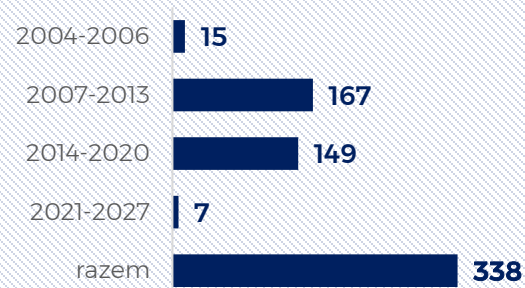
**Projekty wszystkich
beneficjentów UE
z obszaru miast UMP**

12 miast UMP razem

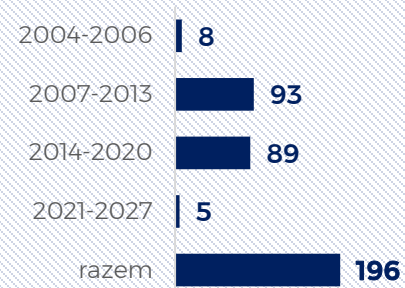
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mld zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mld zł)

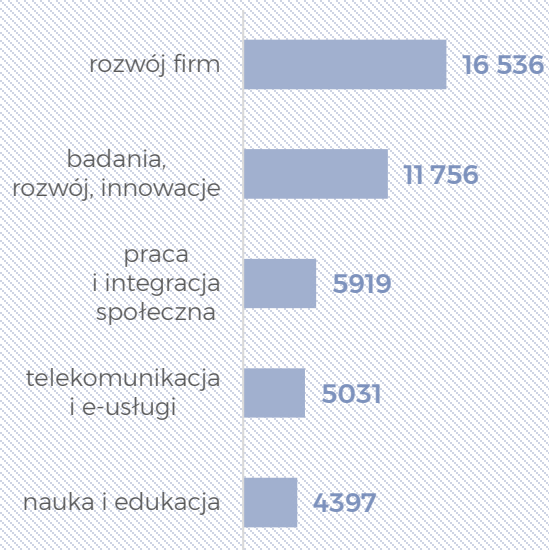

Projekty ogółem per capita

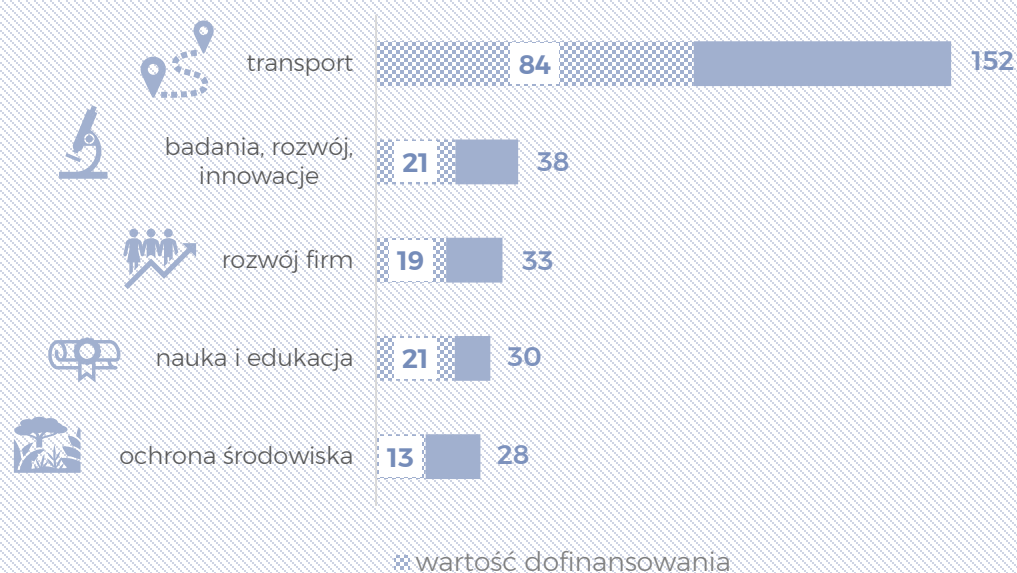
Łączna wartość projektów:
49 775 zł na mieszkańca

Łączna wysokość dofinansowania:
28 847 zł na mieszkańca

Liczba projektów wg kategorii - TOP 5

Łączna wartość projektów, w tym wysokość dofinansowania (w mld zł) - TOP 5

47 562

liczba projektów, które otrzymały dotację z UE w latach 2004-2023

Udział dofinansowania - TOP 5

- 55% – transport
- 56% – badania, rozwój, innowacje
- 55% – rozwój firm
- 69% – nauka i edukacja
- 48% – ochrona środowiska

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miast UMP

Dofinansowanie z funduszy europejskich umożliwiło rozwój zarówno samorządom, podmiotom publicznym, jak i podmiotom prywatnym. W ciągu ostatnich 20 lat różni beneficjenci zrealizowali w miastach UMP ponad 47,5 tys. projektów. Najwięcej przedsięwzięć dotyczyło rozwoju firm, zaś największy udział finansowy miały projekty transportowe.

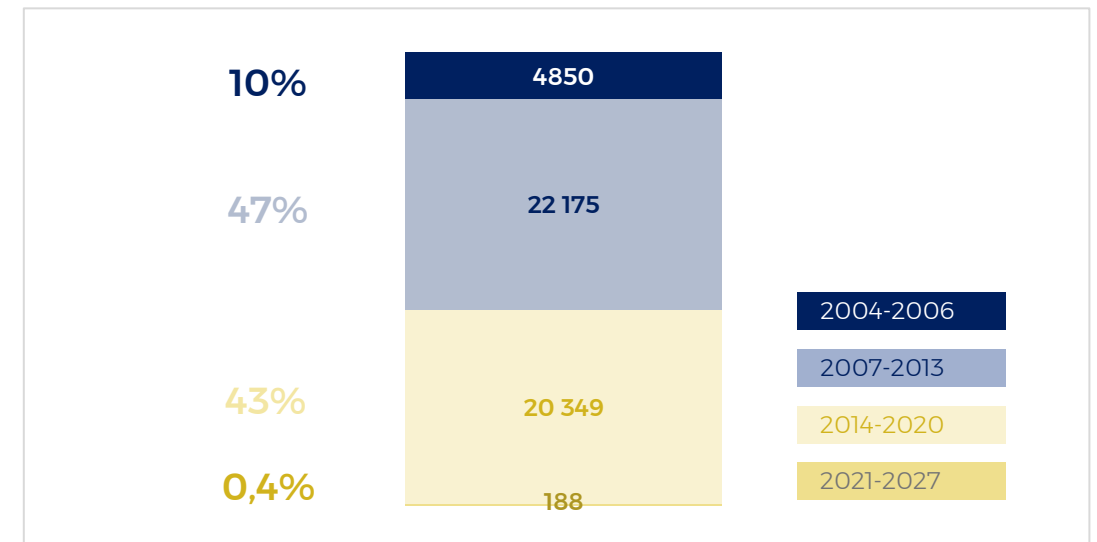
1. Liczba projektów

O wsparcie z funduszy europejskich mogą ubiegać się różne podmioty i grupy społeczne. Beneficjentem mogą być m.in. organy publiczne (miasta, regiony), przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, naukowcy czy młodzież.*

W latach 2004-2023 wszyscy wnioskodawcy z obszaru miast UMP otrzymali dofinansowanie z UE na 47 562 projekty. Ich liczba w poszczególnych perspektywach finansowych była różna i zależna od: długości perspektywy, wielkości puli środków oraz wyznaczonych priorytetów i programów. Najwięcej projektów uzyskało dofinansowanie w dwóch najdłuższych ukończonych do tej pory perspektywach 7-letnich: 2007-2013 – ponad 22 tys. projektów (47%) oraz 2014-2020 – ponad 20 tys. projektów (43%).

47 562 – projekty wszystkich beneficjentów z miast UMP, które otrzymały dofinansowanie UE w latach 2004-2023

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miast UMP dofinansowane z UE w latach 2004-2023 wg perspektyw finansowych

Liczba projektów, które otrzymały dofinansowanie z UE dla ogółu beneficjentów w ciągu ostatnich 20 lat, jest różna w poszczególnych miastach UMP i waha się od 1757 w Bydgoszczy do 9602 w Warszawie. Różnice wynikają przede wszystkim z wielkości miast (liczby ludności) oraz zasobów społeczno-gospodarczych, czyli liczby, potrzeb i możliwości podmiotów, które o wsparcie mogłyby się ubiegać.

Możliwości, aktywność i efektywność w pozyskiwaniu dofinansowania europejskiego w miastach ilustruje wskaźnik mówiący o liczbie projektów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Z analizy wynika, że najwięcej przedsięwzięć przypadło na mieszkańców Lublina (14/1000 mieszkańców), Rzeszowa (13/1000 mieszkańców) i Białegostoku (12/1000 mieszkańców). To miasta Polski wschodniej, których samorzady i mieszkańcy w ramach funduszy unijnych mogli skorzystać z dodatkowych programów wspierających rozwój tego regionu.

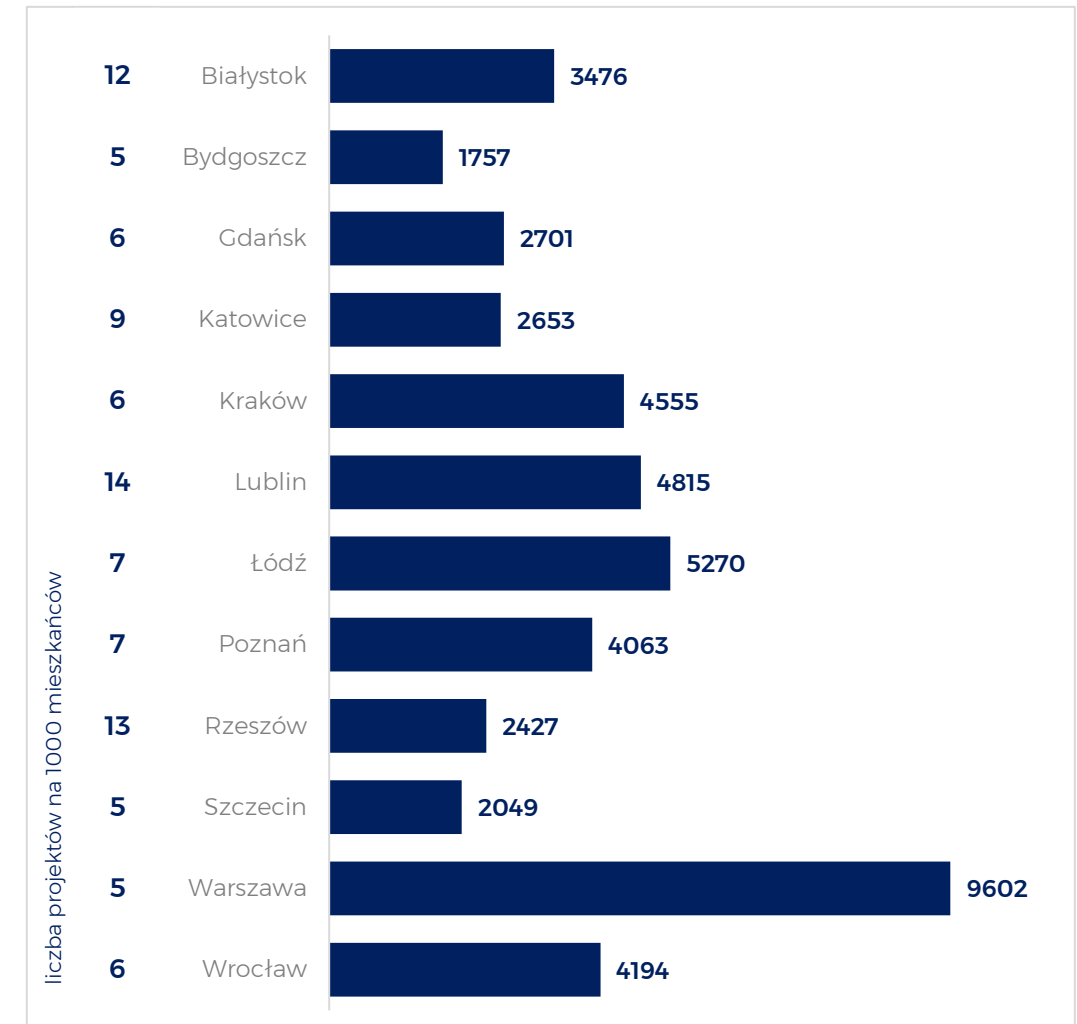
W pozostałych miastach liczba projektów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosła od 5 w Bydgoszczy, Szczecinie i Warszawie do 9 w Katowicach.

Patrząc na to jak wyglądało dogadywanie się Polski z UE od 2004 r. w kontekście nadrobiania i niwelowania różnic infrastrukturalnych i cywilizacyjnych to chyba jesteśmy jednym z najlepszych państw, jeśli chodzi o pozyskiwanie i wykorzystywanie środków z UE. Myślę, że to trochę wynika z naszej naturalnej elastyczności i zdolności dostosowywania się.

Paweł Potyrański – dyrektor Wydziału Pozyskiwania Funduszy,
UM Rzeszów

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miast UMP dofinansowane z UE w latach 2004-2023 w podziale na miasta

2. Projekty dofinansowane z UE wg kategorii

Jak wspomiano wcześniej, o dofinansowanie ze środków europejskich mogą się ubiegać różne podmioty i grupy społeczne. Analiza liczby projektów wg kategorii wykazuje, że po środki UE bardzo często sięgali przedsiębiorcy – właściciele mikro, małych, średnich i dużych przedsiębiorstw. Najwięcej przedsięwzięć, które otrzymały dofinansowanie z UE w obszarze miast UMP w latach 2004-2023, dotyczyło rozwoju firm – 16 536 (38%).

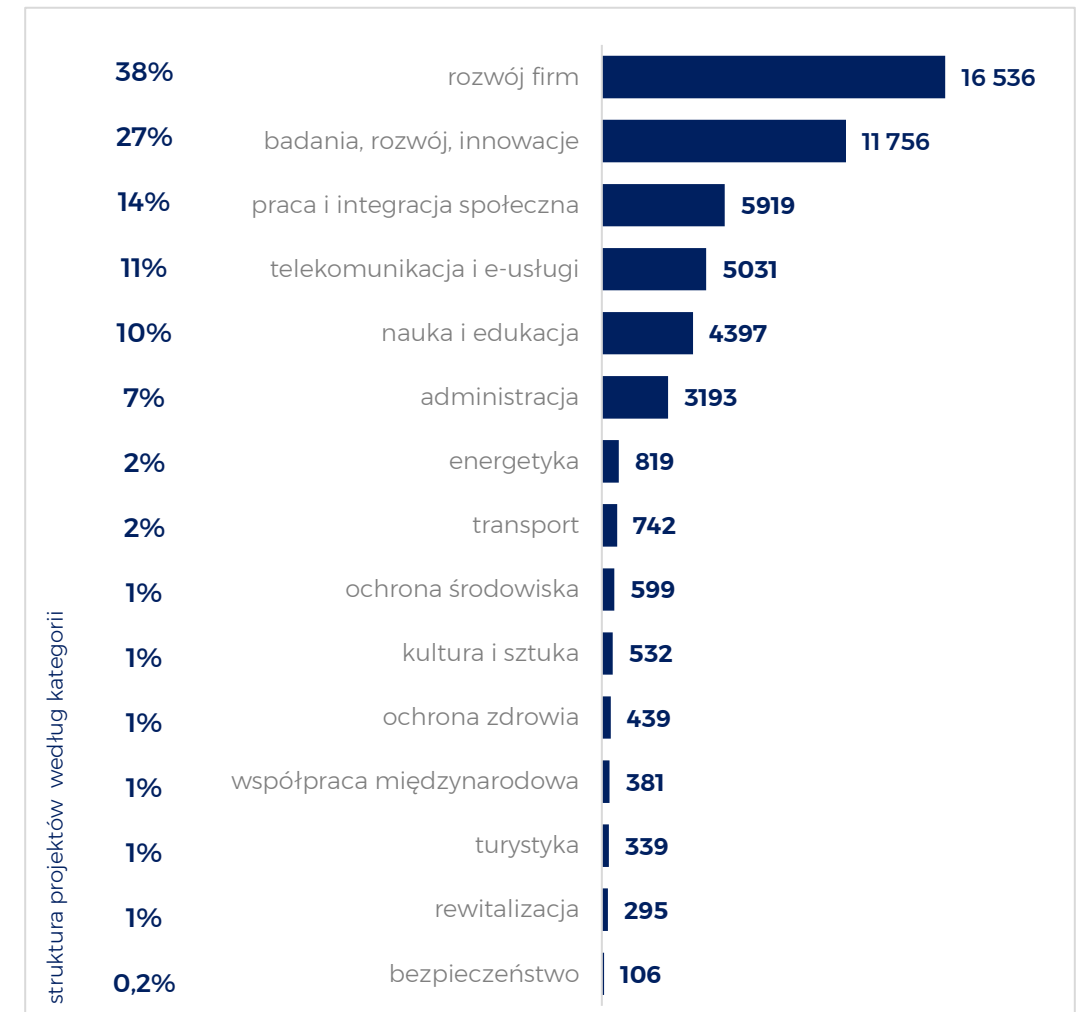
Na kolejnych pozycjach znalazły się projekty z zakresu badań, rozwoju i innowacji – 11 756 (27%), pracy i integracji społecznej – 5919 (14%), telekomunikacji i e-usług – 5031 (11%), nauki i edukacji – 4397 (10%) oraz administracji – 3193 (7%).

Projekty zrealizowane w pozostałych dziedzinach liczyły od 106 do 819 i nie przekroczyły 2% ogólnej puli.

38% – projekty dotyczące rozwoju firm

największa kategoria projektów dofinansowanych z UE dla wszystkich beneficjentów w miastach UMP w latach 2004-2023

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miast UMP z lat 2004-2023 wg kategorii

W miastach UMP w poszczególnych perspektywach finansowych hierarchia projektów, które otrzymały dofinansowanie, różni się pod względem dziedzin, których te projekty dotyczyły.

W pierwszej, 2-letniej perspektywie, obejmującej lata 2004-2006, najwięcej projektów, które otrzymały wsparcie europejskie, dotyczyło działań na rzecz administracji (42%) i rozwoju firm (35%).

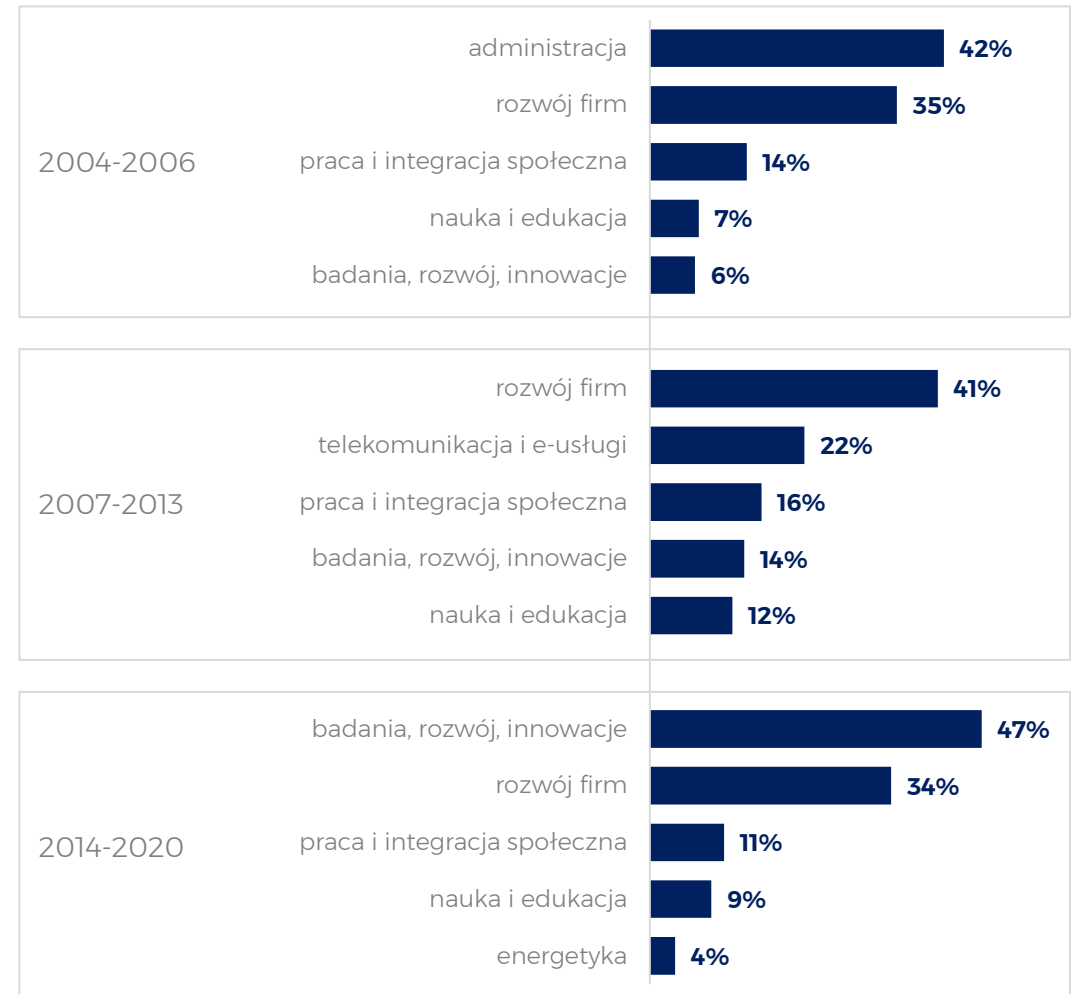
W kolejnej perspektywie (lata 2007-2013) projektów na rzecz rozwoju firm było najwięcej (41%). Następne w tych latach były działania i inwestycje w dziedzinie telekomunikacji i rozwoju e-usług (22%).

W ostatniej zakończonej perspektywie (lata 2014-2020) główny nacisk położono na badania, rozwój i innowacje (47%) oraz rozwój firm (34%). W tym okresie po raz pierwszy w grupie 5 głównych dziedzin, z których korzystali beneficjenci, pojawiły się dofinansowania przedsięwzięć z zakresu energetyki (4%). W każdym analizowanym okresie ważne miejsce zajęły również działania związane z pracą i integracją społeczną (od 11% do 16% wszystkich projektów) oraz nauką i edukacją (od 7% do 12%).

Jak spojrzemy na liczbę projektów, to najwięcej z nich dotyczyło przedsiębiorstw. Czy one wykorzystały te środki na innowacje? Pewnie spora część tak, jednak wielu dzięki dofinansowaniu z UE zrealizowało tylko podstawowe i rutynowe inwestycje, co oczywiście też miało jakiś pozytywny efekt, ale warto zastanowić się, czy ten efekt mógł być większy?

Dr hab. Maciej Smętkowski – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski **”**

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miast UMP z lat 2004-2020 wg perspektyw finansowych i kategorii TOP 5

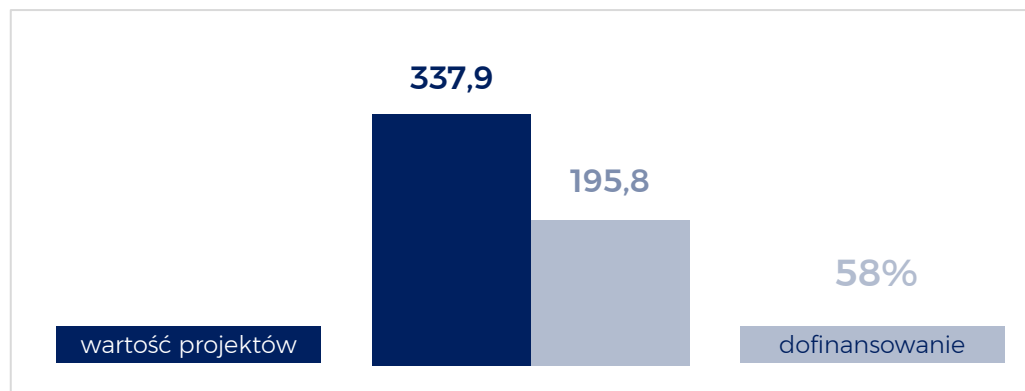
3. Wartość projektów i wysokość dofinansowania z UE

Wszyscy beneficjenci z miast UMP otrzymali w ostatnich 20 latach dofinansowanie na projekty o łącznej wartości 337,9 mld zł. Najwyższa wartość ogółu projektów dotyczyła Warszawy (87,7 mld zł), Krakowa (37,1 mld zł) i Wrocławia (34,1 mld zł).

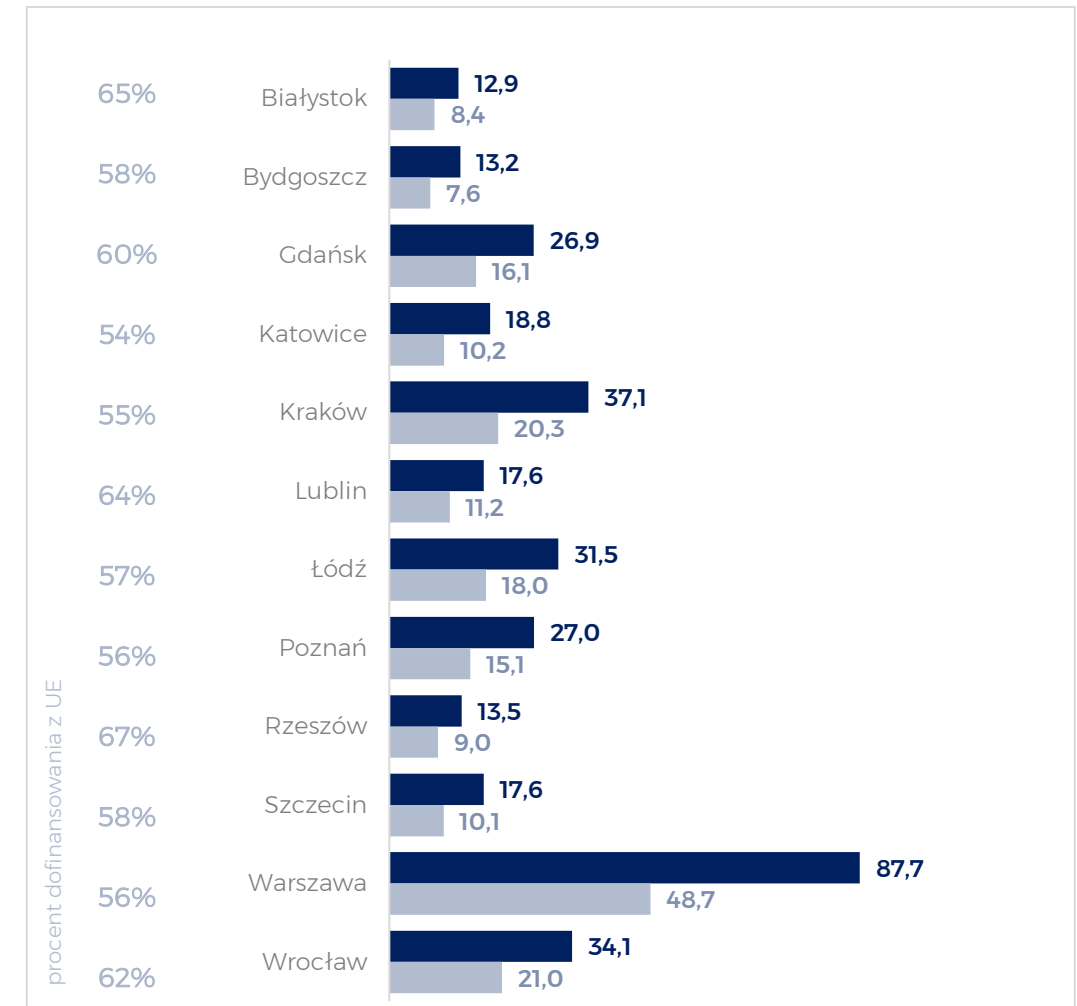
Równocześnie łączna kwota dofinansowania ze środków europejskich wyniosła 195,8 mld zł, co stanowi 58% wartości tych przedsięwzięć. Najwięcej środków UE trafiło do podmiotów z Warszawy (48,7 mld zł), Wrocławia (21 mld zł) i Krakowa (20,3 mld zł).

Największe dofinansowanie w stosunku do wartości projektów otrzymali beneficjenci z Polski wschodniej: Rzeszowa (67%), Białegostoku (65%) i Lublina (64%). W pozostałych miastach UMP udział dofinansowania unijnego w ogólnej wartości projektów wyniósł od 55% w Krakowie do 62% we Wrocławiu.

Wartość projektów wszystkich beneficjentów z obszaru miast UMP łącznie i wysokość dofinansowania z UE w latach 2004-2023 (w mld zł)

Wartość projektów wszystkich beneficjentów z obszaru miast UMP i wysokość dofinansowania z UE w latach 2004-2023 (w mld zł)

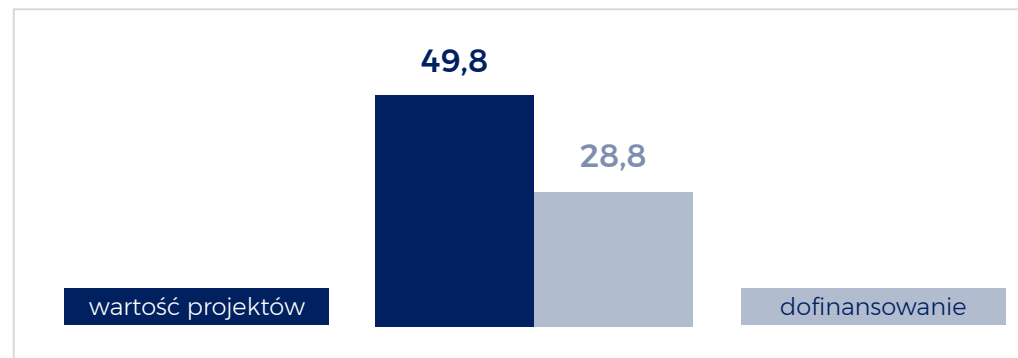

Porównując wartość projektów wszystkich beneficjentów w miastach UMP i otrzymane przez nich dofinansowanie w przeliczeniu na 1 mieszkańca, okazuje się, że największymi odbiorcami środków europejskich byli mieszkańcy Rzeszowa (74,5 tys. zł – wartość projektów, 50 tys. zł – dofinansowanie).

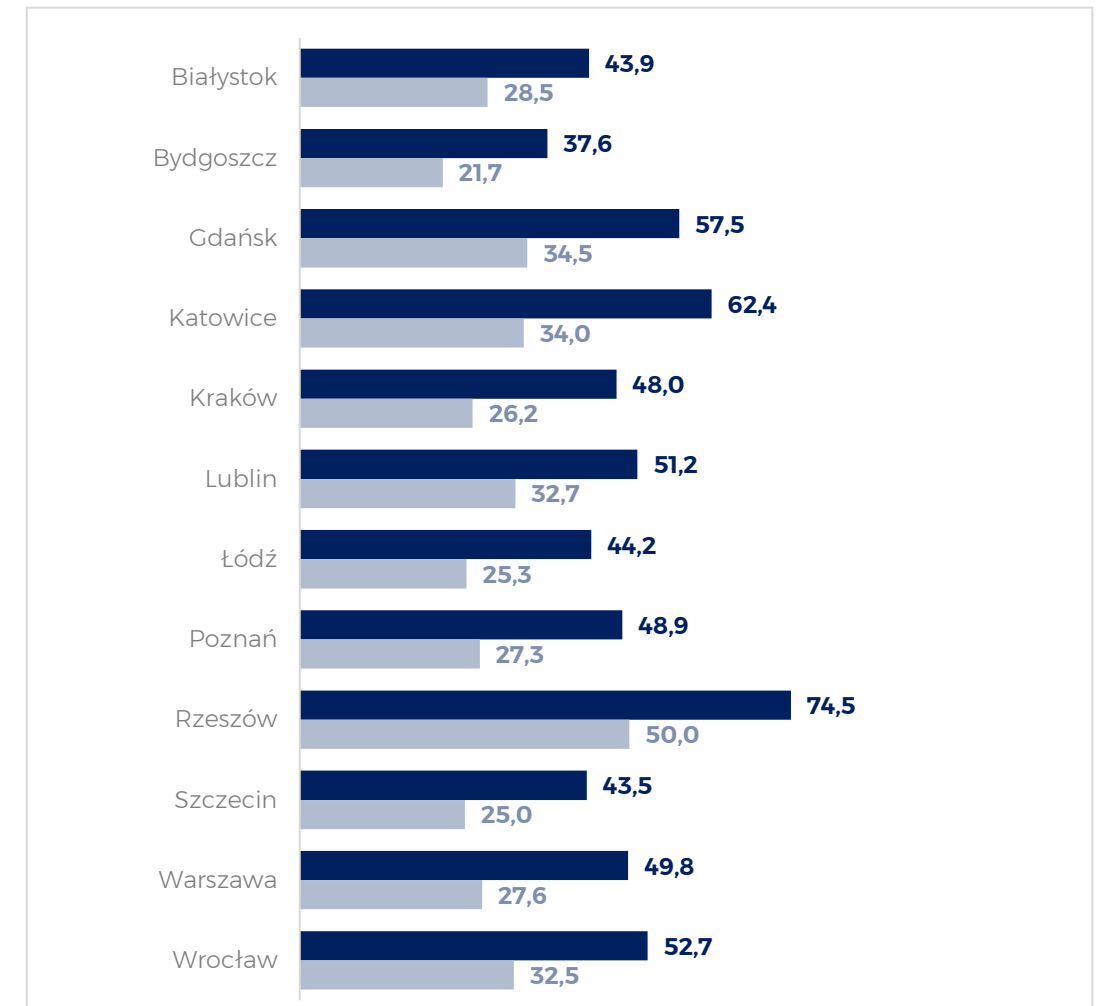
W pierwszej 3 tego zestawienia znaleźli się także katowiczanie i gdańszczanie. Ci pierwsi mogą się pochwalić wyższą wartością projektów (62,4 tys. zł), a drudzy wyższą kwotą dofinansowania (34,5 tys. zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Natomiast wartość projektów zrealizowanych we wszystkich miastach UMP w przeliczeniu na mieszkańców wynosi 49,8 tys. zł, przy dofinansowaniu na poziomie 28,8 tys. zł.

Wartość projektów wszystkich beneficjentów z obszaru miast UMP łącznie i wysokość dofinansowania z UE w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2004-2023 (w tys. zł)

Wartość projektów wszystkich beneficjentów z obszaru miast UMP i wysokość dofinansowania z UE w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2004-2023 (w tys. zł)

Wśród wszystkich projektów, na które beneficjenci z obszaru miast UMP uzyskali dofinansowanie z UE w ostatnim 20-leciu, największą łączną wartość miały działania i inwestycje transportowe – blisko 152 mld zł. Mimo że w ogólnej liczbie projektów stanowiły jedynie 2%, to pod względem wysokości poniesionych kosztów zajęły wyraźnie dominującą pierwszą pozycję. Równocześnie projekty transportowe otrzymały najwyższą kwotę dofinansowania z UE – 84 mld zł.

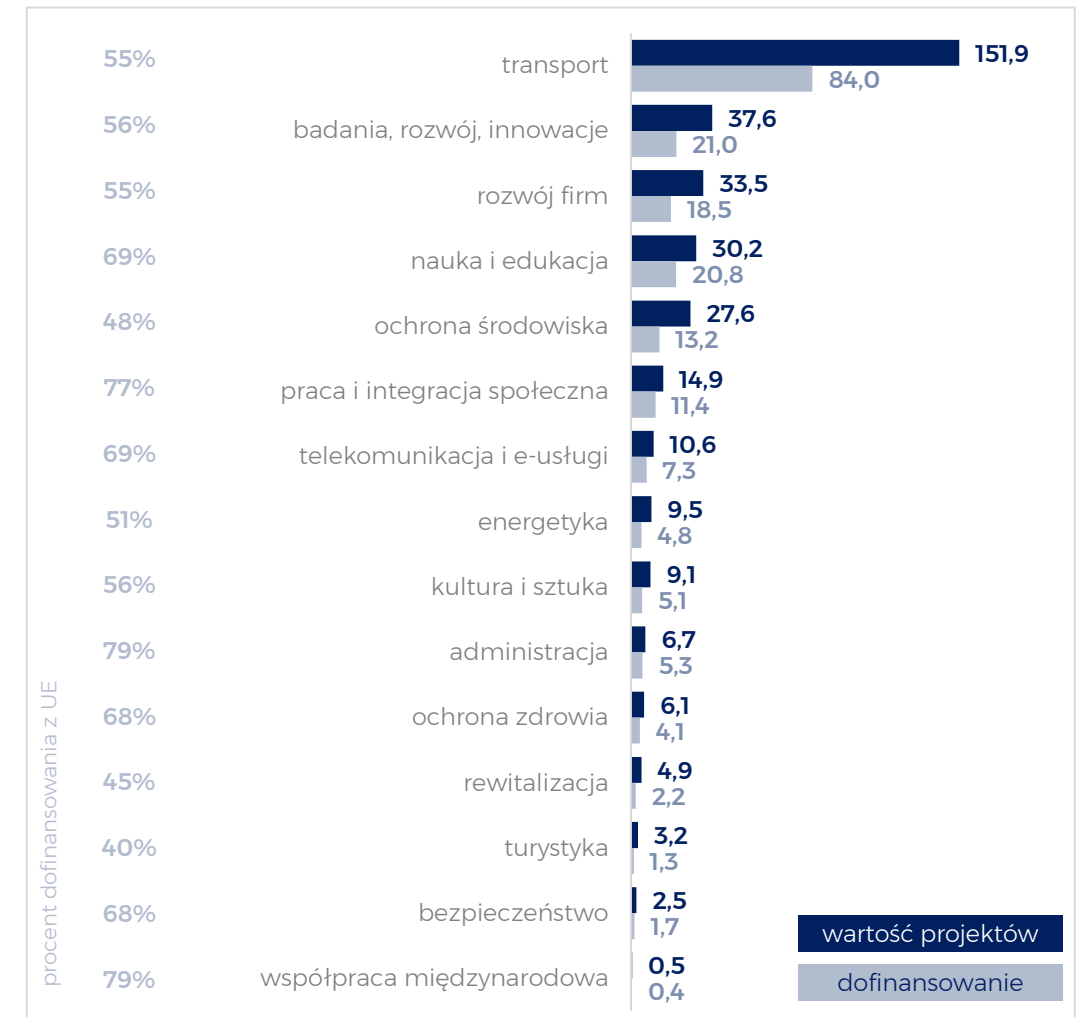
Na kolejnych miejscach pod względem wartości projektów, które otrzymały dofinansowanie w największych polskich miastach, znalazły się przedsięwzięcia z kategorii: badania, innowacje i rozwój (37,6 mld zł), rozwój firm (33,5 mld zł), nauka i edukacja (30,2 mld zł) oraz ochrona środowiska (27,6 mld zł). Wśród projektów z miast UMP najwyższy poziom dofinansowania otrzymały przedsięwzięcia z dziedzin: administracja (79%), współpraca międzynarodowa (79%) oraz praca i integracja społeczna (77%).

Poziom ostatecznego dofinansowania z UE zależy od wielu czynników. Co do zasady pieniądze na projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego w 85% pochodzą ze środków europejskich i w 15% ze środków krajowych. Z kolei projekty infrastrukturalne są bardziej kosztowne i wymagają większego wkładu własnego realizatora. Zdarza się też, że trzeba ponieść wiele kosztów pośrednich, które nie zawsze można rozliczyć jako koszty kwalifikowane. Dlatego zazwyczaj udział dofinansowania projektów inwestycyjnych jest mniejszy niż w przypadku przedsięwzięć społecznych.

152 mld zł – transport

kategoria o największej łącznej wartości projektów dofinansowanych z UE dla wszystkich beneficjentów w miastach UMP w latach 2004-2023

Wartość wszystkich projektów z obszaru miast UMP w latach 2004-2023 wg kategorii i wysokość dofinansowania z UE (w mld zł)

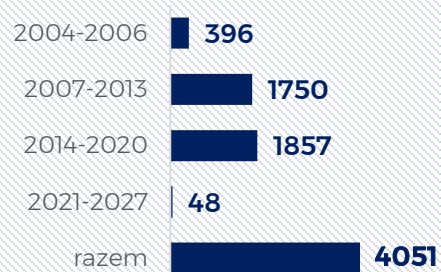

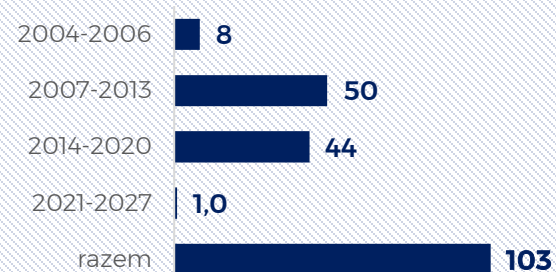
**Projekty samorządowe
miast UMP
dofinansowane z UE**

12 miast UMP razem

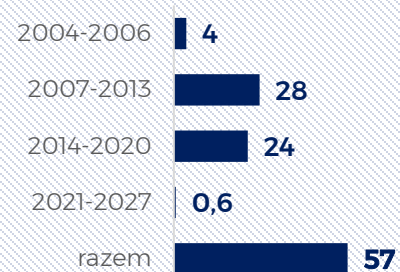
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mld zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mld zł)

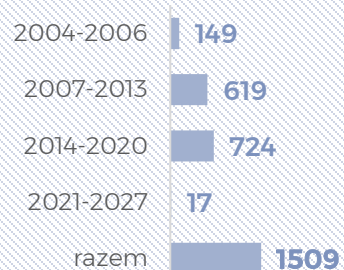

Projekty ogółem per capita

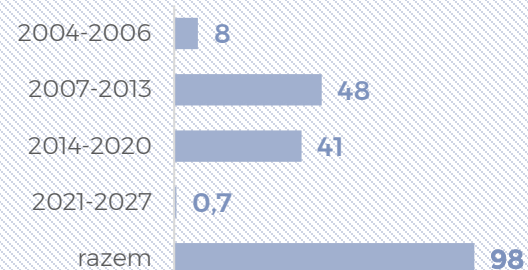
Łączna wartość projektów:
15 189 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
8335 zł na mieszkańca

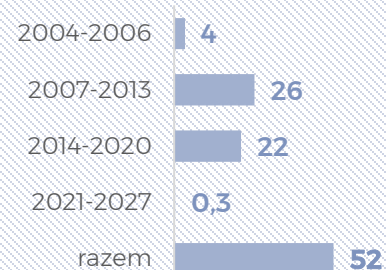
Liczba projektów inwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mld zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mld zł)

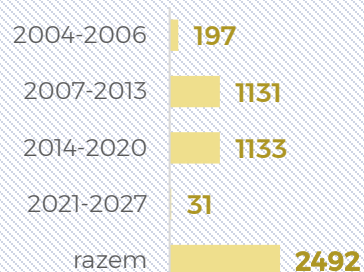

Projekty inwestycyjne per capita

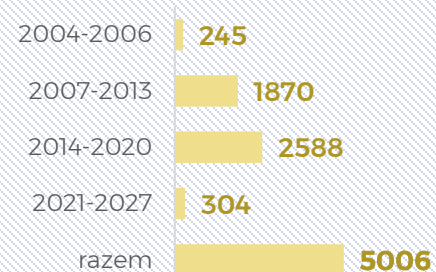
Łączna wartość projektów:
14 401 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
7659 zł na mieszkańca

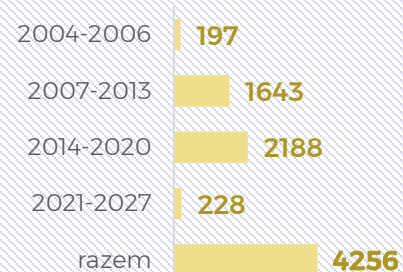
Liczba projektów nieinwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

Projekty nieinwestycyjne per capita

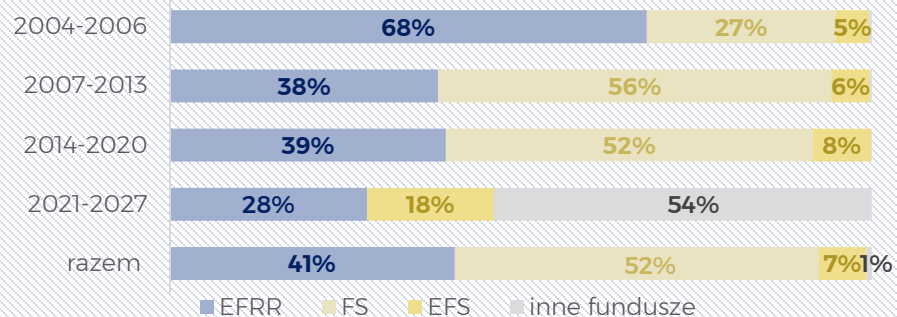
Łączna wartość projektów:
737 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
627 zł na mieszkańca

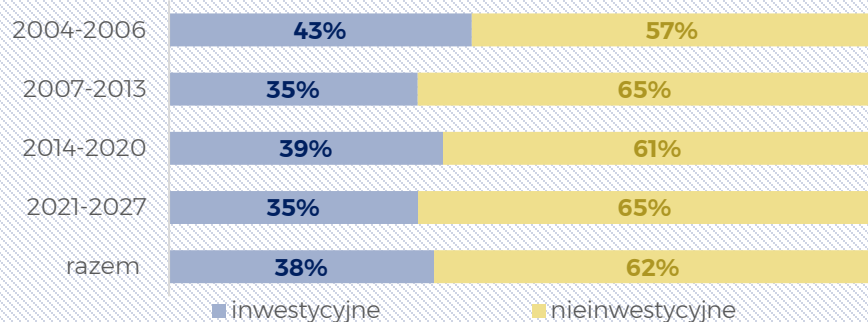

12 miast UMP razem

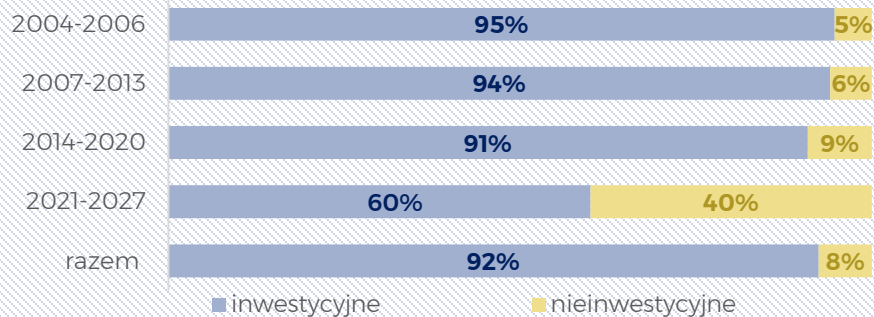
Udział funduszy w ogólnej kwocie dofinansowania

Udział projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

Struktura dofinansowania wg typu projektów

Projekty ZIT - udział miast

Liczba zrealizowanych projektów: 404

Łączna wartość projektów:

7,8 mld zł

Łączna wysokość dofinansowania:

4,5 mld zł

Projekty międzynarodowe - udział miast

Liczba zrealizowanych projektów: 643

Łączna wartość projektów:

898 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

485 mln zł

Najdroższy projekt inwestycyjny

II linia metra w Warszawie - prace przygotowawcze, projekt i budowa odcinka centralnego wraz z zakupem taboru: 5,98 mld zł (3,6 mld zł dofinansowania)

Najdroższy projekt nieinwestycyjny

Ambitni i Przedsiębiorczy - ograniczenie zjawiska bezrobocia na terenie miasta Lublina: 59,1 mln zł (50,3 mln zł dofinansowania)

Projekty samorządowe miast UMP dofinansowane z UE

Fundusze unijne były ogromną szansą dla miast UMP. Pozwoliły na wykonanie skoku cywilizacyjnego właściwie we wszystkich obszarach funkcjonowania miast. Tysiące zrealizowanych projektów diametralnie zmieniło miejską przestrzeń i w znacznym stopniu podniosło jakość życia mieszkańców.

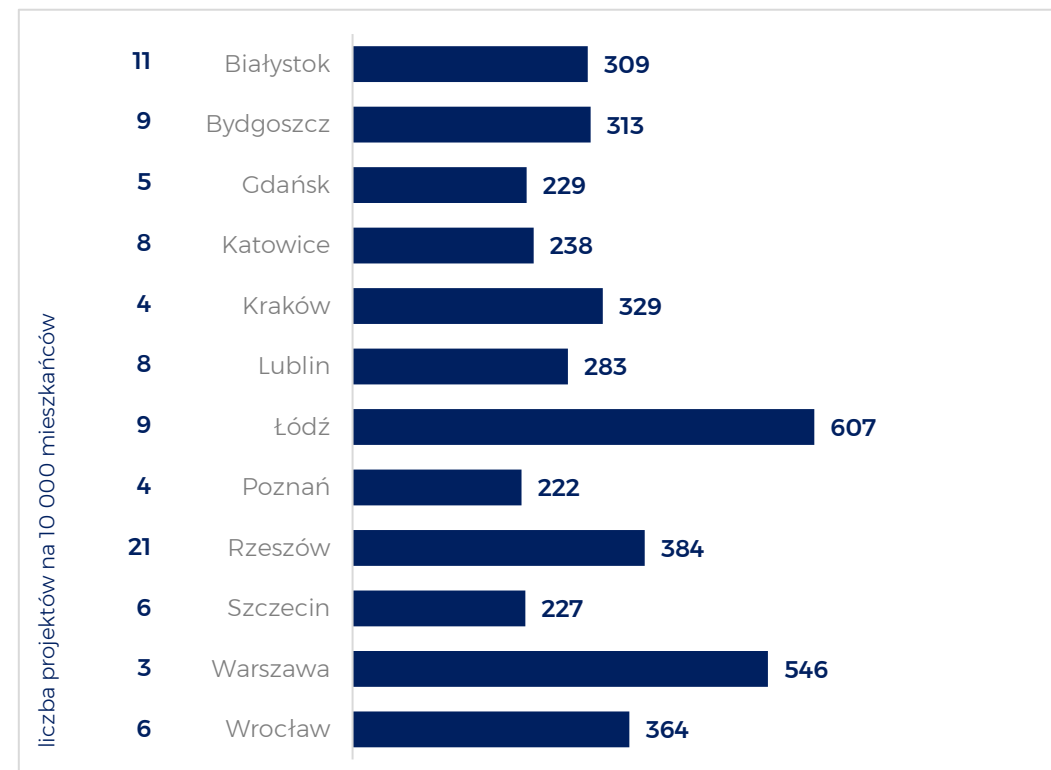
1. Projekty ogółem

Łącznie we wszystkich miastach UMP 4051 projektów samorządowych otrzymało dofinansowanie z UE. W pierwszej perspektywie finansowej było to tylko 396 projektów, jednak był to czas, w którym Polacy dopiero uczyli się procedur, składania wniosków i tego, jak wykorzystywać dostępne fundusze unijne. Ponadto była to najkrótsza perspektywa finansowa dla Polski – od 1 maja 2004 r. do końca 2006 r. Najwięcej projektów zrealizowano w latach 2014-2020 – 1857. Niewiele mniej, bo 1750, przypadło na lata 2007-2013. Z kolei w latach 2021-2023 liczba projektów, na które umowy podpisano, jest znikoma – 48. Wiąże się to z jednej strony z brakiem możliwości wnioskowania o środki z Funduszu Spójności, które zostały dla Polski zablokowane w wyniku działań poprzedniego rządu, oraz z opóźnieniami systemowymi w programowaniu funduszy na lata 2021-2027.

Z drugiej natomiast wynika ze skupienia się na tworzeniu wniosków o dofinansowanie z Krajowego Planu Odbudowy, w którym termin realizacji projektów kończy się wcześniej niż finansowanie z perspektywy 2021-2027.

4051 – projekty samorządowe w miastach UMP, które otrzymały dofinansowanie z UE w latach 2004-2023

Liczba projektów samorządowych dofinansowanych z UE w miastach UMP w latach 2004-2023

W ostatnim 20-leciu wartość wszystkich projektów samorządowych, które otrzymały dofinansowanie z UE w miastach UMP, wyniosła 103 mld zł. Na ich realizację uzyskano 57 mld zł, co stanowi 55% ich całkowitej wartości.

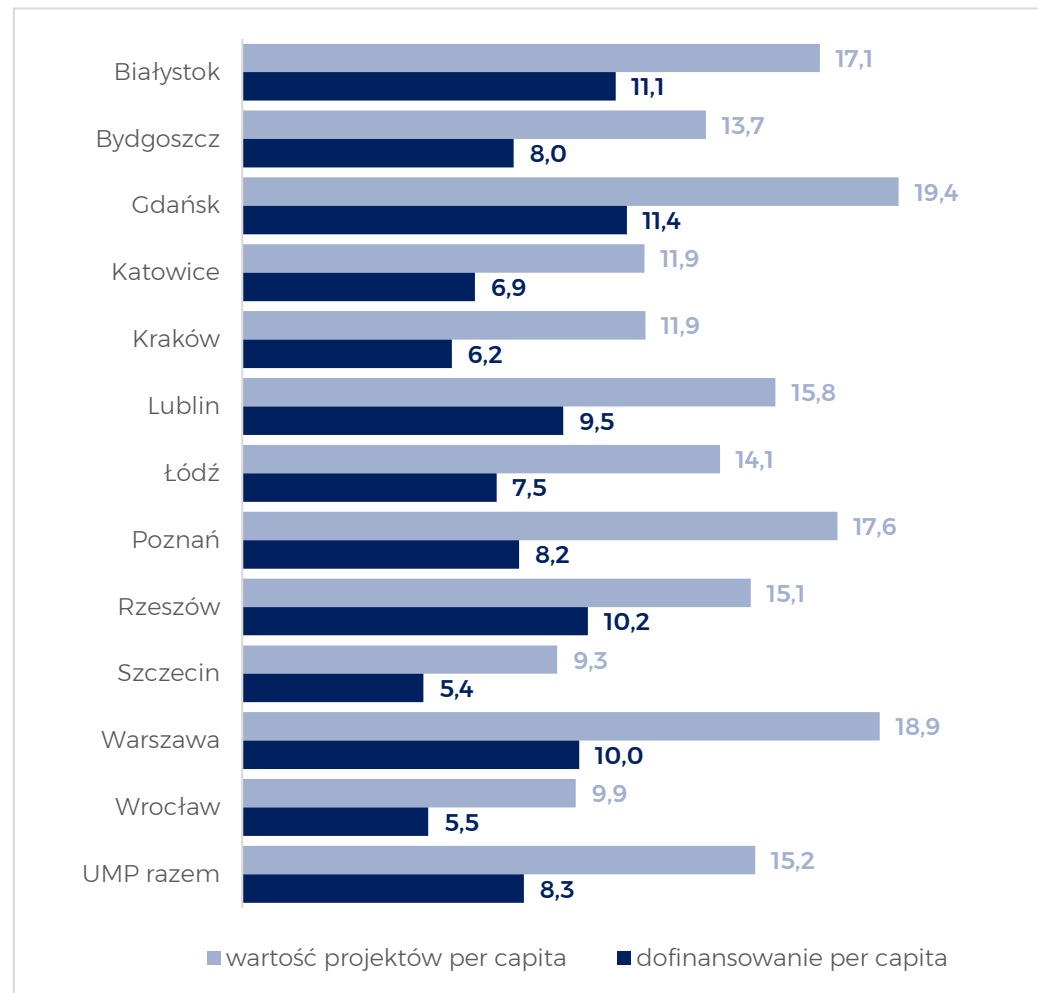
W zależności od miasta liczba projektów wahała się od 222 w Poznaniu, 227 w Szczecinie, 229 w Gdańsku do 384 w Rzeszowie, 546 w Warszawie i 607 w Łodzi. Najwięcej przedsięwzięć w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców przypadło na miasta wschodniej Polski, tj. Rzeszów (21) i Białystok (11).

Sama liczba projektów nie świadczy jednak o skuteczności pozyskiwania środków z UE przez władze miast, ani o wielkości miejskich inwestycji. Z tego powodu warto przyrzeć się wartościom i kwotom dofinansowań zrealizowanych projektów w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wartość projektów samorządowych we wszystkich miastach UMP wyniosła średnio 15,2 tys. zł, a dofinansowanie 8,3 tys. zł.

Wśród największych inwestorów – miast, które realizowały projekty o największej wartości *per capita* z dofinansowaniem z UE – jest Gdańsk (19,4 tys. zł), Warszawa (18,9 tys. zł), Poznań (17,6 tys. zł) i Białystok (17,1 tys. zł). Gdy przyjrzymy się wartości dofinansowania przypadającej na 1 mieszkańca, okazuje się, że największym beneficjentem funduszy europejskich są Gdańsk (11,4 tys. zł) i Białystok (11,1 tys. zł).

56,6 mld zł – unijne środki otrzymane przez miasta UMP w ramach dofinansowania projektów w latach 2004-2023

Wartość projektów samorządowych w miastach UMP i wysokość dofinansowania z UE w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2004-2023 (w tys. zł)

2. Struktura dofinansowania z UE wg wybranych unijnych funduszy

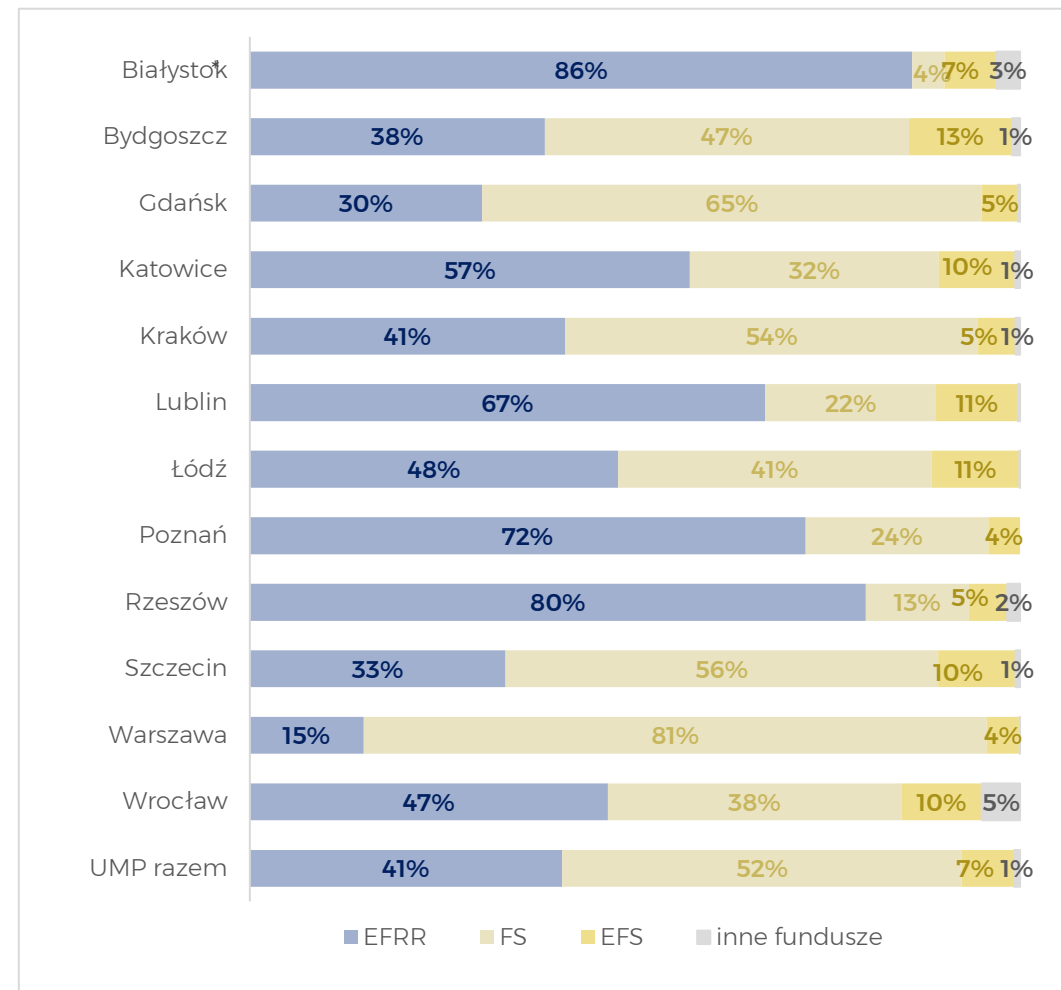
W latach 2004-2023 we wszystkich miastach UMP łącznie największym źródłem środków unijnych był Fundusz Spójności – z tego instrumentu do wszystkich miast Unii wpłynęło ponad 29,2 mld zł, co stanowiło 52% wszystkich wpływów z dotacji unijnych do miast UMP. Drugim pod względem wielkości był Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – z tego źródła do miast UMP trafiło ponad 22,8 mld zł (41% dotacji). Z kolei z Europejskiego Funduszu Społecznego miasta UMP pozyskały 3,8 mld zł (7%), a z pozostałych funduszy 409 mln (<1%).

Z dwóch największych źródeł pozyskano łącznie 92% wszystkich środków – co do zasady to z tych funduszy finansowano projekty inwestycyjne. Z kolei z EFS oraz pozostałych źródeł finansowano projekty nieinwestycyjne – społeczne.

Warto zauważyć, że dotychczasowe wyniki dla perspektywy finansowej 2021-2027 odbiegają od trendów obserwowanych w latach poprzednich. Po pierwsze wyraźnie widać większy udział EFS oraz innych źródeł w ogólnej kwocie dofinansowania. Po drugie, w tej perspektywie nie pozyskano dofinansowań z FS. A po trzecie, udział projektów inwestycyjnych w ogólnej liczbie projektów jest najmniejszy, a dofinansowanie projektów nieinwestycyjnych stanowi znacznie większą część łącznej kwoty dotacji niż w latach poprzednich.

52% – unijne środki otrzymane przez miasta UMP w latach 2004-2023 pochodzące z Funduszu Spójności

Udział poszczególnych funduszy w ogólnej kwocie dofinansowań z UE w miastach UMP w latach 2004-2023

* Dane dla Białegostoku bez perspektywy finansowej na lata 2004-2006.

3. Projekty inwestycyjne

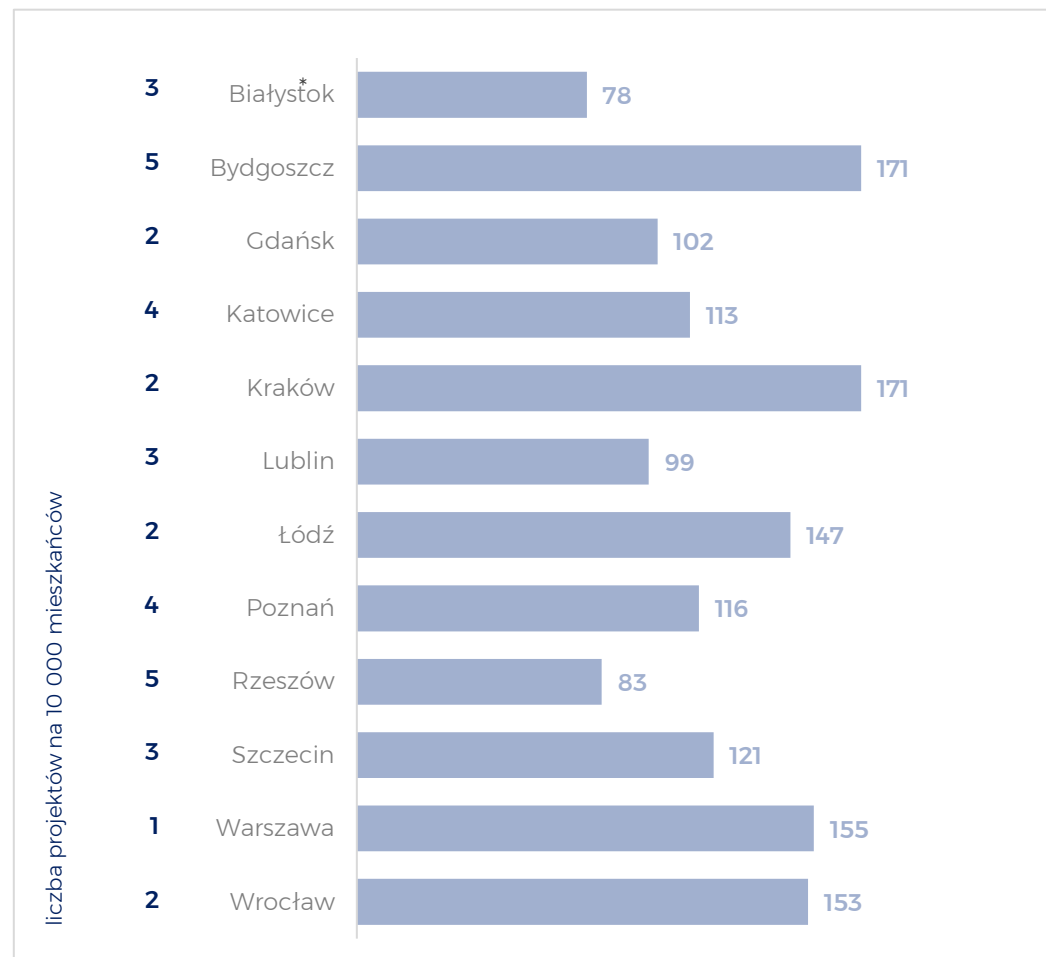
W ostatnim 20-leciu w miastach UMP pozyskano dofinansowanie z UE dla 1509 projektów inwestycyjnych. Blisko 90% tego typu projektów zrealizowano w latach 2006-2020. Na realizację projektów infrastrukturalnych wydano łącznie 98 mld zł w tym 52 mld zł pochodzących z unijnych funduszy. Najwięcej takich przedsięwzięć było w Bydgoszczy i Krakowie (po 171) oraz w Warszawie (155), najmniej zaś w Białymstoku (78), Rzeszowie (83) i Lublinie (99). W przeliczeniu na 10 000 mieszkańców najwięcej projektów inwestycyjnych zrealizowano w Bydgoszczy oraz Rzeszowie (po 5).

Na tle miast UMP jako najwięksi inwestorzy infrastrukturalni wyróżniają się: Gdańsk, Poznań, Rzeszów i Warszawa. W tych miastach realizacja projektów inwestycyjnych pochłonęła najwięcej spośród wszystkich środków, które pozyskano z UE. Udział projektów inwestycyjnych w całej puli otrzymanych przez poszczególne samorządy dofinansowań wyniósł od 93% w Rzeszowie do aż 96% w Poznaniu i Warszawie.

Dla miast UMP projekty inwestycyjne to przede wszystkim – w pierwszych latach – działania związane z zapewnieniem mieszkańcom podstawowej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków czy infrastruktury drogowej. W kolejnych latach inwestowano też w transport publiczny, placówki edukacyjno-opiekuńcze czy kulturalne oraz rewitalizację obszarów zdegradowanych.

38% – udział projektów inwestycyjnych wśród ogółu projektów dofinansowanych z UE w miastach UMP w latach 2004-2023

Liczba projektów inwestycyjnych dofinansowanych z UE w miastach UMP w latach 2004-2023

* Dane dla Białegostoku bez perspektywy finansowej na lata 2004-2006.

Wartość inwestycyjnych projektów samorządowych we wszystkich miastach UMP w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła średnio 14,4 tys. zł, a dofinansowanie z UE 7,7 tys. zł (53% wartości projektów).

Wśród największych inwestorów – miast, które realizowały projekty o największej wartości *per capita* z dofinansowaniem z UE – jest Gdańsk (18,8 tys. zł), Warszawa (18,4 tys. zł i Poznań (17,2 tys. zł). Gdy przyjrzymy się wartości dofinansowania przypadającej na 1 mieszkańca, okazuje się, że największymi beneficjentami funduszy europejskich w projektach inwestycyjnych są Gdańsk (10,9 tys. zł), Warszawa (9,6 tys. zł) i Rzeszów (9,5 tys. zł).

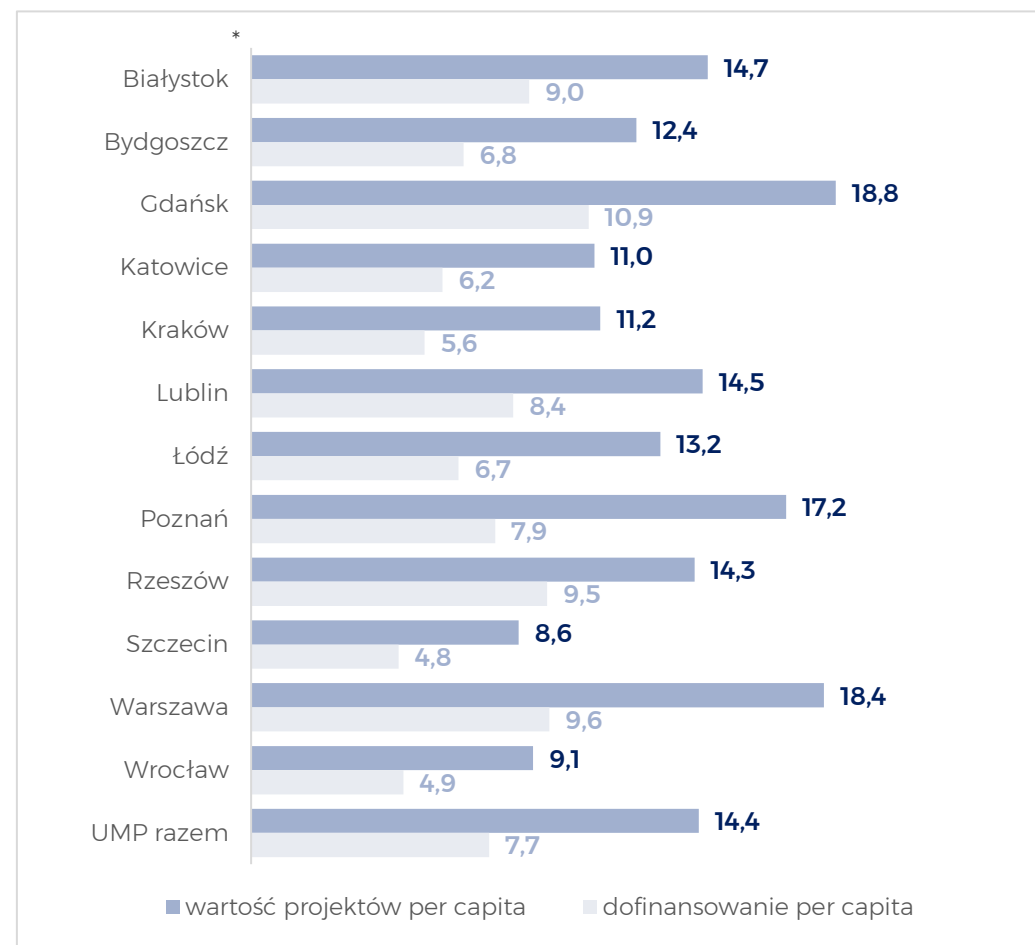
Zdecydowanie zmieniła się cała perspektywa spojrzenia na inwestycje. W związku z tym, że mogliśmy skorzystać ze środków zupełnie dla nas zewnętrznych, wyzwania, które podejmowaliśmy były dużo większe, niż te, które moglibyśmy podjąć w przypadku wyłącznie własnych środków. Myślę, że wręcz dało to Miastu dodatkowe, bardzo szerokie szanse i możliwości, jeżeli chodzi o realizację rozwoju nie tylko samego miasta, ale Gdańska jako części większego obszaru, jako części metropolii.

”

Artur Lemański – dyrektor Wydziału Projektów Inwestycyjnych, UM w Gdańsku

52 mld zł – unijne środki otrzymane przez miasta UMP w ramach dofinansowania projektów inwestycyjnych w latach 2004-2023

Wartość projektów inwestycyjnych w miastach UMP i wysokość dofinansowania z UE w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2004-2023 (w tys. zł)

* Dane dla Białegostoku bez perspektywy finansowej na lata 2004-2006.

4. Projekty nieinwestycyjne

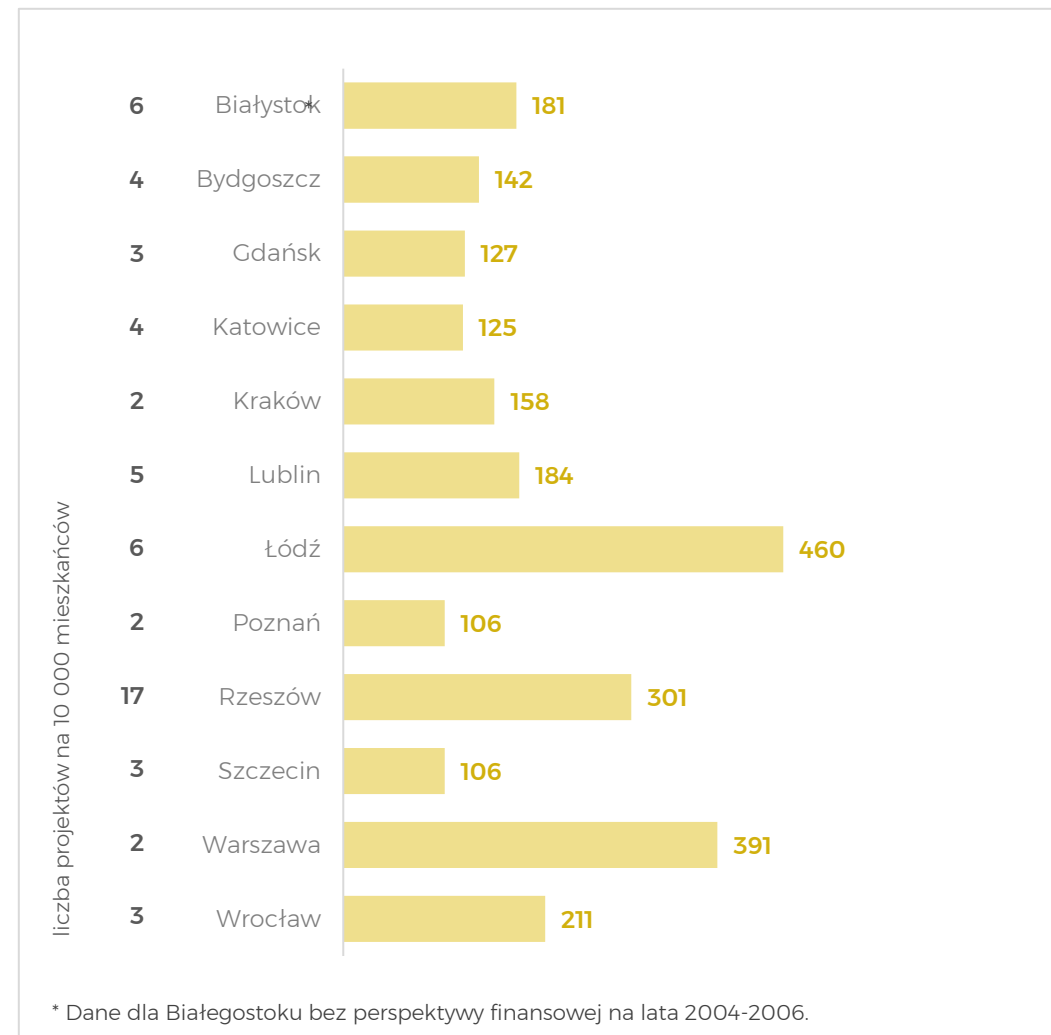
W ostatnim 20-leciu w miastach UMP pozyskano dofinansowanie z UE dla 2492 projektów nieinwestycyjnych. Około 91% tego typu projektów zrealizowano w latach 2006-2020. Na realizację projektów nieinfrastrukturalnych wydano łącznie 5 mld zł w tym 4,3 mld zł pochodzących z unijnych funduszy. Najwięcej samorządowych projektów nieinwestycyjnych zrealizowano w Łodzi (460), Warszawie (391) oraz Rzeszowie (301). Najmniej zaś w Szczecinie i Poznaniu (po 106).

W przeliczeniu na liczbę mieszkańców wybija się Rzeszów, gdzie na 10 000 osób przypadało 17 projektów nieinwestycyjnych. W pozostałych miastach na 10 000 mieszkańców przypadło od 2 projektów społecznych w Warszawie, Krakowie i Lublinie do 6 w Białymstoku i Łodzi.

Dla miast UMP projekty nieinwestycyjne to przede wszystkim – w pierwszych latach – działania związane z przeciwdziałaniem bezrobociu i wykluczeniu społecznemu różnych grup mieszkańców. W kolejnych latach skupiano się też m.in. na współpracy międzynarodowej, usługach edukacyjnych oraz rozwoju usług opiekuńczych, coraz bardziej potrzebnych np. ze względu na przemiany demograficzne.

62% – udział projektów nie inwestycyjnych wśród ogółu projektów dofinansowanych z UE w miastach UMP w latach 2004-2023

Liczba projektów nieinwestycyjnych, które otrzymały dofinansowanie z UE w miastach UMP w latach 2004-2023

Wartość nieinwestycyjnych projektów samorządowych we wszystkich miastach UMP w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła średnio 737 zł, a dofinansowanie z UE 627 zł (85% wartości projektów).

Wśród największych inwestorów – miast, które realizowały projekty społeczne o największej wartości *per capita* z dofinansowaniem z UE – jest Bydgoszcz (1332 zł), Białystok (1238 zł) i Lublin (1261 zł). Analogicznie, gdy przyjrzymy się wartości dofinansowania przypadającej na 1 mieszkańca, okazuje się, że największymi beneficjentami funduszy europejskich w projektach nieinwestycyjnych są również: Bydgoszcz (1194 zł), Lublin (1069 zł) i Białystok (973 zł).

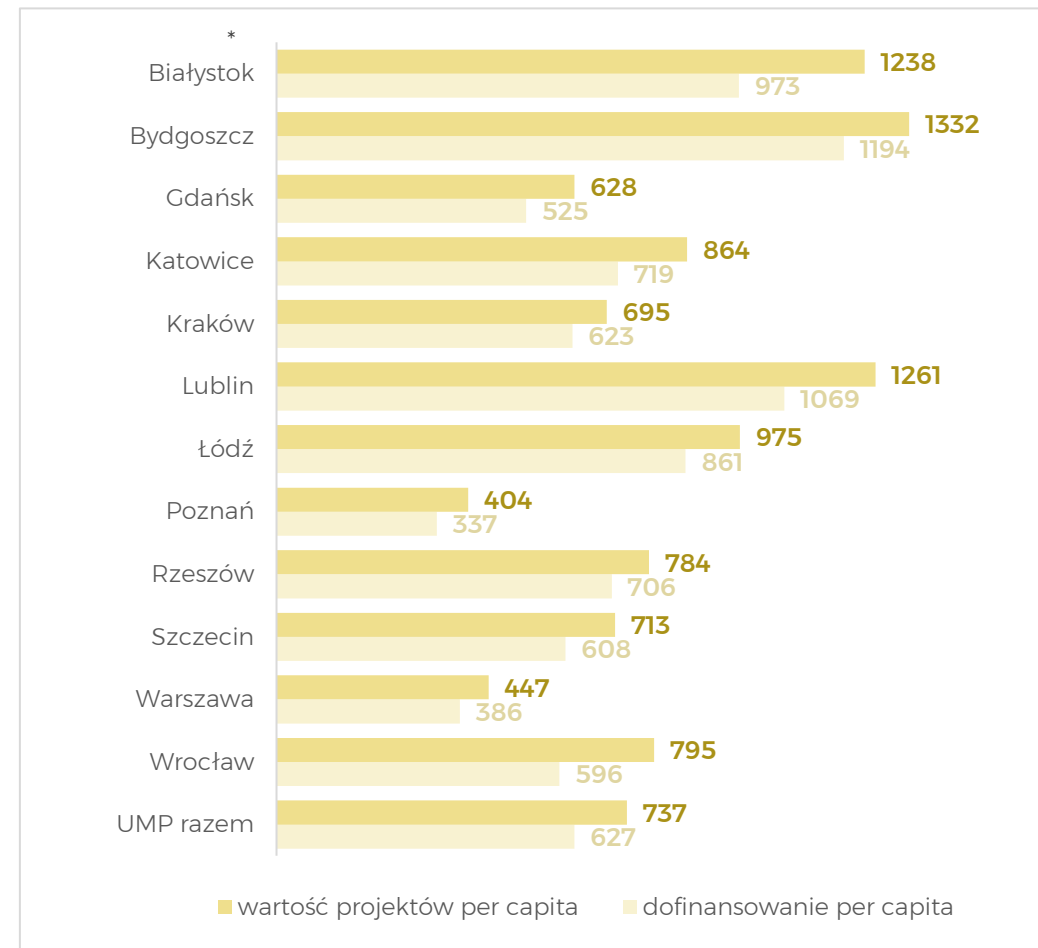
Na początku były to głównie projekty ukierunkowane na wsparcie osób bezrobotnych. Pierwsze projekty edukacyjne związane były z pomocą materialną, stypendialną, szkoleniami oraz uruchomieniem współpracy międzynarodowej. Obecne projekty to m.in. nowoczesna edukacja powiązana z rynkiem pracy, szeroko dostępna kultura czy aktywizacja starszej grupy wiekowej w atrakcyjny sposób.

Zofia Smolińska – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich,
UM Bydgoszczy

”

4,3 mld zł – unijne środki otrzymane przez miasta UMP w ramach dofinansowania projektów nieinwestycyjnych w latach 2004-2023

Wartość projektów nieinwestycyjnych w miastach UMP i wysokość dofinansowania z UE w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2004-2023 (w zł)

* Dane dla Białegostoku bez perspektywy finansowej na lata 2004-2006.

5. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Od 2014 r. fundusze unijne w miastach UMP były też wykorzystywane do realizacji projektów opierających się na współpracy z gminami obszarów metropolitalnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). W miastach UMP w latach 2014-2023 zrealizowano łącznie 404 takie projekty, w tym 402 w latach 2014-2020. Ostatnie 2 projekty zrealizowano w Bydgoszczy i we Wrocławiu. Na realizację wszystkich projektów ZIT w miastach UMP łącznie wydano 7,8 mld zł, a dofinansowanie ze środków europejskich wyniosło 4,5 mld zł (58%).

Najwięcej projektów w ramach ZIT realizowano we Wrocławiu (79), Krakowie (63) i Katowicach (62).

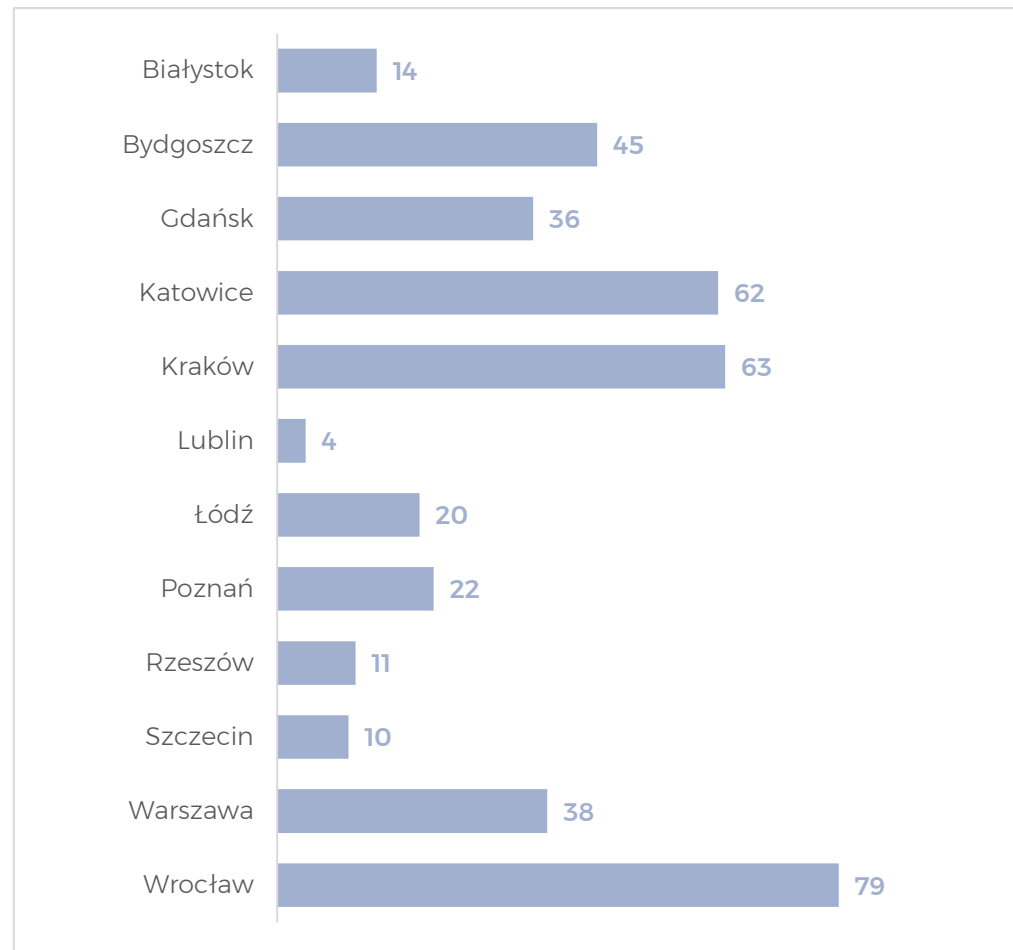
Instrument ZITu zakłada współpracę pomiędzy różnymi gminami. Koncentruje się na zintegrowanych projektach z różnych obszarów, m.in. infrastruktury, cyfryzacji, edukacji i pomocy społecznej. Istnieje współpraca, między gminami która służy realizacji wspólnie wypracowanej Strategii, a to oznacza, że każda gmina ma własne projekty, ale także projekty realizowane w partnerstwie które wnoszą wkład w ogólną strategię. Budżet i priorytety każdej gminy mogą się różnić, jednak instrument ten służy integracji projektów i osiągnięciu wspólnych celów.

Dorota Olearnik – dyrektor Wydziału Zarządzania Funduszami,
UM Wrocławia

”

404 – projekty ZIT, które otrzymały dofinansowania z UE
w miastach UMP w latach 2014-2023

Liczba projektów ZIT z udziałem miast UMP dofinansowanych z UE
w latach 2014-2023

Projekty miast UMP w ramach ZIT dotyczyły zarówno inwestycji, np. w infrastrukturę drogową, czy rewitalizacji, jak i realizacji działań nieinwestycyjnych: związanych z edukacją czy programami społecznymi.

Przez ostatnie 20 lat projekty ZIT o najwyższej łącznej wartości realizowano w Gdańsku (ponad 1,1 mld zł), w Krakowie (prawie 1,1 mld zł) i w Łodzi (ponad 1 mld zł). Najmniej wyniosła łączna wartość projektów realizowanych w ramach ZIT w Rzeszowie (85 mln zł), jednak to właśnie w tym mieście udział dofinansowania z UE w łącznej wartości projektów ZIT był jednym z największych i wyniósł 65% (55 mln zł).

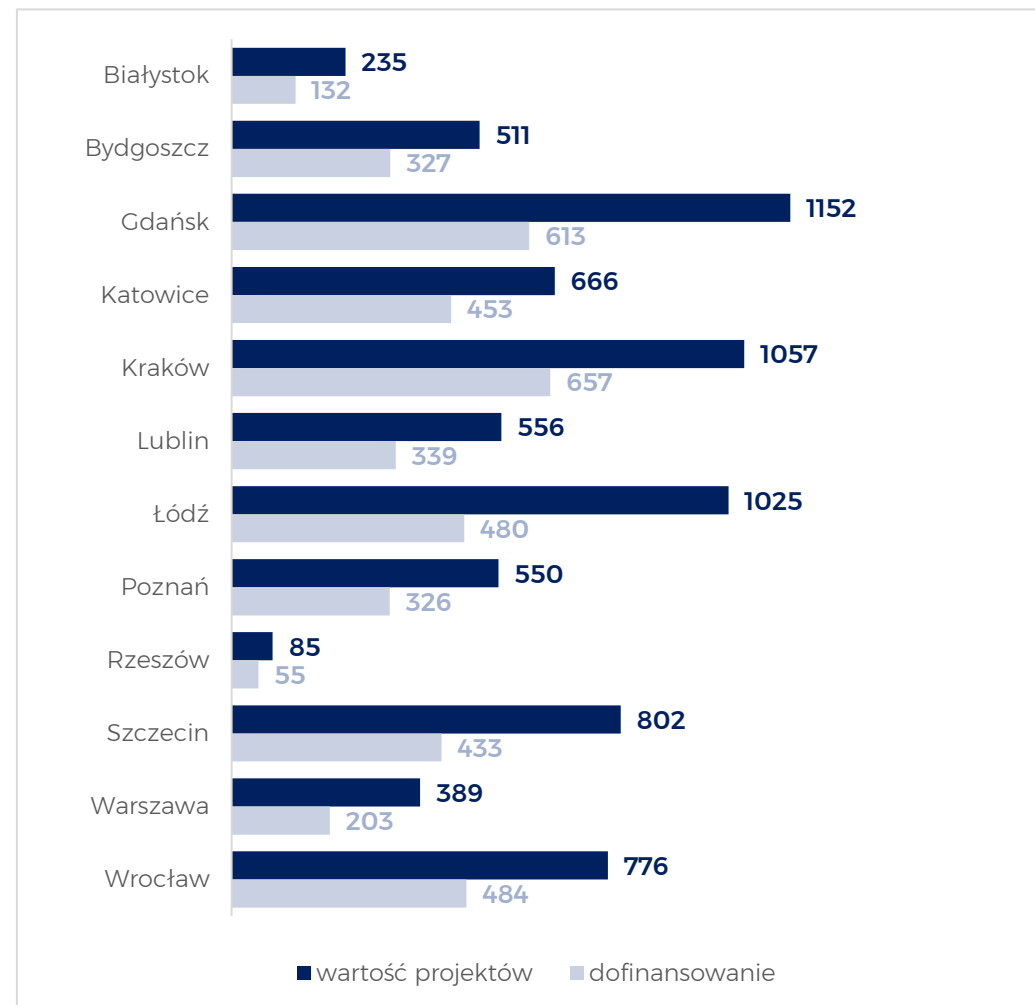
ZIT-y były systemową próbą rozwiązania problemu chaotycznego rozwoju obszarów metropolitalnych. Bardzo dobrze, że one powstały i przyczyniły się do integracji obszarów funkcjonalnych oraz dały możliwość tworzenia spójnych sieci transportowych czy infrastrukturalnych. Niemniej środki, które były przeznaczone na tego typu projekty, były zbyt małe w stosunku do potrzeb.

Dr hab. Maciej Smętkowski – profesor uczelni, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), Uniwersytet Warszawski

4,5 mld zł – unijne środki otrzymane przez miasta UMP w ramach dofinansowania projektów ZIT

Wartość projektów ZIT w miastach UMP i wysokość dofinansowania z UE w latach 2014-2023 (w mln zł)

6. Projekty międzynarodowe

Osobną grupę projektów samorządowych stanowią działania międzynarodowe. W ramach współpracy międzynarodowej w latach 2004-2023 w miastach UMP zrealizowano łącznie 643 projekty. Zdecydowana większość przypadła na lata 2007-2020 (80%). Łącznie na realizację wszystkich projektów międzynarodowych w miastach UMP wydano 898 mln zł, a dofinansowanie ze środków europejskich wyniosło 485 mln zł (54%).

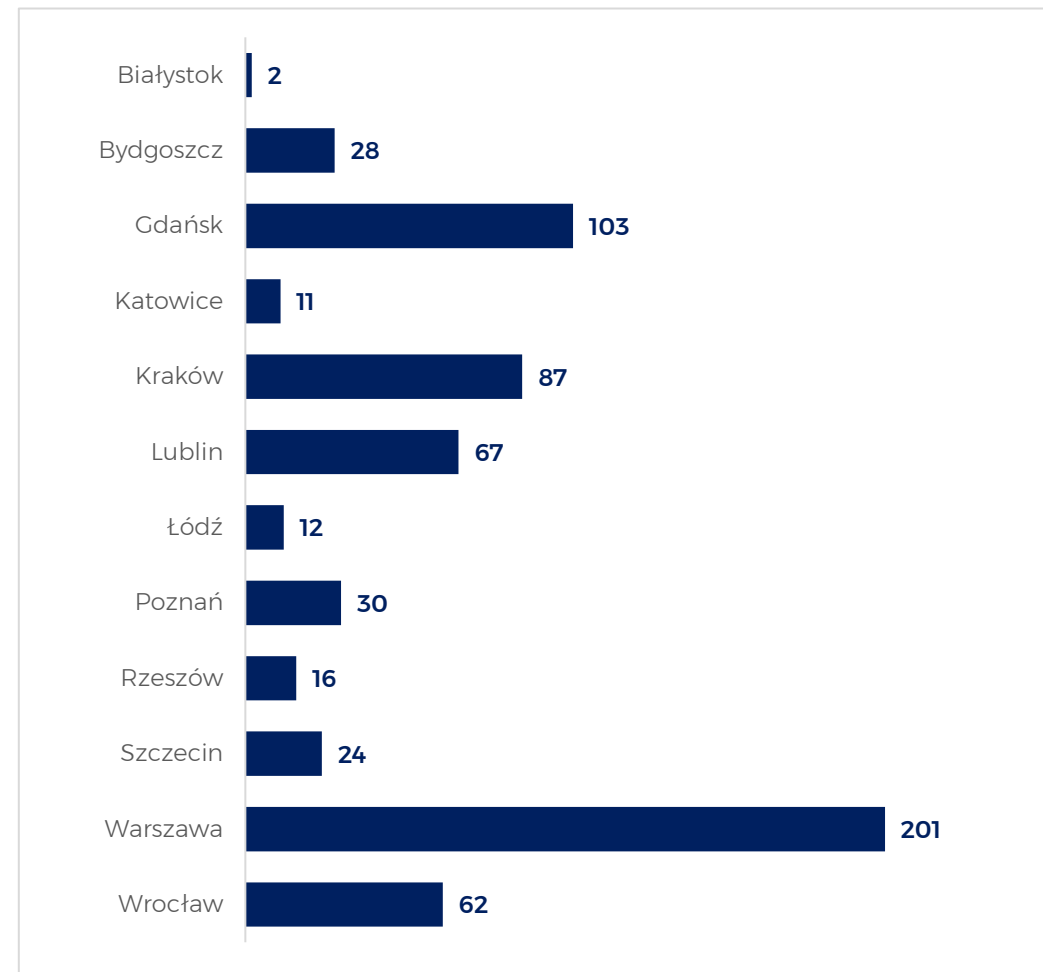
Najwięcej projektów międzynarodowych ze wsparciem środków europejskich zrealizowano w Warszawie (201), Gdańsku (103) i w Krakowie (87).

Dla miast UMP projekty międzynarodowe przede wszystkim miały charakter miękkiej. Polegały na współpracy, wymianie doświadczeń i wzajemnej nauce, co jest postrzegane jako duża wartość, wspomagająca planowanie różnego rodzaju działań i inwestycji na własnym gruncie.

Dzielnie się wiedzą w projektach międzynarodowych dotyczyło projektów zarówno inwestycyjnych, jak i nieinwestycyjnych. Przykładowe obszary współpracy to projekty transportowe, działania związane z ochroną środowiska, edukacją czy usługami społecznymi, a także rozwojem kompetencji pracowników samorządowych.

643 - projekty międzynarodowe, które otrzymały dofinansowania z UE w miastach UMP w latach 2004-2023

Liczba projektów międzynarodowych z udziałem miast UMP dofinansowanych z UE w latach 2004-2023

W ostatnim 20-leciu projekty międzynarodowe o najwyższej łącznej wartości realizowano w Warszawie (262 mln zł), we Wrocławiu (217 mln zł) i w Krakowie (120 mln zł). Z kolei najwyższe dofinansowanie na te działania z UE otrzymała: Warszawa (142 mln zł), Kraków (86 mln zł) oraz Gdańsk (68 mln zł).

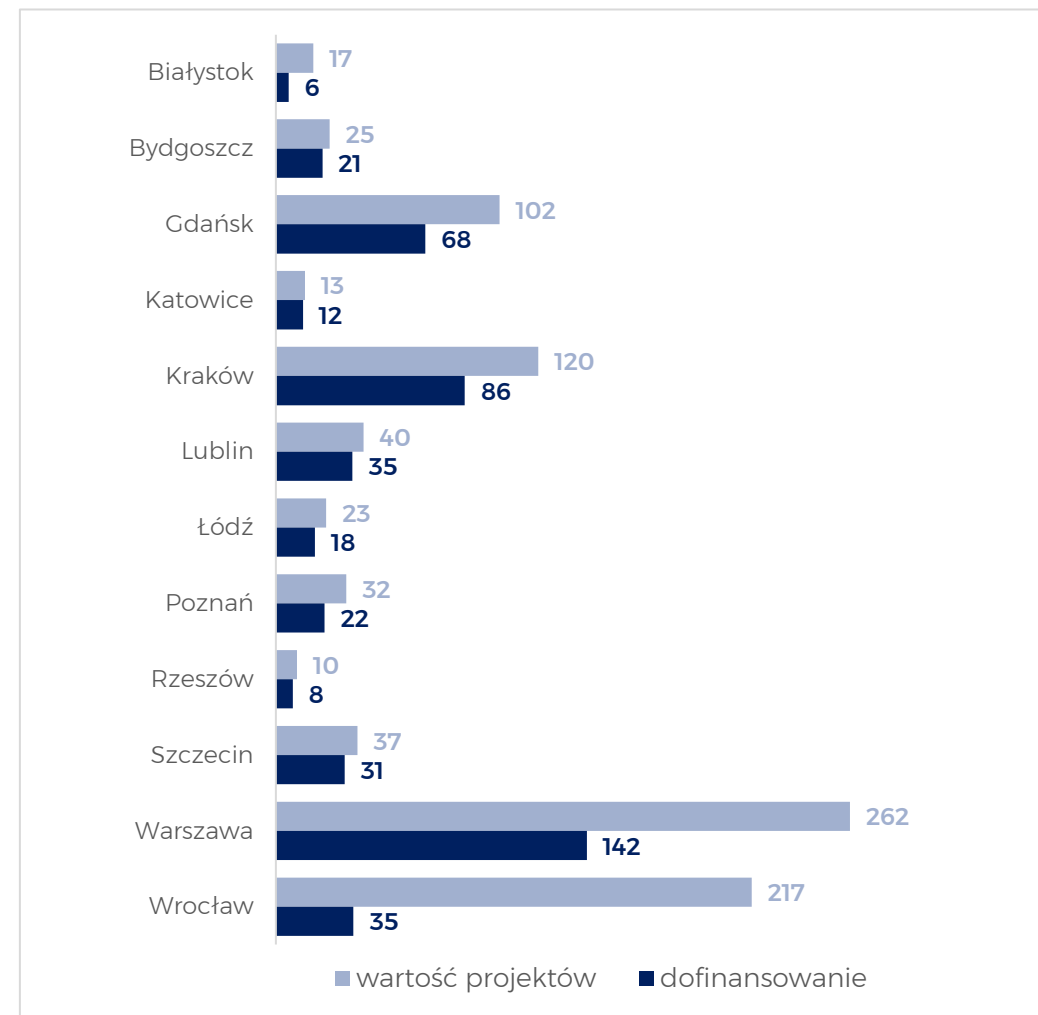
W projektach międzynarodowych poruszaliśmy takie obszary jak inicjatywy ekologiczne i efektywność energetyczna, realizowaliśmy działania związane np. z miejską mobilnością czy kwestiami społecznymi. Działania te wymagają wysiłku i starannego planowania, aby uniknąć marnowania pieniędzy. Sieć współpracy międzynarodowej pozwala na naukę i eksperymentowanie. Partnerzy czerpią korzyści z obserwacji testowania różnych rozwiązań w środowisku na żywo.

Maciej Fijałkowski – dyrektor Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju, UM Warszawa

”

485 mln zł – wysokość dofinansowania z UE projektów międzynarodowych w miastach UMP w latach 2004-2023

Wartość zrealizowanych projektów międzynarodowych w miastach UMP i wysokość dofinansowania z UE w latach 2004-2023 (w mln zł)

**Podsumowanie
doświadczeń
samorządów i obecne
wyzwania**

Podsumowanie doświadczeń samorządów i obecne wyzwania

Ostatnie 20 lat to dla samorządów okres dużych możliwości, rozwoju i diametralnych zmian obejmujących wiele obszarów funkcjonowania miast. Dzięki środkom unijnym miasta się rozwinęły i unowocześniły. Nie obyło się jednak bez trudności i wyzwań, z którymi samorzady musiały się zmierzyć.

1. Wyzwania organizacyjne

W pierwszych latach obecności Polski w UE jednym z większych wyzwań dla miast była nauka pisania wniosków, skuteczne aplikowanie o fundusze, zgodne z procedurami realizowanie projektów czy rzetelne ich rozliczanie. Pomogły w tym nowo utworzone w ramach struktury urzędów jednostki, merytorycznie odpowiadające za ten obszar. Każda nowa perspektywa finansowania z UE prowadziła do zwiększenia biurokratyzacji, mnożenia się procedur i wymogów kontrolnych, dyktowania zbyt krótkich terminów, niejasnych kryteriów, co utrudniało pozyskiwanie funduszy i zarządzanie nimi.

Finansowanie unijne niosło za sobą konieczność zmiany w organizacji pracy urzędników, umiejętności długofalowego planowania, koordynacji działań oraz myślenia projektowego. Zacieśniono współpracę między poszczególnymi komórkami urzędu w ramach realizowanych projektów, co poprawiło przepływ informacji i efektywność prac.

Wiązało się to z potrzebą wzajemnego szacunku, zrozumienia i budowania relacji w zespołach projektowych. Wyzwaniem w kontekście kolejnych perspektyw finansowania unijnego będzie wdrożenie modelu hybrydowej współpracy, który uwzględni udział sektora prywatnego w ramach aplikowania o fundusze i realizowanie projektów.

Na początku istniały wyzwania organizacyjne związane z nauką pisania wniosków grantowych i zarządzania funduszami. Aby pomóc w absorpcji środków, utworzono wyspecjalizowane Biuro ds. Funduszy Europejskich. Utworzono także specjalny referat zajmujący się rozliczeniem finansowym projektów.

Anna Sochacka – dyrektor Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, UM Krakowa

”

2. Zmiany prawne

Kolejnym wyzwaniem stojącym przed samorządami, związanym z korzystaniem z finansowania unijnego, było dostosowanie się do zmian wprowadzanych w przepisach prawnych, które miały być zgodne z prawem unijnym, np. w zakresie ochrony środowiska. Wiązały się one z wieloma poprawkami i nowelizacjami dotychczasowych przepisów.

3. Dostosowanie do procedur

Samorządy musiały zmienić sposób myślenia o projekcie i przestawić się na priorytety Unii Europejskiej, które nie zawsze były spójne z potrzebami rozwojowymi miasta. Konieczne było generowanie wartości dodanej do projektu, narzucanie sobie ambitnych, dalekosiężnych celów, a nie tylko koncentrowanie się na zaspokojeniu podstawowych potrzeb mieszkańców czy zapewnieniu najważniejszych usług publicznych. Urzędnicy mówią też o dużym zbiurokratyzowaniu procesu pozyskiwania środków.

Biorąc pod uwagę dalszy rozwój miasta i potrzeby inwestycyjne w tym zakresie okazuje się, że nie zawsze wpisują się one w linię priorytetów Komisji Europejskiej. Białystok wciąż potrzebuje zastrzyku infrastrukturalnego, w tym inwestycji drogowych w centrum miasta. Natomiast cele i kierunki działań wyznaczane przez Brukselę koncentrują się na ograniczaniu ruchu wewnętrznego, przez co zdobycie finansowania na tego typu inwestycje z UE jest niemożliwe.

”

Ewa Bajdałów – dyrektor Biura Funduszy Europejskich, UM w Białymstoku

Nasze dwudziestoletnie doświadczenie wskazuje, że podstawowym problemem pozostaje wciąż wysokie zbiurokratyzowanie wymogów i procedur związanych z projektami unijnymi, począwszy od etapu aplikowania, poprzez wdrażanie, na utrzymaniu trwałości projektu kończąc. W mojej ocenie wymogi te są wciąż wyraźnie wyższe niż przy środkach krajowych i jedynie pozornie ulegają uproszczeniu.

”

Kamila Bogusławska – dyrektor w Wydziale Zarządzania Projektami, UM Szczecin

4. Podejście partycypacyjne

Ważnym elementem w procesie planowania i wdrażania projektów unijnych stało się włączanie w proces decyzyjny mieszkańców poprzez wykorzystanie narzędzi partycypacji społecznej. Dlatego też jednym z głównych wyzwań było zaangażowanie ich w proces współdecydowania o kształcie miasta i kierunkach jego rozwoju. W celu poznania opinii obywateli stosowano różne narzędzia partycypacji społecznej i prowadzono wielokanałowy dialog z mieszkańcami. Starano się uwzględnić we wdrażanych projektach ich wizje, pomysły czy uwagi.

Ponadto realizacja wielu inwestycji i inicjatyw społecznych wiązała się z podejmowaniem współpracy z przedsiębiorcami lub lokalnymi organizacjami pozarządowymi, które występowały jako wykonawcy czy podwykonawcy zleconych zadań. Wyzwaniem dla samorządów było więc nawiązywanie i budowanie długotrwałych relacji z partnerami biznesowymi i różnymi grupami mieszkańców oraz elastyczne reagowanie na ich potrzeby.

5. Kryzysy społeczno-gospodarcze

W początkowym okresie wyzwaniem było zabezpieczenie wkładu finansowego i zapewnienie środków na utrzymanie zrealizowanych inwestycji oraz zarządzanie nimi. W ostatnich latach dla sprawnej realizacji działań samorządowych pojawiły się nowe przeszkody: pandemia COVID-19, wojna w Ukrainie oraz wzrost kosztów wykonawców. Duże znaczenie miała też polityka poprzedniego rządu, która znacząco przyczyniła się do zmniejszenia wpływu z podatków PIT i CIT do budżetów miejskich. Wszystko to wpłynęło na ograniczoną możliwość inwestowania i aplikowania o dofinansowanie unijne.

Obecnie sytuacja finansowania miast jest coraz bardziej złożona i dużo trudniejsza niż w poprzednich perspektywach finansowych. W efekcie planowane do realizacji projekty są dużo droższym wydatkiem dla budżetów miast. Oznacza to konieczność zagwarantowania większego wkładu własnego. W tej sytuacji miasta muszą uważniej szacować koszty związane z nowymi projektami.

12 największych miast ze swoimi obszarami metropolitalnymi, to jest ponad jedna trzecia mieszkańców kraju. To ok. 55% PKB. Więc to jest największy element polskiej gospodarki, który został silnie uderzony, jeśli chodzi o finanse. Dlatego wiele tematów po prostu zatrzymaliśmy. Będziemy potrzebowali czasu, żeby na nowo rozpędzić maszynę. Najgorsze jest to, że wiele lat jako Polska zaprzepaściliśmy kompletnie. Te procesy długo trwają. Przygotowanie dokumentacji projektów z reguły trwa dłużej niż sama budowa inwestycji.

Maciej Fijałkowski – dyrektor Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju, UM Warszawa

Trudno powiedzieć, że to co dotknęło samorzady w związku ze zwiększeniem liczby zadań i zmniejszenie dochodów z PIT i CIT nie spowodowało kłopotów. Niestety je spowodowało... Czy sobie z tym radzimy? Radzimy sobie. Czy to zmieniło podejście do inwestycji? Niestety zmieniło – wymusiło to optymalizację projektów... nie powiem jeszcze, że nie będziemy mieć na wkład własny, ale musieliśmy zacząć poszukiwać innych źródeł finansowania.

Paweł Potyrański – dyrektor Wydziału Pozyskiwania Funduszy, UM Rzeszów

6. Wyzwania obecnej perspektywy 2021-2027

Realizacja przez samorzady w kraju projektów z najnowszej perspektywy finansowej w ramach funduszy UE przypadającej na lata 2021-2027 jest opóźniona. Zaległości wynikają z blokady finansowej nałożonej na Polskę przez Komisję Europejską, spowodowanej wątpliwościami wobec stanu praworządności w naszym kraju, oraz z obawy związanej z nieotrzymaniem środków w ramach Krajowego Planu Odbudowy. Niewielka część działań i inwestycji, które planowano sfinansować z środków z KPO, była prefinansowana w ramach obligacji emitowanych przez Polski Fundusz Rozwoju. Obecnie miasta czekają na rewizję założeń do pierwotnie planowanych projektów KPO. Inną przyczyną opóźnień jest trwające finalizowanie projektów zapisanych w poprzedniej perspektywie finansowej UE, która powinna zakończyć się w 2023 r.

Ponadto samorządowcy obserwują większe rozproszenie programów wsparcia zarówno na poziomie UE (np. więcej działań w programach polityki spójności i pojawienie się funduszy z KPO), jak i na poziomie krajowym. Doprowadziło to do większej liczby możliwych do aplikowania projektów, coraz bardziej rygorystycznych wymagań i jednocześnie mniejszych kwot finansowania.

W rezultacie istnieje potrzeba skoncentrowania ograniczonych zasobów miejskich na najpilniejszych instrumentach wsparcia, które zapewniają najsilniejsze efekty rzeczowe i finansowe. Jednocześnie odblokowanie środków zarówno z KPO, jak i z polityki spójności ma ogromne znaczenie w perspektywie dalszego rozwoju miast. Uwolnienie ich pozwoli na realizację bardzo potrzebnych inwestycji – priorytetów w danym mieście. Otrzymanie tych środków da impuls finansowy do realizacji lokalnych projektów inwestycyjnych, co pośrednio przełoży się na wpływy fiskalne.

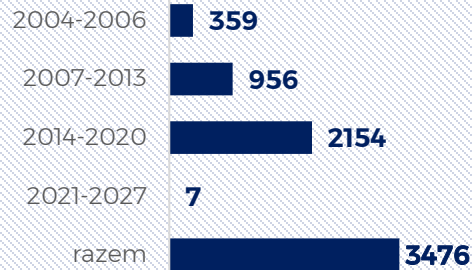

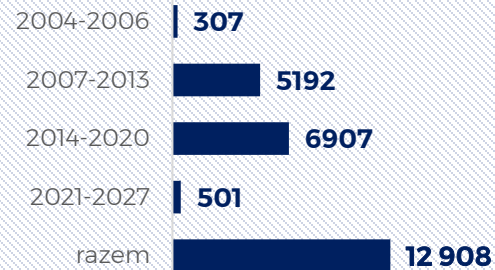
Białystok

Białystok

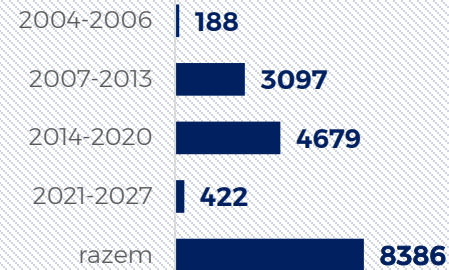
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

Projekty ogółem per capita

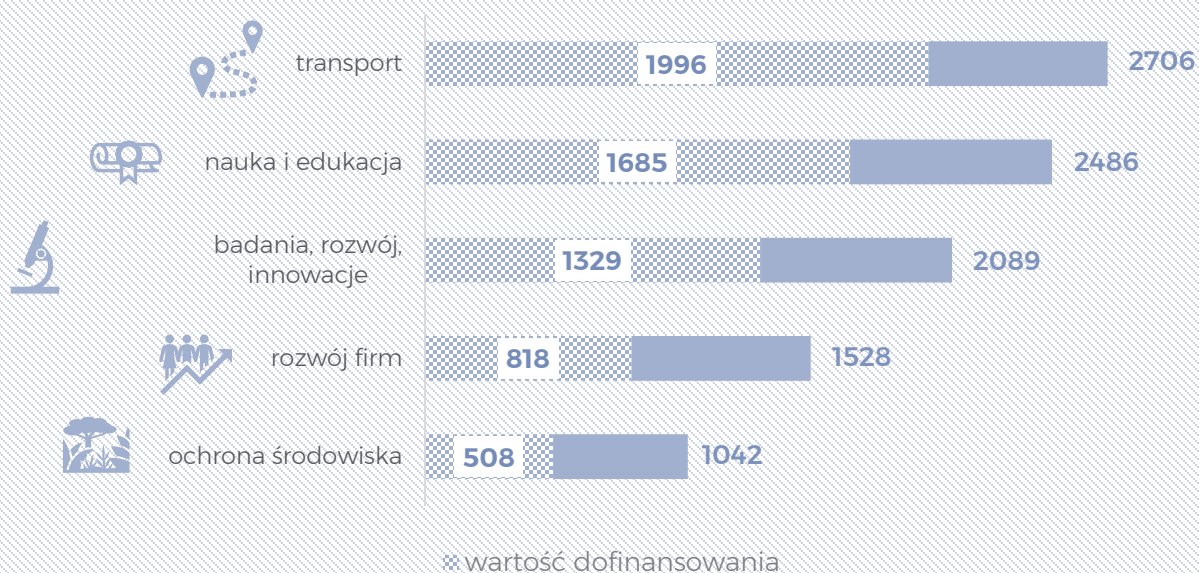
Łączna wartość projektów:
43 870 zł na mieszkańca

Łączna wysokość dofinansowania:
28 501 zł na mieszkańca

Liczba projektów wg kategorii – TOP 5

Łączna wartość projektów, w tym wysokość dofinansowania (w mln zł) – TOP 5

3476

liczba projektów, które otrzymały dotację z UE w latach 2004-2023

Udział dofinansowania – TOP 5

- 74% – transport
- 68% – nauka i edukacja
- 64% – badania, rozwój, innowacje
- 54% – rozwój firm
- 49% – ochrona środowiska

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta

W ciągu 20 lat beneficjenci z obszaru Białegostoku (do których należą podmioty zarówno publiczne, samorządowe, jak i prywatne czy pozarządowe) pozyskali dofinansowanie dla 3476 projektów w kwocie 8,4 mld zł. Ich łączna wartość wyniosła 12,9 mld zł.

Projekty wszystkich beneficjentów z Białegostoku stanowiły 7% spośród wszystkich inwestycji i działań dokonanych z udziałem środków UE w miastach UMP. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 43 870 zł, zaś dofinansowanie środkami z UE to *per capita* 28 501 zł.

Najwięcej przedsięwzięć podjęto w trzeciej perspektywie finansowej, przypadającej na lata 2014-2020 – 2154 projekty. W tym okresie uzyskały one również największe dofinansowanie – 4,7 mld zł, przy kwocie 6,9 mld zł za całość inwestycji.

Po środki unijne w stolicy Podlasia zdecydowanie najczęściej sięgali przedsiębiorcy, inwestując w rozwój swoich firm – 1880 projektów (58%). Drugą najliczniejszą kategorią były projekty naukowe i edukacyjne – 377 (12%), a trzecią przedsięwzięcia związane z pracą i integracją społeczną – 371 (11%).

Wszystkie projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

3476 – liczba projektów

12,9 mld zł – łączna wartość projektów

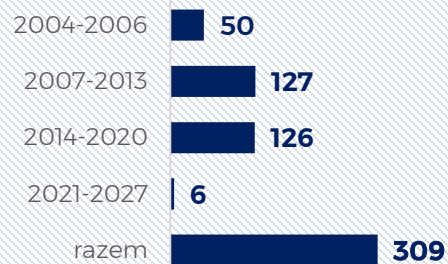
8,4 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W ostatnich 20 latach wśród projektów z obszaru Białegostoku, które otrzymały wsparcie z Unii Europejskiej, najwyższą łączną wartość sięgającą 2,7 mld zł miały działania i inwestycje transportowe. Pomimo że stosunkowo nie było ich wiele – stanowiły zaledwie 1% ogólnej puli projektów – to jednak dominowały pod względem kosztów na tle pozostałych kategorii. Projekty transportowe otrzymały również największe dofinansowanie z UE – niemal 2 mld zł. Na kolejnych miejscach znalazły się przedsięwzięcia z kategorii: nauka i edukacja (2,5 mld zł), badania, rozwój i innowacje (2,1 mld zł), rozwój firm (1,5 mld zł) oraz ochrona środowiska (1 mld zł).

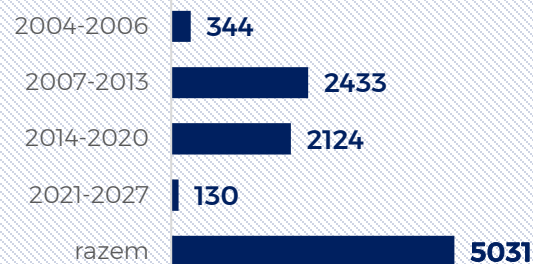
Spośród wymienionych, najbardziej kosztownych kategorii projektów, najwyższy poziom dofinansowania otrzymały przedsięwzięcia przypisane do kategorii transport – 74% całkowitej wartości projektów.

Białystok

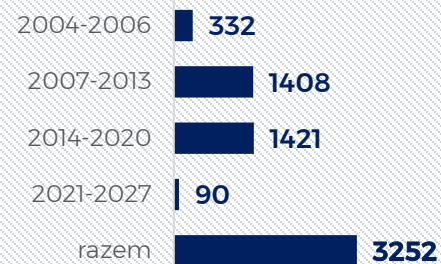
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

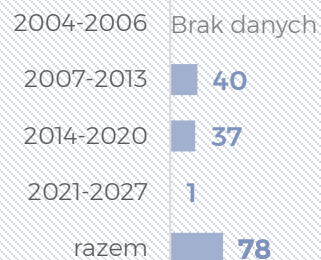

Projekty ogółem per capita

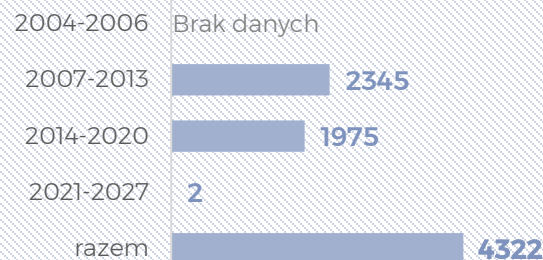
Łączna wartość projektów:
17 098 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
11 053 zł na mieszkańca

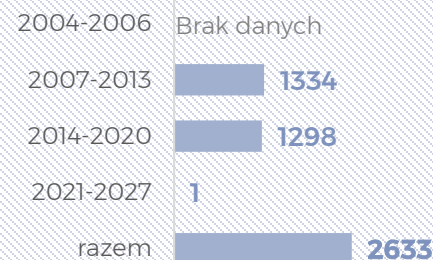
Liczba projektów inwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

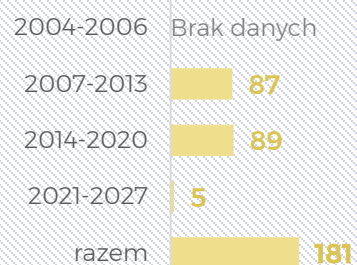

Projekty inwestycyjne per capita

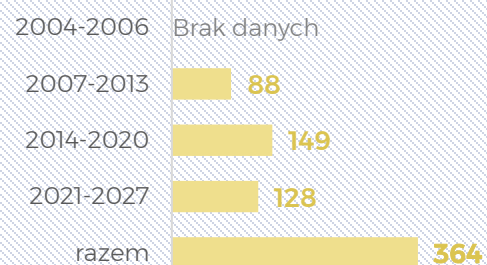
Łączna wartość projektów:
14 691 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
8951 zł na mieszkańca

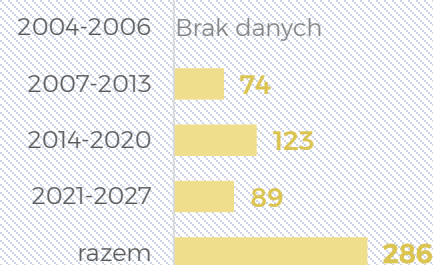
Liczba projektów nieinwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

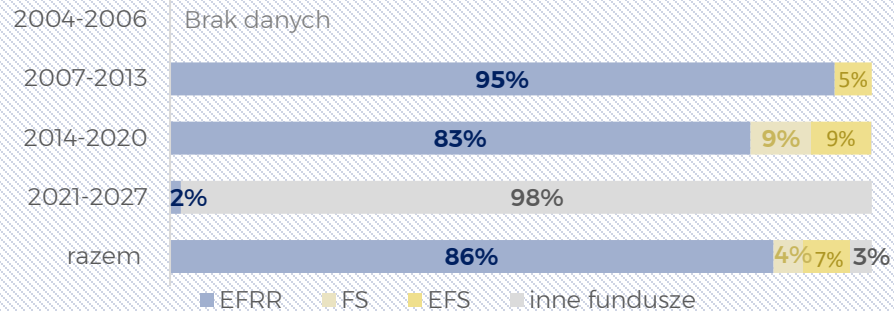
Projekty nieinwestycyjne per capita

Łączna wartość projektów:
1238 zł na mieszkańca

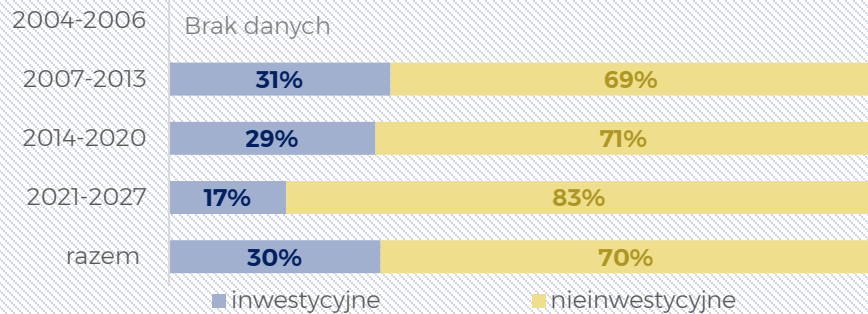
Łączna wysokość
dofinansowania:
973 zł na mieszkańca

Białystok

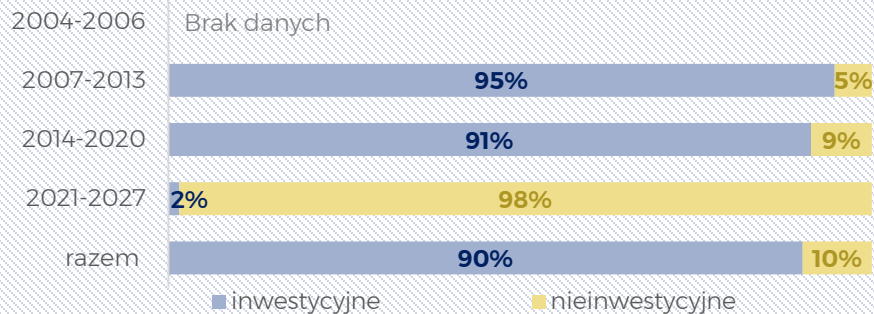
Udział funduszy w ogólnej kwocie dofinansowania

Udział projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

Struktura dofinansowania wg typu projektów

Projekty ZIT – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **14**

Łączna wartość projektów:

235 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

132 mln zł

Projekty międzynarodowe – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **2**

Łączna wartość projektów:

17 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

6 mln zł

TOP 3 – najdroższe projekty inwestycyjne

- Budowa DW 669 w Białymstoku na odcinku od skrzyżowania al. Jana Pawła II z ul. Narodowych Sił Zbrojnych (DW 676 / DW 669) do ul. Ciołkowskiego (DW 678):**
331 mln zł (259 mln zł dofinansowania)
- Przebudowa DK 8 na odcinku od granicy miasta Białystok do węzła Porosły (DK 8) oraz przebudowa DW 676 na odcinku od skrzyżowania al. Jana Pawła II z ul. Narodowych Sił Zbrojnych w Białymstoku (DW 676/DW 669) do węzła Porosły (DK 8) – wyprowadzenie ruchu w kierunku trasy S8:**
318,7 mln zł (252,8 mln zł dofinansowania)
- Stadion piłkarski w regionie północno-wschodniej Polski wraz z zapleczem treningowym:**
289,9 mln zł (235,5 mln zł dofinansowania)

TOP 3 – najdroższe projekty nieinwestycyjne

- Wiemy więcej – budujemy więcej:** 4,7 mln zł (4,4 mln zł dofinansowania)
- Aktywność kluczem do sukcesu:** 3,6 mln zł (3,1 mln zł dofinansowania)
- Indywidualizacja procesu nauczania w Białymstoku:** 3,4 mln zł (2,9 mln zł dofinansowania)

Projekty samorządu dofinansowane z UE

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej było dla Białegostoku krokiem milowym w kontekście rozwoju miasta. Dostęp do funduszy unijnych pozwolił na odważniejsze planowanie i urzeczywistnienie dotąd nieosiągalnych wizji i celów, prowadząc do unowocześnienia miasta.

1. Projekty samorządu z udziałem środków UE

Ostatnie 2 dekady były czasem ogromnej nauki w zakresie pozyskiwania funduszy dla miasta i wiązały się ze zmianami w strukturze organizacyjnej samorządu w Białymstoku w celu skuteczniejszego aplikowania o finansowanie europejskie. Uzgodniono, że urząd miasta realizuje projekty twarde, infrastrukturalne, a za pozyskiwanie projektów miękkich odpowiedzialne są poszczególne placówki.

W latach 2004-2023 w Białymstoku podpisano umowy na realizację 309 projektów samorządowych, na które miasto lub podległe mu spółki i jednostki otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych. Łączna wartość zrealizowanych projektów wyniosła ponad 5 mld zł, a łączna kwota dofinansowania opiewała na sumę 3,3 mld zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 17 098 zł, z czego wysokość dofinansowania środkami z UE to *per capita* 11 053 zł.

Samorządowe projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

309 – liczba projektów

5 mld zł – łączna wartość projektów

3,3 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W zależności od perspektywy finansowej udział dofinansowania w całkowitej wartości projektów wahał się od 97% w latach 2004-2006 do 58% w latach 2007-2013. W ciągu 20 lat łączna kwota dofinansowania stanowiła 65% wartości wszystkich zrealizowanych projektów.

Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej to był krok milowy. Pozwolił na zrealizowanie tych rzeczy, o których myśleliśmy, planowaliśmy, a które nie do końca miały finansowanie. To był ogromny zastrzyk gotówki, dużo konkretnych pomysłów. Zaczęliśmy trochę inaczej myśleć, bardziej kreatywnie, odważniej i prorozwojowo...

Ewa Bajdałów – dyrektor Biura Funduszy Europejskich, UM w Białymstoku

”

W Białymstoku projekty samorządowe stanowiły około 9% wszystkich projektów, a ich łączna wartość 39% wartości projektów wszystkich beneficjentów. Tyle samo wyniósł udział samorządu wśród wszystkich środków pozyskanych przez wnioskodawców z Białegostoku.

W początkowym okresie starań o wsparcie unijne wyzwaniem dla miasta były zawiłości formalno-prawne związane ze spełnieniem wymogów Komisji Europejskiej, w szczególności dotyczących pomocy publicznej. Następnym krokiem w tym kierunku w kolejnych perspektywach finansowania z UE było wypracowanie modelu hybrydowego w pozyskiwaniu środków dla miasta przy udziale partnerów zewnętrznych, w tym prywatnych przedsiębiorstw.

W poszczególnych perspektywach finansowych Urząd Miejski w Białymstoku realizował projekty związane z różnymi obszarami funkcjonowania miasta. Inwestycją, która pojawiała się we wszystkich horyzontach czasowych, było drogownictwo, rozwijane z każdym kolejnym transferem finansowym.

W latach 2004-2006 zrealizowano 50 projektów o wartości 344 mln zł, z czego aż 97% (332 mln zł) stanowiły środki unijne. Początkowo w ramach pierwszej perspektywy finansowej projekty obejmowały inwestycje infrastrukturalne m.in. drogowe, poprawiające jakość wody w mieście czy komunikację publiczną. Ponadto realizowano projekty o charakterze społecznym dotyczące szkolnictwa.

9% – projekty samorządowe na tle wszystkich projektów

39% – udział wartości dofinansowania projektów samorządowych na tle wszystkich projektów

W latach 2007-2023* największym źródłem finansowania realizowanych projektów był Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Z tego funduszu pochodziło 86% pozyskanych środków. Kolejnym pod względem wysokości kwot dofinansowania był Europejski Fundusz Społeczny – z tego źródła Białystok otrzymał niemal 200 mln zł (7% całkowitego dofinansowania). Z Funduszu Spójności natomiast od 2007 r. do miasta trafiło ponad 122 mln zł (4%), a z innych funduszy nieco ponad 90 mln zł (3%).

Gospodarka odpadami i spalarnia były strzałem w dziesiątkę, rozwiązując problemy związane z unieszkodliwieniem odpadów na długie lata. Druga rzecz to oczywiście komunikacja i bardzo duży strumień pieniędzy. Autobusy zaczęły być na coraz wyższym poziomie.

Ewa Bajdałów – dyrektor Biura Funduszy Europejskich, UM w Białymstoku

Transfery środków unijnych z drugiej perspektywy finansowej przeznaczono na projekty o coraz większej skali. Rozwijano transport i drogownictwo, a także wybudowano spalarnię śmieci, która jest jednym z największych – poza rozwinięciem komunikacji miejskiej – sukcesem inwestycyjnym miasta i w dużej mierze zabezpiecza potrzeby mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami. W ujęciu społecznym zainwestowano w szkolnictwo zawodowe oraz rozwój turystyki.

W ostatniej perspektywie finansowej kontynuowano działania infrastrukturalne, zwiększono np. dostęp do dróg ekspresowych. Położono w niej nacisk na redukcję emisji CO₂ oraz inicjatywy mające na celu zachęcanie mieszkańców do korzystania z odnawialnych źródeł energii – instalację systemów fotowoltaicznych czy wymianę pieców.

Białystok jako jedno z miast Polski wschodniej w sposób szczególny korzystało z programów dotyczących rozwoju regionalnego dedykowanych obszarom na wschód od Wisły. Uzyskane wsparcie unijne w tym zakresie miało ogromne znaczenie dla rozwoju miasta. Zostało wykorzystane w rozwoju transportu, komunikacji miejskiej czy w dziedzinie badań i rozwoju. Dzięki tym środkom powstał m.in. Białostocki Park Naukowo-Technologiczny.

Zaangażowanie Urzędu Miejskiego w Białymstoku w projekty inwestycyjne współfinansowane przez Unię Europejską, w tym związane z drogownictwem i komunikacją miejską, sprawiły, że miasto odbierane jest przez białostoczian jako przyjazne, kompaktowe, łatwe do przemieszczania się. Odczucia te potwierdzają wyniki zewnętrznych badań i rankingów, wskazując na wysoką – w porównaniu do innych dużych miast w Polsce – jakość życia mieszkańców.

Jakość życia się znacznie podniosła. Nie przez jedną inwestycję, jeden projekt czy obszar. To dzięki wszystkim działaniom, które przez kilkanaście lat miasto jako samorząd i jego instytucje realizowało. To co widzimy i słyszymy od mieszkańców to jest odczuwalny wzrost jakości życia. Białystok jest miastem kompaktowym, wygodnym, łatwym do podróżowania, niezbyt problematycznym.

Ewa Bajdałów – dyrektor Biura Funduszy Europejskich, UM w Białymstoku

”

Udało nam się wybudować – dzięki środkom z Polski Wschodniej – w dwóch perspektywach w zasadzie taką obwodnicę wewnętrzną w mieście, która znacznie usprawniła ruch, bo z pasów 1+1 przeszliśmy na 2+2, plus drogi serwisowe, ronda, rozjazdy bezkolizyjne.

Ewa Bajdałów – dyrektor Biura Funduszy Europejskich, UM w Białymstoku

”

2. Projekty inwestycyjne

W latach 2007-2023* w Białymstoku podpisano umowy na realizację 78 projektów inwestycyjnych o łącznej wartości ponad 4,3 mld zł, które dofinansowano kwotą ponad 2,6 mld zł (61%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wysokość dofinansowania projektów inwestycyjnych wyniosła średnio 8951 zł.

W ramach projektów inwestycyjnych (finansowanych głównie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) w pierwszych latach obecności Polski w UE skupiano się na takich działaniach jak modernizacja budynków miejskich, poprawa jakości infrastruktury turystycznej czy rozbudowa sieci transportu publicznego.

Następnie w latach 2007-2013 największe projekty infrastrukturalne to m.in. budowa miejskiego stadionu piłkarskiego oraz działania związane z rozwojem Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Obejmowały one budowę infrastruktury i nawierzchni ulic.

Ponadto w ramach tej perspektywy finansowej wybudowano Białostocki Park Naukowo-Techniczny. Inną inwestycją o kluczowym znaczeniu w tym czasie była budowa spalarni.

W kolejnych latach największe inwestycje dotyczyły przebudowy i budowy dróg krajowych oraz wojewódzkich w obrębie miasta oraz budowy dojazdu do trasy S8. Przedsięwzięcia zrealizowane w tej perspektywie znacznie usprawniły i unowocześniły komunikację miejską, w tym zapewniły mieszkańcom autobusy elektryczne.

Projekty inwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2007-2023*:

78 – liczba projektów

4,3 mld zł – łączna wartość projektów

2,6 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

Głównie inwestowaliśmy w drogi, ale nie tylko jako same drogi, także w kontekście komunikacji publicznej, obwodnicy czy przygotowania infrastruktury na terenach inwestycyjnych.

Ewa Bajdałów – dyrektor Biura Funduszy Europejskich, UM w Białymstoku

”

3. Projekty nieinwestycyjne

W latach 2007-2023* podpisano umowy na realizację 181 projektów nieinwestycyjnych o łącznej wartości 364 mln zł, z czego aż 286 mln zł (79%) stanowiły środki pochodzące z UE. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wysokość dofinansowania projektów miękkich we wskazanym okresie to średnio 973 zł.

Największe projekty nieinwestycyjnie na obszarze Białegostoku dotyczyły szkolnictwa. Miasto opracowało model współpracy z jednostkami podległymi urzędowi miejskiemu w tym zakresie (m.in. szkołami czy instytucjami edukacyjnymi) na terenie miasta i to one bezpośrednio wnioskowały o dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) na projekty nieinwestycyjnie. Miasto angażowało się przede wszystkim w działania o charakterze nieszablonyowym albo takie, które trudno było przypisać do poszczególnych placówek edukacyjnych.

Projekty nieinwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2007-2023*:

181 – liczba projektów

364 mln zł – łączna wartość projektów

286 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

W ramach projektów nieinwestycyjnych organizowano stypendia oraz staże dla uczniów białostockich szkół. Rozwijano programy kształcenia zawodowego oraz doposażano szkoły kierunkowe w niezbędny sprzęt. Realizowano również programy służące podnoszeniu kwalifikacji oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców miasta.

Ponadto samorząd białostocki zaangażował się w projekt edukacyjny, który polegał na udzielaniu mieszkańcom bonów szkoleniowych. W ramach tej inicjatywy mieszkańcy mogli otrzymać finansowanie na szkolenia z zakresu technologii informacyjnej. Uczestniczyli w nich zwłaszcza seniorzy, nabywając kompetencje związane z obsługą komputerów.

Z kolei w ostatniej perspektywie finansowej położono nacisk na szkolnictwo zawodowe i tworzenie warunków do nabywania kwalifikacji zawodowych przez mieszkańców.

Głównym obszarem działań w kontekście projektów nieinwestycyjnych było szkolnictwo – w tym zakresie udało nam się dokonać wielu pozytywnych zmian.

Ewa Bajdałów – dyrektor Biura Funduszy Europejskich, UM w Białymstoku

”

4. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

Od 2014 r. fundusze unijne w miastach UMP były też wykorzystywane do realizacji projektów opierających się na współpracy z gminami obszarów metropolitalnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). We współpracy z gminami otaczającymi Białystok zrealizowano 14 takich projektów, na których realizację miasto przeznaczyło 235 mln zł, z czego blisko 132 mln zł pochodziło ze środków UE (56%).

Współpraca Białegostoku z ościennymi gminami w ramach ZIT przyniosła wiele korzyści dla całego regionu. W zakresie podejmowanej współpracy dokonano jasnego podziału zadań, kompetencji i projektów do realizacji przez poszczególne podmioty zrzeszone w stowarzyszeniu Białostocki Obszar Funkcjonalny (BOF).

Przykładowo – wynegocjowano, że miasto Białystok będzie odpowiedzialne za projekty z zakresu szkolnictwa zawodowego, a poszczególne gminy zaangażują się w inwestycje związane z alokacją przedszkoli.

Projekty ZIT z udziałem środków z UE w latach 2014-2023 – udział miasta:

14 – liczba projektów

235 mln zł – łączna wartość projektów

132 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Duża część projektów dofinansowanych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych realizowana przez poszczególne gminy we własnym zakresie dotyczyła drogownictwa i transportu.

Efektywna współpraca pomiędzy interesariuszami w regionie wynikała również z wysiłków samego stowarzyszenia, które koordynowało i prowadziło kilka projektów. W ramach tych działań wyremontowano mieszkania dla osób z Ukrainy, stworzono Centrum Kompetencji Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego czy przeprowadzono projekt dotyczący przeciwdziałania pandemii COVID-19. Jednocześnie zadbano o częste spotkania, wymianę doświadczeń, angażowanie swoich członków i skuteczny obieg informacji między gminami.

Sukcesy BOF-u wynikały również z partnerskiego podejścia do realizowanych projektów, które opierało się na równej pozycji wszystkich jego członków i niefaworyzowaniu żadnej ze stowarzyszonych gmin i jej dokonań.

Ta współpraca u nas wydaje się, że przebiegała dobrze. Nie było żadnych zgrzytów. Jeżeli pan by zapytał o najważniejsze projekty, to ja nie podam najważniejszego projektu. My możemy je tylko układać w kontekście finansowym, czyli największe bądź też mniejsze projekty. Bo dla nas wszystkie te projekty były ważne.

Ewa Bajdałów – dyrektor Biura Funduszy Europejskich, UM w Białymstoku

”

5. Projekty międzynarodowe

Osobną grupę projektów samorządowych stanowią działania międzynarodowe. W ramach współpracy międzynarodowej Białystok był partnerem w 2 projektach. Miasto łącznie wydało na nie ponad 17 mln zł, z czego dofinansowanie z UE stanowiło blisko 6 mln zł (34%).

Były to głównie inicjatywy mające na celu wymianę doświadczeń z zagranicznymi partnerami. W ramach tych działań realizowano projekty związane z komunikacją, niskoemisyjnością czy przygotowaniem do budowy Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego.

Obecnie trwają prace planistyczne z Litwą w zakresie wspólnej inicjatywy rozwijającej kulturę i turystykę w regionie poprzez wyremontowanie we współpracy z Giżyckiem i Kownem budynku na cele kulturalne.

Projekty międzynarodowe z udziałem środków z UE w latach 2004-2023 – udział miasta:

2 – liczba projektów

17 mln zł – łączna wartość projektów

6 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Jeżeli chodzi o Białystok, to projektów międzynarodowych jako urząd mieliśmy mało. Braliśmy udział w kilku edycjach projektu UrbAct i to bardziej było w kontekście wymiany doświadczeń. Jeden projekt dotyczył przygotowania się do budowy Parku Naukowo-Technologicznego. Inny projekt był związany z Rail Baltica.

Ewa Bajdałów – dyrektor Biura Funduszy Europejskich, UM w Białymstoku

Teraz przygotowujemy się z kolei do projektu dotyczącego kultury i turystyki. W ramach którego razem z Giżyckiem i Kownem chcemy wyremontować budynki na potrzeby kulturalne.

Ewa Bajdałów – dyrektor Biura Funduszy Europejskich, UM w Białymstoku

Białystok

PROJEKT INWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Poprawa jakości funkcjonowania systemu transportu publicznego miasta Białegostoku – Etap I	66 076 763 zł	35 715 339 zł	54%	2004-2006	EFRR
Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki w Białymstoku, gminach Supraśl i Wasilków	7 915 720 zł	4 794 417 zł	70%		EFRR
Modernizacja budynku wraz z otoczeniem położonego przy ul. Proletariackiej 21 w Białymstoku	2 069 086 zł	1 450 602 zł	61%		EFRR
Stadion piłkarski w regionie północno-wschodniej Polski wraz z zapleczem treningowym	289 865 680 zł	235 470 263 zł	81%	2007-2013	EFRR
Białostocki Park Naukowo-Technologiczny	167 741 884 zł	118 108 637 zł	70%		EFRR
Przygotowanie terenów inwestycyjnych dla podstrefy Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Białymstoku poprzez budowę infrastruktury i nawierzchni ulic	50 305 957 zł	44 029 661 zł	88%		EFRR
Budowa DW 669 w Białymstoku na odcinku od skrzyżowania al. Jana Pawła II z ul. Narodowych Sił Zbrojnych (DW 676 / DW 669) do ul. Ciołkowskiego (DW 678)	330 978 409 zł	258 992 914 zł	78%	2014-2020	EFRR
Przebudowa DK 8 na odcinku od granicy miasta Białystok do węzła Porosły (DK 8) oraz przebudowa DW 676 na odcinku od skrzyżowania al. Jana Pawła II z ul. Narodowych Sił Zbrojnych w Białymstoku (DW 676 / DW 669) do węzła Porosły (DK 8) – wyprowadzenie ruchu w kierunku trasy S8	318 727 849 zł	252 847 439 zł	79%		EFRR
ZSE w Białymstoku – nowy wymiar edukacji	21 852 196 zł	14 991 896 zł	69%		EFRR

Białystok

PROJEKT NIEINWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Stypendia dla młodzieży ponadgimnazjalnej z obszarów wiejskich – wyrównywanie szans w dostępie do edukacji	1 147 653 zł	1 147 653 zł	100%	2004-2006	EFS
Elastyczny pracownik – partnerska rodzina	770 000 zł	770 000 zł	100%		EFS
Rozwiń skrzydła – zakup w ramach programu edukacyjnych obrabiarek sterowanych numerycznie (tokarka, frezarka, piła taśmowa)	309 829 zł	309 829 zł	100%		inny fundusz
Dobry zawód – pewna przyszłość, program rozwojowy szkolnictwa zawodowego w Białymstoku	2 000 000 zł	1 700 000 zł	85%	2007-2013	EFS
Indywidualizacja procesu nauczania w mieście Białystok	3 442 029 zł	2 925 724 zł	85%		EFS
Aktywność kluczem do sukcesu	3 605 587 zł	3 064 749 zł	85%		EFS
Wiemy więcej – budujemy więcej	4 675 127 zł	4 440 067 zł	95%	2014-2020	EFS
Gastronomik Białystok. Przepis na sukces!	3 340 580 zł	3 173 551 zł	95%		EFS
Uczymy się w Europie – staże zawodowe uczniów ZSM CKP Nr 2	279 245 zł	279 245 zł	100%		EFS

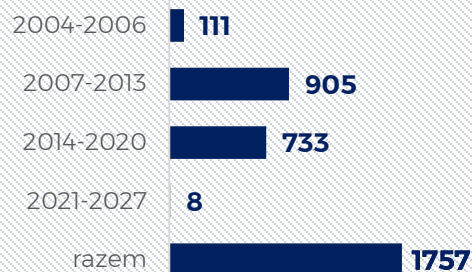

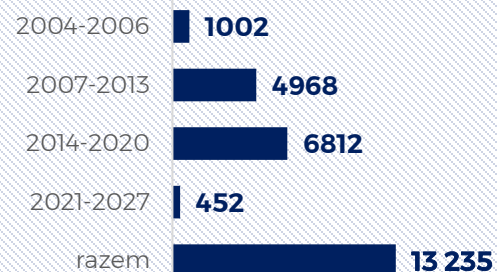
Bydgoszcz

Bydgoszcz

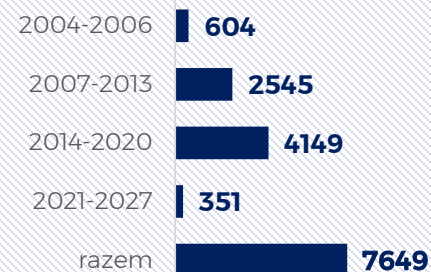
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

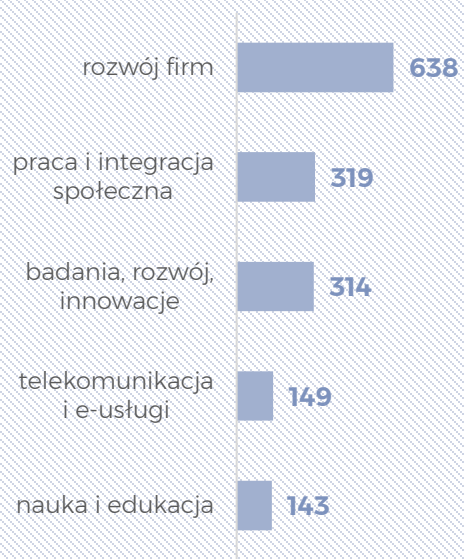

Projekty ogółem per capita

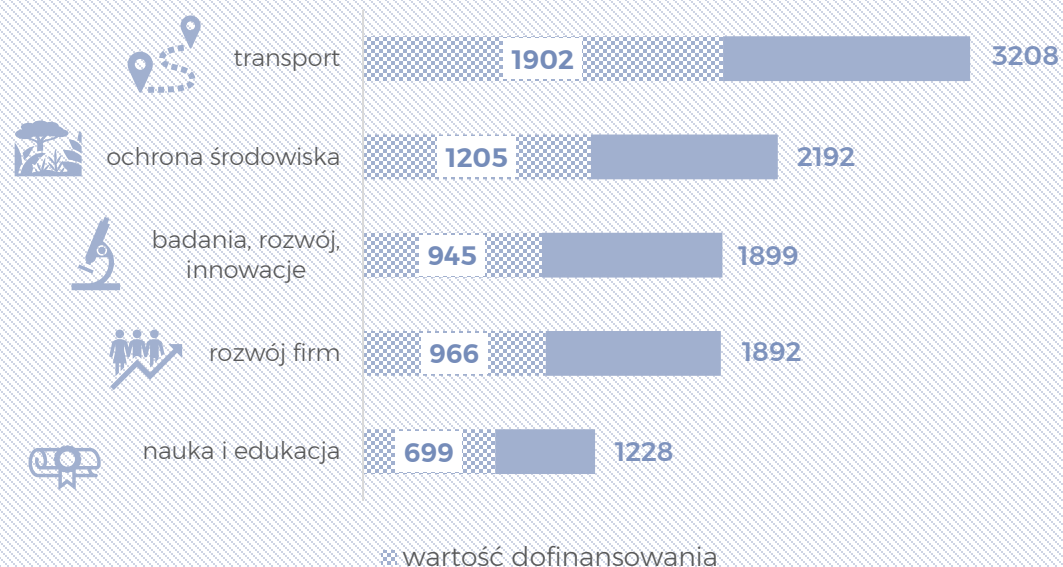
Łączna wartość projektów:
37 550 zł na mieszkańca

Łączna wysokość dofinansowania:
21 703 zł na mieszkańca

Liczba projektów wg kategorii – TOP 5

Łączna wartość projektów, w tym wysokość dofinansowania (w mln zł) – TOP 5

1757

liczba projektów, które otrzymały dotację z UE w latach 2004-2023

Udział dofinansowania – TOP 5

- 59% – transport
- 55% – ochrona środowiska
- 50% – badania, rozwój, innowacje
- 51% – rozwój firm
- 57% – nauka i edukacja

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta

W ciągu 20 lat beneficjenci z obszaru Bydgoszczy (do których należą podmioty zarówno publiczne, samorządowe, jak i prywatne czy pozarządowe) pozyskali dofinansowanie dla 1757 projektów, w kwocie 7,6 mld zł. Ich łączna wartość wyniosła 13,2 mld zł.

Projekty wszystkich beneficjentów z Bydgoszczy stanowiły 4% spośród wszystkich inwestycji i działań dokonanych z udziałem środków UE w miastach UMP. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 37 550 zł, zaś dofinansowanie środkami z UE *per capita* to 21 703 zł.

Najwięcej przedsięwzięć podjęto w drugiej perspektywie finansowej, przypadającej na lata 2007-2013 – 905 projektów. Natomiast największe dofinansowanie do projektów na obszarze Bydgoszczy wypłacono w trzeciej perspektywie, w latach 2014-2020 – 4,1 mld zł, przy 6,8 mld zł całej wartości przedsięwzięć.

Po środki unijne w stolicy województwa kujawsko-pomorskiego najczęściej sięgali przedsiębiorcy, inwestując w rozwój swoich firm – 638 projektów (39%). Drugą najliczniejszą kategorią były projekty związane z pracą i integracją społeczną – 319 (19%), a trzecią przedsięwzięcia ukierunkowane na badania,

Wszystkie projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

1757 – liczba projektów

13,2 mld zł – łączna wartość projektów

7,6 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

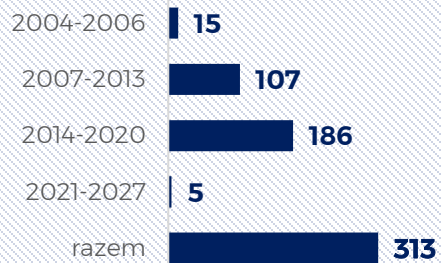
rozwój i innowacje – 314 (19% wszystkich projektów).

W ostatnich 20 latach wśród projektów z obszaru Bydgoszczy, które otrzymały wsparcie z Unii Europejskiej, najwyższą łączną wartość miały działania i inwestycje transportowe – 3,2 mld zł. Pomimo że były nieliczne – stanowiły zaledwie 3% ogólnej puli projektów – dominowały pod względem kosztów na tle pozostałych kategorii. Projekty transportowe otrzymały również największe dofinansowanie z UE – 1,9 mld zł. Na kolejnych miejscach znalazły się przedsięwzięcia z kategorii: ochrona środowiska (2,2 mld zł), badania, rozwój i innowacje oraz rozwój firm (po 1,9 mld zł), a także nauka i edukacja (1,2 mld zł).

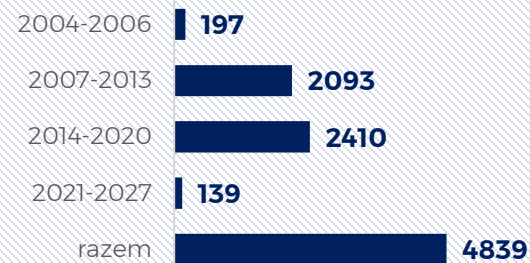
Spośród wymienionych, najbardziej kosztownych kategorii projektów, najwyższy poziom dofinansowania otrzymały przedsięwzięcia przypisane do kategorii transport – 59% całkowitej wartości projektów.

Bydgoszcz

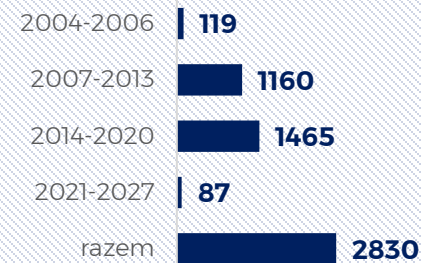
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

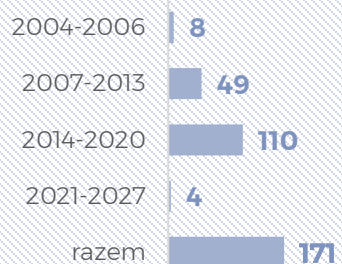

Projekty ogółem per capita

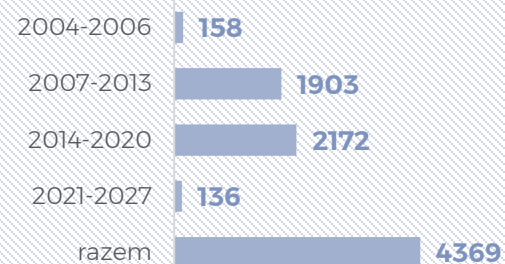
Łączna wartość projektów:
13 729 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
8030 zł na mieszkańca

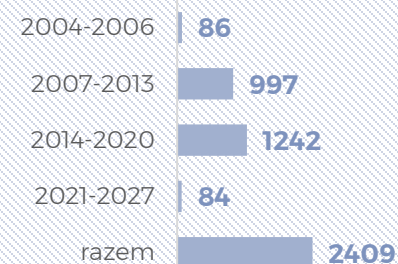
Liczba projektów inwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

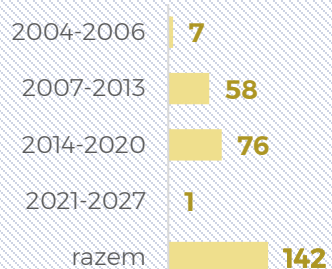

Projekty inwestycyjne per capita

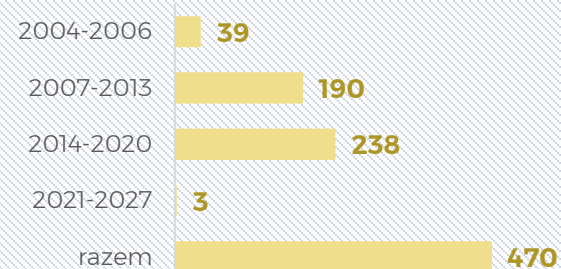
Łączna wartość projektów:
12 397 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
6836 zł na mieszkańca

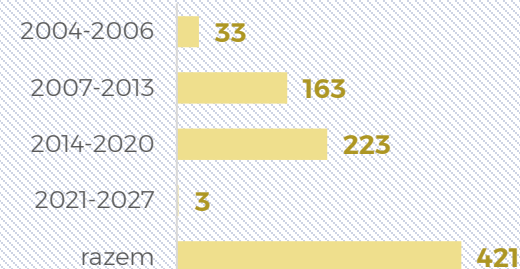
Liczba projektów nieinwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

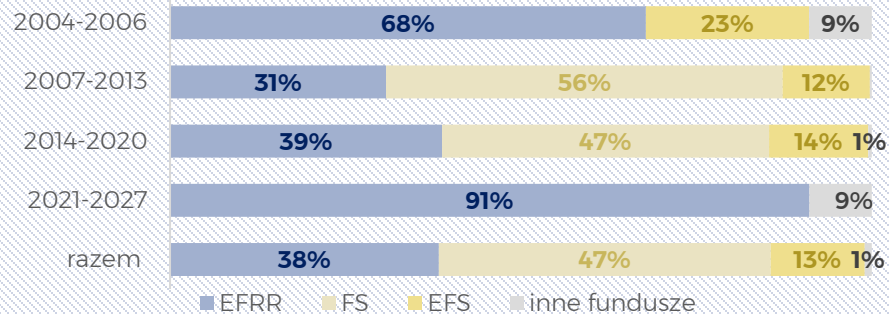
Projekty nieinwestycyjne per capita

Łączna wartość projektów:
1332 zł na mieszkańca

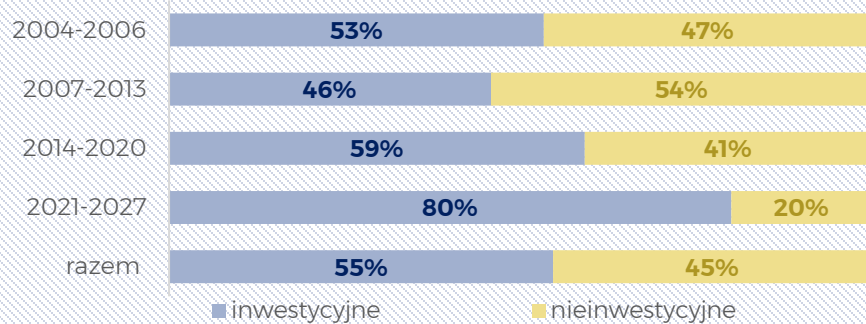
Łączna wysokość
dofinansowania:
1194 zł na mieszkańca

Bydgoszcz

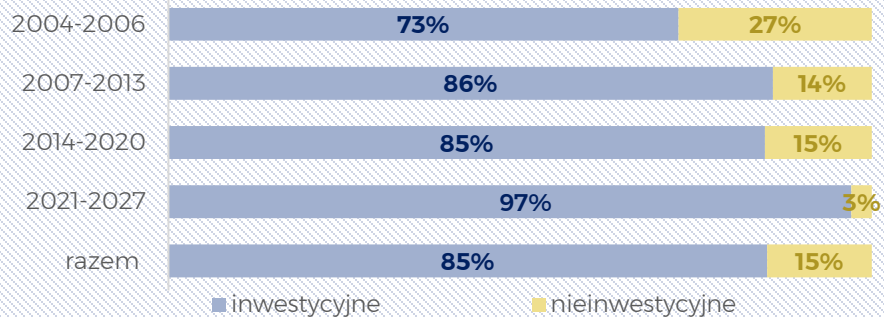
Udział funduszy w ogólnej kwocie dofinansowania

Udział projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

Struktura dofinansowania wg typu projektów

Projekty ZIT – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **45**

Łączna wartość projektów:

511 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

327 mln zł

Projekty międzynarodowe – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **28**

Łączna wartość projektów: **25 mln zł**

Łączna wysokość dofinansowania:

21 mln zł

TOP 3 – najdroższe projekty inwestycyjne

- Budowa Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego:**
522,6 mln zł (255,8 mln zł dofinansowania)
- Budowa linii tramwajowej do dzielnicy Fordon wraz z przebudową układu drogowego:**
437,3 mln zł (280,6 mln zł dofinansowania)
- Budowa trasy tramwajowej wzdłuż ul. Kujawskiej na odcinku od ronda Kujawskiego do ronda Bernardyńskiego wraz z rozbudową układu drogowego, przebudową infrastruktury transportu szynowego oraz zakupem taboru w Bydgoszczy:**
390,9 mln zł (224,9 mln zł dofinansowania)

TOP 3 – najdroższe projekty nieinwestycyjne

- Wsparcie zawodowe osób bezrobotnych w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim (IV):**
36,4 mln zł (36,4 mln zł dofinansowania)
- Aktywny w szkole – twórczy w życiu:**
12,9 mln zł (10,9 mln zł dofinansowania)
- Zawodowe horyzonty 5:**
11,7 mln zł (9,9 mln zł dofinansowania)

Projekty samorządu dofinansowane z UE

Fundusze unijne były silnym zastrzykiem dla rozwoju Bydgoszczy. Umożliwiły finansowanie działań i inwestycji w wielu obszarach funkcjonowania miasta. Znacząco poprawiły jakość życia mieszkańców oraz pomogły w większym stopniu odpowiadać na ich potrzeby.

1. Projekty samorządu z udziałem środków UE

Otrzymane wsparcie finansowe z UE umożliwiło Bydgoszczy realizację strategii miasta i planów inwestycyjnych. Wnioskowanie o nie wymagało dużego zaangażowania, bardziej ambitnego podejścia i przestawienia się na cele i priorytety UE. Jednocześnie każda kolejna perspektywa finansowa jest wyzwaniem coraz trudniejszym merytorycznie, logistycznie i organizacyjnie, wymagającym zaangażowania i współpracy różnych jednostek miejskich.

W latach 2004-2023 w Bydgoszczy podpisano umowy na realizację 313 projektów samorządowych, na które miasto lub podległe mu spółki i jednostki otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych. Łączna wartość zrealizowanych projektów wyniosła ponad 4,8 mld zł, a łączna kwota dofinansowania opiewała na sumę ponad 2,8 mld zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 13 729 zł, z czego dofinansowanie środkami z UE to *per capita* 8030 zł.

Samorządowe projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

313 – liczba projektów

4,8 mld zł – łączna wartość projektów

2,8 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W zależności od okresu finansowania udział wsparcia UE w łącznej wartości projektów wynosił od 55% w latach 2007-2013 do 62% w latach 2021-2023. W ciągu 20 lat łączna kwota dofinansowania stanowiła 58% wartości wszystkich zrealizowanych projektów.

Środki unijne były ogromnym impulsem finansowym i rozwojowym dla miasta. Myślę, że bez środków unijnych nawet jednej trzeciej tych zmian, które zaistniały w mieście, tej przemiany zarówno fizycznej jak i społecznej nie moglibyśmy osiągnąć.

Zofia Smolińska – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich, UM Bydgoszcz

”

W Bydgoszczy projekty samorządowe stanowiły około 18% wszystkich projektów, a ich łączna wartość 37% wartości projektów wszystkich beneficjentów. Tyle samo wyniósł udział samorządu wśród wszystkich środków pozyskanych przez wnioskodawców z Białegostoku.

W analizowanym okresie największe unijne transfery pochodziły z Funduszu Spójności, wsparcie z tego źródła wyniosło ponad 1,3 mld zł (47% łącznej wartości środków na dofinansowanie projektów). Na drugim miejscu wśród największych instrumentów finansowych znalazł się Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, z tego źródła do budżetu miasta wpłynęło niemal 1,1 mld zł (38%). Z kolei z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) wykorzystano kwotę blisko 379 mln zł (13%), a z pozostałych funduszy pozyskano nieco ponad 29 mln zł (1%).

Działania i inwestycje w ramach programów UE podejmowane przez Urząd Miasta Bydgoszczy i jednostki mu podległe realizowane były na wielu płaszczyznach aktywności samorządu, z różnym nasileniem w poszczególnych perspektywach finansowych. W pierwszej kolejności projekty koncentrowały się na zaspokojeniu kluczowych potrzeb mieszkańców i poprawie sytuacji w obszarach wymagających pilnej interwencji. Były one związane z infrastrukturą komunalną, transportową czy poprawą jakości dróg.

W kolejnych perspektywach finansowych – kiedy już te newralgiczne potrzeby mieszkańców zostały zapewnione – skupiono się na pozostałych kwestiach istotnych z punktu widzenia życia w mieście i które były jednocześnie zgodne z priorytetami unijnymi. Należały do nich m.in.: gospodarka odpadami komunalnymi, ciepłownictwo, poprawa jakości powietrza, zagospodarowanie zieleni miejskiej czy działania rewitalizacyjne. Z każdą kolejną perspektywą finansową projekty odpowiadały na pojawiające się wyzwania cywilizacyjne, były coraz bardziej zaawansowane, udoskonalają już funkcjonujące na zadowalającym poziomie sfery życia mieszkańców.

18% – projekty samorządowe na tle wszystkich projektów

37% – udział wartości dofinansowania projektów samorządowych na tle wszystkich projektów

Myślę, że okres tych dwudziestu lat pozwolił uzyskać efekt dopełniania się przedsięwzięć. To musiało trochę potrwać i nie było prostą układanką. Sukcesem jest, że udało się w danej przestrzeni zrobić kilka projektów, które stworzyły synergię. Taką naszą wizytówką jest zrewitalizowana Wyspa Młyńska, gdzie przeprowadziliśmy osiem projektów, które się uzupełniały i doprowadziły do stworzenia pięknej przestrzeni kulturalno-społecznej w centrum miasta.

Zofia Smolińska – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich, UM Bydgoszczy

”

W ostatnim 20-leciu sukcesem z perspektywy rozwoju miasta była integracja szeregu projektów o odmiennym charakterze, realizowanych w różnym czasie, w ramach jednej przestrzeni – Wyspy Młyńskiej. Rewitalizacja tego miejsca była efektem synergii wielu działań, w wyniku czego powstała bogata przestrzeń kulturalno-społeczna.

Jednymi z adresatów projektów unijnych, o które aplikowała Bydgoszcz, byli lokalni przedsiębiorcy. Te przedsięwzięcia miały na celu rozwijanie potencjału lokalnego biznesu i tworzenie warunków do wzrostu gospodarczego regionu. Realizowano je m.in. poprzez tworzenie specjalnych przestrzeni – inkubatorów przedsiębiorczości, które były kuźnią dla startujących właścicieli firm i oferowały wsparcie w rozwijaniu pomysłu na biznes i nawiązywaniu relacji handlowych z innymi przedsiębiorcami. Promowano również miejscowe inicjatywy biznesowe, tworzenie platformy wymiany doświadczeń, pośredniczenie między instytucjami otoczenia biznesu, organizując udział w targach branżowych. Działania te wzmacniały potencjał gospodarczy i eksportowy lokalnych firm.

Były też projekty polegające na wymianie doświadczeń między instytucjami otoczenia biznesu, na promocji gospodarczej, zwłaszcza działalności eksportowej lokalnych przedsiębiorstw - wyjazdy na targi i pomoc w promocji ich oferty. Zrealizowaliśmy też inwestycje związane z rozwojem gospodarczym – inkubator przedsiębiorczości czy przygotowanie terenów inwestycyjnych.

Zofia Smolińska – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich,
UM Bydgoszczy

Projekty miejskie realizowane przy wsparciu środków UE koncentrowały się również na wspieraniu kształcenia zawodowego. Odpowiadały na sygnały i zapotrzebowanie płynące od lokalnych przedsiębiorców w zakresie deficytowych zawodów w regionie. W ramach programów unijnych za pośrednictwem szkół branżowych kształcono fachowców w specjalizacjach, na które było zapotrzebowanie na lokalnym rynku pracy.

Najpierw musieliśmy na poziomie podstawowym naprawić miasto, potem przechodziliśmy na poziom bardziej zaawansowany. Takim przykładem mogą być inwestycje wodno-kanalizacyjne. Na początku to był remont i modernizacja tej infrastruktury, ostatnio przeszliśmy na projekty związane z retencją, zagospodarowaniem i wykorzystaniem wody deszczowej.

Zofia Smolińska – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich,
UM Bydgoszczy

2. Projekty inwestycyjne

Od 2004 r. do końca 2023 r. w Bydgoszczy podpisano umowy na realizację 171 projektów inwestycyjnych o wartości niemal 4,37 mld złotych, z czego środki z UE stanowiły 2,4 mld zł (55% wartości projektów).

Pomimo iż liczba zrealizowanych projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych w Bydgoszczy była zbliżona (odpowiednio 55% i 45% wszystkich projektów), to gdy przyjrzymy się ich kosztom, możemy zauważyć, że dofinansowanie 171 projektów infrastrukturalnych stanowi 85% łącznej kwoty środków z UE otrzymanych przez Bydgoszcz.

W ramach projektów infrastrukturalnych w pierwszych latach obecności Polski w UE skupiono się na inwestycjach związanych z naprawą obszarów wymagających najpilniejszej interwencji, takich jak infrastruktura komunalna, w tym przebudowa miejskiego systemu wodno-kanalizacyjnego. Przeprowadzono wiele projektów drogowych i transportowych. Stopniowo inwestowano w transport niskoemisyjny. Ponadto wybudowano Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny.

Projekty inwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

171 – liczba projektów

4,4 mld zł – łączna wartość projektów

2,4 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W kolejnej perspektywie finansowej największe projekty dotyczyły budowy linii tramwajowej do dzielnicy Fordon, budowy Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych czy infrastruktury kolejowej w bydgosko-toruńskim obszarze metropolitalnym. Zainwestowano w ład przestrzenny i poprawę atrakcyjności terenów nad rzeką. W latach 2014-2020 kontynuowano rozbudowę i modernizację transportu szynowego, przebudowano system kanalizacji deszczowej oraz zrewitalizowano zabytkowe budynki na Wyspie Młyńskiej w centrum miasta.

Priorytety inwestycyjne Bydgoszczy opierały się na założeniu stopniowego naprawiania i rozwijania miasta. Z każdą kolejną perspektywą otwierano się na doskonalenie poszczególnych obszarów funkcjonowania Bydgoszczy, np. infrastruktury komunalnej, przechodzą na coraz bardziej zaawansowany poziom w oparciu o zdiagnozowane potrzeby mieszkańców i trendy cywilizacyjne, jak niskoemisyjny transport czy przemiany w przestrzeni publicznej.

Największe, widoczne zmiany dotyczyły poprawy infrastruktury komunalnej i otwartej przestrzeni. Dotyczy to np. rozwoju transportu drogowego i publicznego, przechodzenia na funkcjonowanie miasta w sposób mniej szkodliwy dla środowiska i przyjazny mieszkańcom. To też ciepłownictwo, gospodarka odpadami, obiekty kultury, termomodernizacje budynków oświatowych, zieleń. Inwestowaliśmy w przemianę przestrzeni publicznej np. nabrzeża, dzięki środkom na rewitalizację.

Zofia Smolińska – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich, UM Bydgoszczy

”

3. Projekty nieinwestycyjne

W latach 2004-2023 podpisano 142 umowy na realizację projektów miękkich (nieinwestycyjnych) o wartości 470 mln zł, na co Bydgoszcz otrzymała ze środków UE 421 mln zł (90% wartości projektów).

Projekty nieinwestycyjnie, z uwagi na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą w ostatnim 20-leciu silnie ewaluowały, dostosowując się do zastanej rzeczywistości społecznej, a niekiedy wręcz nie nadążały za postępującymi zmianami w społeczeństwie (np. w trakcie trwania projektów okazywało się, że jego założenia są już nieaktualne, a działania bezcelowe).

W ramach projektów miękkich skupiano się głównie na edukacji, aktywizacji zawodowej oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu. Pierwsze projekty adresowane były do osób bezrobotnych, chodziło o ich aktywizację i podniesienie kwalifikacji. Projekty skupiały się na udzielaniu pomocy w szukaniu zatrudnienia. Wynikały z dużego bezrobocia w Polsce i kryzysu finansowego na świecie.

Projekty nieinwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

142 – liczba projektów

470 mln zł – łączna wartość projektów

421 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Również uczniowie byli odbiorcami projektów nieinwestycyjnych. Początkowo oferowały one głównie wsparcie materialne w postaci stypendiów i wymianę w ramach programów międzynarodowych. Kolejne projekty skupiały się na wyrównywaniu szans, rozwoju szczególnie uzdolnionych uczniów oraz kształceniu dorosłych. Polegały również na organizacji zajęć dodatkowych dla uczniów szkół ogólnokształcących.

Najnowsze projekty koncentrują się wokół takich kwestii jak kształcenie zawodowe czy usługi opiekuńcze – wspierają osoby starsze np. poprzez tworzenie dziennych domów pobytu. Ich idea opiera się także na jak najdłuższym utrzymaniu samodzielności wśród seniorów w swoim dotychczasowym środowisku oraz wprowadzeniu w dorosłość wychowanków domów dziecka i ośrodków opiekuńczych.

Sytuacja społeczna zmieniała się niekiedy szybciej niż założenia niektórych programów i diagnozy potrzeb w sferze społeczno-gospodarczej się dezaktualizowały. Przygotowując projekty społeczne staraliśmy się, w miarę możliwości, dostosowywać do zmieniających się oczekiwań, np. rynku pracy, w ramach naszych bardzo licznych projektów dla szkół zawodowych. Zawsze silnie koncentrowaliśmy się na projektach edukacyjnych, ale także wsparciu aktywnego funkcjonowania osób na rynku pracy, rozwoju przedsiębiorczości czy utrzymania samodzielności mieszkańców zagrożonych jej utratą z powodów zdrowotnych, materialnych, utrudnionego startu w dorosłość. Celem projektów dotyczących usług opiekuńczych nie było zapewnienie mieszkańcom opieki instytucjonalnej, a aktywizacja życiowa.

Zofia Smolińska – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich, UM Bydgoszczy

”

4. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

Od 2014 r. fundusze unijne w miastach UMP były też wykorzystywane do realizacji projektów opierających się na współpracy z gminami obszarów metropolitalnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). W Bydgoszczy podpisano umowy na realizację 45 takich projektów. Łączne wydatki miasta na realizację wspólnych inwestycji wyniosły ponad 511 mln zł, a dofinansowanie ze środków UE ponad 327 mln zł (64% całkowitych kosztów).

W ostatnim 20-leciu nastąpiło zacieśnienie współpracy między gminami obszaru metropolitalnego. Z uwagi na trudności logistyczne, organizacyjne, w większości nie były to projekty realizowane wspólnie, ale łączył je ten sam cel – tożsame spojrzenie na problem, dążono do osiągnięcia tych samych efektów w poszczególnych gminach.

Projekty ZIT w ramach Metropolii Bydgoszcz dotyczyły głównie przemieszczania się pomiędzy gminami za pomocą środków komunikacji publicznej – w tym transportu szynowego czy tramwajowego.

Projekty ZIT z udziałem środków z UE w latach 2014-2023 – udział miasta:

45 – liczba projektów

511 mln zł – łączna wartość projektów

327 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Innym przykładem były projekty realizowane na obszarze poszczególnych gmin w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, budynków komunalnych, działań rewitalizacyjnych czy inwestycje związane z ciepłownictwem. Z drugiej strony obejmowały również działania miękkie, takie jak usługi edukacyjne oraz opiekuńcze.

Jeśli chodzi o wsparcie środków unijnych w ramach ZIT-ów, w pierwszym okresie służyły one realizacji projektów indywidualnych na terenie poszczególnych gmin – środki unijne nie dawały dużych możliwości finansowania dużych inwestycji wspólnych, niemniej na pewno te fundusze przyczyniły się do zacieśnienia współpracy gmin w obrębie obszarów funkcjonalnych, jak i do osiągnięcia istotnych wspólnych efektów.

Zofia Smolińska – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich,
UM Bydgoszczy

”

Były to m.in. projekty dotyczące rozwoju komunikacyjnego – transportu niskoemisyjnego, termomodernizacji budynków użyteczności publicznej – szkół i przedszkoli, projekty rewitalizacyjne, edukacyjne oraz usługi opiekuńcze.

Zofia Smolińska – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich,
UM Bydgoszczy

”

5. Projekty międzynarodowe

Osobną grupę projektów samorządowych stanowią działania międzynarodowe. W latach 2004-2023 w Bydgoszczy podpisano umowy na realizację 28 projektów międzynarodowych, na które miasto przeznaczyło blisko 25 mln zł. Dofinansowanie wymienionych projektów środkami z UE wynosiło ponad 21 mln zł – 87% kosztów poniesionych przez miasto.

Projekty międzynarodowe realizowane przez miasto Bydgoszcz w ramach finansowania europejskiego wiązały się z działaniami na rzecz zwiększenia innowacyjności, nowoczesności miasta, promowania i wdrażania idei smart cities. Ponadto koncentrowały się w dużej mierze na ochronie środowiska – w tym min. na zarządzaniu terenami zdegradowanymi i przemysłowymi, zagospodarowywaniu zieleni miejskiej czy energetyce.

Kontakty podejmowane w ramach wspólnych projektów międzynarodowych zaowocowały wymianą dobrych praktyk z innymi miastami europejskimi i nawiązaniem głębszych relacji partnerskich.

Projekty międzynarodowe z udziałem środków z UE w latach 2004-2023 – udział miasta:

28 – liczba projektów

25 mln zł – łączna wartość projektów

21 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

W ramach podejmowanych działań organizowano akcje wspólnie z mieszkańcami, stworzono narzędzia do monitorowania obszarów miasta w zakresie rozwijania idei smart cities czy wdrażano strategię w tym zakresie. Współpraca międzynarodowa obejmowała również programy wymiany uczniów i studentów typu Sokrates czy Erasmus.

Dużo rzadziej efektem projektów międzynarodowych było powstanie jakiejś inwestycji. Jednym z nielicznych przykładów tego typu działań było wybudowanie parku na terenach Kanału Bydgoskiego.

Nie są to projekty, których efekty byłyby tak wprost widoczne dla mieszkańców, chociaż nie należy umniejszać ich roli. To one – poprzez wymianę doświadczeń, poznawanie dobrych praktyk – dają nam inspirację do bardziej innowacyjnego podejścia w wielu obszarach, np. w edukacji, ochronie środowiska, zarządzaniu. Pomagają nam być bardziej „smart”, tworzyć nowoczesne miasto.

Zofia Smolińska – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich, UM Bydgoszczy

”

Bydgoszcz

PROJEKT INWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Budowa trasy W-Z na odcinku od ul. Artyleryjskiej do ul. Żeglarskiej w Bydgoszczy	78 600 000 zł	41 800 000 zł	53%	2004-2006	EFRR
Wzmocnienie nawierzchni drogi krajowej nr 5 na odcinku od ronda Fordońskiego do granicy Bydgoszczy	31 900 000 zł	19 300 000 zł	61%		EFRR
Stworzenie w Bydgoskim Parku Przemysłowym warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej – I etap	21 063 867 zł	8 863 524 zł	42%		EFRR
Budowa Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego	522 571 276 zł	255 773 153 zł	49%	2007-2013	FS
Budowa linii tramwajowej do dzielnicy Fordon wraz z przebudową układu drogowego	437 308 984 zł	280 645 375 zł	64%		FS
Budowa ulicy Ogińskiego w Bydgoszczy na odcinku od ul. Powstańców Wielkopolskich do ul. Wojska Polskiego wraz z obiektami inżynierskimi i dojazdami	218 412 123 zł	92 791 700 zł	42%		EFRR
Budowa trasy tramwajowej wzdłuż ul. Kujawskiej na odcinku od ronda Kujawskiego do ronda Bernardyńskiego wraz z rozbudową układu drogowego, przebudową infrastruktury transportu szynowego oraz zakupem taboru w Bydgoszczy	390 864 995 zł	224 906 634 zł	58%	2014-2020	FS
Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i dostosowanie sieci kanalizacji deszczowej do zmian klimatycznych na terenie miasta Bydgoszczy	292 484 911 zł	175 497 042 zł	60%		FS
Przebudowa ul. Grunwaldzkiej na odcinku od Węzła Zachodniego do granic miasta	118 326 445 zł	81 986 886 zł	69%		EFRR

Bydgoszcz

PROJEKT NIEINWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Pomoc stypendialna dla uczniów i studentów	10 255 140 zł	10 255 140 zł	100%	2004-2006	EFS
Szansa dla żaka	5 070 933 zł	5 070 933 zł	100%		EFS
Aktywny w szkole – twórczy w życiu, projekt dla szkół ogólnokształcących	12 868 257 zł	10 938 018 zł	85%	2007-2013	EFS
Zawodowe horyzonty 5	11 655 465 zł	9 907 145 zł	85%		EFS
Badam, poznaję, doświadczam...	4 313 509 zł	3 666 483 zł	85%		EFS
Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim (IV)	36 375 017 zł	36 375 017 zł	100%	2014-2020	EFS
Edu(R)Ewolucja	8 381 601 zł	7 124 361 zł	85%		EFS
Akcja – kwalifikacja 3	6 400 967 zł	5 760 628 zł	90%		EFS

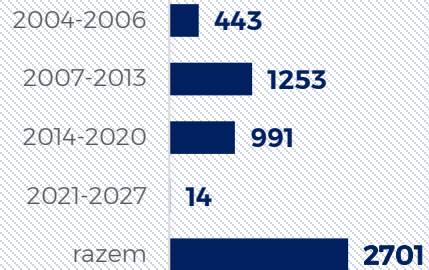

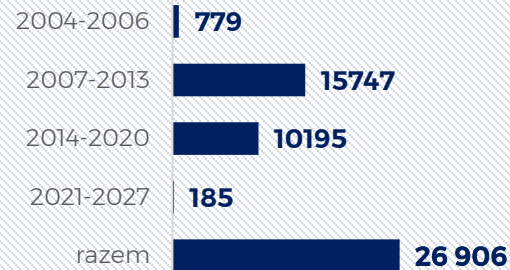
Gdańsk

Gdańsk

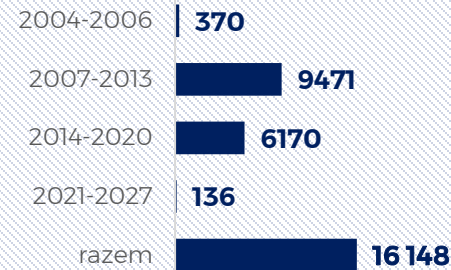
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

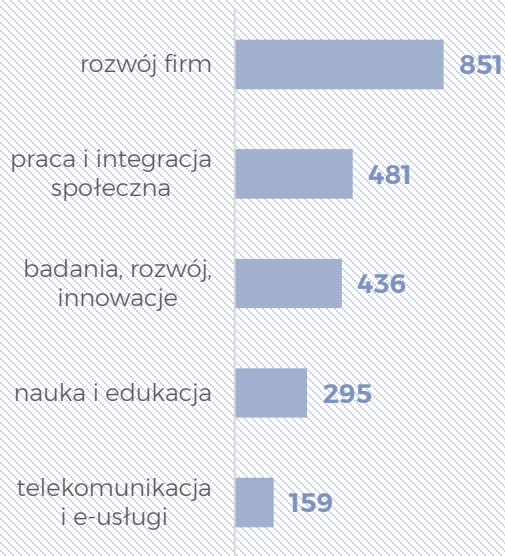

Projekty ogółem per capita

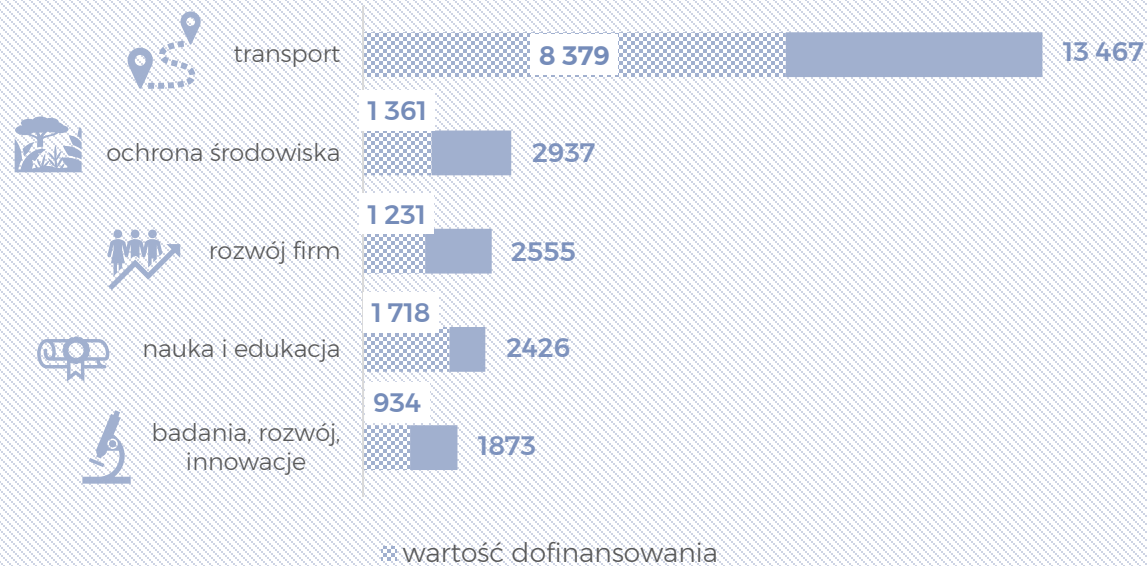
Łączna wartość projektów:
57 526 zł na mieszkańca

Łączna wysokość dofinansowania:
34 524 zł na mieszkańca

Liczba projektów wg kategorii – TOP 5

Łączna wartość projektów, w tym wysokość dofinansowania (w mln zł) – TOP 5

2701

liczba projektów, które otrzymały dotację z UE w latach 2004-2023

Udział dofinansowania – TOP 5

- 62% – transport
- 46% – ochrona środowiska
- 48% – rozwój firm
- 71% – nauka i edukacja
- 50% - badania, rozwój, innowacje

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta

W ciągu 20 lat beneficjenci z obszaru Gdańska (do których należą podmioty zarówno publiczne, samorządowe, jak i prywatne czy pozarządowe) pozyskali dofinansowanie dla 2701 projektów, w kwocie 16,1 mld zł. Ich łączna wartość wyniosła 26,9 mld zł.

Projekty wszystkich beneficjentów z Gdańska stanowiły 6% spośród wszystkich inwestycji i działań dokonanych z udziałem środków z UE w miastach UMP. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów w stolicy Pomorza wyniosła 57 526 zł, zaś dofinansowanie środkami z UE *per capita* to 34 524 zł.

Najwięcej przedsięwzięć podjęto w drugiej perspektywie finansowej, przypadającej na lata 2007-2013 – 1253 projekty. W tym okresie projekty uzyskały również największe dofinansowanie – 9,5 mld zł, przy kwocie 15,7 mld zł całej wartości przedsięwzięć.

Po środki unijne w Gdańsku najczęściej sięgali przedsiębiorcy, inwestując w rozwój swoich firm – 851 projektów (37%). Drugą najliczniejszą kategorią były projekty związane z pracą i integracją społeczną – 481 (21%), a trzecią przedsięwzięcia ukierunkowane na badania, rozwój i innowacje – 436 (19%).

Wszystkie projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

2701 – liczba projektów

26,9 mld zł – łączna wartość projektów

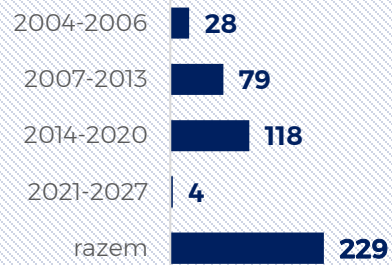
16,1 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W ostatnich 20 latach wśród projektów z obszaru Gdańska, które otrzymały wsparcie z Unii Europejskiej, najwyższą łączną wartość sięgającą 13,5 mld zł miały działania i inwestycje transportowe. Pomimo że stosunkowo nie było ich wiele – stanowiły tylko 4% ogólnej puli projektów – to jednak dominowały pod względem kosztów na tle pozostałych kategorii. Projekty transportowe otrzymały również największe dofinansowanie z UE – 8,4 mld zł. Na kolejnych miejscach znalazły się przedsięwzięcia z kategorii: ochrona środowiska (2,9 mld zł), rozwój firm (2,6 mld zł), nauka i edukacja (2,4 mld zł) oraz badania, rozwój i innowacje (1,9 mld zł).

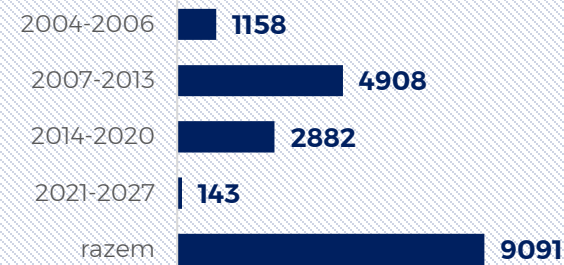
Spośród wymienionych, najbardziej kosztownych kategorii projektów, najwyższy poziom dofinansowania otrzymały przedsięwzięcia związane z dziedziną nauki i edukacji – 71% całkowitej wartości projektów.

Gdańsk

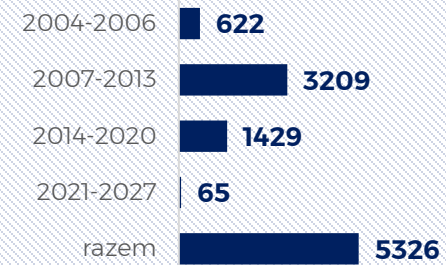
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

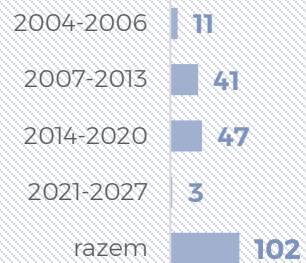

Projekty ogółem per capita

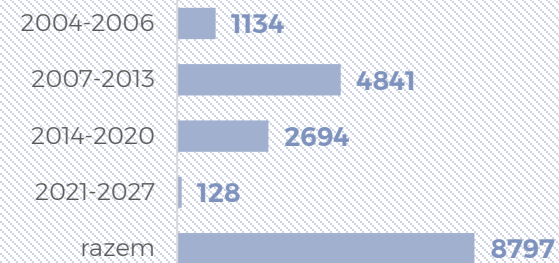
Łączna wartość projektów:
19 437 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
11 387 zł na mieszkańca

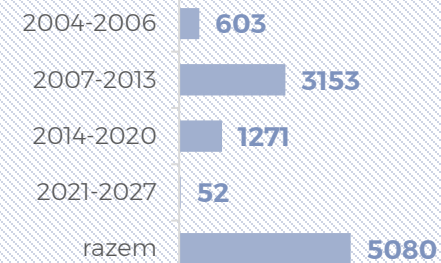
Liczba projektów inwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

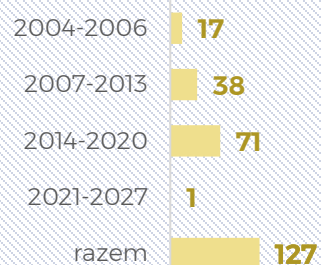

Projekty inwestycyjne per capita

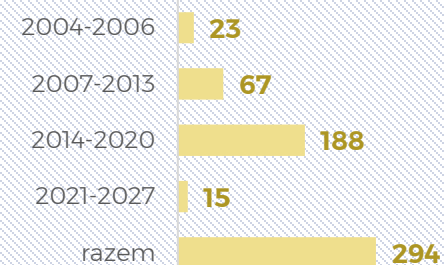
Łączna wartość projektów:
18 809 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
10 861 zł na mieszkańca

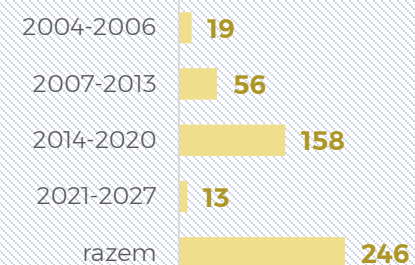
Liczba projektów nieinwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

Projekty nieinwestycyjne per capita

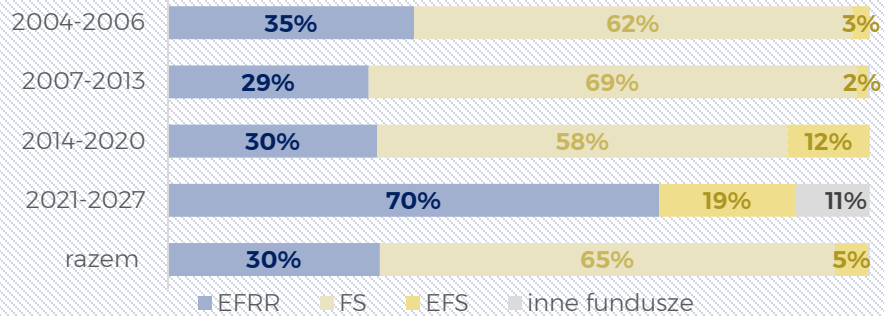
Łączna wartość projektów:
628 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
525 zł na mieszkańca

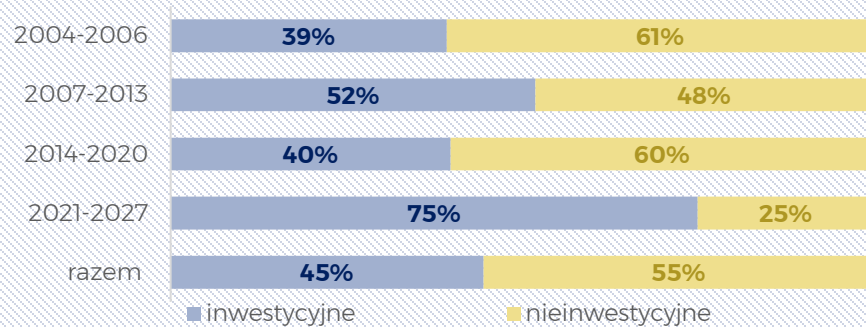

Gdańsk

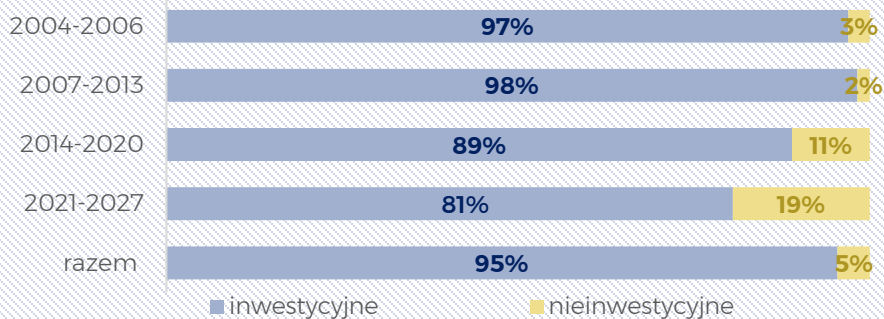
Udział funduszy w ogólnej kwocie dofinansowania

Udział projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

Struktura dofinansowania wg typu projektów

Projekty ZIT – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **36**

Łączna wartość projektów:
1152 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:
613 mln zł

Projekty międzynarodowe – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **103**

Łączna wartość projektów:
102 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:
68 mln zł

TOP 3 – najdroższe projekty inwestycyjne

- Połączenie Portu Lotniczego z Portem Morskim Gdańsk – Trasa Słowackiego:**
1412,9 mln zł (1059,7 mln zł dofinansowania)
- Budowa Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych w Gdańsku:**
804,6 mln zł (270,7 mln zł dofinansowania)
- Gdański Projekt Komunikacji Miejskiej – etap III A:**
667 mln zł (407,9 mln zł dofinansowania)

TOP 3 – najdroższe projekty nieinwestycyjne

- Kierunek PRACA:**
44,9 mln zł (38,2 mln zł dofinansowania)
- Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie M. Gdańsk i gdańskim (IV):**
34 mln zł (28,7 mln zł dofinansowania)
- Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w powiecie M. Gdańsk i gdańskim (IV):**
21,1 mln zł (17,9 mln zł dofinansowania)

Projekty samorządu dofinansowane z UE

Napływ środków z UE w znacznym stopniu zwiększył możliwości inwestycyjne Gdańska, co pozwoliło realizować większe i bardziej kosztowne projekty od tych dotychczas realizowanych przez Gdańsk z własnych środków. Zmieniło się też podejście do myślenia o inwestycjach i ich planowaniu.

1. Projekty samorządu z udziałem środków UE

W Gdańsku duże środki zewnętrzne pozwoliły strategicznie i długofalowo planować władzom inwestycje służące rozwojowi zarówno miasta, jak i całego obszaru metropolitalnego. Na przestrzeni 20 lat cele i priorytety inwestycyjne miasta ewoluowały.

W latach 2004-2023 w Gdańsku podpisano umowy na realizację 229 projektów samorządowych, na które miasto lub podległe mu spółki i jednostki otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych. Łączna wartość zrealizowanych projektów wyniosła prawie 9,1 mld zł, a łączna kwota dofinansowania opiewała na sumę ponad 5,3 mld zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 19 437 zł, z czego dofinansowanie środkami z UE to per capita 11 387 zł.

Samorządowe projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

229 – liczba projektów

9,1 mld zł – łączna wartość projektów

5,3 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W zależności od okresu finansowania środki unijne pokrywały od 45% w obecnej perspektywie do 65% w latach 2007-2013. W ciągu 20 lat łączna kwota dofinansowania stanowiła 59% wartości wszystkich zrealizowanych projektów.

Pierwsze środki z UE były kołem zamachowym, które otworzyło nam szersze spojrzenie na możliwości wykorzystania funduszy w wielu obszarach funkcjonowania miasta, a także pozwoliły rozpędzić sam proces inwestycyjny. Wraz z upływem czasu i modernizacją podstawowej infrastruktury, projekty dofinansowane z UE coraz bardziej realizowały cele strategiczne miasta jak i całej metropolii.

Artur Lemański – dyrektor Wydziału Projektów Inwestycyjnych, UM w Gdańsku

”

W Gdańsku projekty samorządowe stanowiły około 8% wszystkich projektów, a ich łączna wartość 34% wartości projektów wszystkich beneficjentów. Udział dofinansowania projektów samorządowych z UE wyniósł 33% środków pozyskanych przez ogół wnioskodawców z miasta.

W analizowanym okresie największym źródłem unijnych środków dla Gdańska był Fundusz Spójności, z tego mechanizmu do budżetu miasta wpłynęło ponad 3,4 mld zł – 65% wszystkich funduszy z UE.

Drugim pod względem wartości pozyskanych środków był Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – z tego źródła Gdańsk otrzymał ponad 1,6 mld zł (30%). Z kolei z Europejskiego Funduszu Społecznego pozyskano przeszło 249 mln zł (5%), a z pozostałych źródeł unijnego wsparcia do miasta trafiło niemal 16 mln zł.

W początkowym okresie obecności Polski w UE największe inwestycje dotyczyły transportu i drogownictwa – wprowadzono ruch ciężarowy i tranzytowy z miasta na jego obrzeża, poprawiono dostępność komunikacyjną do portu morskiego oraz portu lotniczego, a także wybudowano tunel pod Martwą Wisłą. W kolejnych latach realizowano projekty związane m.in. z adaptacją do zmian klimatu i gospodarką wodną w celu przeciwdziałania powodziom, z retencją i absorpcją wód opadowych oraz z zabezpieczaniem miasta w związku z prognozowanym podnoszeniem się poziomu morza. W ostatnich latach duży nacisk położono na projekty rewitalizacyjne w starszych dzielnicach Gdańska oraz poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej poprzez ich termomodernizację.

8% – projekty samorządowe na tle wszystkich projektów

33% – udział wartości dofinansowania projektów samorządowych na tle wszystkich projektów

Ogromne znaczenie dla miasta ma przystosowanie do zmian klimatu. Gdańsk był dotknięty powodzią kilkakrotnie, a powódź z 2001 roku była najbardziej odczuwalną w ostatnich latach. Zmiany klimatu wymagają działań, które z jednej strony zabezpieczą Gdańsk, region przed negatywnymi skutkami zmian klimatu, a z drugiej strony pozwolą na łagodzenie tych zmian i wzmocnienie odporności systemów na te zmiany. Więc staramy się realizować projekty także w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, ochrony przeciwpowodziowej i adaptacji do zmian klimatu.

Artur Lemański – dyrektor Wydziału Projektów Inwestycyjnych, UM w Gdańsku

”

Projekty nieinwestycyjne w dużej mierze skupiały się na wzmacnianiu usług społecznych i zapewnieniu zindywidualizowanego wsparcia potrzebującym osobom i rodzinom. Nawiązano także współpracę z pracodawcami, organizacjami pozarządowymi i szkołami w celu wspierania edukacji i kształcenia zawodowego. Z perspektywy Gdańska ważne było partnerstwo oraz współpraca w projektach społecznych, szczególnie w odniesieniu do aktywizacji społecznej i zawodowej.

W działania te włączano przedsiębiorców i pracodawców, a także promowano wolontariat i zaangażowanie społeczne. Ogólnie skupiono się na profesjonalizacji i innowacjach usług społecznych, aby lepiej spełniać potrzeby mieszkańców.

20 lat temu inaczej postrzegano projekty europejskie i ich wpływ na myślenie inwestycyjne. W Gdańsku posłużyły one jako dźwignia do zainicjowania dużych projektów transportowych, w tym budowy tunelu pod Martwą Wisłą, który połączył miejski port z lotniskiem. Choć przedsięwzięcia te początkowo postrzegano jako szansę na zbadanie możliwości finansowania, włączono je później do strategii rozwoju miasta. Obecnie podkreśla się znaczenie dostosowania do strategicznego planu rozwoju miasta i obszaru metropolitalnego celów projektu, które przyświecają podejmowaniu decyzji inwestycyjnych do 2030 r.

W ostatnich latach Gdańsk doświadczył znacznego napływu mieszkańców. Oczekuje się, że miasto będzie nadal korzystać z dotychczasowych inwestycji i finansowania zewnętrznego. Zdolność miasta do efektywnego wykorzystania zasobów zewnętrznych uznawana jest za kluczowy czynnik sukcesu w osiąganiu celów długoterminowych.

Pierwsza perspektywa to był czas, kiedy wszyscy się uczyliśmy. Więc to był taki poligon doświadczalny. Kolejna perspektywa i lata 2014-2020 pozwoliła nam bardziej systemowo spojrzeć na fundusze unijne. Tutaj szczególnie ważne było odniesienie do dokumentów strategicznych miasta, tak by planowane działania, które chcieliśmy wzmacniać poprzez finansowanie unijne, były zgodne z naszymi potrzebami, zapisanymi w dokumentach strategicznych miasta.

Katarzyna Ziemann – dyrektor Wydziału Rozwoju Społecznego, UM w Gdańsku

”

Jako Gdańsk od wielu lat rozwijamy program współpracy z organizacjami pozarządowymi i myślę, że bycie w Unii Europejskiej, realizacja funduszy wzmocniła nas w tego typu współpracy. Ważne jest, żeby lokować odpowiednią ilość środków na działania i program współpracy z organizacjami pozarządowymi. Niejako oddajemy pewne kompetencje miasta organizacjom pozarządowym, które są jak najbliższe mieszkańców i realizujemy projekty w ramach współpracy.

Katarzyna Ziemann – dyrektor Wydziału Rozwoju Społecznego, UM w Gdańsku

”

2. Projekty inwestycyjne

W ostatnim 20-leciu w Gdańsku podpisano umowy na realizację 102 projektów inwestycyjnych o wartości blisko 8,8 mld zł, z czego ze środków unijnych pochodziło prawie 5,1 mld zł (58%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydano na te projekty średnio 18 809 zł, a dofinansowanie z UE wyniosło 10 861 zł.

Obszary, w których zaszły największe zmiany infrastrukturalne dzięki wykorzystaniu środków unijnych, to przede wszystkim transport i komunikacja publiczna. Zmodernizowano i wybudowano wiele linii tramwajowych, zainwestowano w nowoczesny tabor, stworzono buspasy i podporządkowano układ drogowy pod potrzeby komunikacji publicznej. Nowe osiedla zostały skomunikowane z resztą miasta m.in. za sprawą kilkietapowego Gdańskiego Projektu Komunikacji Miejskiej. Ponadto w ramach współpracy metropolitalnej inwestowano w poprawę jakości i dostępności lokalnego transportu kolejowego.

Na drugim miejscu niezwykle ważnymi obszarami z perspektywy Gdańska są adaptacja do zmian klimatycznych i gospodarka wodna. W ramach inwestycji w tym zakresie m.in. zmodernizowano i rozbudowano sieć kanalizacji ściekowej

i deszczowej, utworzono nowe zbiorniki retencyjne i przepompownię wód deszczowych, uregulowano ciek wodny, a także wykonano prace służące zabezpieczeniu miasta przed skutkami powodzi (np. przebudowano kanał rzeki Raduni).

Na przestrzeni ostatnich 2 dekad realizowano wiele projektów związanych z: modernizacją i termomodernizacją budynków użyteczności publicznej, doposażaniem w sprzęt placówek edukacyjnych, modernizacją systemu gospodarki odpadami komunalnymi, rozbudową infrastruktury terminala promowego na Westerplatte czy budową obiektów służących szeroko rozumianej kulturze, turystyce i rekreacji (wybudowano m.in. Europejskie Centrum Solidarności i siedzibę Gdańskiego Teatru Szekspirowskiego).

Ważnym obszarem działań były projekty związane z rewitalizacją starszych i zaniedbanych dzielnic miasta, m.in. Letnicy, Nowego Portu, Dolnego Wrzeszcza czy Dolnego Miasta. Odnowienie ulic i dziesiątek kamienic zaowocowało ożywieniem przedsiębiorczości oraz pozytywnymi zamianami społecznymi we wspomnianych dzielnicach.

Projekty inwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

102 – liczba projektów

8,8 mld zł – łączna wartość projektów

5,1 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

Podeszliśmy do rewitalizacji nawet nie tyle zaniedbanych, czy zdegradowanych budynków, ale po prostu całych dzielnic miasta. Wiadomo, że działania nie dotyczyły samych obiektów, nie tylko budynków, ale całych obszarów. To przyniosło zmianę nie tylko inwestycyjną, ale także zmianę społeczną i ożywienie tych obszarów miasta.

Artur Lemański – dyrektor Wydziału Projektów Inwestycyjnych, UM w Gdańsku

”

3. Projekty nieinwestycyjne

Od 2004 r. w Gdańsku przy wsparciu unijnym zrealizowano 127 projektów nieinwestycyjnych o charakterze społecznym. Całkowita wartość omawianych projektów wyniosła 294 mln zł, z czego 246 mln zł stanowiły środki europejskie (84% kosztów poniesionych przez miasto).

W pierwszych latach obecności w UE w ramach projektów społecznych realizowano głównie działania edukacyjne oraz aktywizację zawodową. W kolejnych latach skupiono się na poprawie dostępności i jakości usług społecznych, tak aby realizowały cele strategiczne miasta i jednocześnie były dopasowane do potrzeb konkretnych osób i rodzin, do których kierowano pomoc, m.in. wspierano seniorów i osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Ponadto realizowano programy związane z ochroną zdrowia, m.in. w zakresie profilaktyki cukrzycy czy zdrowia psychicznego. Kontynuowano również projekty w obszarze oświaty ukierunkowane na szkolnictwo zawodowe – często we współpracy z pracodawcami i organizacjami pozarządowymi.

Projekty nieinwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

127 – liczba projektów

294 mln zł – łączna wartość projektów

246 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Większość działań społecznych podejmowano w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi. Fundusze unijne pozwoliły na ich rozwój i profesjonalizację. Gdańsk w ramach współpracy z NGO-sami przekazuje im wiele kompetencji oraz środków na realizację zadań. To rozwiązanie przynosi obopólne korzyści, ponieważ organizacje często są bliżej mieszkańców i mają kadrę wykształconą i ukierunkowaną w konkretnym obszarze usług społecznych, dzięki czemu wsparcie organizowane przez miasto jest bardziej efektywne i celowe.

Miasto stara się tak planować działania finansowane ze środków UE, aby projekty inwestycyjne oraz miękkie były komplementarne. Przykładem takiego podejścia jest Gdański Model Dostępnej Szkoły, w którym komponent społeczny polegał na wypracowaniu rozwiązań poprawiających dostępność szkół dla uczniów ze szczególnymi potrzebami. Następnie w konkretnych placówkach przeprowadzono remonty i modernizacje wdrażające rozwiązania wypracowane w pierwszym etapie.

Model Dostępnej Szkoły to był projekt, który miał komponent miękkie i komponent inwestycyjny. Z jednej strony kwestie inwestycyjne, polegające na dostosowaniu szkoły do pełnej dostępności, które wynikają z różnych potrzeb dotyczących niepełnosprawności. Z drugiej strony kwestie miękkie: wypracowanie procesu pracy kadry nauczycielskiej, kadry wspierającej, rehabilitantów. Chodziło o pełną dostępność, zarówno komunikacyjną, edukacyjną, jak i związaną z codziennym funkcjonowaniem uczniów.

Katarzyna Ziemann – dyrektor Wydziału Rozwoju Społecznego, UM w Gdańsku

”

4. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

Od 2014 r. fundusze unijne w miastach UMP były też wykorzystywane do realizacji projektów opierających się na współpracy z gminami obszarów metropolitalnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT).

W ramach współpracy z gminami należącymi do metropolitalnego stowarzyszenia w Gdańsku podpisano 36 umów na realizację takich projektów, na które miasto wydało ponad 1,1 mld zł. Udział dofinansowania tego typu projektów dla Gdańska stanowił 53% i wyniósł ponad 613 mln zł.

W ramach realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w zakresie infrastrukturalnym skupiono się na 3 obszarach: efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, rewitalizacji oraz transporcie. Znaczne środki przeznaczono na termomodernizację budynków mieszkalnych, szkół i innych budynków miejskich, również zabytkowych.

Z kolei projekty związane z transportem poprawiły jakość komunikacji publicznej w obszarze metropolitalnym. Powstały liczne węzły przesiadkowe integrujące różne rodzaje transportu, trasy dojazdowe do linii kolejowych, nowe przystanki czy trasy rowerowe.

Zasadniczo projekty ZIT miasto realizowało samodzielnie w ramach założeń strategii rozwoju metropolii ustalonego z partnerskimi gminami. Niemniej w obszarze transportu – podczas budowy węzłów przesiadkowych i tras dojazdowych do Pomorskiej Kolei Metropolitalnej – projekty realizowano wspólnie z innymi gminami, np. gminą Żukowo.

ZIT to również działania społeczne. W ramach tego mechanizmu finansowego realizowano projekty związane z ochroną zdrowia (takie jak Centrum Geriatrii), wsparciem badań, rozwoju i innowacyjności oraz rozwojem przedsiębiorczości i wzmacnianiem kompetencji pracowników.

Projekty ZIT z udziałem środków z UE w latach 2014-2023 – udział miasta:

36 – liczba projektów

1,2 mld zł – łączna wartość projektów

613 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Projekty transportowe w ramach ZIT właściwie domykają inwestycje, które realizowaliśmy w ramach innych funduszy. W konsekwencji powstał sprawny układ komunikacyjny miasta integrujący ruch kolejowy, tramwajowy, autobusowy i rowerowy.

Artur Lemański – dyrektor Wydziału Projektów Inwestycyjnych, UM w Gdańsku

”

5. Projekty międzynarodowe

Osobną grupę projektów samorządowych stanowią działania międzynarodowe. Od 2004 r. duży nacisk kładziono w Gdańsku na udział w projektach międzynarodowych. W ostatnim 20-leciu miasto było partnerem lub liderem w 103 tego typu przedsięwzięciach. Łączna wartość zrealizowanych projektów dla miasta to 102 mln zł, z czego 68 mln zł (67%) dofinansowano z funduszy UE.

Dzięki współpracy międzynarodowej wypracowano rozwiązania m.in. z zakresu innowacji i usług społecznych. Podejmowano wiele działań nakierowanych na aktywizację i integrację społeczną na poziomie lokalnym, sąsiedzkim. Realizowano programy mieszkań wspomaganych i treningowych wraz ze szkoleniami opiekunów i asystentów. Wprowadzano narzędzia wspierające partycypację po stronie samorządu, tak aby różne wydziały i jednostki miasta w większym stopniu prowadziły dialog z mieszkańcami.

W ramach projektów międzynarodowych podkreśla się przede wszystkim wagę wymiany doświadczeń i dzielenia się wiedzą. Szczególnie w zakresie projektów dotyczących innowacji społecznych oraz rozwoju nowych podejść i wdrażania usług.

Przykładowo projekt Urban Innovative Actions kładzie nacisk na innowacyjne inicjatywy, które można przekazać mieszkańcom lub organizacjom pozarządowym. W Gdańsku innowacyjne projekty doprowadziły do powstania funduszy społecznych, do których należą: fundusz sąsiedzki, fundusz senioralny, fundusz młodzieżowy, fundusz sportów rekreacyjnych, fundusz innowacji. Fundusze te zapewniają niewielkie dotacje, o które mogą ubiegać się grupy nieformalne.

Projekty międzynarodowe z udziałem środków z UE w latach 2004-2023 – udział miasta:

103 – liczba projektów

102 mln zł – łączna wartość projektów

68 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Jestem orędowniczką tego, aby w ramach współpracy międzynarodowej wypracowywać rozwiązania, które potem są wdrażane w konkretnych miastach (...). Wymiana doświadczeń i wzajemna nauka pomiędzy partnerami projektów pozwalają szerzej spojrzeć na wyzwania, które przed nami stoją.

Katarzyna Ziemann – dyrektor Wydziału Rozwoju Społecznego, UM w Gdańsku

”

Gdańsk

PROJEKT INWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Gdański projekt wodno-ściekowy etap I	573 950 677 zł	388 515 035 zł	68%	2004-2006	FS
Gdański Projekt Komunikacji Miejskiej	241 102 022 zł	77 609 047 zł	32%		EFRR
Budowa Trasy W-Z w Gdańsku, odcinek Jabłoniowa-Kartuska	56 105 473 zł	35 191 799 zł	63%		EFRR
Połączenie Portu Lotniczego z Portem Morskim Gdańsk – Trasa Słowackiego	1 412 875 082 zł	1 059 656 892 zł	75%	2007-2013	FS
Gdański Projekt Komunikacji Miejskiej – etap III A	667 016 238 zł	407 926 200 zł	61%		FS
Połączenie dróg krajowych – Trasa Sucharskiego	439 841 638 zł	350 919 412 zł	80%		EFRR
Budowa Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych w Gdańsku	804 632 494 zł	270 696 805 zł	34%	2014-2020	FS
Gdański Projekt Komunikacji Miejskiej – etap IV A	641 159 255 zł	329 782 136 zł	51%		FS
Wiadukt Biskupia Górka w Gdańsku	141 108 872 zł	115 806 535 zł	82%		EFRR

Gdańsk

PROJEKT NIEINWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Sukces	5 028 956 zł	4 274 613 zł	85%	2004-2006	EFS
e-Gdańsk europejska metropolia on-line	3 755 521 zł	2 776 399 zł	74%		EFRR
Szansa	2 659 037 zł	2 260 181 zł	85%		EFS
Kierunek PRACA	44 882 539 zł	38 150 158 zł	85%	2007-2013	EFS
Nauka dobrą zabawą	4 704 034 zł	3 998 429 zł	85%		EFS
Dojrzały przedsiębiorca	1 991 300 zł	1 692 605 zł	85%		EFS
Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie M. Gdańsk i gdańskim (IV)	34 018 070 zł	28 670 429 zł	84%	2014-2020	EFS
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w powiecie M. Gdańsk i gdańskim (IV)	21 085 340 zł	17 922 539 zł	85%		EFS
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w powiecie M. Gdańsk i gdańskim (III)	17 297 482 zł	14 702 859 zł	85%		EFS

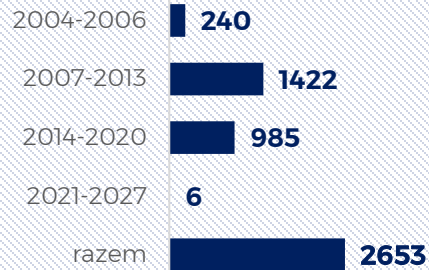

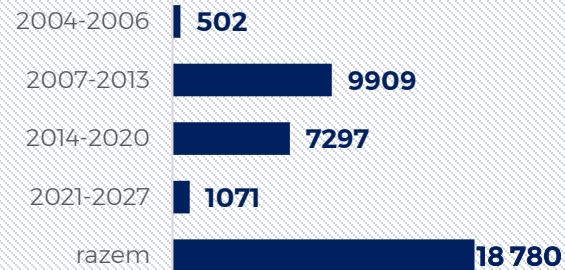
Katowice

Katowice

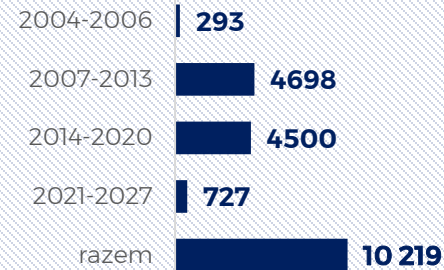
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

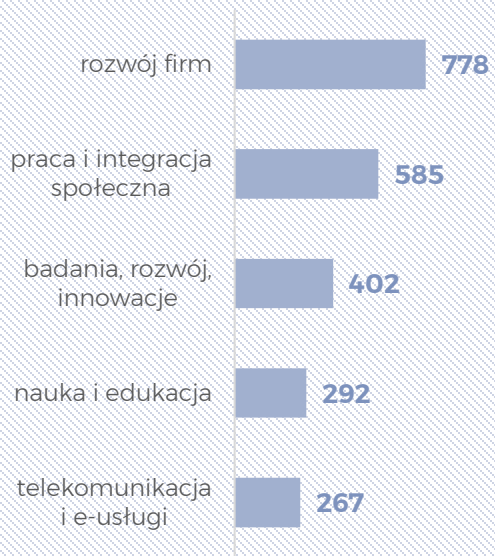

Projekty ogółem per capita

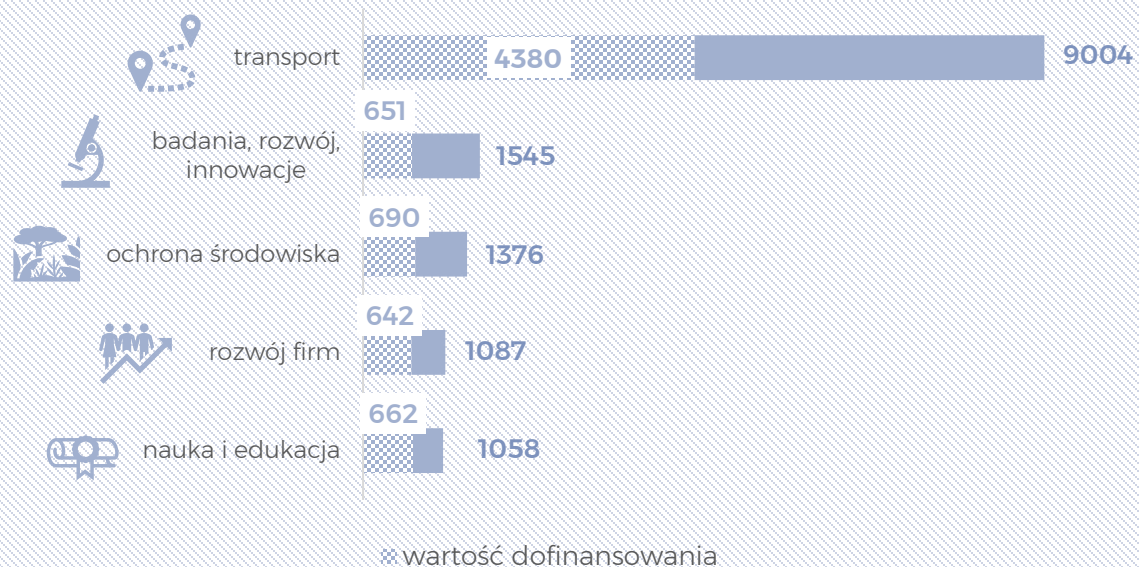
Łączna wartość projektów:
62 427 zł na mieszkańca

Łączna wysokość dofinansowania:
33 968 zł na mieszkańca

Liczba projektów wg kategorii – TOP 5

Łączna wartość projektów, w tym wysokość dofinansowania (w mln zł) – TOP 5

2653

liczba projektów, które otrzymały dotację z UE w latach 2004-2023

Udział dofinansowania – TOP 5

- 49% – transport
- 42% – badania, rozwój, innowacje
- 50% – ochrona środowiska
- 59% – rozwój firm
- 63% – nauka i edukacja

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta

W ciągu 20 lat beneficjenci z obszaru Katowic (do których należą podmioty zarówno publiczne, samorządowe, jak i prywatne czy pozarządowe) pozyskali dofinansowanie dla 2653 projektów, w kwocie 10,2 mld zł. Ich łączna wartość wyniosła 18,8 mld zł.

Projekty wszystkich beneficjentów z Katowic stanowiły 6% spośród wszystkich inwestycji i działań dokonanych z udziałem środków UE w miastach UMP. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów w stolicy województwa śląskiego była jedną z najwyższych wśród największych polskich miast i wyniosła 62 427 zł, zaś dofinansowanie środkami z UE 33 968 zł.

Najwięcej przedsięwzięć podjęto w 2 perspektywie finansowej, przypadającej na lata 2007-2013 – 1422 projekty. W tym okresie projekty uzyskały również największe dofinansowanie – 4,7 mld zł, przy kwocie 9,9 mld zł całej wartości przedsięwzięć.

Po środki unijne w Katowicach najczęściej sięgali przedsiębiorcy, inwestując w rozwój swoich firm – 778 projektów (31%). Drugą najliczniejszą kategorią były projekty związane z pracą i integracją społeczną – 585 (23%), a trzecią z badaniami, rozwojem i innowacjami – 402 (16%).

Wszystkie projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

2653 – liczba projektów

18,8 mld zł – łączna wartość projektów

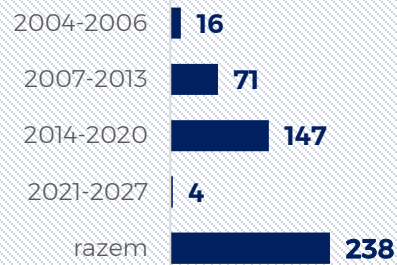
10,2 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W ostatnich 20 latach wśród projektów z obszaru Katowic, które otrzymały wsparcie z Unii Europejskiej, najwyższą łączną wartość miały inwestycje transportowe – 9 mld zł. Pomimo że stosunkowo było ich niewiele – stanowiły zaledwie 2% ogólnej puli projektów – to jednak dominowały pod względem kosztów na tle pozostałych kategorii. Projekty transportowe otrzymały również największe dofinansowanie z UE – niemal 4,4 mld zł. Na kolejnych miejscach znalazły się przedsięwzięcia z kategorii: badania, rozwój, innowacje (1,5 mld zł), ochrona środowiska (1,4 mld zł), rozwój firm oraz nauka i edukacja (po 1,1 mld zł).

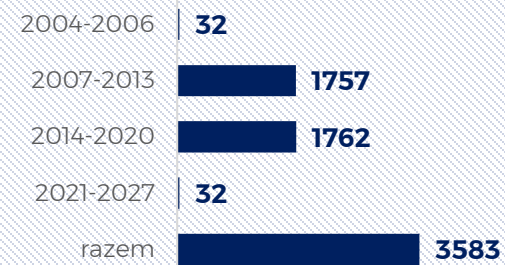
Spośród wiodących pod względem kosztów kategorii projektów najwyższy poziom dofinansowania otrzymały przedsięwzięcia związane z dziedziną nauki i edukacji – 63% całkowitej wartości projektów.

Katowice

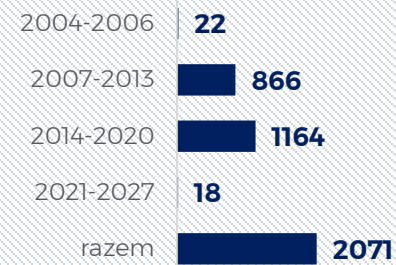
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

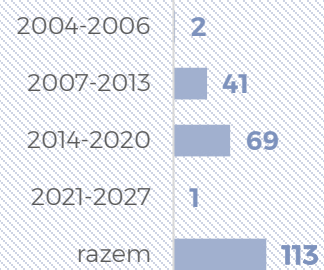

Projekty ogółem per capita

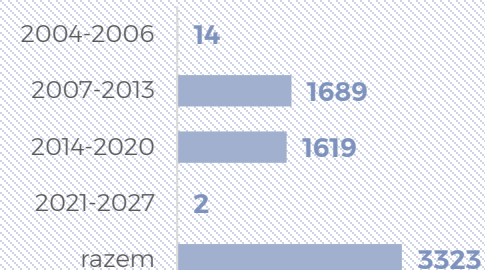
Łączna wartość projektów:
11 911 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
6883 zł na mieszkańca

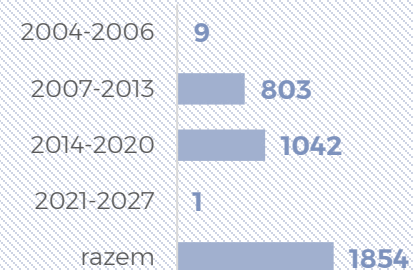
Liczba projektów inwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

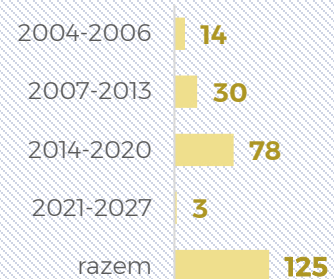

Projekty inwestycyjne per capita

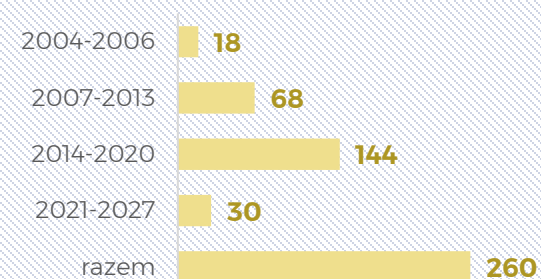
Łączna wartość projektów:
11 047 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
6164 zł na mieszkańca

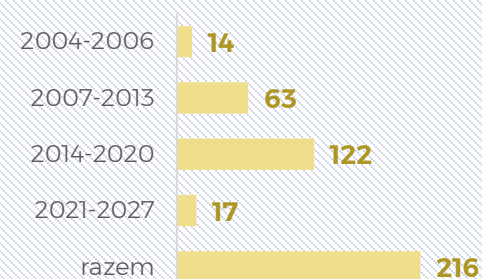
Liczba projektów nieinwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

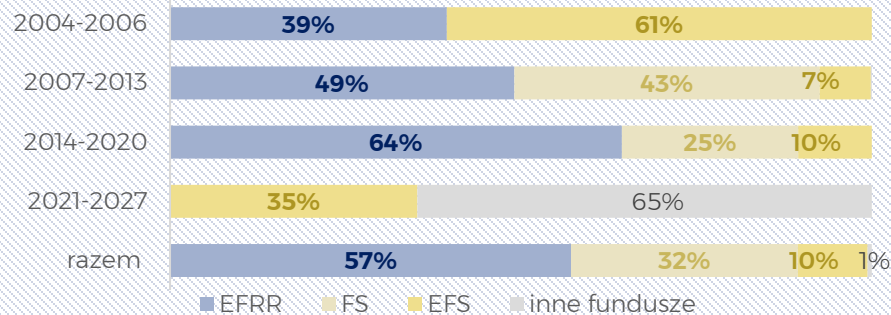
Projekty nieinwestycyjne per capita

Łączna wartość projektów:
864 zł na mieszkańca

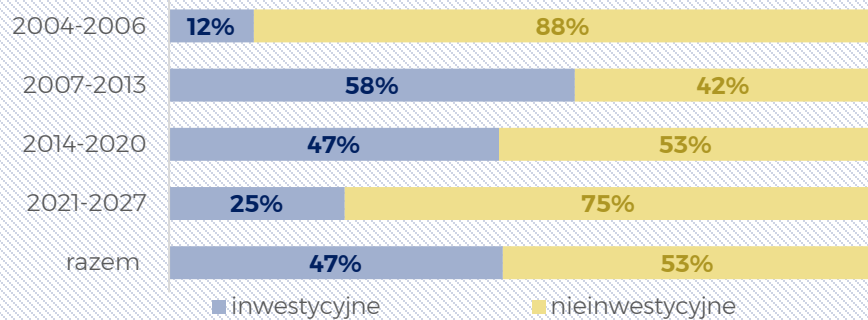
Łączna wysokość
dofinansowania:
719 zł na mieszkańca

Katowice

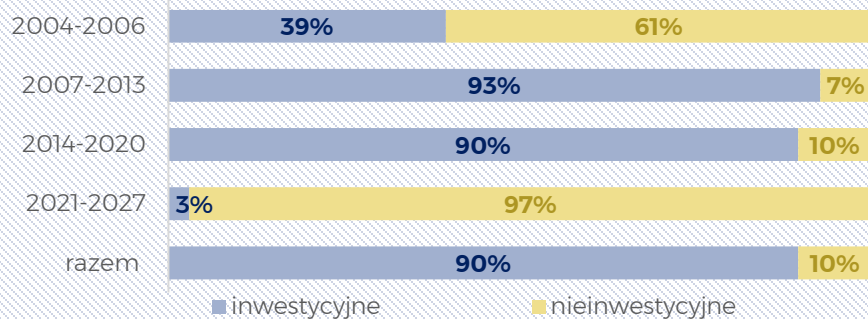
Udział funduszy w ogólnej kwocie dofinansowania

Udział projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

Struktura dofinansowania wg typu projektów

Projekty ZIT – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **62**

Łączna wartość projektów:

666 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

453 mln zł

Projekty międzynarodowe – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **11**

Łączna wartość projektów:

13,3 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

12,4 mln zł

TOP 3 – najdroższe projekty inwestycyjne

- Międzynarodowe Centrum Kongresowe w Katowicach:**
377,9 mln zł (182 mln zł dofinansowania)
- Uporządkowanie gospodarki ściekowej w mieście Katowice – etap III:**
370,8 mln zł (185,6 mln zł dofinansowania)
- Budowa siedziby Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach:**
305,4 mln zł (145,6 mln zł dofinansowania)

TOP 3 – najdroższe projekty nieinwestycyjne

- Aktywność – krok w stronę pracy:**
31,9 mln zł (31,9 mln zł dofinansowania)
- Aktywizacja osób bezrobotnych w wieku 30+ zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Katowicach:**
21,9 mln zł (18,6 mln zł dofinansowania)
- Damy radę – program aktywizacji zawodowej i społecznej w Katowicach:**
16,3 mln zł (13,8 mln zł dofinansowania)

Projekty samorządu dofinansowane z UE

Dla Katowic środki unijne były ogromnym zastrzykiem finansowym, który 3-krotnie zwiększył możliwości inwestycyjne miasta. Kolejnym ważnym skutkiem wykorzystywania funduszy unijnych była zmiana sposobu planowania inwestycji i wdrożenie podejścia projektowego.

1. Projekty samorządu z udziałem środków UE

W Katowicach, wykorzystując środki europejskie, udało się wypracować model planowania uwzględniający strategię miasta oraz długofalowe działania. Zastosowano podejście projektowe, które holistycznie ujmowało wdrażane przedsięwzięcie i synchronizowało, integrowało jego elementy o charakterze inwestycyjnym i społecznym.

W latach 2004-2023 w Katowicach podpisano umowy na realizację 238 projektów samorządowych, na które miasto lub podległe mu spółki i jednostki otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych. Łączna wartość zrealizowanych projektów wyniosła niemal 3,6 mld zł, a łączna kwota dofinansowania opiewała na sumę blisko 2,1 mld zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 11 911 zł, z czego dofinansowanie środkami z UE to *per capita* 6883 zł.

Samorządowe projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

238 – liczba projektów

3,6 mld zł – łączna wartość projektów

2,1 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W zależności od okresu finansowania udział środków unijnych w wydatkach na realizowane projekty wynosił od 49% w latach 2007-2013 do 70% w latach 2004-2006. W ciągu 20 lat łączna kwota dofinansowania stanowiła 58% wartości wszystkich zrealizowanych projektów.

Fundusze europejskie wymusiły na nas myślenie projektowe. zaczęliśmy inaczej niż wcześniej planować i podejmować decyzje, ponieważ możliwości finansowe były zupełnie inne.

Małgorzata Mondraszek – naczelnik Wydziału Funduszy Europejskich, UM Katowice

”

W Katowicach projekty samorządowe stanowiły około 9% wszystkich projektów, a ich łączna wartość 19% wartości projektów wszystkich beneficjentów. Udział dofinansowania projektów samorządowych z UE wyniósł 20% wszystkich środków pozyskanych przez wnioskodawców z Katowic.

W minionym 20-leciu największy strumień środków unijnych popłynął do Katowic w ramach projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, z tego źródła otrzymano niemal 1,2 mld zł – 57% wszystkich pozyskanych środków europejskich. Fundusz Spójności, z którego pochodziło blisko 670 mln zł (32%), stanowił drugie pod względem wielkości źródło transferów. Z kolei na dofinansowanie katowickich przedsięwzięć z Europejskiego Funduszu Społecznego wypłacono ponad 205 mln zł (10%). A z pozostałych instrumentów finansowych miasto pozyskało 12,7 mln zł dotacji.

W poszczególnych perspektywach finansowych kładziono nacisk na innego rodzaju priorytety w ramach ogólnych celów wyznaczonych przez Komisję Europejską. Dla przykładu w latach 2007-2013 otworzyły się większe możliwości finansowania infrastruktury turystyki biznesowej, infrastruktury sportowej i rekreacyjnej przy placówkach oświatowych oraz kultury.

W następnych latach skoncentrowano się na komunikacji publicznej i transporcie. Z kolei obecna perspektywa finansowa UE nakierowana jest na projekty związane z nowymi technologiami, przemysłem kreatywnym oraz rozwojem branży gamingowej i e-sportu. W ramach wszystkich perspektyw realizowano projekty związane z zagospodarowaniem i nadaniem nowego życia terenom poprzemysłowym i górniczym.

9% – projekty samorządowe na tle wszystkich projektów

20% – udział wartości dofinansowania projektów samorządowych na tle wszystkich projektów

Złożoność procedur to jest jeden z największych problemów, z którymi borykamy się - może nie od początku dostępności funduszy europejskich w Polsce- ale myślę, że perspektywa 2007-2013 już zaczęła coraz bardziej obrastać w biurokrację, a kolejne wbrew zapowiedziom, niestety wcale do łatwiejszych nie należą, a powiedziałabym, że wręcz przeciwnie.

Małgorzata Mondraszek – naczelnik Wydziału Funduszy Europejskich, UM Katowice

”

W perspektywie 2021-2027 z punktu widzenia Katowic kluczowy obszar to nowe technologie, przemysł kreatywny, gaming, zagospodarowanie terenów poprzemysłowych. W dalszym ciągu staramy się nadać nowe życie obszarom poprzemysłowym i górniczym, których akurat w naszym regionie jest niemało, w tym kontekście fundusze z UE wymusiły na nas to, aby, jak najlepiej synchronizować realizację różnych projektów w tej samej przestrzeni miasta.

Małgorzata Mondraszek – naczelnik Wydziału Funduszy Europejskich, UM Katowice

”

Dostępność środków finansowych 3-krotnie zwiększyła możliwości finansowe miasta, pozwalając na inwestycje w takie obszary jak: obiekty sportowe, place zabaw czy infrastruktura kulturalna.

Najbardziej priorytetowe projekty dla miasta w dużej mierze pokrywają się z najważniejszymi w odbiorze mieszkańców i najbardziej przez nich zauważalnymi inwestycjami w przestrzeni miejskiej. Najbardziej sztandarowym przykładem projektu unijnego w Katowicach w ocenie mieszkańców jest Strefa Kultury, która dzięki ostatnim inwestycjom zyskała nowy kształt i jest powodem do dumy dla lokalnej społeczności. Istotnym przedsięwzięciem z punktu widzenia katowiczian są nowe parki, ponieważ mieszkańcy potrzebują miejsc do rekreacji i odpoczynku.

Wydaje mi się, że na pierwszym miejscu mamy rewitalizację terenów poprzemysłowych i pokopalnianych. Nasza Strefa Kultury z siedzibą Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia, z Międzynarodowy, Centrum Kongresowym. Do tego nie należy zapominać o inwestycji Marszałka Województwa Śląskiego, czyli o budowie nowej siedziby Muzeum Śląskiego. W to wszystko jest wkomponowany nowy układ komunikacyjny, układ drogowy, cały ten obszar nazwany jest Strefą Kultury.

Małgorzata Mondraszek – naczelnik Wydziału Funduszy Europejskich, UM Katowice

Duże znaczenie ma dla nich również poprawa jakości dróg i otwarcie centrów przesiadkowych, które upłynniły ruch w mieście. Pozytywnie przyjęto również zmiany w systemie parkingowym i wprowadzenie możliwości darmowego przejazdu komunikacją miejską w zamian za pozostawienie auta na parkingu. Szczególnie korzystnym w ocenie mieszkańców przedsięwzięciem był rozwój ścieżek rowerowych.

Wyzwaniem, z którym musiały się mierzyć Katowice w ostatnim 20-leciu, była złożoność procedur unijnych, które z biegiem lat stawały się coraz bardziej odczuwalne. Wymogi konkursowe nie zawsze były formułowane z odpowiednim wyprzedzeniem. Trudno je było spełnić w przypadku niewystarczającego czasu na merytoryczne przygotowanie projektu.

Mieszkańcy Katowic dobrze kojarzą i rozpoznają Strefę Kultury. To miejsce, które oddaliśmy mieszkańcom w zupełnie innym kształcie, niż wyglądało przed rozpoczęciem prac. Strefa Kultury jest na pewno czymś, co cieszy wszystkich mieszkańców i jest dla nich powodem do dumy. Z perspektywy mieszkańców ważne są też tereny zielone, których choć jest u nas dużo, zawsze może być więcej. Zatem myślę, że nowe parki, które stały się miejscem rekreacji dla wszystkich grup wiekowych, też cieszą.

Małgorzata Mondraszek – naczelnik Wydziału Funduszy Europejskich, UM Katowice

2. Projekty inwestycyjne

W ostatnim 20-leciu w Katowicach podpisano umowy na 113 inwestycji infrastrukturalnych (47% wszystkich projektów) o wartości ponad 3,3 mld zł, z czego blisko 1,9 mld zł pochodziło z unijnych funduszy (56%). Na tego typu projekty wydano 90% wszystkich unijnych dotacji. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość zrealizowanych inwestycji wyniosła średnio 11 047 zł, a kwota dofinansowania – 6164 zł.

Jeśli chodzi o projekty inwestycyjne, to najczęściej działań podejmowano w obszarach takich jak: multimodalny transport i komunikacja publiczna, drogownictwo, termomodernizacja i ograniczanie niskiej emisji, zieleni i tereny rekreacyjne dla turystów i mieszkańców. Inwestycją o dużym znaczeniu dla miasta była rewitalizacja terenów przemysłowych i pokopalnianych, na których kiedyś mieściły się kopalnie węgla, a w ostatnich latach na znaczeniu zyskały projekty w zakresie ochrony środowiska.

Projekty inwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

171 – liczba projektów

3,3 mld zł – łączna wartość projektów

1,9 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W latach 2004-2006 najdroższe projekty inwestycyjne dotyczyły budowy nowych arterii dróg miejskich i przebudowy już funkcjonujących tras. W kolejnym okresie finansowania wybudowano Międzynarodowe Centrum Kongresowe oraz siedzibę Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia. Ponadto zrealizowano liczne działania inwestycyjne związane z poprawą funkcjonowania sieci wodociągowo-kanalizacyjnej w mieście.

W latach 2014-2020 kontynuowano prace nad rozbudową i modernizacją wspomnianej sieci, a także rozbudowano sieć drogową w mieście oraz zakupiono niskoemisyjny tabor komunikacji publicznej.

Lata 2014-2020 to również ogromne nakłady na ograniczanie niskiej emisji. To blisko 50 budynków użyteczności publicznej i ponad drugie tyle budynków mieszkalnych – wielorodzinnych i jednorodzinnych, które zostały poddane zarówno termomodernizacji, jak i w większości przypadków wymianie źródła ciepła (...) Ponad 90 mln dofinansowania wyłącznie na termomodernizację obiektów to naprawdę dla Katowic była ogromna kwota.

Małgorzata Mondraszek – naczelnik Wydziału Funduszy Europejskich, UM Katowice

”

3. Projekty nieinwestycyjne

Od 2004 r. w Katowicach przy wykorzystaniu środków unijnych podpisano umowy na 125 projektów społecznych o wartości 260 mln zł. Z unijnych dopłat pochodziło 216 mln zł, a ich udział w łącznych wydatkach miasta stanowił 83%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość tego typu przedsięwzięć wyniosła średnio 864 zł, a dofinansowanie – 719 zł.

W zakresie projektów nieinwestycyjnych realizowano m.in. działania służące zapobieganiu bezrobociu wśród mieszkańców miasta w ramach programów doradczo-aktywizujących oraz podnoszących kwalifikacje zawodowe. W zależności od okresu finansowania oraz zdiagnozowanych potrzeb mieszkańców, programy aktywizacji społecznej i zawodowej kierowane były do społeczności z różnych grup wiekowych.

Ważnym celem w ramach projektów społecznych od początku obecności Polski w UE był rozwój szkolnictwa z dużym naciskiem na szkolnictwo branżowe. Zrealizowano dziesiątki przedsięwzięć związanych zarówno z doposażeniem szkół, jak i ze szkoleniami nauczycieli oraz stażami i kursami zawodowymi dla uczniów.

Projekty nieinwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

125 – liczba projektów

260 mln zł – łączna wartość projektów

216 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

W pierwszych latach realizowano głównie różnorodne projekty stypendialne. Później, w latach 2007-2013, rozwijano projekty edukacyjne, wzmacniano potencjał administracji publicznej, wspierano przedsiębiorczość oraz diagnozowano problemy społeczne w ramach prac nad strategią miasta. Perspektywa finansowa 2014-2020 zapewniła największe środki na projekty społeczne. Położono wówczas nacisk na opiekę nad dziećmi do lat 3, profilaktykę zdrowotną oraz projekty dedykowane seniorom. Na przestrzeni 20 lat projekty społeczne odpowiadały na zmieniające się potrzeby. W początkowym okresie, gdy w kraju panowało duże bezrobocie, kładziono nacisk na aktywizację zawodową i podnoszenie kwalifikacji, wraz ze starzeniem się społeczeństwa przesunięto środki na wsparcie, opiekę oraz integrację i aktywizację seniorów.

Przy projektach nieinwestycyjnych ściśle współpracowano z licznymi organizacjami pozarządowymi, szczególnie w obszarze wzmocnienia systemu wsparcia osób starszych. Miasto chętnie korzystało z wiedzy i doświadczenia NGOów na co dzień zajmujących się potrzebami tej grupy społecznej.

Warto podkreślić to, że naczelną wartością projektów społecznych jest ich trwałość i kontynuacja. W tego typu projektach niezwykle ważne jest zapewnienie stałego finansowania.

Projekty społeczne nie lubią przerwy. Społeczeństwo przyzwyczaja się do wsparcia, które otrzymuje. Seniorzy przyzwyczajają się do spotkań w klubach seniora, organizowanych dla nich zajęć czy wyjazdów (...) trudno im wytłumaczyć, że musicie państwo poczekać, ponieważ czekamy na rozstrzygnięcie kolejnych konkursów.

Małgorzata Mondraszek – naczelnik Wydziału Funduszy Europejskich,
UM Katowice

4. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

Od 2014 r. fundusze unijne w miastach UMP były też wykorzystywane do realizacji projektów opierających się na współpracy z gminami obszarów metropolitalnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Katowice podjęły się realizacji 62 takich projektów. Ich łączna wartość wyniosła ponad 666 mln zł, z czego 68% (blisko 453 mln zł) stanowiły środki pochodzące z UE.

Katowicki obszar ZIT liczy 81 gmin i jest jednym z największych w kraju, z tego powodu trudno było realizować *stricte* partnerskie projekty. W ramach współpracy zdiagnozowano wspólne problemy i priorytety do realizacji, niemniej projekty w większości realizowano osobno.

Projekty ZIT z udziałem środków z UE w latach 2014-2023 – udział miasta:

62 – liczba projektów

666 mln zł – łączna wartość projektów

453 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Głównym obszarem działań w ramach ZIT był transport oraz projekty związane z redukcją smogu i termomodernizacją budynków. Ponadto realizowano inwestycje w tereny zieleni, drogi dla rowerów oraz działania służące ograniczeniu ruchu samochodowego w centrum miasta. W ramach projektów miękkich realizowano głównie działania w obszarze oświaty.

Aglomeracja Katowic jest silnie zurbanizowanym obszarem, który od lat boryka się z problemem jakości powietrza. Z tego powodu niezwykle istotne z punktu widzenia miasta były projekty dotyczące budowy systemu zintegrowanych, multimodalnych centrów i węzłów przesiadkowych. Te przedsięwzięcia usprawniły transport publiczny w całej aglomeracji, zmniejszyły ruch w centrum miasta, co przełożyło się na poprawę jakości powietrza.

Realizacja typowych projektów partnerskich w ramach ZIT, z uwagi na ich tematykę jest dosyć skomplikowana i osiągnięcie zakładanych efektów przy takiej formule byłoby bardzo utrudnione. Dlatego w przypadku naszego ZIT-u poszliśmy w kierunku wiązek projektów ważnych dla całej aglomeracji. Znaleźliśmy wspólne problemy, które trzeba było rozwiązać. Niestety w dalszym ciągu wspólnym problemem dla bardzo wielu gmin jest jakość powietrza. Dlatego też jedną z głównych wiązek projektów to była wiązka dotycząca poprawy jakości powietrza i ograniczenia niskiej emisji.

Małgorzata Mondraszek – naczelnik Wydziału Funduszy Europejskich, UM Katowice

”

5. Projekty międzynarodowe

Osobną grupę projektów samorządowych stanowią działania międzynarodowe. W latach 2004-2023 Katowice były partnerem lub liderem w 11 projektach międzynarodowych, których łączna wartość dla miasta wyniosła 13,3 mln zł, z czego 12,4 mln zł pochodziło z unijnego dofinansowania (93% kosztów). Ponad połowę projektów zrealizowano w latach 2014-2020.

W ramach projektów międzynarodowych miasto współpracowało z wieloma samorządami z UE, polskimi i zagranicznymi uczelniami, a także przedsiębiorcami. Realizowano projekty m.in. w ramach programu Horyzont Europa.

Jednym z głównych obszarów działań, w ramach wymiany doświadczeń i tworzenia innowacyjnych rozwiązań, były projekty służące poprawie jakości powietrza na terenach silnie zurbanizowanych. Efektem tego typu przedsięwzięć był m.in. system monitorowania jakości powietrza na budynkach użyteczności publicznej w mieście.

Innym projektem wartym wspomnienia jest przedsięwzięcie, w ramach którego badano różnego rodzaju rośliny pod kątem możliwości absorpcji zanieczyszczeń z powietrza oraz przetrwania w trudnych biologicznie warunkach. Kolejnym etapem ma być montaż wyselekcjonowanych w ramach badania roślin na 5 tzw. zielonych przystankach w ramach pilotażu ekologicznych rozwiązań. Ich celem będzie oczyszczanie powietrza i obniżanie poziomu stresu u mieszkańców.

Efektem współpracy międzynarodowej Katowic z innymi podmiotami jest przyznanie miastu tytułu Europejskie Miasto Nauki. Punktem kulminacyjnym obchodów tego wyróżnienia będzie konferencja EuroScience Open Forum.

Projekty międzynarodowe z udziałem środków z UE w latach 2004-2023 – udział miasta:

11 – liczba projektów

13,3 mln zł – łączna wartość projektów

12,4 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Kolejny projekt dla nas bardzo istotny, który jest właśnie w trakcie realizacji, to projekt UPSURGE, którego idea skupia się na znalezieniu rozwiązań opartych na naturze, tzw. Nature Based Solutions, które pozwolą na poprawę jakości powietrza. Na tym obszarze w dużej mierze się skupiamy, jeżeli chodzi o projekty międzynarodowe, ale nie tylko oczywiście.

Małgorzata Mondraszek – naczelniczka Wydziału Funduszy Europejskich, UM Katowice

Katowice

PROJEKT INWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Połączenie drogowe ul. Grundmanna (d. Stęślickiego) z ul. Sądową w Katowicach	13 224 184 zł	8 324 850 zł	63%	2004-2006	EFRR
Budowa w Katowicach Sieci Publicznych Punktów Dostępu do Elektronicznych Usług Administracji Publicznej	681 272 zł	510 954 zł	75%		EFRR
Międzynarodowe Centrum Kongresowe w Katowicach	377 859 387 zł	182 030 830 zł	48%	2007-2013	EFRR
Budowa siedziby Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach	305 364 373 zł	145 560 877 zł	48%		EFRR
Uporządkowanie gospodarki ściekowej w mieście Katowice – Etap II	277 487 501 zł	124 204 094 zł	45%		EFRR
Uporządkowanie gospodarki ściekowej w mieście Katowice – Etap III	370 797 106 zł	185 576 250 zł	50%	2014-2020	FS
Rozbudowa Drogi Krajowej nr 81 od węzła autostrady A4 z DK 86 do budowanego węzła z ul. Armii Krajowej – Etap I	303 150 934 zł	244 193 543 zł	81%		EFRR
Zmniejszenie negatywnego wpływu transportu publicznego na środowisko naturalne i poprawa jakości transportu poprzez zakup nowych ekologicznych autobusów niskopodłogowych	100 431 063 zł	85 366 403 zł	85%		EFRR

Katowice

PROJEKT NIEINWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Pomocna dłoń	3 578 725 zł	2 810 252 zł	79%	2004-2006	EFS
Wyprawa po złote runo	3 503 600 zł	2 542 212 zł	73%		EFS
Program doradczo-aktywizujący	3 063 063 zł	2 258 703 zł	74%		EFS
Aktywność - krok w stronę pracy	31 878 774 zł	31 854 304 zł	100%	2007-2013	EFS
Damy Radę – program aktywizacji zawodowej i społecznej w Katowicach	16 257 062 zł	13 818 503 zł	85%		EFS
Zajęcia pozalekcyjne dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych ogólnokształcących	2 632 460 zł	2 237 591 zł	85%		EFS
Aktywizacja osób bezrobotnych w wieku 30+ zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Katowicach (IV)	21 925 740 zł	18 636 879 zł	85%	2014-2020	EFS
Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w mieście Katowice (IV)	15 905 147 zł	13 404 858 zł	84%		EFS
Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w mieście Katowice (III)	7 038 549 zł	5 932 089 zł	84%		EFS

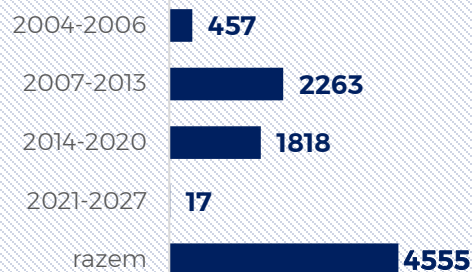

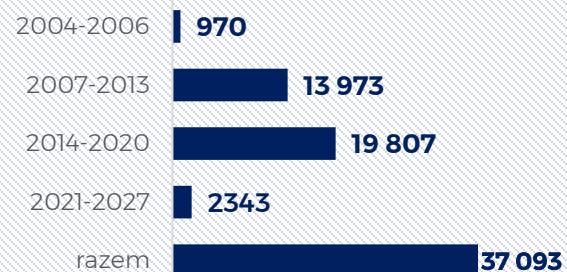
Kraków

Kraków

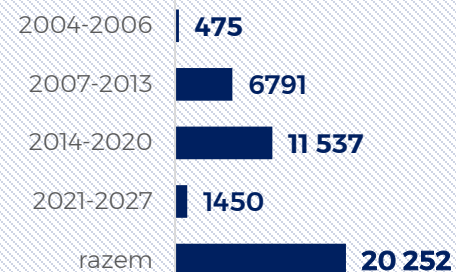
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

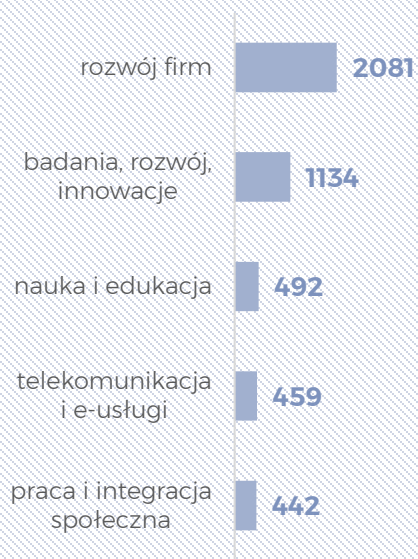

Projekty ogółem per capita

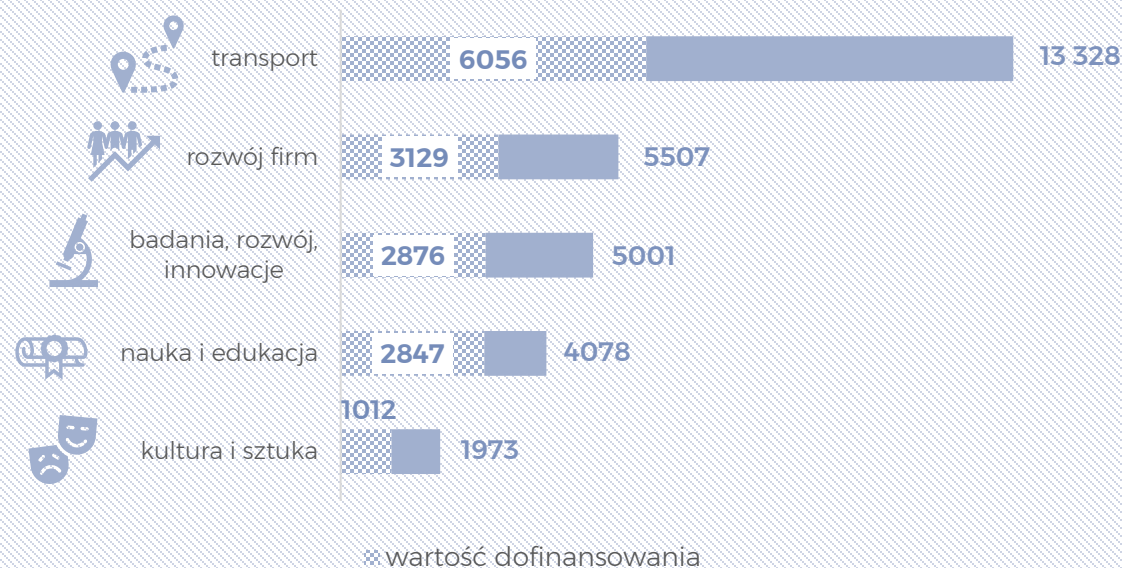
Łączna wartość projektów:
48 029 zł na mieszkańca

Łączna wysokość dofinansowania:
26 223 zł na mieszkańca

Liczba projektów wg kategorii – TOP 5

Łączna wartość projektów, w tym wysokość dofinansowania (w mln zł) – TOP 5

4555

liczba projektów, które otrzymały dotację z UE w latach 2004-2023

Udział dofinansowania – TOP 5

- 45% – transport
- 57% – rozwój firm
- 58% – badania, rozwój, innowacje
- 70% – nauka i edukacja
- 51% – kultura i sztuka

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta

W ciągu 20 lat beneficjenci z obszaru Krakowa (do których należą podmioty zarówno publiczne, samorządowe, jak i prywatne czy pozarządowe) pozyskali dofinansowanie dla 4555 projektów, w kwocie 20,3 mld zł. Ich łączna wartość wyniosła 37,1 mld zł.

Projekty wszystkich beneficjentów z Krakowa stanowiły 10% spośród wszystkich inwestycji i działań dokonanych z udziałem środków UE w miastach UMP. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów w stolicy Małopolski wyniosła 48 029 zł, zaś dofinansowanie środkami z UE – 26 223 zł.

Najwięcej przedsięwzięć podjęto w drugiej perspektywie finansowej, przypadającej na lata 2007-2013 – 2263 projekty. Natomiast największe dofinansowanie do projektów na obszarze Krakowa wypłacono w trzeciej perspektywie (w latach 2014-2020) – 11,5 mld zł, przy kwocie 19,8 mld zł całej wartości przedsięwzięć.

Po środki unijne w Krakowie najczęściej sięgali przedsiębiorcy, inwestując w rozwój swoich firm – 2081 projektów (48%). Drugą najliczniejszą kategorią, były projekty ukierunkowane na badania, rozwój i innowacje – 1134 (26%), a trzecią przedsięwzięcia w zakresie nauki i edukacji – 492 (11%).

Wszystkie projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

4555 – liczba projektów

37,1 mld zł – łączna wartość projektów

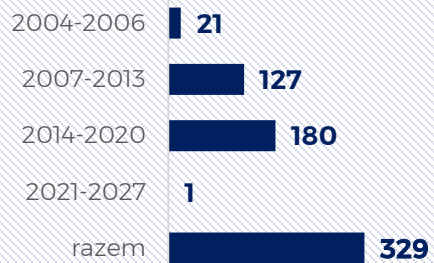
20,3 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W ostatnich 20 latach wśród projektów z obszaru Krakowa, które otrzymały wsparcie z Unii Europejskiej najwyższą łączną wartość miały inwestycje transportowe – 13,3 mld zł. Pomimo że stosunkowo było ich niewiele – stanowiły zaledwie 2% ogólnej puli projektów – to jednak dominowały pod względem kosztów. Projekty transportowe otrzymały również największe dofinansowanie z UE – 6,1 mld zł. Na kolejnych miejscach znalazły się przedsięwzięcia z kategorii: rozwój firm (5,5 mld zł), badania, rozwój i innowacje (5 mld zł), nauka i edukacja (4,1 mld zł) oraz kultura i sztuka (niemal 2 mld zł).

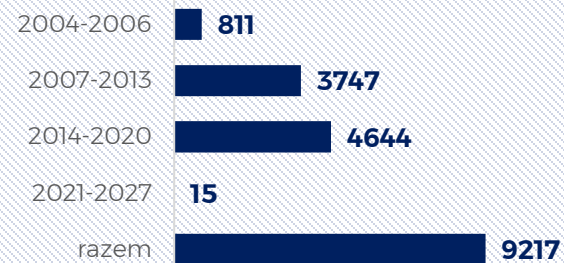
Spośród wymienionych, najbardziej kosztownych kategorii projektów, najwyższy poziom dofinansowania otrzymały przedsięwzięcia związane z dziedziną nauki i edukacji – 70% całkowitej wartości projektów.

Kraków

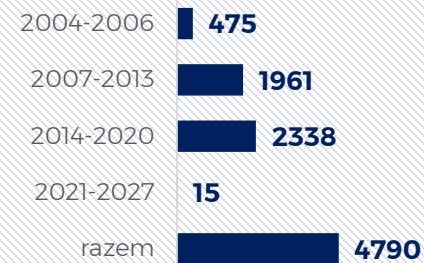
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

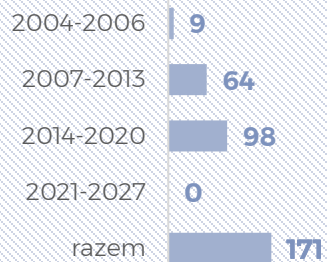

Projekty ogółem per capita

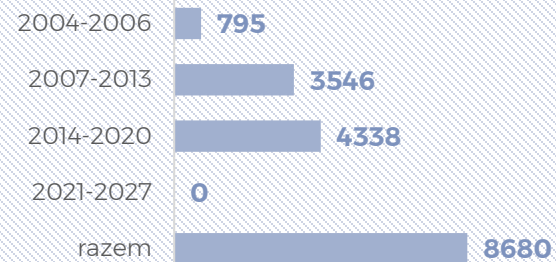
Łączna wartość projektów:
11 934 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
6202 zł na mieszkańca

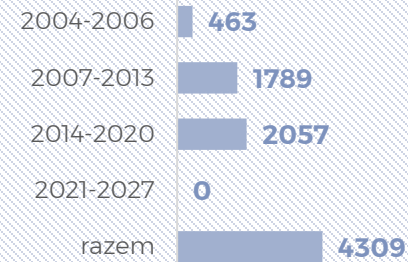
Liczba projektów inwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

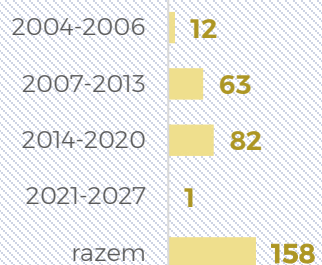

Projekty inwestycyjne per capita

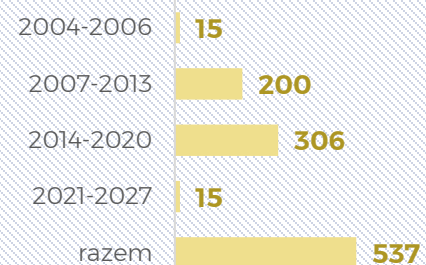
Łączna wartość projektów:
11 239 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
5579 zł na mieszkańca

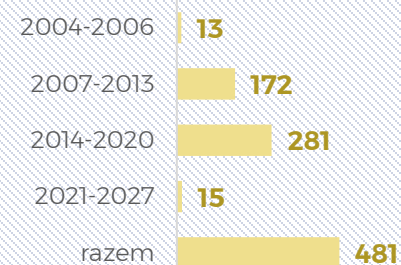
Liczba projektów nieinwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

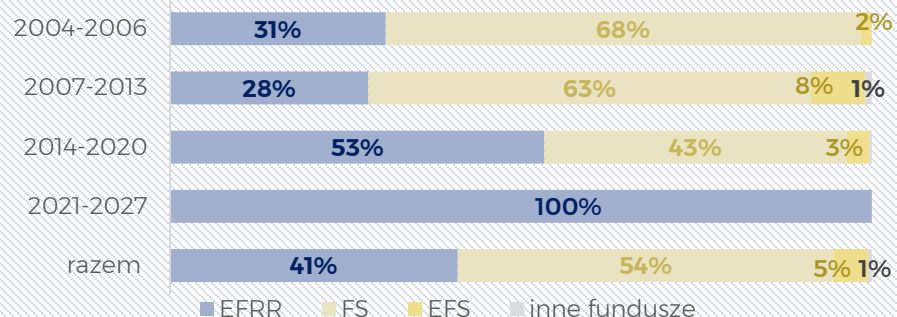
Projekty nieinwestycyjne per capita

Łączna wartość projektów:
695 zł na mieszkańca

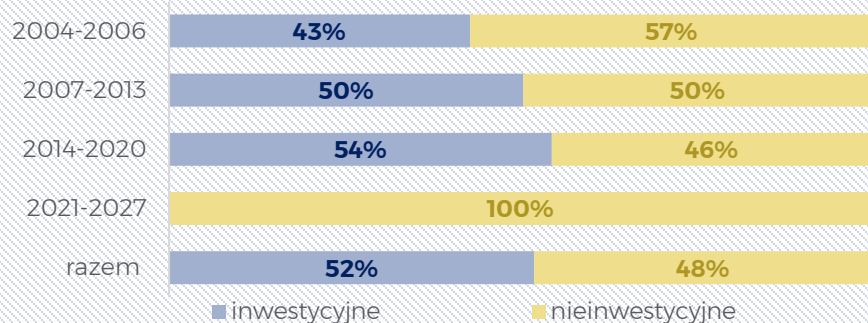
Łączna wysokość
dofinansowania:
623 zł na mieszkańca

Kraków

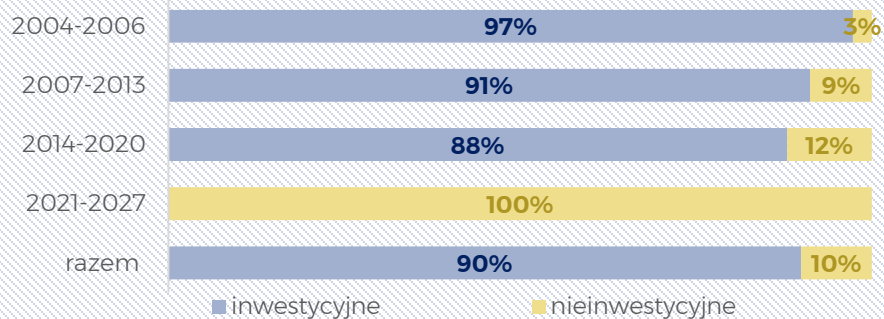
Udział funduszy w ogólnej kwocie dofinansowania

Udział projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

Struktura dofinansowania wg typu projektów

Projekty ZIT – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **63**

Łączna wartość projektów:

1057 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

657 mln zł

Projekty międzynarodowe – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **87**

Łączna wartość projektów:

120 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

86 mln zł

TOP 3 – najdroższe projekty inwestycyjne

- Program gospodarki odpadami komunalnymi w Krakowie:**
824,1 mln zł (371,7 mln zł dofinansowania)
- Budowa linii tramwajowej KST etap III (os. Krowodrza Górka – Górka Narodowa) wraz z budową dwupoziomowego skrzyżowania w ciągu ul. Opolskiej:**
595,2 mln zł (184,2 mln zł dofinansowania)
- Zakup niskopodłogowego taboru tramwajowego w celu usprawnienia i poprawy jakości miejskiej komunikacji zbiorowej w Krakowie – część I i II:**
447,2 mln zł (124,9 mln zł dofinansowania)

TOP 3 – najdroższe projekty nieinwestycyjne

- Pora na aktywność – aktywizacja i integracja klientów MOPS w Krakowie 2008-2013:**
47 mln zł (42,5 mln zł dofinansowania)
- Barierę zmieniamy na szansę:**
16,8 mln zł (14,3 mln zł dofinansowania)
- Aktywizacja osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy na terenie Gminy Miejskiej Kraków (VII):**
16,5 mln zł (16,5 mln dofinansowania)

Projekty samorządu dofinansowane z UE

Fundusze unijne w znacznym stopniu zwiększyły możliwości inwestycyjne Krakowa. Były szansą na dokonanie skoku cywilizacyjnego oraz rozwój miasta w wymiarze metropolitalnym, co pozwoliło na większą integrację Krakowa z ościennymi gminami.

1. Projekty samorządu z udziałem środków UE

Na przestrzeni ostatnich 20 lat celem miasta było zainwestowanie jak największych środków pochodzących z unijnych funduszy w rozwój Krakowa. W pierwszych latach od akcesji Polski do Unii Europejskiej Kraków inwestował w obszary, które wymagały najpilniejszej interwencji i w których występowały braki w infrastrukturze, takie jak kanalizacja i transport. Skupiono się na rozwoju transportu szynowego i niskoemisyjnego.

W latach 2004-2023 w Krakowie podpisano umowy na realizację 329 projektów samorządowych, na które miasto lub podległe mu spółki i jednostki otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych. Łączna wartość zrealizowanych projektów wyniosła ponad 9,2 mld zł, a łączna kwota dofinansowania opiewała na sumę blisko 4,8 mld zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 11 934 zł, z czego dofinansowanie środkami z UE to *per capita* 6202 zł.

Samorządowe projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

329 – liczba projektów

9,2 mld zł – łączna wartość projektów

4,8 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

Udział środków europejskich w wydatkach na zrealizowane projekty w zależności od perspektywy finansowej wahał się od 50% w latach 2014-2020 do 100% w latach 2021-2023. W ciągu 20 lat łączna kwota dofinansowania stanowiła 52% wartości wszystkich zrealizowanych projektów.

Fundusze unijne w znacznym stopniu zwiększyły możliwości inwestycyjne miasta. Były szansą na rozwój miasta w wymiarze metropolitalnym co pozwoliło na większą integrację Krakowa z jego obszarem funkcjonalnym.

Anna Sochacka – dyrektor Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, UM Krakowa

”

W Krakowie projekty samorządowe stanowiły 7% wszystkich projektów, a ich łączna wartość 25% wartości projektów wszystkich beneficjentów. Udział dofinansowania projektów samorządowych z UE wyniósł 24% wszystkich środków pozyskanych przez wnioskodawców z Krakowa.

W analizowanym okresie najwięcej środków Kraków otrzymał z Funduszu Spójności – ponad 2,5 mld zł (54% wszystkich dotacji). Drugim pod względem wielkości był Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Z tego źródła miasto oraz podległe mu spółki pozyskały blisko 2 mld zł (41%). Udział Europejskiego Funduszu Społecznego w całkowitej kwocie unijnych dofinansowań wyniósł 5% – z tego instrumentu finansowego pozyskano blisko 236 mln zł. Natomiast z innych funduszy miasto otrzymało ponad 26 mln zł.

W pierwszych latach od akcesji Polski do Unii Europejskiej Kraków inwestował w obszary, które wymagały najpilniejszej interwencji, i w których występowały braki w infrastrukturze, takie jak kanalizacja i transport. Skupiono się na rozwoju transportu szynowego i niskoemisyjnego,

W kolejnych perspektywach kontynuowano starania na rzecz poprawy komunikacji miejskiej, zaczęto też inwestować w obszarze ochrony środowiska. Strategia inwestycyjna towarzysząca aplikowaniu o środki unijne była zgodna ze strategicznym planem rozwoju miasta i wytycznymi Komisji Europejskiej.

Równoległe do inwestycji infrastrukturalnych realizowano szereg działań miękkich, kierowanych do różnych grup mieszkańców, w tym rodzin z dziećmi, osób starszych czy zagrożonych wykluczeniem społecznym.

7% – projekty samorządowe na tle wszystkich projektów

24% – udział wartości dofinansowania projektów samorządowych na tle wszystkich projektów

Duży nacisk położono na projekty służące poprawie jakości powietrza – oprócz zakupu niskoemisyjnego taboru komunikacji miejskiej, termomodernizowano budynki użyteczności publicznej, a także ograniczono emisję spalin. Ponadto sporo środków zainwestowano w infrastrukturę w obszarze kultury i turystyki, m.in. wybudowano Centrum Kongresowe ICE Kraków.

Na pewno idziemy w kierunku ochrony środowiska, ochrony klimatu. Inwestujemy w niskoemisyjny transport szynowy, co stanowi impuls do rozwoju miasta m. in. dla inwestycji mieszkaniowych.

Anna Sochacka – dyrektor Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, UM Krakowa

”

W całym analizowanym okresie priorytetowym obszarem był rozwój transportu publicznego. Zrealizowano duże inwestycje dotyczące rozbudowy i modernizacji transportu szynowego, a także zintegrowano transport zbiorowy w obszarze aglomeracji, który służy tysiącom mieszkańców sąsiednich gmin dojeżdżającym codziennie do Krakowa.

Z drugiej strony, do postępowań przetargowych stawały miejscowe przedsiębiorstwa, z zachowaniem przepisów prawa zamówień publicznych. W przypadku wygranej lokalnego wykonawcy realizacja zleconych zadań przekładała się na rozwój gospodarczy całego miasta.

Z perspektywy mieszkańców Krakowa – mimo braku badań określających wagę projektów współfinansowanych przez UE – kluczowe wydają się wszelkie inwestycje w transport publiczny. Poprawa funkcjonowania tego obszaru miasta zauważalnie wpłynęła na jakość życia w stolicy Małopolski.

Na przestrzeni minionych 20 lat, władze samorządowe w Krakowie, realizując wizję rozwoju miasta w oparciu o fundusze unijne, starały się włączać i angażować w ten proces społeczność lokalną. Projekty, zwłaszcza te o charakterze społecznym, realizowano we współpracy z organizacjami z trzeciego sektora, działającymi na obszarze Krakowa. Ich ekspercka wiedza była nieoceniona przy rozwiązywaniu problemów społecznych.

Tam, gdzie mieliśmy taką możliwość zapraszaliśmy do udziału organizacje pozarządowe (...) rozumiemy potrzebę działania partycypacyjnego i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, w tym zakresie jako gmina zawsze byliśmy otwarci.

Anna Sochacka – dyrektor Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, UM Krakowa

”

Wybudowanie Centrum Kongresowego ICE Kraków – nowoczesnego centrum konferencyjnego z wielofunkcyjną przestrzenią wystawową, to realizacja założeń strategicznego rozwoju miasta. Centrum Kongresowe daje możliwość organizowania różnorodnych wydarzeń miejskich o zasięgu krajowym i międzynarodowym co przyczyniło się do ożywienia biznesowego i kulturalnego Miasta.

Anna Sochacka – dyrektor Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, UM Krakowa

”

2. Projekty inwestycyjne

W latach 2004-2023 nieco ponad połowa (52%) zrealizowanych w Krakowie projektów miała charakter inwestycyjny. Na 171 projektów o łącznej wartości na poziomie 8,7 mld zł przeznaczono ponad 4,3 mld zł pochodzących z funduszy europejskich. W ujęciu *per capita* na projekty inwestycyjne wydano średnio 11 239 zł, a ich dofinansowanie wyniosło 5579 zł.

Na początku, w latach 2004-2006, nadrzędnym celem była rozbudowa i modernizacja podstawowej infrastruktury. W ramach tych inwestycji realizowano program dotyczący gospodarki wodno-ściekowej oraz zmodernizowano system ciepłowniczy miasta. Ponadto przeprowadzono pierwszy etap integracji transportu publicznego w ramach aglomeracji krakowskiej.

Projekty inwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

171 – liczba projektów

8,7 mld zł – łączna wartość projektów

4,3 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W kolejnych latach najdroższe projekty dotyczyły inwestycji w system gospodarowania odpadami komunalnymi oraz kontynuowano działania na rzecz rozwoju systemu komunikacji miejskiej i transportu w obrębie aglomeracji, m.in. poprzez zakup niskopodłogowych tramwajów czy unowocześnienie Krakowskiej Karty Miejskiej.

W latach 2014-2020 w dalszym ciągu rozwijano i poprawiano jakość komunikacji publicznej – wybudowano kolejne fragmenty linii Krakowskiego Szybkiego Tramwaju oraz realizowano duże inwestycje drogowe, np. na ul. Igołomskiej. Ponadto stworzono i zmodernizowano wiele obiektów instytucji kultury, sportu, a także terenów rekreacyjnych (np. nadwiślańskie bulwary).

W większości wskazanych dziedzin realizowano projekty o zasięgu oddziaływania zarówno na całe miasto jak i na poziom dzielnic czy osiedli.

Myślę, że rozwój transportu publicznego jest bardzo mocno widoczny. Zakupiliśmy nowoczesne tramwaje i niskoemisyjne autobusy, zainwestowaliśmy w nowe linie tramwajowe – bez wsparcia środków unijnych rozwój w tej dziedzinie nie byłby tak dynamiczny. Generalnie od lat stawiamy na rozwój komunikacji publicznej i ograniczanie zanieczyszczenia generowanego przez transport.

Anna Sochacka – dyrektor Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, UM Krakowa

”

3. Projekty nieinwestycyjne

W latach 2004-2023 w Krakowie podpisano umowy na realizację 158 przedsięwzięć o charakterze społecznym, na które wydano 10% wszystkich środków pochodzących z UE (481 mln zł). W przeliczeniu na 1 mieszkańca projekty społeczne kosztowały średnio 695 zł, a ich dofinansowanie wyniosło *per capita* 623 zł.

Na przestrzeni 20 lat skupiano się na szeroko rozumianej aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w różnym wieku, zarówno tych dopiero wchodzących na rynek pracy, jak i tych, którzy starają się na niego wrócić. Podnoszono kwalifikacje osób bezrobotnych przez udział w różnego rodzaju szkoleniach i stażach. Aktywizowano i integrowano klientów MOPS oraz modyfikowano proces kształcenia w szkołach zawodowych.

W ramach projektów społecznych wdrażano wiele przedsięwzięć związanych z opieką i pomocą społeczną (m.in. opieką nad dziećmi do lat 3 oraz seniorami), podnoszeniem kwalifikacji pracowników czy edukacją.

Projekty nieinwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

158 – liczba projektów

537 mln zł – łączna wartość projektów

481 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Starano się dostosować system nauczania do potrzeb lokalnego rynku pracy. Realizowano wiele projektów międzypokoleniowych oraz aktywizujących i integrujących społecznie seniorów. Podejmowano również działania w obszarze zdrowia psychicznego, wspierające m.in. osoby i rodziny w różnego rodzaju kryzysach.

Warto dodać, że do realizacji wielu projektów społecznych zapraszano lokalne organizacje pozarządowe i branżowe. Współpracowano m.in. z Krakowską Organizacją Turystyczną czy Izbą Przemysłowo-Handlową. Rozszerzenie współpracy na inne podmioty pozwoliło przygotować projekt do realizacji, uwzględniając wiele perspektyw, co skutkowało dokładniejszym określeniem potrzeb i celów, które miasto planuje osiągnąć w ramach projektu.

Jeśli chodzi o projekty społeczne, to realizowaliśmy projekty dotyczące opieki nad dziećmi. Ponadto realizowaliśmy liczne projekty związane opieką nad seniorami. Skupialiśmy się również na edukacji. Dzięki podjętym działaniom oferta szkolnictwa zawodowego bardziej odpowiada na potrzeby rynku pracy, a co za tym idzie większe szanse na zatrudnienie.

Anna Sochacka – dyrektor Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, UM Krakowa

”

4. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

Od 2014 r. fundusze unijne w miastach UMP były też wykorzystywane do realizacji projektów opierających się na współpracy z gminami obszarów metropolitalnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). W Krakowie zrealizowano 63 takie projekty. Wydatki Krakowa na realizację projektów ZIT wyniosły ponad 1 mld zł, z czego 62% (657 mln zł) stanowiły dotacje z Unii Europejskiej.

W celu skutecznej realizacji projektów w ramach ZIT w 2014 r. powołano Stowarzyszenie Metropolia Krakowska zrzeszające Kraków i 14 sąsiednich gmin. Celem działań stowarzyszenia było wypracowanie strategii współdziałania wszystkich podmiotów, tak aby efektywnie wykorzystywać dostępne fundusze przy jednoczesnym realizowaniu potrzeb wszystkich partnerów.

Stowarzyszenie metropolitalne w ramach podejmowanej współpracy przy projekcie pełniło rolę pośredniczącą. Było pomostem między beneficjentami, czyli poszczególnymi gminami zaangażowanymi w dane przedsięwzięcie, a instytucją zarządzającą środkami, którą jest Urząd Marszałkowski.

Projekty ZIT z udziałem środków z UE w latach 2014-2023 – udział miasta:

63 – liczba projektów

1057 mln zł – łączna wartość projektów

657 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Wspólnie zrealizowano działania dotyczące stref aktywności gospodarczej. Ścisła współpraca pozwoliła rozbudować i zintegrować transport publiczny w obrębie aglomeracji, a także w znaczącym stopniu poprawić jakość powietrza. Ponadto rozwinięto transport niskoemisyjny, parkingi typu Park & Ride, ścieżki rowerowe czy węzły przesiadkowe.

Nie wszystkie projekty były wspólnymi przedsięwzięciami, część z nich, jak np. termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej: DPS-ach, placówkach oświatowych, przychodniach, była realizowana w poszczególnych gminach. Niemniej efekty oddziaływania projektów ZIT obejmują obszar całego stowarzyszenia.

W poprzedniej perspektywie działania i projekty, które w ramach ZIT realizowano, wpływają na Miejski Obszar Funkcjonalny. Zrealizowaliśmy działania dotyczące stref aktywności gospodarczej, transportu niskoemisyjnego, w tym parkingi Park&Ride, ścieżki rowerowe i węzły przesiadkowe. Projekty ZIT służą więc zarówno miastu, jaki i pozostałym gminom wchodzącym w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Anna Sochacka – dyrektor Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, UM Krakowa

”

5. Projekty międzynarodowe

Osobną grupę projektów samorządowych stanowią działania międzynarodowe. W analizowanym okresie, oprócz realizacji opisanych projektów, Kraków był partnerem w 87 projektach międzynarodowych. Wydatki miasta na ich realizację wyniosły blisko 120 mln zł, z czego 72% (86 mln zł) sfinansowano w ramach środków europejskich.

Dla Krakowa projekty międzynarodowe są wartościowymi przedsięwzięciami, pozwalają na budowanie sieci współpracy, wzajemną naukę pomiędzy partnerami oraz wymianę doświadczeń. Efekty tego typu projektów są jednak rozłożone w czasie i często nie przynoszą namacalnych efektów. Ich głównym celem jest wypracowanie optymalnych rozwiązań w ramach podejmowanych działań oraz zrównoważony rozwój. Obszary, których najczęściej dotyczyły projekty międzynarodowe w Krakowie, to turystyka, zieleń, klimat i ochrona środowiska oraz niskoemisyjny transport.

Projekty międzynarodowe z udziałem środków z UE w latach 2004-2023 – udział miasta:

87 – liczba projektów

120 mln zł – łączna wartość projektów

86 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Jednym z przykładów partnerskich projektów w Krakowie może być CARAVEL – „Podróżowanie w kierunku nowej mobilności”. To 4-letni projekt realizowany w partnerstwie z miastami z Niemiec, Włoch i Hiszpanii, miejską spółką, Politechniką Krakowską i prywatnym przedsiębiorstwem. Program badawczo-wdrożeniowy zaowocował poprawą dostępności komunikacji publicznej, podniesieniem poziomu bezpieczeństwa w środkach transportu, a także ograniczeniem uciążliwych zjawisk związanych z funkcjonowaniem komunikacji zbiorowej takich jak emisja zanieczyszczeń i hałas.

Należy zaznaczyć, że nie są to łatwe projekty, wymagają wielu przygotowań do udziału w webinarjach, konferencjach czy wyjazdach studyjnych. Do ich realizacji potrzeba licznej kadry, która z jednej strony dysponuje fachową wiedzą w danym obszarze, a z drugiej przede wszystkim posiada niezbędne kompetencje językowe. Mimo to warto brać w nich udział, ponieważ ich efekty, choć nie są widoczne gołym okiem, mają pozytywny wpływ na wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań.

Tego typu projekty ośmieliły polskie samorzady do wchodzenia na arenę międzynarodową i prezentowania swoich praktyk i doświadczeń. Jest to szczególnie widoczne w miastach, które są lokomotywami rozwoju dla całych regionów.

Anna Sochacka – dyrektor Wydziału Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, UM Krakowa

”

Kraków

PROJEKT INWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
System ciepłowniczy miasta Krakowa	319 971 650 zł	231 978 056 zł	72%	2004-2006	FS
Zintegrowany transport publiczny w aglomeracji krakowskiej – etap I	254 776 689 zł	100 144 993 zł	39%		EFRR
Gospodarka wodno-ściekowa w Krakowie – etap I	158 808 705 zł	89 813 572 zł	57%		FS
Program gospodarki odpadami komunalnymi w Krakowie	824 137 944 zł	371 728 053 zł	45%	2007-2013	FS
Zintegrowany transport publiczny w aglomeracji krakowskiej – etap II	397 301 616 zł	281 496 989 zł	71%		FS
Poprawa funkcjonowania krakowskiego transportu miejskiego poprzez zakup niskopodłogowego taboru tramwajowego oraz rozbudowę systemu Krakowskiej Karty Miejskiej	364 000 283 zł	237 344 664 zł	65%		FS
Budowa linii tramwajowej KST – etap III (os. Krowodrza Górka – Górka Narodowa) wraz z budową dwupoziomowego skrzyżowania w ciągu ul. Opolskiej	595 186 915 zł	184 224 926 zł	31%	2014-2020	FS
Zakup niskopodłogowego taboru tramwajowego w celu usprawnienia i poprawy jakości miejskiej komunikacji zbiorowej w Krakowie – część I i II	447 186 770 zł	124 860 000 zł	28%		FS
Rozbudowa ulicy Igołomskiej w Krakowie	328 658 097 zł	179 422 961 zł	55%		EFRR

Kraków

PROJEKT NIEINWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Szybki start – pewny start	3 068 504 zł	2 226 814 zł	73%	2004-2006	EFS
Aktywny Powrót	3 000 000 zł	2 212 200 zł	74%		EFS
Stypendia dla uczniów krakowskich szkół ponadgimnazjalnych – rok szkolny 2005/2006 (II nabór)	1 703 050 zł	1 703 050 zł	100%		EFS
Pora na aktywność – aktywizacja i integracja klientów MOPS w Krakowie (2008-2013)	46 974 039 zł	42 451 310 zł	90%	2007-2013	EFS
Różne drogi – jeden cel I-VII	39 301 308 zł	37 382 054 zł	95%		EFS
Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce	15 152 019 zł	13 220 137 zł	87%		EFS
Bariery zamieniamy na szanse	16 767 802 zł	14 252 631 zł	85%	2014-2020	EFS
Aktywizacja osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy na terenie Gminy Miejskiej Kraków (VII)	16 531 885 zł	16 531 885 zł	100%		EFS
Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy na terenie Gminy Miejskiej Kraków (VI)	15 835 467 zł	15 835 467 zł	100%		EFS

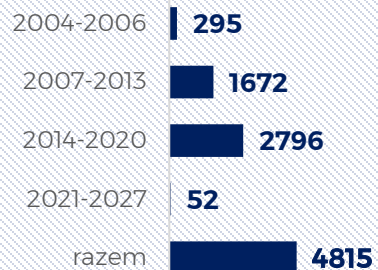

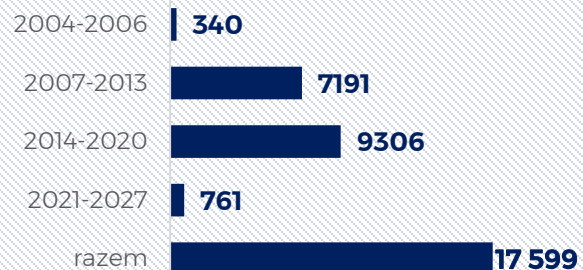
Lublin

Lublin

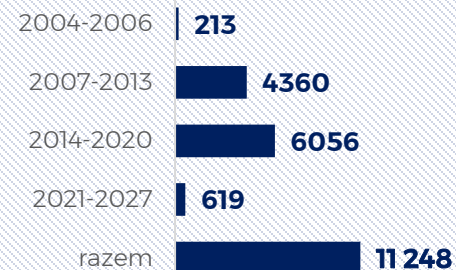
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

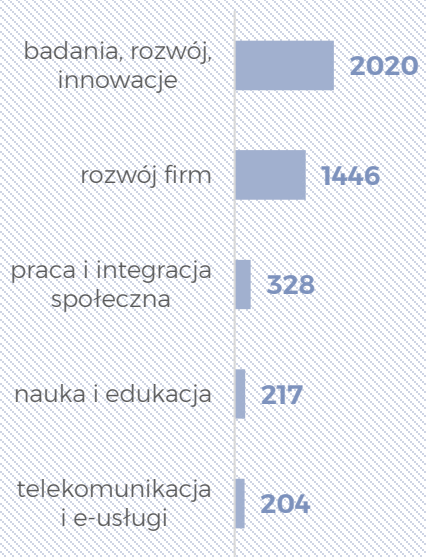

Projekty ogółem per capita

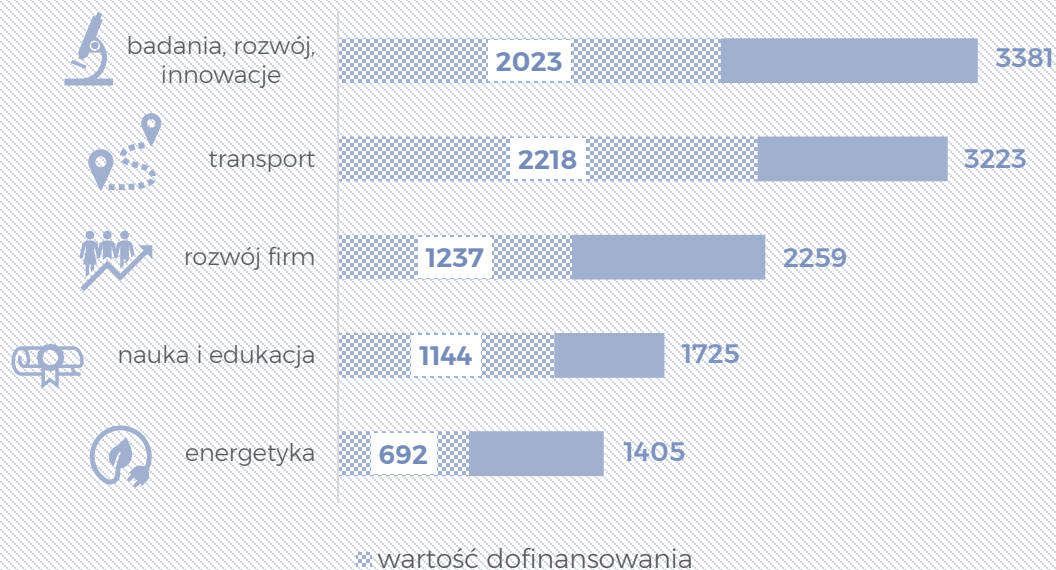
Łączna wartość projektów:
51 189 zł na mieszkańca

Łączna wysokość dofinansowania:
32 718 zł na mieszkańca

Liczba projektów wg kategorii – TOP 5

Łączna wartość projektów, w tym wysokość dofinansowania (w mln zł) – TOP 5

4815

liczba projektów, które otrzymały dotację z UE w latach 2004-2023

Udział dofinansowania – TOP 5

- 60% – badania, rozwój, innowacje
- 69% – transport
- 55% – rozwój firm
- 66% – nauka i edukacja
- 49% – energetyka

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta

W ciągu 20 lat beneficjenci z obszaru Lublina (do których należą podmioty zarówno publiczne, samorządowe, jak i prywatne czy pozarządowe) pozyskali dofinansowanie dla 4815 projektów, w kwocie 11,2 mld zł. Ich łączna wartość wyniosła 17,6 mld zł.

Projekty wszystkich beneficjentów z Lublina stanowiły 10% spośród wszystkich inwestycji i działań dokonanych z udziałem środków UE w miastach UMP. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów w stolicy województwa lubelskiego wyniosła 51 189 zł, zaś dofinansowanie środkami z UE – 32 718 zł.

Najwięcej przedsięwzięć podjęto w trzeciej perspektywie finansowej, przypadającej na lata 2014-2020 – 2796 projektów. W tym okresie projekty uzyskały również największe dofinansowanie – 6,1 mld zł, przy kwocie 9,3 mld zł całej wartości przedsięwzięć.

W Lublinie najwięcej projektów dotyczyło badań, rozwoju i innowacji – 2020 projektów (46%). Drugą najliczniejszą kategorią były działania i inwestycje mające na celu rozwój firm – 1446 (33%), a trzecią przedsięwzięcia dotyczące pracy i integracji społecznej – 328 (8%).

Wszystkie projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

4815 – liczba projektów

17,6 mld zł – łączna wartość projektów

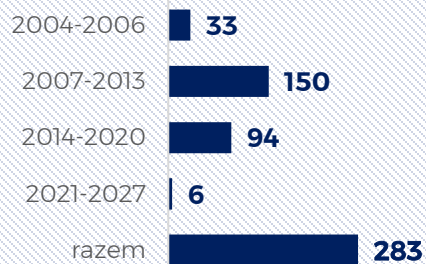
11,2 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

Wśród projektów, na które beneficjenci z obszaru Lublina uzyskali dofinansowanie z UE w ostatnim 20-leciu, największą łączną wartość miały – podobnie jak w przypadku liczby projektów – działania związane z badaniami, rozwojem i innowacjami (3,4 mld zł). Na kolejnych miejscach znalazły się przedsięwzięcia z kategorii: transport (3,2 mld zł), rozwój firm (2,3 mld zł) oraz nauka i edukacja (1,7 mld zł). Pierwszą piątkę najdroższych projektów wg kategorii zamykają inwestycje energetyczne (1,4 mld zł). Co ciekawe, ich obecność w TOP 5 jest charakterystyczna jedynie dla Lublina – nie odnotowuje się działań związanych z energetyką wśród pierwszej piątki w pozostałych miastach UMP.

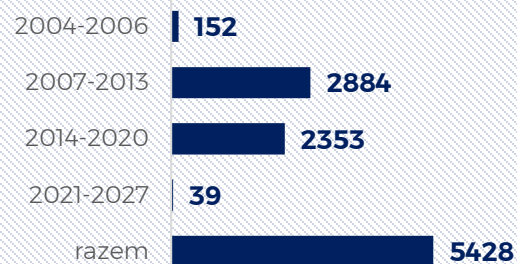
Spośród wymienionych, najbardziej kosztownych kategorii projektów, najwyższy poziom dofinansowania otrzymały przedsięwzięcia przypisane do kategorii transport – 69% całkowitej wartości projektów.

Lublin

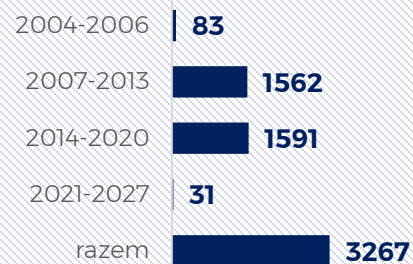
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

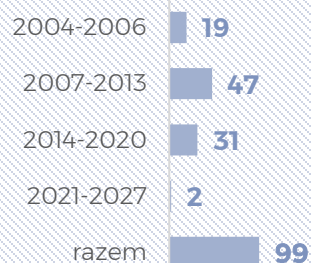

Projekty ogółem per capita

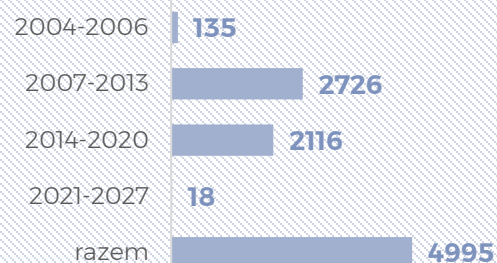
Łączna wartość projektów:
15 789 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
9503 zł na mieszkańca

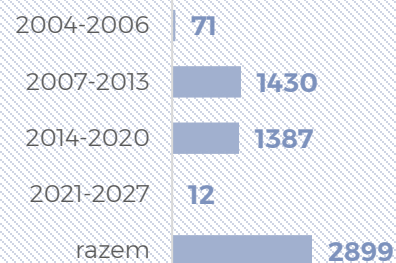
Liczba projektów inwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

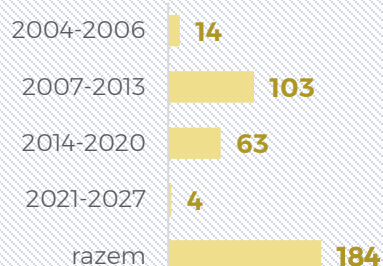

Projekty inwestycyjne per capita

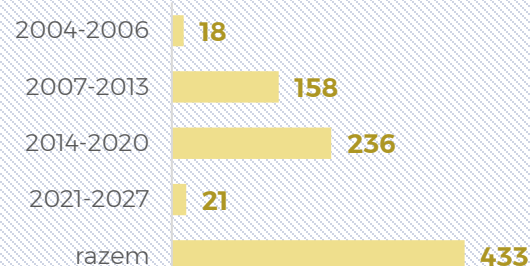
Łączna wartość projektów:
14 528 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
8434 zł na mieszkańca

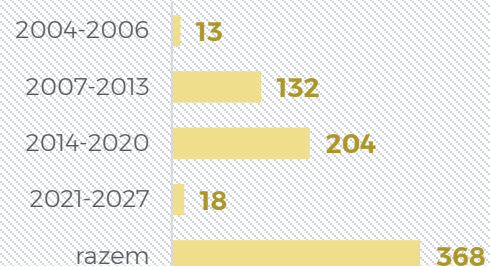
Liczba projektów nieinwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

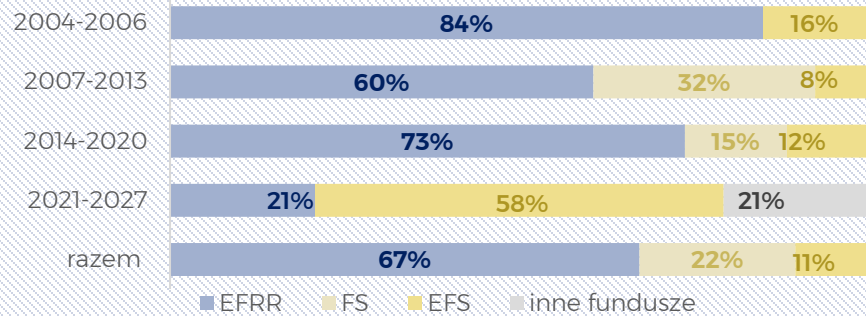
Projekty nieinwestycyjne per capita

Łączna wartość projektów:
1261 zł na mieszkańca

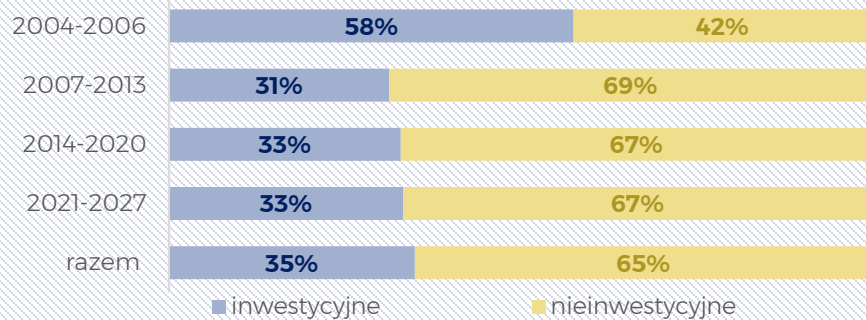
Łączna wysokość
dofinansowania:
1069 zł na mieszkańca

Lublin

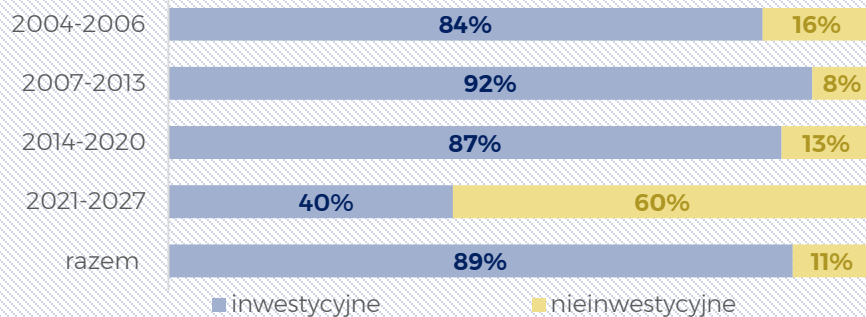
Udział funduszy w ogólnej kwocie dofinansowania

Udział projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

Struktura dofinansowania wg typu projektów

Projekty ZIT – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **4**

Łączna wartość projektów:

556 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

339 mln zł

Projekty międzynarodowe – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **67**

Łączna wartość projektów:

40 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

35 mln zł

TOP 3 – najdroższe projekty inwestycyjne

- Zintegrowany System Miejskiego Transportu Publicznego w Lublinie:**
472,8 mln zł (331,4 mln zł dofinansowania)
- Budowa drogi dojazdowej do węzła drogowego „Dąbrowica” obwodnicy Miasta Lublin w ciągu dróg ekspresowych S12, S17 i S19 (odcinek od skrzyżowania al. Solidarności z al. Warszawską do granic miasta):**
366,1 mln zł (298,4 mln zł dofinansowania)
- Zintegrowane Centrum Komunikacyjne dla Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego:**
339,8 mln zł (195,4 mln zł dofinansowania)

TOP 3 – najdroższe projekty nieinwestycyjne

- Ambitni i Przedsiębiorczy:**
59,1 mln zł (50,3 mln zł dofinansowania)
- Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w wieku 30 lat i więcej zarejestrowanych w Miejskim Urzędzie Pracy w Lublinie:**
32,2 mln zł (27,4 mln zł dofinansowania)
- Człowiek inwestycją w społeczeństwo:**
29,5 mln zł (25,1 mln zł dofinansowania)

Projekty samorządu dofinansowane z UE

Dla Lublina środki europejskie oznaczały możliwość realizacji wielu działań i inwestycji, które wcześniej nie byłyby możliwe bez oszczędności w innych obszarach funkcjonowania miasta. Projekty unijne pomogły mu istotnie zmniejszyć dystans do najlepiej rozwiniętych polskich ośrodków miejskich.

1. Projekty samorządu z udziałem środków UE*

W ostatnim 20-leciu w Lublinie środki europejskie wykorzystano przede wszystkim na rozwój komunikacji miejskiej, infrastrukturę drogową, ochronę środowiska oraz rewitalizację. Z perspektywy miasta bez wsparcia europejskiego obszary takie jak: infrastruktura drogową, komunikacyjną, sportową, wodno-kanalizacyjną, kulturalną, społeczną czy przestrzeń miejską w obecnej formie nie zostałyby zrealizowane z uwagi na brak wystarczających środków w miejskim budżecie.

W latach 2004-2023 w Lublinie podpisano umowy na realizację 283 projektów samorządowych, na które miasto lub podległe mu spółki i jednostki otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych. Łączna wartość zrealizowanych projektów wyniosła ponad 5,4 mld zł, a łączna kwota dofinansowania opiewała na sumę niemal 3,3 mld zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 15 789 zł, z czego dofinansowanie środkami z UE *per capita* 9503 zł.

Samorządowe projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

283 – liczba projektów

5,4 mld zł – łączna wartość projektów

3,3 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

Udział dofinansowania w łącznej wartości projektów w zależności od okresu finansowania sięgał od 54% w latach 2007-2013 do 78% w perspektywie 2021-2027. W ciągu 20 lat łączna kwota dofinansowania stanowiła 60% wartości wszystkich zrealizowanych projektów.

Bez udziału pozyskanych środków nie udało się zrealizować dużej części inwestycji lub też wiązałyby się ze znaczącymi oszczędnościami w innych dziedzinach życia miasta. Projekty europejskie pozwalają dynamicznie skracać dystans do najlepiej rozwiniętych miast naszego kraju.

Bernadeta Krzysztofik – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich, UM Lublin

”

W Lublinie projekty samorządowe stanowiły 6% wszystkich projektów, a ich łączna wartość 31% wartości projektów wszystkich beneficjentów. Udział dofinansowania projektów samorządowych z UE wyniósł 29% wszystkich środków pozyskanych przez wnioskodawców z Lublina.

W analizowanym okresie najwięcej środków unijnych na realizację projektów w Lublinie pozyskano z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, z tego źródła na konto miasta wpłynęło blisko 2,2 mld zł (67% łącznej kwoty dofinansowań). Z kolei z Funduszu Spójności Lublin otrzymał ponad 725 mln zł (22%). Dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego opiewało na kwotę niemal 407 mln zł (12%), a z pozostałych źródeł zainkasowano ponad 10 mln zł. W tym kontekście warto podkreślić istotną rolę funduszy pozyskanych z programów dedykowanych Polsce Wschodniej.

W planowaniu projektów współfinansowanych z UE Lublin kierował się głównie długofalowymi potrzebami miasta wykazanymi w dokumentach strategicznych, wnioskach z konsultacji społecznych oraz możliwościami technicznymi. Priorytetem rozwoju była komunikacja publiczna wspierana inwestycjami drogowymi. Kolejność realizacji była często uzależniona od czasu potrzebnego na przygotowanie projektu. Złożoność opracowania wieloelementowych projektów wymagała pełnej dokumentacji, a podpisanie umowy o dofinansowanie często poprzedzały lata przygotowań przed realizacją inwestycji.

Główny nacisk w rozwoju Lublina położono na transport publiczny, co zaowocowało modernizacją infrastruktury, większym wykorzystaniem transportu niskoemisyjnego, budową torów trolejbusowych i nowych węzłów komunikacyjnych. Drugą co do wielkości inwestycją były projekty drogowe poprawiające dostępność i płynność ruchu.

6% - projekty samorządowe na tle wszystkich projektów

29% - udział wartości dofinansowania projektów samorządowych na tle wszystkich projektów

Kolejność realizacji wynika często nie tyle z priorytetów, co z czasu niezbędnego na przygotowanie projektu. Mając na uwadze konieczność posiadania kompletnej dokumentacji projektowej oraz wspomnianą złożoność procesu opracowania wieloelementowych projektów, trzeba liczyć się, że podpisanie umowy o dofinansowanie poprzedzają długie lata etapu przygotowania inwestycji do realizacji.

Bernadeta Krzysztofik – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich,
UM Lublin

”

Znaczące środki przeznaczono także na ochronę środowiska, w tym na rozbudowę systemów ciepłowniczych i wodociągowych oraz rewitalizację parków i budynków. Wreszcie podjęto działania mające na celu rewitalizację centrum miasta, m.in. remont placu Litewskiego i rozbudowę deptaku. Projekty obejmowały także rewitalizację, tereny zielone, e-usługi i infrastrukturę społeczną.

Biorąc pod uwagę poszczególne perspektywy finansowe UE, w Lublinie w perspektywie na lata 2004-2006 położono nacisk na infrastrukturę drogową i ochronę środowiska. W perspektywie 2007-2013 zrealizowano blisko 50 projektów w różnych obszarach, z czego największe inwestycje dotyczyły infrastruktury drogowej i transportowej. W perspektywie na lata 2014-2020 zrealizowano ponad 30 projektów inwestycyjnych, których głównym celem był rozwój transportu publicznego, a w dalszej kolejności infrastruktury drogowej i ochrony środowiska.

Zintegrowane Centrum Komunikacyjne dla Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego to jedno z największych osiągnięć Urzędu Miasta Lublin. Projekt integruje w jednym miejscu miejski i podmiejski transport autobusowy i kolejowy, wraz z powstaniem Dworca Lublin, który jest jednym z najbardziej przyjaznych środowisku obiektów tego typu w Polsce. Do innych godnych uwagi projektów należą komunikacja i rewitalizacja centrum miasta, które również zdobyły uznanie mieszkańców.

Jednym z największych osiągnięć inwestycyjnych jest niewątpliwie realizacja projektu Zintegrowane Centrum Komunikacyjne dla Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego. Po pierwsze z uwagi na jego wysoki koszt oraz złożoność, przez co wymagał ogromnego wysiłku w zakresie koordynacji wszystkich działań. Po drugie ze względu na jego funkcjonalność i wkład w rozwój transportu publicznego w mieście oraz w regionie.

Bernadeta Krzysztofik – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich, UM Lublin

”

Cel, który nam przyświeca uwzględnia długofalowe potrzeby miasta wykazane w opracowywanych dokumentach planistycznych/strategicznych, zmodyfikowane w oparciu o konsultacje społeczne, możliwości techniczne i cały proces uzgodnień.

Bernadeta Krzysztofik – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich, UM Lublin

”

2. Projekty inwestycyjne

W ramach projektów infrastrukturalnych od 2004 r. zainicjowano w Lublinie 99 projektów, o łącznej wartości niemal 5 mld zł, które UE dofinansowała kwotą 2,9 mld zł (58%). Najwięcej tego typu przedsięwzięć przypadło na lata 2007-2013 – w tym czasie zrealizowano 47 projektów o łącznej wartości 2,7 mld zł, z czego 1,4 mld zł pochodziło ze środków unijnych (52%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca środki pozyskane z UE na projekty inwestycyjne wyniosły średnio 8434 zł.

W pierwszych latach członkostwa w UE w Lublinie skupiono się na inwestycjach drogowych oraz projektach związanych z ochroną środowiska. W kolejnych latach kontynuowano inwestycje drogowe i te związane z rozwojem i modernizacją komunikacji publicznej. Inwestowano w ochronę środowiska (m.in. przez modernizację instalacji wodno-kanalizacyjnych), infrastrukturę sportową i rekreacyjną, a także w kulturę czy przygotowania terenów inwestycyjnych. W latach 2014-2020 ponad połowa pozyskanych środków została przeznaczona na transport publiczny.

Projekty inwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

99 – liczba projektów

5,0 mld zł – łączna wartość projektów

2,9 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

Kontynuowano również projekty związane z infrastrukturą komunalną czy termomodernizacją budynków użyteczności publicznej oraz inwestycje służące ochronie środowiska. Zrealizowano także wiele projektów z zakresu rewitalizacji, terenów zieleni, e-usług czy infrastruktury społecznej.

W pierwszych latach członkostwa Polski w UE, najdroższe lubelskie projekty infrastrukturalne dotyczyły budowy lub przebudowy miejskich ulic oraz dróg krajowych w obrębie miasta, a także rekultywacji składowiska odpadów komunalnych. W latach 2007-2014 budowano i modernizowano zintegrowany system komunikacji publicznej, kontynuowano duże inwestycje drogowe czy wybudowano stadion miejski.

W kolejnej perspektywie finansowej najdroższe projekty polegały na rozbudowie i modernizacji transportu publicznego w ramach Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego – powstało nowoczesne centrum przesiadkowe, poprawiono funkcjonowanie sieci w obszarze Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz zakupiono nowoczesny, niskoemisyjny tabor.

Wyróżnić należy Zintegrowane Centrum Komunikacyjne dla Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego. To kompleksowe przedsięwzięcie, które w jednym miejscu łączy komunikację miejską oraz pozamiejską autobusową, busową (w tym międzynarodową) oraz transport kolejowy. Dworzec wraz z towarzyszącą infrastrukturą został doceniony szeregiem nagród i wyróżnień z branży architektonicznej. Z miejsca stał się wizytówką naszego miasta i regionu.

Bernadeta Krzysztofik – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich, UM Lublin

3. Projekty nieinwestycyjne

W ramach przedsięwzięć nieinwestycyjnych w Lublinie podpisano umowy na realizację 184 projektów służących budowie kapitału ludzkiego ze wsparciem środków europejskich. Ich wartość wyniosła 433 mln zł, a łączna kwota dotacji z UE – 368 mln (85%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca środki z UE na projekty społeczne wyniosły średnio 1069 zł.

Na przestrzeni 20 lat dużo uwagi poświęcono wsparciu i wyrównywaniu szans edukacyjnych wśród uczniów z obszarów wiejskich, aktywizacji zawodowej oraz podnoszeniu kwalifikacji wśród osób w różnym wieku pozostających bez zatrudnienia. Wspierano młodzież w wejściu na rynek pracy oraz promowano przedsiębiorczość przez wspieranie mieszkańców w zakładaniu działalności gospodarczej.

Ponadto realizowano projekty związane z opieką i pomocą społeczną służące profilaktyce wykluczenia społecznego oraz usamodzielnianiu się klientów MOPS. Tworzono nowe miejsca usług społecznych, kluby seniora oraz mieszkania wspomagane.

Projekty nieinwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

184 – liczba projektów

433 mln zł – łączna wartość projektów

368 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

W zakresie projektów nieinwestycyjnych rozkład środków w poszczególnych perspektywach był porównywalny. W 2 pierwszych okresach finansowania największe nakłady pozyskano na projekty związane ze wsparciem rynku pracy oraz projekty oświatowe. W dalszej kolejności na zadania z zakresu pomocy społecznej (m.in. zwiększenie liczby miejsc w żłobkach czy wsparcie usług opiekuńczych i działań integracyjnych dla seniorów), administracji publicznej oraz współpracy międzynarodowej.

Ostatnia perspektywa (2014-2020) przyniosła znaczący wzrost środków na działania społeczne. Utrzymano wysoki poziom dofinansowania projektów wspierających rynek pracy oraz oświatowych. Ponadto wspierano przedsiębiorczość, rewitalizację czy efektywność energetyczną, a także partycypację społeczną i międzynarodową wymianę młodzieży w ramach programów Comenius i Erasmus.

W ostatniej perspektywie zrealizowaliśmy największy jak dotąd projekt nieinwestycyjny: LUBInclusiON - działania profilaktyczne i usamodzielniające w środowisku lokalnym oraz utworzenie nowych miejsc usług społecznych o wartości ponad 10 mln zł. W projekcie zaangażowanych było 10 jednostek organizacyjnych miasta. Utworzono 7 nowych Klubów Seniora, uruchomiono 3 nowe ośrodki wsparcia. Z projektu skorzystało ponad 300 seniorów.

Bernadeta Krzysztofik – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich, UM Lublin

”

4. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

Od 2014 r. fundusze unijne w miastach UMP były też wykorzystywane do realizacji projektów opierających się na współpracy z gminami obszarów metropolitalnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Lublin zrealizował 4 takie projekty, na które miasto przeznaczyło 556 mln zł, z czego blisko 339 mln zł pochodziło ze środków UE (61%).

Były to 2 projekty transportowe, tj. wspomniane Zintegrowane Centrum Komunikacyjne dla Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz projekt obejmujący budowę m.in. węzłów przesiadkowych i zespołów przystanków przesiadkowych. Ponadto zrealizowano kompleksową rewitalizację Śródmieścia oraz projekt, w ramach którego przebudowany został największy miejski park – Park Ludowy.

Projekty ZIT z udziałem środków z UE w latach 2014-2023 – udział miasta:

4 – liczba projektów

556 mln zł – łączna wartość projektów

339 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Powstanie Zintegrowanego Centrum Komunikacyjnego przyczynia się do rozwoju całego województwa oraz poprawy komfortu podróżowania wszystkich jego mieszkańców. To flagowa inwestycja Lublina i całego regionu, zrealizowana w ramach ZIT. Projekt łączy w sobie wszystkie dotychczasowe inwestycje transportowe i drogowe realizowane przez miasto.

W wyniku dobrej współpracy w obszarze ZIT w Lublinie w 2022 r. powołano przez 26 partnerów Stowarzyszenie Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego. Jego zadaniem jest zapewnienie zrównoważonego, zintegrowanego i długotrwałego rozwoju miast, gmin i powiatów Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego oraz wzmocnienie partnerskiej współpracy w realizacji zadań przewidzianych w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027. Dodatkowo dotychczasowa współpraca przy realizacji projektów doprowadziła do poszerzenia obszaru, na którym będą realizowane wspólne działania.

Efektom dobrej współpracy było powołanie Stowarzyszenia Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego przez 26 partnerów celem zapewnienia zrównoważonego, zintegrowanego i długofalowego rozwoju miast, gmin i powiatów w Lubelskim Obszarze Metropolitalnym oraz zacieśniania partnerskiej współpracy przy realizacji zadań przewidzianych w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027. A więc wcześniejsza współpraca przełożyła się na rozszerzenie obszaru, na którym prowadzona jest ta forma współpracy.

Bernadeta Krzysztofik – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich, UM Lublin

”

5. Projekty międzynarodowe

Osobną grupę projektów samorządowych stanowią działania międzynarodowe. Oprócz projektów miejskich oraz aglomeracyjnych (ZIT) Lublin był partnerem 67 projektów międzynarodowych, o łącznej wartości 40 mln zł. Ich dofinansowanie ze środków unijnych wyniosło blisko 35 mln zł (87%). Zdecydowaną większość projektów międzynarodowych (90%) zrealizowano w latach 2007-2020.

Lubelskie projekty międzynarodowe służyły głównie wymianie doświadczeń i wzajemnej nauce pomiędzy partnerami z innych miast europejskich. W ramach tych projektów skupiano się na obszarach takich jak: ochrona środowiska, usługi komunalne, obsługa klienta, promocja turystyczna, promocja dziedzictwa kulturalnego i historycznego, rewitalizacja, zacieśnienie współpracy w sferze edukacji ze szkołami wyższymi i przedsiębiorstwami (np. w zakresie promocji zatrudnienia, promocji przemysłów kreatywnych).

W tego typu przedsięwzięciach współpracowano w dużej mierze z miastami partnerskimi Lublina, m.in. Charkowem, Hamburgiem, Bari czy Preston. Ponadto w tym gronie znalazły się różnorodne podmioty z większości państw UE, a także Ukrainy, Białorusi czy Szwajcarii. Warto zaznaczyć, że oprócz miast liderami projektów międzynarodowych w Lublinie bywały uczelnie wyższe, instytuty badawcze, organizacje pozarządowe (np. sieć miast Eurocities) czy przedsiębiorstwa.

Projekty międzynarodowe realizowano w obszarze poprawy jakości świadczenia usług publicznych tj. ochrona środowiska, usługi komunalne, obsługa klienta, promocja turystyczna, promocja dziedzictwa kulturalnego i historycznego, rewitalizacja, zacieśnienie współpracy w sferze edukacji ze szkołami wyższymi i przedsiębiorstwami.

Bernadeta Krzysztofik – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich, UM Lublin

Projekty międzynarodowe przyniosły nam głównie niewymierne korzyści, ale gdy spojrzymy na ruch turystyczny, liczbę zagranicznych turystów i studentów to każdy z tych projektów procentuje. Nie tylko podniesieniem kwalifikacji uczniów, nauczycieli czy pracowników samorządowych, ale także zyskujemy na wzajemnych kontaktach, promocji Lublina na arenie międzynarodowej i na coraz większej otwartości społeczności Lublina.

Bernadeta Krzysztofik – dyrektor Wydziału Funduszy Europejskich, UM Lublin

Projekty międzynarodowe z udziałem środków z UE w latach 2004-2023 – udział miasta:

67 – liczba projektów

40 mln zł – łączna wartość projektów

35 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Lublin

PROJEKT INWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Budowa węzła drogowego "Poniatowskiego" (wiadukt z połączeniem do ul. Ks. J. Popiełuszki) w ciągu dróg krajowych 12, 17, 19 w Lublinie	25 175 391 zł	1 265 137 zł	5%	2004-2006	EFRR
Przebudowa ul. Jana Pawła II nr 2350P od ul. Nadbystrzyckiej (z rondem) do ul. Szafirowej w Lublinie	20 047 518 zł	15 035 639 zł	75%		EFRR
Rekultywacja składowiska odpadów komunalnych dla Lublina w miejscowości Rokitno	10 258 100 zł	6 288 340 zł	61%		EFRR
Zintegrowany system miejskiego transportu publicznego w Lublinie	472 827 484 zł	331 399 985 zł	70%	2007-2013	EFRR
Budowa drogi dojazdowej do węzła drogowego „Dąbrowica” obwodnicy miasta Lublin w ciągu dróg ekspresowych S12, S17 i S19 (odcinek od skrzyżowania al. Solidarności z al. Warszawską do granic miasta)	366 087 078 zł	298 403 919 zł	82%		FS
Budowa stadionu miejskiego w Lublinie wraz z zagospodarowaniem przylegającego terenu	189 085 072 zł	63 625 950 zł	34%		EFRR
Zintegrowane Centrum Komunikacyjne dla Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego	339 755 633 zł	195 416 811 zł	58%	2014-2020	EFRR
Rozbudowa i udrożnienie sieci komunikacji zbiorowej dla obszaru specjalnej strefy ekonomicznej i strefy przemysłowej w Lublinie	218 043 208 zł	171 385 404 zł	79%		EFRR
Niskoemisyjna sieć komunikacji zbiorowej dla północnej części LOF wraz z budową systemu biletu elektronicznego komunikacji aglomeracyjnej	193 620 819 zł	138 470 908 zł	72%		EFRR

Lublin

PROJEKT NIEINWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Perspektywy	4 132 146 zł	3 047 044 zł	74%	2004-2006	EFS
Alternatywy	2 911 566 zł	2 112 923 zł	73%		EFS
Program stypendialny Miasta Lublin szansą ponadgimnazjalistów z terenów wiejskich	2 018 547 zł	1 513 911 zł	75%		EFS
Ambitni i Przedsiębiorczy	59 145 478 zł	50 257 862 zł	85%	2007-2013	EFS
Człowiek inwestycją w społeczeństwo	29 547 173 zł	25 115 097 zł	85%		EFS
Już czas na staż	6 121 483 zł	5 203 261 zł	85%		EFS
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w wieku 30 lat i więcej zarejestrowanych w Miejskim Urzędzie Pracy w Lublinie (VI)	32 247 026 zł	27 409 972 zł	85%	2014-2020	EFS
Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w mieście Lublin (V)	23 936 635 zł	20 173 796 zł	84%		EFS
LUBInclusiON – działania profilaktyczne i usamodzielniające w środowisku lokalnym oraz utworzenie nowych miejsc usług społecznych	13 104 364 zł	11 649 366 zł	89%		EFS

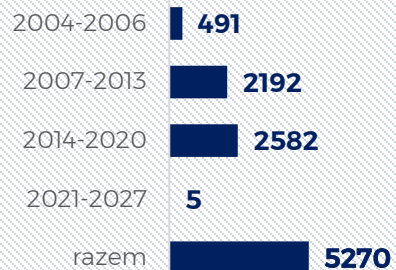

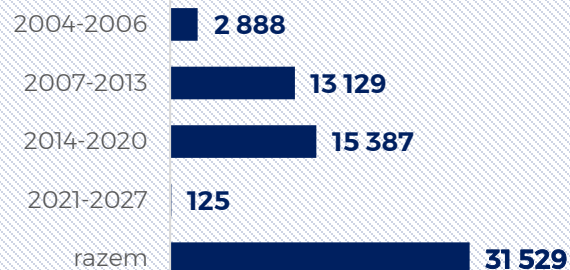
Łódź

Łódź

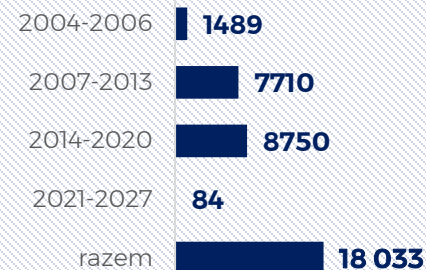
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

Projekty ogółem per capita

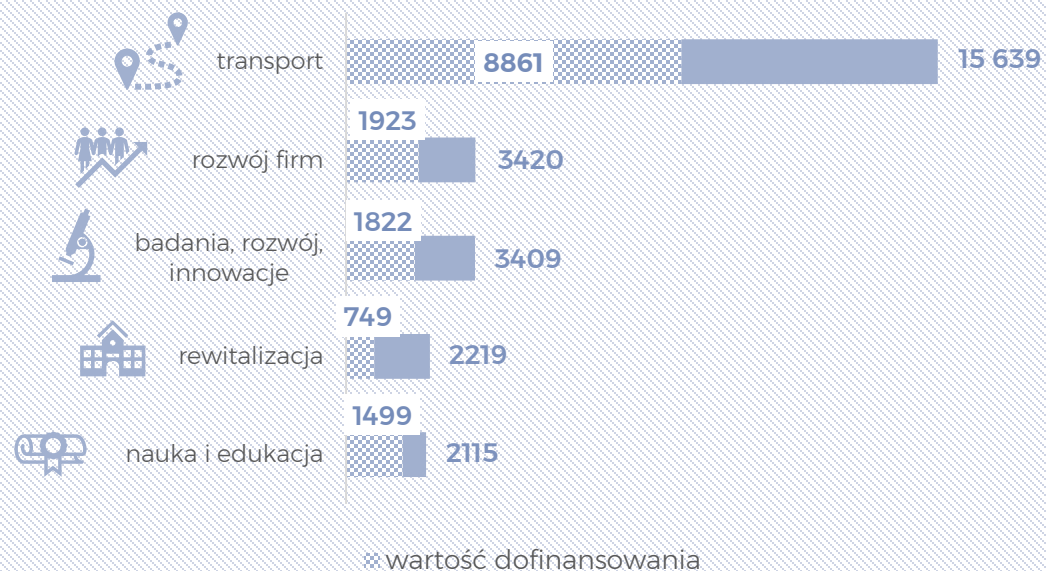
Łączna wartość projektów:
44 222 zł na mieszkańca

Łączna wysokość dofinansowania:
25 293 zł na mieszkańca

Liczba projektów wg kategorii – TOP 5

Łączna wartość projektów, w tym wysokość dofinansowania (w mln zł) – TOP 5

5270

liczba projektów, które otrzymały dotację z UE w latach 2004-2023

Udział dofinansowania – TOP 5

- 57% – transport
- 56% – rozwój firm
- 53% – badania, rozwój, innowacje
- 34% – rewitalizacja
- 71% – nauka i edukacja

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta

W ciągu 20 lat beneficjenci z obszaru Łodzi (do których należą podmioty zarówno publiczne, samorządowe, jak i prywatne czy pozarządowe) pozyskali dofinansowanie dla 5270 projektów, w kwocie 18 mld zł. Ich łączna wartość wyniosła 31,5 mld zł.

Projekty wszystkich beneficjentów z Łodzi stanowiły 11% spośród wszystkich inwestycji i działań dokonanych z udziałem środków UE w miastach UMP. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów w stolicy województwa łódzkiego wyniosła 44 222 zł, zaś dofinansowanie środkami z UE – 25 293 zł.

Najwięcej przedsięwzięć podjęto w trzeciej perspektywie finansowej, przypadającej na lata 2014-2020 – 2582 projekty. W tym okresie projekty uzyskały również największe dofinansowanie – 8,7 mld zł, przy kwocie 15,4 mld zł całej wartości przedsięwzięć.

Po środki unijne w Łodzi najczęściej sięgali przedsiębiorcy, inwestując w rozwój swoich firm – 2000 projektów (41%). Drugą najliczniejszą kategorią były projekty w zakresie badań, rozwoju i innowacji – 1760 (35%), a trzecią przedsięwzięcia związane z pracą i integracją społeczną – 770 (15%).

Wszystkie projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

5270 – liczba projektów

31,5 mld zł – łączna wartość projektów

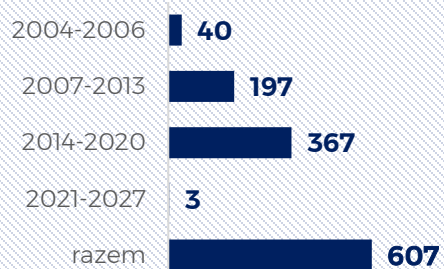
18,0 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W ostatnich 20 latach wśród projektów z obszaru Łodzi, które otrzymały wsparcie z Unii Europejskiej, najwyższą łączną wartość sięgającą 15,6 mld zł miały inwestycje transportowe. Pomimo że stosunkowo było ich niewiele – stanowiły zaledwie 1% ogólnej puli projektów – to jednak dominowały pod względem kosztów na tle pozostałych kategorii. Projekty transportowe otrzymały również największe dofinansowanie z UE – 8,9 mld zł. Na kolejnych miejscach znalazły się przedsięwzięcia z kategorii: rozwój firm (3,4 mld zł), badania, rozwój i innowacje (3,4 mld zł) oraz nauka i edukacja (2,1 mld zł). Wśród projektów o najwyższej wartości w Łodzi były również działania związane z rewitalizacją (2,2 mld zł).

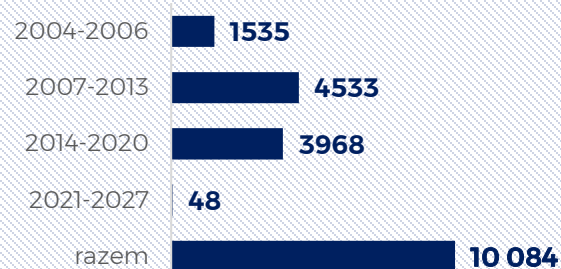
Spośród wymienionych, najbardziej kosztownych kategorii projektów, najwyższy poziom dofinansowania otrzymały przedsięwzięcia związane z dziedziną nauki i edukacji – 71% całkowitej wartości projektów.

Łódź

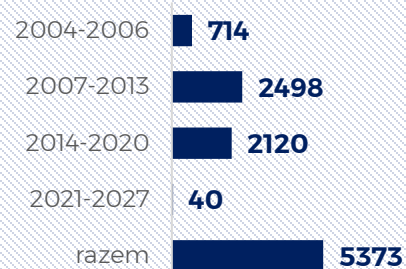
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

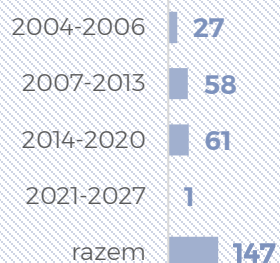

Projekty ogółem per capita

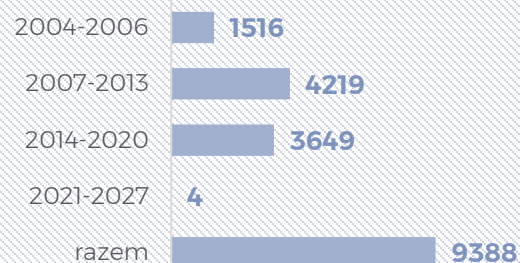
Łączna wartość projektów:
14 143 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
7535 zł na mieszkańca

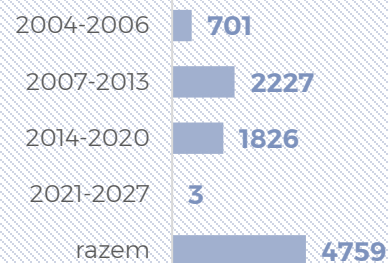
Liczba projektów inwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

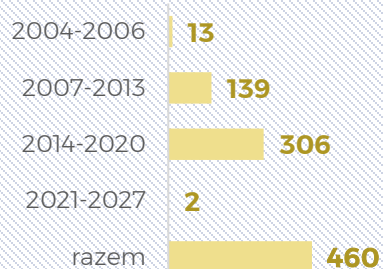

Projekty inwestycyjne per capita

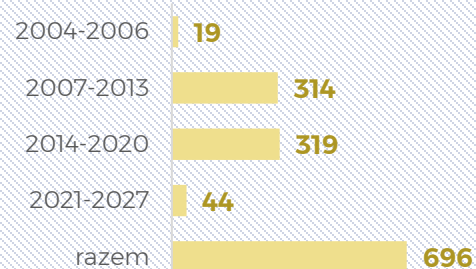
Łączna wartość projektów:
13 167 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
6674 zł na mieszkańca

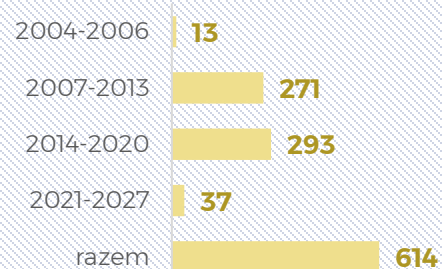
Liczba projektów nieinwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

Projekty nieinwestycyjne per capita

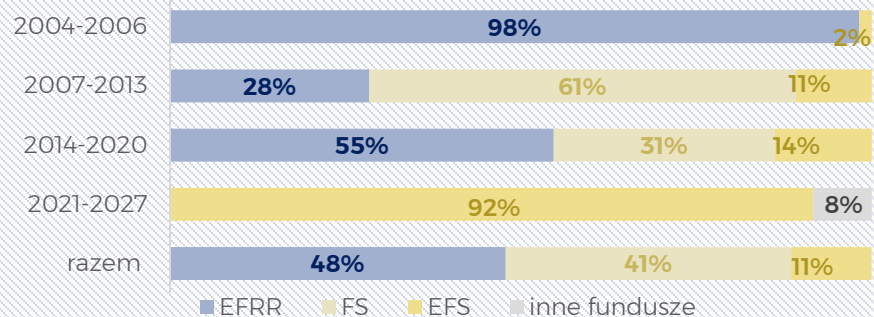
Łączna wartość projektów:
975 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
861 zł na mieszkańca

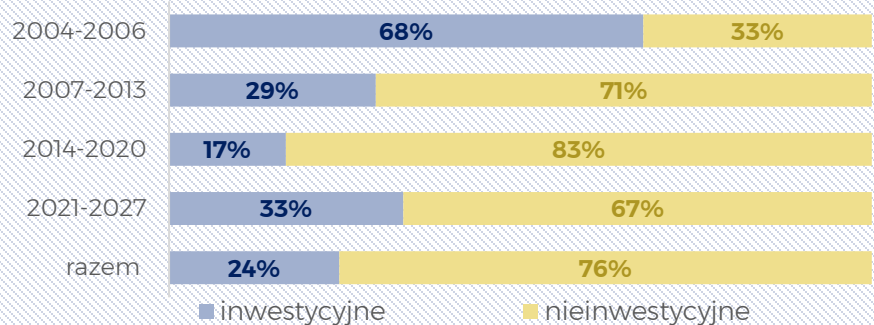

Łódź

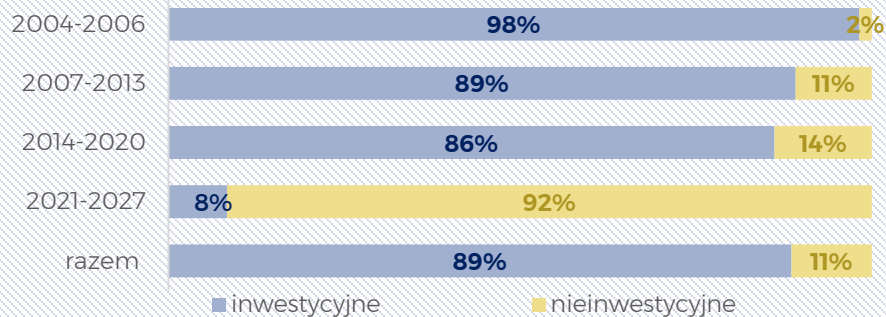
Udział funduszy w ogólnej kwocie dofinansowania

Udział projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

Struktura dofinansowania wg typu projektów

Projekty ZIT – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **20**

Łączna wartość projektów:

1025 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

480 mln zł

Projekty międzynarodowe – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **12**

Łączna wartość projektów:

23 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

18 mln zł

TOP 3 – najdroższe projekty inwestycyjne

- Kompleksowy program integracji sieci niskoemisyjnego transportu publicznego w metropolii łódzkiej wraz z zakupem taboru do obsługi trasy W-Z oraz innych linii komunikacyjnych i modernizacją zajezdni tramwajowych w Łodzi:**
805,5 mln zł (473,3 mln zł dofinansowania)
- Wodociągi i oczyszczalnia ścieków w Łodzi II:**
804,7 mln zł (278,4 mln zł dofinansowania)
- Rozbudowa i modernizacja trasy tramwaju w relacji Wschód-Zachód (Retkinia-Olechów) wraz z systemem zasilania oraz systemem obszarowego sterowania ruchem:**
740,4 mln zł (532,6 mln zł dofinansowania)

TOP 3 – najdroższe projekty nieinwestycyjne

- Przepis na Biznes – wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji Miasta Łodzi:** 11,2 mln zł (10,9 mln zł dofinansowania)
- Przedszkole dla malucha:** 6,9 mln zł (5,2 mln zł dofinansowania)
- Kompas – nowy kierunek życia:** 6,1 mln zł (4,4 mln zł dofinansowania)

Projekty samorządu dofinansowane z UE

Fundusze unijne stanowiły dla Łodzi ogromne wsparcie w rozwiązywaniu szeregu problemów rozwojowych oraz wyprowadzaniu ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów miasta. Dotacje z UE pozwoliły na ewolucję miasta w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym.

1. Projekty samorządu z udziałem środków UE

Miasto Łódź w ciągu ostatnich 20 lat znacząco się rozwinęło, inwestując w infrastrukturę, renowację i rewitalizację oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Kwestie społeczne były w Łodzi bardzo istotne – wynikały głównie z wysokiego bezrobocia oraz sytuacji osób zamieszkujących obszary zdegradowane. Równocześnie w mieście nastąpił nacisk na rozwój publicznego transportu niskoemisyjnego. Dodatkowo przy okazji remontów infrastruktury drogowej zwracano uwagę na zieleń, co również poprawiło komfort życia.

W latach 2004-2023 w Łodzi podpisano umowy na realizację 607 projektów samorządowych, na które miasto lub podległe mu spółki i jednostki otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych. Łączna wartość zrealizowanych projektów wyniosła ponad 10 mld zł, a łączna kwota dofinansowania, opiewała na sumę blisko 5,4 mld zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 14 143 zł, z czego dofinansowanie środkami z UE to *per capita* 7535 zł.

Samorządowe projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

607 – liczba projektów

10,1 mld zł – łączna wartość projektów

5,4 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W zależności od okresu finansowania udział środków unijnych w ukończonych projektach wahał się od 47% w latach 2004-2006 do aż 85% w latach 2021-2023. W ciągu 20 lat łączna kwota dofinansowania stanowiła 53% wartości wszystkich zrealizowanych projektów.

Łódź, jak inne miasta na świecie, mierzy się z narastającymi zmianami i problemami cywilizacyjnymi oraz ciągłym niedoborem zasobów, aby za nimi nadążyć. Globalne trendy wpływają na takie miasta jak nasze... Trudno sobie wyobrazić skuteczne pokonywanie barier bez wsparcia funduszy europejskich.

Robert Kolczyński – dyrektor Departamentu Strategii i Rozwoju,
UM Łodzi

”

W Łodzi projekty samorządowe stanowiły 12% wszystkich projektów, a ich łączna wartość 32% wartości projektów wszystkich beneficjentów. Udział dofinansowania projektów samorządowych z UE wyniósł 30% wszystkich środków pozyskanych przez wnioskodawców z Łodzi.

W analizowanym okresie największym źródłem środków unijnych dla Łodzi był Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, z którego miasto otrzymało niemal 2,6 mld zł – 48% wszystkich funduszy pozyskanych z budżetu UE. Kolejnym pod względem wielkości źródłem był Fundusz Spójności, w ramach którego do Łodzi trafiło blisko 2,2 mld zł (41%). Z kolei wysokość dofinansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego wyniosła 614 mln zł (11%). Z pozostałych źródeł UE otrzymano 3,3 mln zł.

Działania i inwestycje podejmowane przez miasto i podległe mu spółki dotyczyły wielu obszarów i usług społecznych. Priorytety miasta zmieniały się wraz z rozwojem oraz kolejnymi perspektywami finansowymi UE. Na początku nacisk położono na infrastrukturę wodno-kanalizacyjną oraz drogi i transport publiczny w ramach aglomeracji. W kolejnych latach rozwijano infrastrukturę tramwajową, system oczyszczania ścieków, a także infrastrukturę kolejową.

Od 2014 r. w ramach projektów europejskich w Łodzi skupiono się na kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych. Ponadto realizowano wiele projektów proekologicznych związanych z transportem, efektywnością energetyczną czy zielenią miejską. W ramach przedsięwzięć nieinwestycyjnych podejmowano działania związane z aktywizacją zawodową, edukacją, pomocą społeczną i opieką. Promowano i wspierano przedsiębiorczość oraz samozatrudnienie, a także walczono z wykluczeniem społecznym i poprawiano jakość administracji i obsługi mieszkańców.

12% – projekty samorządowe na tle wszystkich projektów

30% – udział wartości dofinansowania projektów samorządowych na tle wszystkich projektów

Dzięki rewitalizacji udało się zsynchronizować efekty projektów inwestycyjnych i społecznych, co pozwoliło wprowadzić kompleksowe zmiany. Idea rewitalizacji polega na ożywieniu zdegradowanych obszarów, zarówno w aspekcie strukturalnym, jak i w społecznym... Remonty ulic i kamienic nic nie zmienią bez aktywizacji i wsparcia mieszkańców oraz przedsiębiorców z takich obszarów.

Robert Kolczyński – dyrektor Departamentu Strategii i Rozwoju,
UM Łodzi

”

W obszarze rynku pracy początkowo koncentrowano się na aktywizacji zawodowej i stworzeniu możliwości zatrudnienia, a także utworzeniu Łódzkiego Klastra ICT jako sieci innowacji w regionie. W miarę ewolucji społeczeństwa uwaga skupiła się na wspieraniu przedsiębiorczości i samozatrudnienia, jako filarów gospodarczych.

W Łodzi działania rewitalizacyjne polegały nie tylko na poprawianiu infrastruktury, ale też na rewitalizacji tkanki społecznej. Jest to ważne z punktu widzenia aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców Łodzi, w tym także tych, którzy zostali przesiedleni w wyniku procesu rewitalizacji. Tego typu działania podjęto w Śródmieściu, które często zamieszkiwały osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, dlatego poprawa jakości ich życia była kluczowa dla powodzenia procesu rewitalizacji.

Na przestrzeni 2 dekad projekty realizowane przez Łódź wypełniały cele założone w strategii rozwoju miasta. Inwestycje i działania społeczne pozwoliły odnowić miasto oraz skutecznie odpowiadać na zmieniające się potrzeby mieszkańców i problemy społeczne.

Śródmieście Łodzi było często zamieszkałe przez osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Zatem nie tylko remonty, ale aktywizacja społeczna i podniesienie jakości życia tychże mieszkańców była kluczowa, aby proces rewitalizacji zakończył się sukcesem.

Robert Kolczyński – dyrektor Departamentu Strategii i Rozwoju,
UM Łodzi

”

W pierwszej perspektywie, na początku lat dwutysięcznych, to był jeszcze trwający proces zmian społecznych w Polsce po upadku komunizmu. I cały czas utrzymujące się spore bezrobocie. Tutaj stawialiśmy na aktywizację zawodową. Projekty dające szansę na pracę, też stworzenie Klastra Łódzkiego jako sieci współpracy w zakresie innowacji w regionie. Później już mieszkańcy przestali się obawiać o swoją pracę i o swoją stabilizację finansową. Wtedy chcieliśmy kierować działania w kierunku rozwoju przedsiębiorczości, która siłą rzeczy jest podstawą także funkcjonowania gospodarki oraz samozatrudnienia.

Robert Kolczyński – dyrektor Departamentu Strategii i Rozwoju,
UM Łodzi

”

2. Projekty inwestycyjne

W ostatnim 20-leciu w Łodzi zainicjowano 147 projektów inwestycyjnych z udziałem środków europejskich o wartości niemal 9,4 mld zł, które dofinansowano kwotą 4,8 mld zł (51% wartości projektów). Najwięcej tego typu inwestycji podjęto w latach 2014-2020 – 61 przedsięwzięć. W przeliczeniu na 1 mieszkańca środki pochodzące z UE przeznaczone na dofinansowanie projektów inwestycyjnych w latach 2004-2023 wyniosło średnio 6674 zł.

W ramach tzw. projektów twardych w pierwszych latach obecności w UE największe inwestycje w Łodzi dotyczyły modernizacji i rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej oraz budowy i przebudowy dróg lokalnych i krajowych na terenie miasta. Inwestowano również w rozwój sieci tramwajów. W tym czasie powstał m.in. Łódzki Tramwaj Regionalny, który połączył miasto z Pabianicami i Zgierzem.

W późniejszych latach uwaga skupiła się na projektach proekologicznych. Kolejną perspektywa finansowa to kontynuacja prac nad siecią wodociągową i kanalizacyjną, modernizowano i przebudowywano także linie tramwajowe.

Projekty inwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

147 – liczba projektów

9,4 mld zł – łączna wartość projektów

4,8 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

Wybudowano multimodalny węzeł przesiadkowy przy dworcu kolejowym Łódź Fabryczna, co wpłynęło na rozwój Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej, która stała się chętnie wybieraną przez mieszkańców formą transportu. Rozpoczęto także budowę tunelu pod Łodzią, aby usprawnić transport kolejowy i potencjalnie umożliwić kursowanie pociągów dużych prędkości.

Od 2014 r. największe pod względem kosztów inwestycje infrastrukturalne wsparte środkami europejskimi w Łodzi dotyczyły wymiany pojazdów publicznej komunikacji aglomeracyjnej na niskoemisyjne, modernizacji i integracji sieci oraz remontów zajezdni tramwajowych. Ponadto rozpoczęto długofalowy i kompleksowy program rewitalizacji centrum miasta, w ramach którego do dziś wyremontowano 160 budynków, około 1000 mieszkań i lokali użytkowych. Zrewitalizowano 200 ulic, 3 parki oraz kluczowe place w mieście.

Zrealizowane inwestycje poprawiły jakość życia mieszkańców Łodzi, a renowacja obiektów zabytkowych takich jak secesyjne kamienice przyczyniła się do podniesienia estetyki miasta i wzrostu jego atrakcyjności turystycznej.

Łódź przez lata była bardzo niedoinwestowana, miała łatkę miasta brzydkiego, szarego i smutnego. Przez ostatnie 20 lat zmieniła się nie do poznania, co dostrzegają mieszkańcy. Myślę, że największym sukcesem w kontekście inwestycji jest to, że mieszkańcy Łodzi znowu mogą być i są dumni ze swojego miasta. Znowu w mieście czuć ducha wielokulturowej historii, a wyremontowane XIX-wieczne kamienice robią wrażenie zarówno na mieszkańcach, jak i na turystach.

Robert Kolczyński – dyrektor Departamentu Strategii i Rozwoju, UM Łodzi

”

3. Projekty nieinwestycyjne

W ramach szeroko pojętego rozwoju kapitału społecznego, w latach 2004-2023 w Łodzi podjęto się realizacji aż 460 projektów nieinwestycyjnych z wykorzystaniem dotacji unijnych. Ich wartość wyniosła 696 mln zł, przy czym 88% środków na te przedsięwzięcia pochodziło z Europejskiego Funduszu Społecznego (614 mln zł). W ostatnim 20-leciu w przeliczeniu na 1 mieszkańca na projekty nieinwestycyjne w Łodzi uzyskano średnie dofinansowanie w wysokości 861 zł.

Pierwsze projekty społeczne realizowano w czasach, gdy jednym z głównych problemów społecznych był wysoki poziom bezrobocia. Z tego powodu skupiono się na podnoszeniu kwalifikacji zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych oraz na przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu.

Jako narzędzie wsparcia rynku pracy i innowacji utworzono Łódzki Klaster ICT – sieć współpracy firm i instytucji działających w zakresie rozwoju regionu.

Projekty nieinwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

460 – liczba projektów

696 mln zł – łączna wartość projektów

614 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

W perspektywie 2007-2013 w ramach projektów realizowanych ze wsparciem UE stawiano na rozwój oświaty i zapewnienie wysokiej jakości edukacji powiązanej z potrzebami rynku pracy. Istotne w tym czasie stało się również wsparcie na etapie wychowania przedszkolnego oraz podniesienie potencjału administracji samorządowej. W kolejnej perspektywie finansowej, wraz ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi, priorytetowo potraktowano promocję i wspieranie przedsiębiorczości oraz samozatrudnienia, szczególnie w obszarach objętych programem rewitalizacji.

Mimo iż liczba projektów miękkich w Łodzi była ponad 3-krotnie większa od liczby przedsięwzięć inwestycyjnych, to ich koszt był relatywnie niewielki. Na 460 przedsięwzięć społecznych przeznaczono 11% wszystkich środków otrzymanych z budżetu UE.

Stawialiśmy na zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty i rozwój umiejętności powiązany z potrzebami i wyzwaniem regionalnego rynku pracy. Staraliśmy się wspierać i promować przedsiębiorczość, samozatrudnienie. Działaliśmy w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Dbaliśmy o poprawę dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej. Głównym celem tych projektów była aktywizacja społeczna, podnoszenie kompetencji, pozyskiwanie wiedzy i kwalifikacji zawodowych, które usprawniają umiejętności na tym trudnym i aktywnym rynku pracy.

Robert Kolczyński – dyrektor Departamentu Strategii i Rozwoju, UM Łodzi

”

4. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

Od 2014 r. fundusze unijne w miastach UMP były też wykorzystywane do realizacji projektów opierających się na współpracy z gminami obszarów metropolitalnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Od 2014 r. Łódź zrealizowała 20 takich projektów. Ich łączna wartość wyniosła dla miasta nieco ponad 1 mld zł, z unijnych dotacji pochodziło 47% tej kwoty – 480 mln zł.

W ramach współpracy 30 gmin zrzeszonych w stowarzyszeniu Łódzki Obszar Metropolitalny realizowano projekty służące integracji i wyrównywaniu tempa rozwoju oraz jakości życia w Łodzi i okolicznych gminach. W obszarze transportowym skupiono się na remontach licznych tras tramwajowych, zakupie nowoczesnego taboru oraz budowie dróg dla rowerów. Ponadto inwestowano w instalacje odnawialnych źródeł energii, termomodernizację budynków, oczyszczalnie ścieków, a także wsparto 14 instytucji kultury o znaczeniu aglomeracyjnym. Część projektów ZIT dotyczyła działań podejmowanych w obszarach rewitalizacji.

Projekty ZIT z udziałem środków z UE w latach 2014-2023 – udział miasta:

20 – liczba projektów

1 mld zł – łączna wartość projektów

480 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Wdrożenie mechanizmu ZIT w obszarze metropolitalnym Łodzi zaowocowało realizacją istotnych projektów. Działania te skutecznie wsparły cele rozwoju społeczno-gospodarczego i integracji jednostek w ramach aglomeracji.

Wspólne inwestycje w transport niskoemisyjny objęły budowę nowych lub przebudowanych linii tramwajowych, zakup taboru oraz budowę ścieżek rowerowych łączących miasta. Dokonano także inwestycji w energetykę odnawialną, obejmujących instalację jednostek do produkcji energii ze źródeł odnawialnych, modernizację budynków pod kątem efektywności energetycznej, budowę budynków pasywnych, budowę oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej. Działaniami rewitalizacyjnymi objęto ponad 115 ha obszaru całej aglomeracji.

Współpraca przebiegała bardzo dobrze, ponieważ mieliśmy te same problemy. Łódzka sieć tramwajowa łącząca miasto z sąsiednimi gminami, przez lata uległa degradacji. Tylko dzięki współpracy była możliwość wyremontowania tych tras oraz realizacji innych projektów z zakresu zrównoważonego rozwoju. To dzięki współpracy udało się zniwelować różnice rozwojowe w wielu aspektach.

Robert Kolczyński – dyrektor Departamentu Strategii i Rozwoju, UM w Łodzi

”

5. Projekty międzynarodowe

Osobną grupę projektów samorządowych stanowią działania międzynarodowe. Łódź wzięła udział w 12 takich przedsięwzięciach w latach 2004-2023. Łączna wartość omawianych projektów wyniosła dla miasta niemal 23 mln zł, z czego blisko 18 mln zł (78%) pochodziło z funduszy europejskich.

Z perspektywy Łodzi projekty międzynarodowe mają szczególne znaczenie w kontekście wyzwań, które stoją przed miastami europejskimi w zakresie urbanizacji, kwestii społecznych i klimatycznych.

W Łodzi projekty międzynarodowe zrealizowane przy wsparciu środków europejskich polegały przede wszystkim na partnerstwie miast. Miało ono na celu wymianę wiedzy i doświadczeń, opracowanie nowych rozwiązań w zakresie planowania przestrzennego, procesów rewitalizacji i łagodzenia zmian klimatycznych oraz przeciwdziałanie ich negatywnym konsekwencjom.

Projekty międzynarodowe z udziałem środków z UE w latach 2004-2023 – udział miasta:

12 – liczba projektów

23 mln zł – łączna wartość projektów

18 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

W kontekście projektów międzynarodowych realizowanych przez samorząd przy wsparciu środków unijnych ważna jest też możliwość bezpośredniego kontaktu ze swoimi odpowiednikami w innych miastach europejskich. Dzielenie się doświadczeniami z jednej strony zwiększa skuteczność planowanych i podejmowanych działań w różnych obszarach funkcjonowania miasta. Z drugiej, pomaga – korzystając z zewnętrznych praktyk – wprowadzać innowacje na swoim terenie. W Łodzi podkreśla się kluczową rolę wymiany doświadczeń międzynarodowych dla dobrego planowania przyszłych działań.

Były to projekty partnerskie, które pozwalały na wymianę wiedzy pomiędzy miastami, mieszkańcami czy też władzami miast, z którymi na co dzień bezpośredniego kontaktu nie ma aż tak częstego. Zdobywanie wiedzy, wypracowywanie rozwiązań i dzielenie się doświadczeniami dawało możliwość zwiększenia skuteczności realizowanych projektów już bezpośrednio w miastach, które były później podejmowane indywidualnie. Zawsze każda konstruktywna rozmowa i wymiana doświadczeń jest wartością dodaną, więc projekty międzynarodowe są niezwykle kluczowe w zakresie dobrego planowania, ale i realizacji inwestycji i przygotowywania się na zmiany.

Robert Kolczyński – dyrektor Departamentu Strategii i Rozwoju, UM w Łodzi

”

Łódź

PROJEKT INWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Wodociągi i oczyszczalnia ścieków w Łodzi	711 784 326 zł	303 453 485 zł	43%	2004-2006	EFRR
Łódzki Tramwaj Regionalny Zgierz-Łódź-Pabianice, Zadanie I, Etap I – Łódź	442 018 200 zł	181 155 000 zł	41%		EFRR
Przebudowa drogi krajowej nr 1 – Al. Włókniarzy na odc. od ul. Zgierskiej do ul. Pabianickiej	115 278 703 zł	86 151 448 zł	75%		EFRR
Wodociągi i oczyszczalnia ścieków w Łodzi II	804 668 445 zł	278 424 509 zł	35%	2007-2013	FS
Rozbudowa i modernizacja trasy tramwaju w relacji Wschód-Zachód (Retkinia-Olechów) wraz z systemem zasilania oraz systemem obszarowego sterowania ruchem	740 388 077 zł	532 567 902 zł	72%		FS
Węzeł Multimodalny przy Dworcu Łódź Fabryczna	420 235 507 zł	268 760 849 zł	64%		FS
Kompleksowy program integracji sieci niskoemisyjnego transportu publicznego w metropolii łódzkiej wraz z zakupem taboru do obsługi trasy W-Z oraz innych linii komunikacyjnych i modernizacją zajezdni tramwajowych w Łodzi	805 506 104 zł	473 302 896 zł	59%	2014-2020	FS
Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar o powierzchni 7,5 ha ograniczony ulicami: Wschodnią, Rewolucji 1905 r., Kilińskiego, Jaracza wraz z pierzejami po drugiej stronie ww. ulic. Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 1	288 430 479 zł	88 986 826 zł	31%		EFRR
Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – obszar o powierzchni 32,5 ha ograniczony ulicami: Zachodnią, Podrzeczną, Stary Rynek, Wolborską, Franciszkańską, Północną, Wschodnią, Rewolucji 1905 r., Próchnika wraz z pierzejami po drugiej stronie ww. ulic. Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 4	278 378 493 zł	73 547 395 zł	26%		EFRR

Łódź

PROJEKT NIEINWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Kompas - nowy kierunek życia	6 053 531 zł	4 353 269 zł	72%	2004-2006	EFS
Klaster łódzki jako sieć współpracy w zakresie innowacji w regionie	3 913 500 zł	1 781 103 zł	46%		EFS
Twoja szansa na pracę	3 695 517 zł	2 669 286 zł	72%		EFS
Przedszkole dla malucha	6 894 831 zł	5 214 772 zł	76%	2007-2013	EFS
NOVUS - program rozwoju administracji samorządowej Warszawy, Poznania, Lublina, Ełku i Łodzi	4 470 450 zł	3 978 094 zł	89%		EFS
URBES - podniesienie potencjału administracyjnego samorządów Warszawy, Poznania i Łodzi do zarządzania metodą projektową	3 876 338 zł	3 294 833 zł	85%		EFS
Przepis na biznes - wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji Miasta Łodzi	11 233 101 zł	10 896 108 zł	97%	2014-2020	EFS
Czas na zmiany II - aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji miasta Łodzi	5 230 160 zł	4 707 144 zł	90%		EFS
Czas na zmiany III - aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji miasta Łodzi	5 229 207 zł	4 706 286 zł	90%		EFS

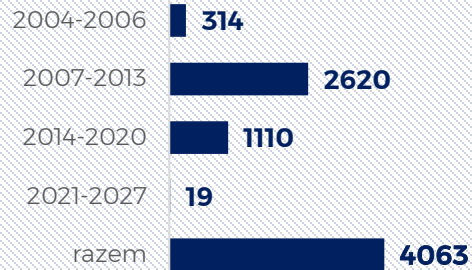

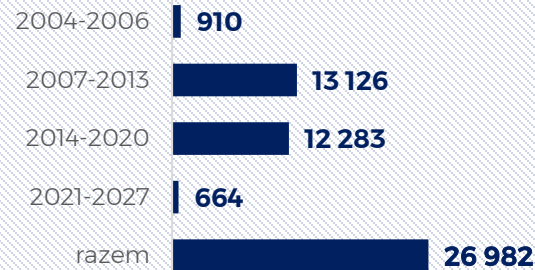
Poznań

Poznań

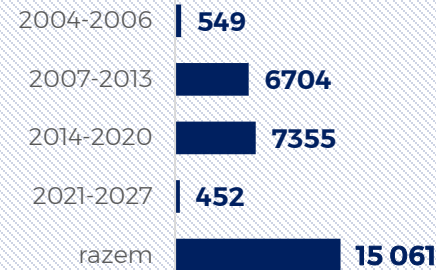
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

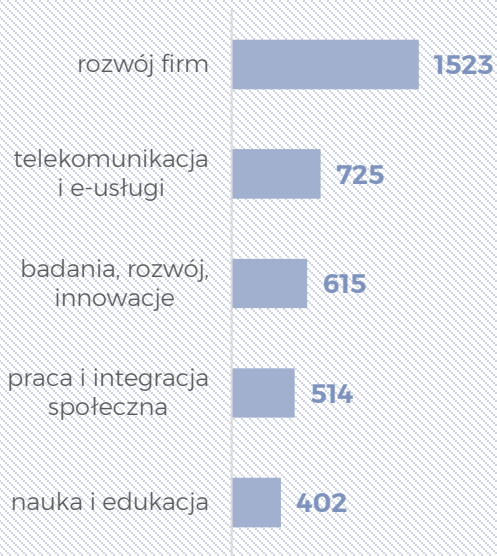

Projekty ogółem per capita

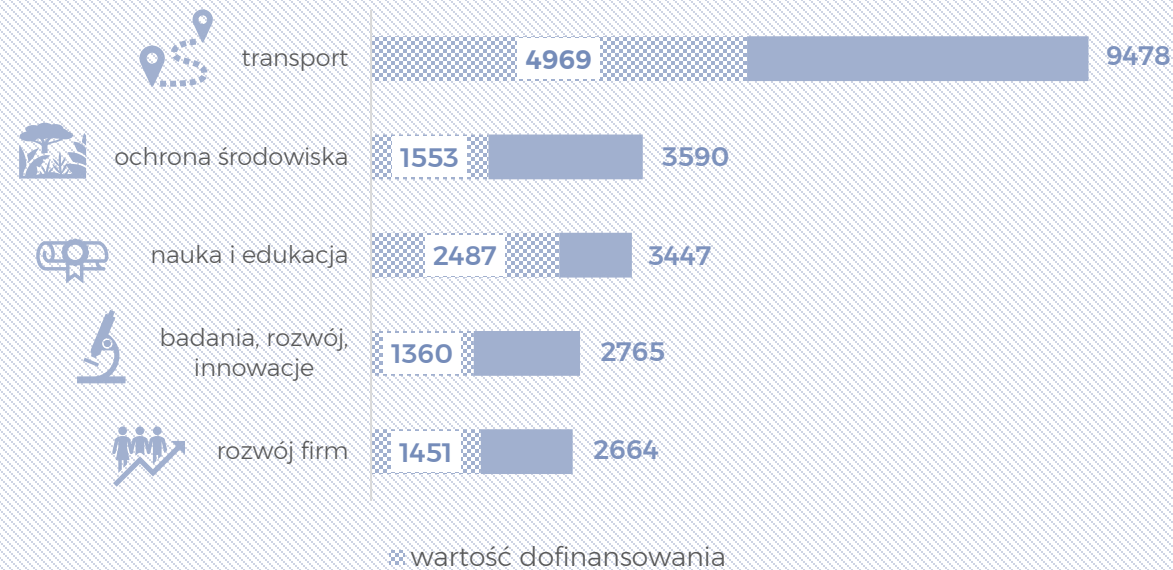
Łączna wartość projektów:
48 920 zł na mieszkańca

Łączna wysokość dofinansowania:
27 305 zł na mieszkańca

Liczba projektów wg kategorii - TOP 5

Łączna wartość projektów, w tym wysokość dofinansowania (w mln zł) - TOP 5

4063

liczba projektów, które otrzymały dotację z UE w latach 2004-2023

Udział dofinansowania - TOP 5

- 52% – transport
- 43% – ochrona środowiska
- 72% – nauka i edukacja
- 49% – badania, rozwój, innowacje
- 54% – rozwój firm

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta

W ciągu 20 lat beneficjenci z obszaru Poznania (do których należą podmioty zarówno publiczne, samorządowe, jak i prywatne czy pozarządowe) pozyskali dofinansowanie dla 4063 projektów, w kwocie 15,1 mld zł. Ich łączna wartość wyniosła 27 mld zł.

Projekty wszystkich beneficjentów z Poznania stanowiły 9% spośród wszystkich inwestycji i działań dokonanych z udziałem środków UE w miastach UMP. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów w stolicy Wielkopolski wyniosła 48 920 zł, zaś dofinansowanie środkami z UE 27 305 zł.

Najwięcej przedsięwzięć podjęto w drugiej perspektywie finansowej, przypadającej na lata 2007-2013 – 2620 projektów. Natomiast największe dofinansowanie do projektów na obszarze Poznania wypłacono w trzeciej perspektywie, w latach 2014-2020 – 7,3 mld zł.

Po środki unijne w Poznaniu najczęściej sięgali przedsiębiorcy, inwestując w rozwój swoich firm – 1523 projekty (41%). Drugą najliczniejszą kategorią były projekty w zakresie telekomunikacji i e-usług – 725 (19%), a trzecią przedsięwzięcia ukierunkowane na badania, rozwój i innowacje – 615 (16%).

Wszystkie projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

4063 – liczba projektów

27 mld zł – łączna wartość projektów

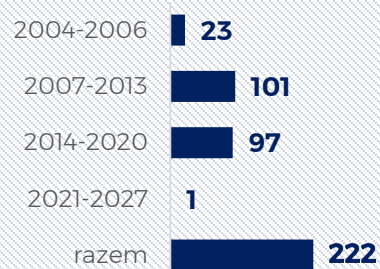
15,1 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

Wśród projektów, na które beneficjenci z obszaru Poznania uzyskali dofinansowanie z UE w ostatnim 20-leciu, największą łączną wartość miały inwestycje transportowe – 9,5 mld zł. Mimo że w ogólnej liczbie projektów stanowiły jedynie 2%, to pod względem wysokości poniesionych kosztów zajęły wyraźnie dominującą, pierwszą pozycję. Równocześnie projekty transportowe otrzymały najwyższą kwotę dofinansowania z UE – 5 mld zł. Na kolejnych miejscach pod względem wartości projektów, które otrzymały dofinansowanie z obszaru Poznania, znalazły się przedsięwzięcia z kategorii: ochrona środowiska (3,6 mld zł), nauka i edukacja (3,4 mld zł), badania, rozwój i innowacje (2,8 mld zł) oraz rozwój firm (2,7 mld zł).

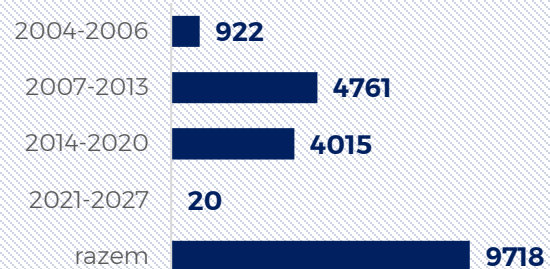
Spośród wymienionych, najbardziej kosztownych kategorii projektów, najwyższy poziom dofinansowania otrzymały przedsięwzięcia związane z dziedziną nauki i edukacji – 72% całkowitej wartości projektów.

Poznań

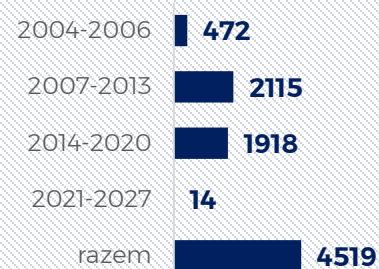
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

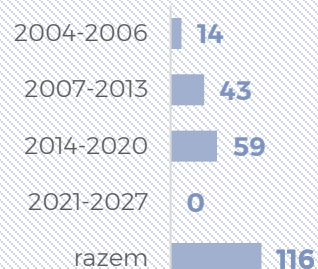

Projekty ogółem per capita

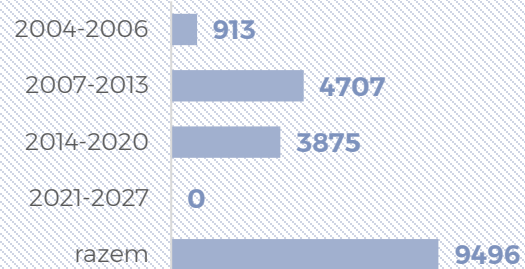
Łączna wartość projektów:
17 619 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
8193 zł na mieszkańca

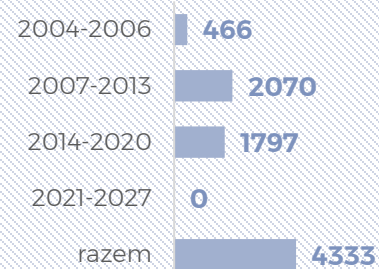
Liczba projektów inwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

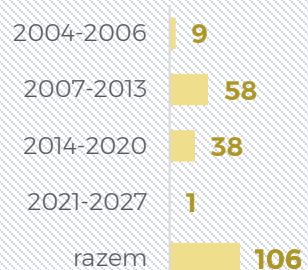

Projekty inwestycyjne per capita

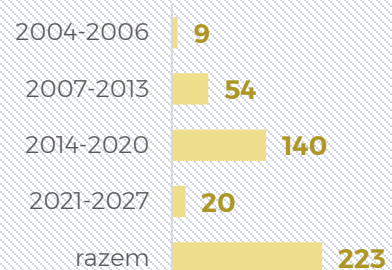
Łączna wartość projektów:
17 216 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
7856 zł na mieszkańca

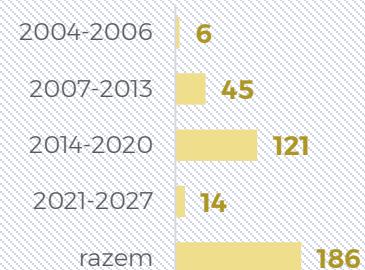
Liczba projektów nieinwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

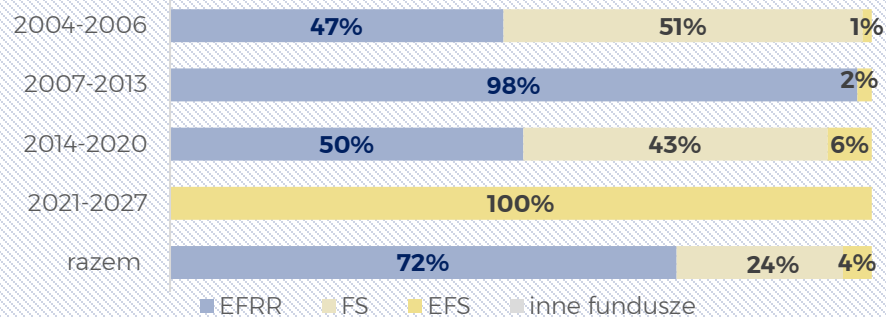
Projekty nieinwestycyjne per capita

Łączna wartość projektów:
404 zł na mieszkańca

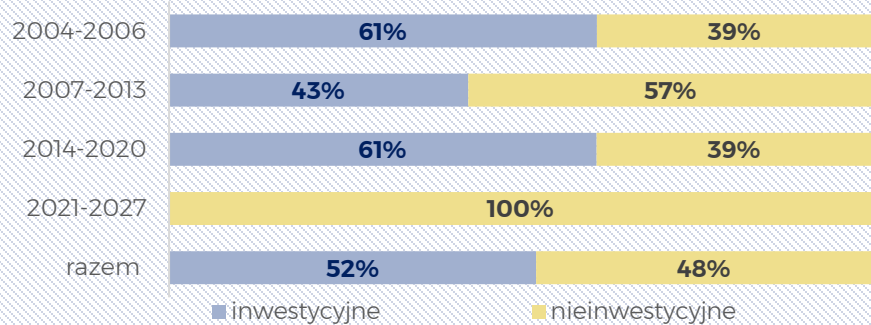
Łączna wysokość
dofinansowania:
337 zł na mieszkańca

Poznań

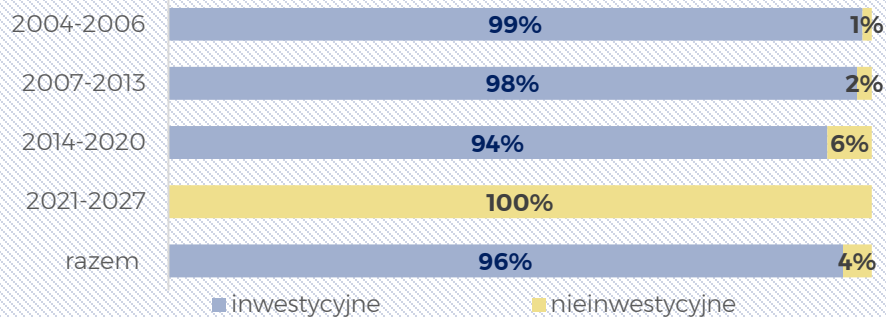
Udział funduszy w ogólnej kwocie dofinansowania

Udział projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

Struktura dofinansowania wg typu projektów

Projekty ZIT – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **22**

Łączna wartość projektów:

550 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

326 mln zł

Projekty międzynarodowe – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **30**

Łączna wartość projektów:

32,1 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

22,2 mln zł

TOP 3 – najdroższe projekty inwestycyjne

- System gospodarki odpadami dla Miasta Poznania:**
854,7 mln zł (330,2 mln zł dofinansowania)
- Zakup nowoczesnego niskopodłogowego taboru tramwajowego:**
450,2 mln zł (133,7 mln zł dofinansowania)
- Program Centrum – etap I – przebudowa tras tramwajowych wraz z uspokojeniem ruchu samochodowego w ulicach: Św. Marcin, Fredry, Mielżyńskiego, 27 grudnia, Pl. Wolności, Towarowa:**
294 mln zł (96,6 mln zł dofinansowania)

TOP 3 – najdroższe projekty nieinwestycyjne

- FEnIKS – aktywizacja i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu:**
15 mln zł (12,8 mln zł dofinansowania)
- Poprawa dostępu do usług społecznych wspierających rodzinę i rodziną pieczę zastępczą na terenie MOF Poznania – EDYCJA II:**
15 mln zł (12,8 mln zł dofinansowania)
- Usługi społeczne dla mieszkańców Poznania:**
13,4 mln zł (11,4 mln zł dofinansowania)

Projekty samorządu dofinansowane z UE

Wejście Polski do Unii Europejskiej dało Poznaniowi duży impuls do rozwoju, umożliwiło finansowanie inwestycji, szczególnie w obszarze oświaty czy polityki społecznej. W ostatnich 20 latach Poznań dynamicznie się rozwinął. Skorzystała na tym gospodarka miasta i jego mieszkańcy.

1. Projekty samorządu z udziałem środków UE*

Ostatnie 20 lat to dobrze wykorzystana szansa z perspektywy rozwoju Poznania. Realizacja projektów współfinansowanych przez UE umożliwiła stworzenie partnerstwa na linii samorząd-mieszkańcy, włączając w to lokalnych przedsiębiorców i organizacje pozarządowe. Rozpoczęto społeczny dyskurs nad wizją miasta i jego kierunkami rozwoju.

W latach 2004-2023 w Poznaniu podpisano umowy na realizację 222 projektów samorządowych, na które miasto lub podległe mu spółki i jednostki otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych. Łączna wartość zrealizowanych projektów wyniosła 9,7 mld zł, a łączna kwota dofinansowania opiewała na sumę 4,5 mld zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 17 619 zł, z czego dofinansowanie środkami z UE to per capita 8193 zł.

Samorządowe projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

222 – liczba projektów

9,7 mld zł – łączna wartość projektów

4,5 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W zależności od perspektywy finansowej udział dofinansowania wahał się od 44% w latach 2007-2013 do 70% w przypadku dotychczasowych projektów z perspektywy 2021-2027. W ciągu 20 lat łączna kwota dofinansowania stanowiła 47% wartości wszystkich zrealizowanych projektów.

Wejście do Unii i możliwość korzystania ze środków europejskich, dały nam duży impuls do rozwoju... Zysaliśmy naprawdę potężny instrument finansowy, który służy finansowaniu zadań inwestycyjnych, m.in. w obszarze oświaty czy też polityki społecznej. Na pewno środki z UE to była i jest dla nas ogromna szansa rozwojowa.

Grzegorz Kamiński – dyrektor Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji, UM Poznania

W Poznaniu projekty samorządowe stanowiły około 5% wszystkich projektów, a ich łączna wartość 36% wartości projektów wszystkich beneficjentów. Udział dofinansowania projektów samorządowych z UE wyniósł 30% wszystkich środków pozyskanych przez wnioskodawców z Poznania.

W analizowanym okresie największym źródłem środków unijnych dla Poznania był Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – z tego mechanizmu pozyskano prawie 3,3 mld zł dofinansowania (72% wszystkich środków otrzymanych z UE). Kolejnym pod względem wielkości funduszem, z którego korzystano, był Fundusz Spójności. Z tego mechanizmu do budżetu miasta trafiło niemal 1,1 mld zł (24%). Z kolei z Europejskiego Funduszu Spójności na realizację projektów nieinwestycyjnych wykorzystano 185 mln zł (4%).

W pierwszej perspektywie finansowania z UE Poznań zainwestował znaczne środki w drogownictwo, transport publiczny i ochronę środowiska. Objęto wsparciem osoby wykluczone społecznie i bezrobotne. Miasto skupiło się również na gospodarce odpadami i turystyce.

W kolejnym strumieniu finansowania unijnego kontynuowano inwestycje związane z transportem publicznym (budowano nowe linie, modernizowano już istniejące) i turystyką oraz rozpoczęto projekty w obszarze gospodarki odpadami. W ujęciu społecznym dalej wspierano osoby na rynku pracy, ale z uwagi na brak problemów z bezrobociem w mieście działania ukierunkowano na skuteczne i efektywne poruszanie się na rynku. W latach 2014-2020 w dalszym ciągu realizowano projekty transportowe, zainwestowano w nowy tabor, węzły komunikacyjne czy rozwój ścieżek drogowych.

5% – projekty samorządowe na tle wszystkich projektów

30% – udział wartości dofinansowania projektów samorządowych na tle wszystkich projektów

Ponadto miasto nadało priorytet projektom rewitalizacyjnym, odnowiono m.in. Stary Rynek w sercu Poznania. Kolejne środki zainwestowano w ochronę środowiska, w tym w modernizację oczyszczalni ścieków, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz w termomodernizację zasobu komunalnego, w szczególności placówek oświatowych. Skoncentrowano się także na zachowaniu dziedzictwa kulturowego miasta i na stworzeniu Centrum Szyfrów Enigma, które poświęcono maszynie szyfrującej i rozwojowi programów edukacyjnych w tym obszarze.

Począwszy od 2004 r. głównie szliśmy w infrastrukturę drogową i w infrastrukturę związaną z ochroną środowiska. Zaczęliśmy też intensywnie pracować w zakresie transportu publicznego... realizowaliśmy też projekty nieinwestycyjne dla osób wykluczonych społecznie, zagrożonych ubóstwem i bezrobotnych. W kolejnej perspektywie w dalszym ciągu inwestowaliśmy w transport publiczny, to było naszym głównym celem, ale rozpoczęliśmy też działania związane z gospodarką odpadami czy działania w obszarze turystyki.

Grzegorz Kamiński – dyrektor Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji, UM Poznań

”

Kluczowymi obszarami z perspektywy rozwoju miasta była edukacja, transport publiczny i gospodarka odpadami. W obszarze edukacji priorytetem było zarówno kształcenie mieszkańców na jak najwyższym poziomie, jak i zapewnienie odpowiednich warunków do nauki poprzez budowę nowych i modernizację już funkcjonujących placówek oraz zapewnienie nowoczesnego sprzętu.

Projekty w obszarze transportu publicznego realizowano nieprzerwanie we wszystkich perspektywach czasowych i traktowano kompleksowo – poprzez inwestowanie w tabor, rozwijanie linii, środków transportu i ich integrację. Samorząd stara się podążać za zrównoważoną komunikacją, w tym celu rozbudowuje sieć ścieżek rowerowych czy niskoemisyjnych pojazdów.

Poznań w swoich projektach podkreśla dążenia do stworzenia zielonego miasta. Realizowane projekty silnie zaznaczają się w obszarze ochrony środowiska, rozwijania terenów zielonych w mieście, wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, oszczędzania energii, termomodernizacji budynków czy likwidowania starych pieców.

Oczywiście bardzo intensywnie wspieramy projekty edukacyjne. Bardzo nam zależy na tym, żeby jakość kształcenia w Poznaniu była na jak najwyższym poziomie. Oprócz tego oczywiście ważna jest ochrona środowiska – intensywnie staramy się inwestować w termomodernizację naszego zasobu komunalnego, w szczególności placówek oświatowych (które mają swoje lata) czy też w efektywność energetyczną i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii.

”

Grzegorz Kamiński – dyrektor Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji, UM Poznań

Celem, który przyświeca miastu w realizacji projektów unijnych na swoim obszarze – poza ogólnym rozwojem miasta – jest dążenie do zaspokajania potrzeb mieszkańców i równoważenia interesów wszystkich grup, w tym promowania lokalnej gospodarki i społeczeństwa obywatelskiego.

W tym celu samorząd poznański działa wielotorowo. Z jednej strony współpracuje z organizacjami trzeciego sektora i wspiera je w kwestiach organizacyjnych, np. poprzez tworzenie centrów dla organizacji pozarządowych. Miasto wykorzystuje również posiadane przez nie doświadczenie i wiedzę ekspercką w kwestiach społecznych i współpracuje z nimi w projektach miękkich.

Ponadto lokalne firmy często uczestniczą w przetargach na realizację miejskich inwestycji w charakterze wykonawcy lub podwykonawcy, przy zachowaniu zgodności i transparentności z wytycznymi prawa zamówień publicznych. Miasto wsłuchuje się również w głosy mieszkańców, zwłaszcza tych aktywnych społecznie, które niosą dużą dawkę kreatywności i innowacyjności.

Sporo zadań staramy się zlecać NGOsom, bo to są najlepsi specjaliści, którzy znają te problemy społeczne od podszewki, więc ten kierunek wykorzystujemy dosyć aktywnie. Nasze projekty też są projektami partnerskimi, gdzie mamy specjalistów z organizacji pozarządowych i wykorzystujemy ich potencjał.

”

Grzegorz Kamiński – dyrektor Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji, UM Poznań

2. Projekty inwestycyjne

Od czasów akcesji Polski do UE w Poznaniu podpisano umowy na 116 projektów inwestycyjnych, z czego 59 w latach 2014-2020. Na tego typu przedsięwzięcia przeznaczono 9,5 mld zł, z czego środki europejskie stanowiły ponad 4,3 mld zł (45%).

Mimo iż projektów nieinwestycyjnych zrealizowano niewiele mniej niż inwestycyjnych, to na te drugie przeznaczono aż 96% łącznej kwoty pozyskanych dofinansowań.

Najbardziej kosztownymi inwestycjami w pierwszym horyzoncie finansowania z UE były: remonty dróg, budowa trasy tramwajowej od ul. Jana Pawła II do ul. Podgórznej oraz działania na rzecz zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu poprzez budowę słońiarni w Nowym Zoo w Poznaniu.

Projekty inwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

116 – liczba projektów

9,5 mld zł – łączna wartość projektów

4,3 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

Najdroższym i najbardziej znaczącym z perspektywy funkcjonowania Poznania projektem inwestycyjnym, zrealizowanym w drugiej perspektywie, był system gospodarowania odpadami komunalnymi – w tym budowa spalarni śmieci.

W ostatnich latach najwięcej inwestowano w transport publiczny m.in. zakup nowoczesnego taboru tramwajowego, budowę nowych tras tramwajowych czy modernizację tych istniejących. Ponadto miasto zainwestowało w placówki opieki zdrowotnej, które dzięki środkom unijnym zostały zmodernizowane i wyposażone w nowe technologie.

Inwestycjami, które miały największy wpływ na rozwój miasta były wszelkie przedsięwzięcia związane z poprawą transportu publicznego, budowa spalarni śmieci czy inwestycje w infrastrukturę oświatową.

Jeżeli chodzi o miasto, no to inwestujemy we wszystkie obszary, które są naszą domeną. Z takich istotnych zmian na przestrzeni ostatnich dwóch dekad to przede wszystkim infrastruktura komunikacyjna, czyli transport publiczny, układy drogowe... Zdrowie i też szereg inwestycji modernizacyjnych np. doposażenie naszych szpitali w nowoczesny sprzęt.

Grzegorz Kamiński – dyrektor Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji, UM Poznania

”

3. Projekty nieinwestycyjne

W latach 2004-2023 w Poznaniu podpisano umowy na 106 projektów nieinwestycyjnych o oddziaływaniu społecznym, na które wydano 223 mln zł, z czego 186 mln zł pochodziło z dotacji unijnych (83%).

Projekty społeczne, na których realizację decydował się samorząd w Poznaniu, koncentrowały się głównie wokół edukacji i poprawy jakości kształcenia. Inwestowano w branżowe centra umiejętności i rozwijanie nowych zawodów. Jednym z nich jest piekarstwo. Żeby je rozwinąć miasto dedykowało szkolenia dla specjalistów z tej branży oraz dla uczniów, którzy chcieliby się w tym kierunku kształcić. Ponadto promowano edukację na kierunkach ścisłych, w tym wiedzę matematyczną i informatyczną. Realizowano również szereg przedsięwzięć związanych z możliwościami odbycia staży, doszkalania dla nauczycieli czy dodatkowych zajęć dla uczniów.

Projekty nieinwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

106 – liczba projektów

223 mln zł – łączna wartość projektów

186 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Samorząd poznański kieruje swoje projekty unijne również do osób z doświadczeniem migracji, w tym zwłaszcza z Ukrainy i Białorusi. Wspiera ich w integracji ze społecznością lokalną i pomaga w osiedleniu się w Poznaniu. Kolejną z grup mieszkańców, do której miasto adresuje projekty miękkie, są seniorzy. Samorząd wychodzi naprzeciw potrzebom starzejącej się populacji, zapewniając szereg usług i wsparcie, w tym mieszkania wspomagane i programy szkoleniowe. Miasto swoimi projektami wspierało także rodziny w zakresie pieczy zastępczej, osoby bezrobotne czy w żyjące w ubóstwie.

Z kolei największe pod względem wartości projekty społeczne realizowano w obszarze edukacji, wsparcia rodziców powracających na rynek pracy oraz poprawie dostępności do szeroko rozumianych usług społecznych, m.in. wspierających rodzinę i rodzinną pieczę zastępczą.

Kontynuujemy działania dotyczące przede wszystkim nowych zawodów i kształcenia w nowych zawodach, no bo to jest sprawa cały czas dynamiczna. Inwestujemy m.in. teraz, w nowej perspektywie, w ramach KPO, w branżowe centra umiejętności. Zidentyfikowaliśmy swój obszar, w którym jesteśmy mocni, i to jest akurat piekarstwo – tutaj robimy projekt dotyczący kształcenia.

Grzegorz Kamiński – dyrektor Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji, UM Poznania

”

4. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

Od 2014 r. fundusze unijne w miastach UMP były też wykorzystywane do realizacji projektów opierających się na współpracy z gminami obszarów metropolitalnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). W Poznaniu podpisano umowy na 22 takie projekty. Miasto przeznaczyło na nie 550 mln zł, z czego ze środków unijnych pochodziło ponad 326 mln zł (59%).

Inicjatywy podejmowane przez gminy zrzeszone w Stowarzyszeniu Metropolia Poznań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych koncentrowały się na rozwiązywaniu wspólnych spraw i problemów. Dotyczyły one zwłaszcza przemieszczania się w obrębie regionu, czyli transporcie publicznym i drogownictwie. Przykładem była realizacja spójnej wizji rozwoju sieci ścieżek rowerowych, które umożliwiały połączenia między poszczególnymi gminami. Projekty ZIT w dużej mierze skupiały się również na edukacji. Rozwijano szkolnictwo branżowe, wzmacniano kompetencje uczniów w zakresie matematyki czy kształcenia zawodowego.

Projekty ZIT z udziałem środków z UE w latach 2014-2023 – udział miasta:

22 – liczba projektów

550 mln zł – łączna wartość projektów

326 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Ponadto miasto we współpracy z sąsiednimi gminami realizowało projekty edukacyjne na poziomie szkół podstawowych. Wspierano rozwój kompetencji nauczycieli i uczniów uzdolnionych w różnych dziedzinach.

Poznań w ramach działań metropolitalnych wraz z partnerami z ościennych gmin rozwiązywał problemy społeczne, w tym w zakresie pieczy zastępczej. Wdrażano inicjatywy związane z adaptacją do zmian klimatu. Obejmowały one zagospodarowywanie zieleni miejskiej czy tworzenie parków kieszonkowych.

W konsekwencji celem działalności stowarzyszenia w ramach projektów zintegrowanych inwestycji było stworzenie bardziej przyjaznego do życia i zrównoważonego środowiska dla wszystkich mieszkańców zrzeszonych w ramach Stowarzyszenia Metropolia Poznań.

Staramy się rozwijać m.in. drogi rowerowe i zielen w miastach. Czyli odbetonowanie, ale też adaptację do zmian klimatu, czyli tworzenie mikroparków, retencja wód opadowych, tworzenie zieleni na terenach oświatowych, gdzie kiedyś nie myślano o tym, żeby zrobić przyjemne miejsca do odpoczynku uczniów, tylko po prostu zostawiano betonowy plac.

Grzegorz Kamiński – dyrektor Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji, UM Poznań

”

5. Projekty międzynarodowe

Osobną grupę projektów samorządowych stanowią działania międzynarodowe. W latach 2004-2023 Poznań podpisał umowy na 30 projektów międzynarodowych, których łączna wartość dla miasta opiewała na kwotę 32,1 mln zł, a dofinansowanie unijne wyniosło 22,2 mln (69%).

Projekty międzynarodowe realizowane przez Poznań we współpracy z partnerami zagranicznymi dotyczyły wielu obszarów funkcjonowania miasta. Nawiązano relacje z zagranicznymi przedstawicielami niemal z całej Europy, począwszy od miast partnerskich Poznania.

Początkowo koncentrowano się na transporcie publicznym i wymianie dobrych praktyk z przedstawicielami innych miast europejskich. Projekty dotyczyły również kwestii społecznych, związanych z przemocą i narkotykami wśród nieletnich. We współpracy z Holendrami i Brytyjczykami opracowano procedury związane z pracą z małoletnimi w kontekście zagrażających sytuacji.

Projekty międzynarodowe z udziałem środków z UE w latach 2004-2023 – udział miasta:

30 – liczba projektów

32 mln zł – łączna wartość projektów

22 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Z czasem uwaga skupiła się na logistyce, alternatywnych formach transportu, transporcie ostatniej mili, tworzeniu mikrohubów transportowych oraz rozwoju komunikacji publicznej. Ponadto projekty międzynarodowe, w które angażował się samorząd poznański w ostatnich latach, dotyczyły rewitalizacji zdegradowanych przestrzeni miejskich i przystosowania ich do użytku publicznego.

Obecna perspektywa koncentruje się na zrównoważonym rozwoju i maksymalizacji korzyści ekologicznych poprzez współpracę z mieszkańcami i organizacjami ekologicznymi czy pozarządowymi. Projekty mają również na celu otwarcie ogródków działkowych dla szerszej społeczności.

W kontekście nauki dobrych praktyk i zmian, które zaszły u nas na przestrzeni 20 lat, już nie mówimy o transporcie publicznym jako takim, mówimy też o transporcie ostatniej mili, transporcie multimodalnym i tworzeniu mikrohubów przesiadkowych. Więc na ten nasz transport publiczny możemy patrzeć w sposób ewolucyjny, od zapewnienia podstaw do bardziej nowoczesnych działań, które dziś podejmujemy.

Grzegorz Kamiński – dyrektor Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji, UM Poznania

”

Poznań

PROJEKT INWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Budowa trasy tramwajowej od ul. Jana Pawła II do ul. Podgórznej w Poznaniu	55 316 700 zł	27 658 350 zł	50%	2004-2006	EFRR
Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu poprzez budowę słoniarni w Nowym ZOO w Poznaniu	31 118 240 zł	18 571 316 zł	60%		EFRR
Przebudowa i remont ul. Głogowskiej w Poznaniu na odcinku od wiaduktu Górczyńskiego do ul. Rawickiej – etap III	10 000 000 zł	7 500 000 zł	75%		EFRR
System gospodarki odpadami dla Miasta Poznania	854 715 043 zł	330 188 978 zł	39%	2007-2013	FS
Budowa trasy tramwajowej Os. Lecha – Franowo w Poznaniu	258 364 789 zł	96 353 642 zł	37%		EFRR
Odnowa infrastruktury transportu publicznego w związku z organizacją EURO 2012 w Poznaniu etap I i etap II	220 771 649 zł	139 594 834 zł	63%		FS
Zakup nowoczesnego niskopodłogowego taboru tramwajowego	450 201 150 zł	133 681 210 zł	30%	2014-2020	FS
Program Centrum – etap I – przebudowa tras tramwajowych wraz z uspokojeniem ruchu samochodowego w ulicach: Św. Marcin, Fredry, Mielżyńskiego, 27 grudnia, Pl. Wolności, Towarowa	294 005 595 zł	96 623 401 zł	33%		FS
Budowa trasy tramwajowej od pętli Wilczak do Naramowic w Poznaniu	291 620 634 zł	145 781 249 zł	50%		FS

Poznań

PROJEKT NIEINWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Kompleksowy program doradczo-szkoleniowy szansą dla kobiet Poznania i powiatu poznańskiego	3 319 848 zł	2 629 319 zł	79%	2004-2006	EFS
Równe szanse – stypendia dla uczniów poznańskich szkół	925 210 zł	629 605 zł	68%		EFS
Większe szanse edukacyjne dla uczniów poznańskich szkół	588 755 zł	400 647 zł	68%		EFS
Akademia małego poznaniaka	5 358 246 zł	4 554 509 zł	85%	2007-2013	EFS
Systemowe wsparcie usług edukacyjnych w poznańskich szkołach zawodowych szansą na rozwój zawodowy uczniów w Poznaniu	5 159 898 zł	4 385 913 zł	85%		EFS
Rodzice powracający do pracy po przerwie związanej z urodzeniem i/lub wychowaniem dziecka	2 030 940 zł	1 467 354 zł	72%		EFS
Poprawa dostępu do usług społecznych wspierających rodzinę i rodzinną pieczę zastępczą na terenie MOF Poznania – EDYCJA II	15 039 013 zł	12 783 161 zł	85%	2014-2020	EFS
FEnIKS	15 000 066 zł	12 750 056 zł	85%		EFS
Usługi społeczne dla mieszkańców Poznania	13 390 170 zł	11 381 645 zł	85%		EFS

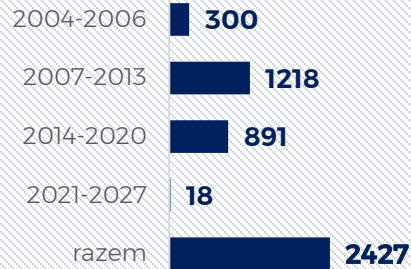

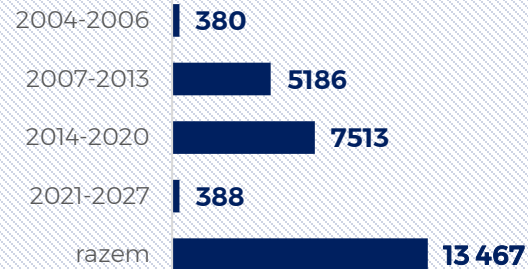
Rzeszów

Rzeszów

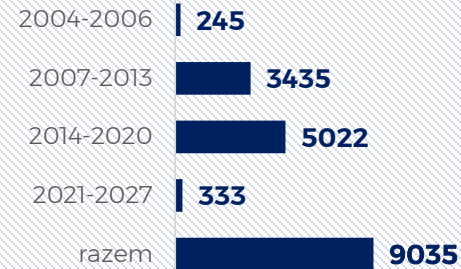
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

Projekty ogółem per capita

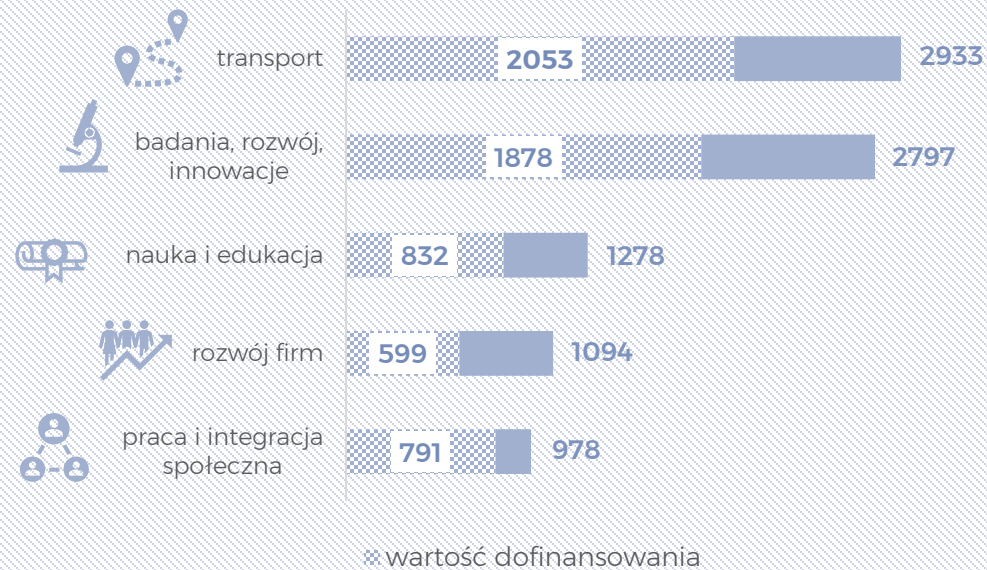
Łączna wartość projektów:
74 453 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
49 953 zł na mieszkańca

Liczba projektów wg kategorii – TOP 5

Łączna wartość projektów, w tym wysokość dofinansowania (w mln zł) – TOP 5

2427

liczba projektów, które
otrzymały dotację z UE
w latach 2004-2023

Udział dofinansowania – TOP 5

- 70% – transport
- 67% – badania, rozwój, innowacje
- 65% – nauka i edukacja
- 55% – rozwój firm
- 81% -praca i integracja społeczna

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta

W ciągu 20 lat beneficjenci z obszaru Rzeszowa (do których należą podmioty zarówno publiczne, samorządowe, jak i prywatne czy pozarządowe) pozyskali dofinansowanie dla 2427 projektów, w kwocie 9 mld zł. Ich łączna wartość wyniosła 13,5 mld zł.

Projekty wszystkich beneficjentów z Rzeszowa stanowiły 5% spośród wszystkich inwestycji i działań dokonanych z udziałem środków UE w miastach UMP. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów w stolicy Podkarpacia była najwyższa spośród miast UMP i wyniosła 74 453 zł, zaś dofinansowanie środkami z UE 49 953 zł.

Najwięcej przedsięwzięć podjęto w drugiej perspektywie finansowej, przypadającej na lata 2007-2013 – 1218 projektów. Natomiast największe dofinansowanie do projektów na obszarze Rzeszowa wypłacono w trzeciej perspektywie, w latach 2014-2020 – 5 mld zł, przy kwocie 7,5 mld zł całej wartości przedsięwzięć.

Po środki unijne w Rzeszowie najczęściej sięgali przedsiębiorcy, inwestując w rozwój swoich firm – 629 projektów (28%). Drugą najliczniejszą kategorią były projekty w zakresie badań, rozwoju i innowacji – 503 (23%), a trzecią przedsięwzięcia z dziedziny administracji – 323 (15%).

Wszystkie projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

2427 – liczba projektów

13,5 mld zł – łączna wartość projektów

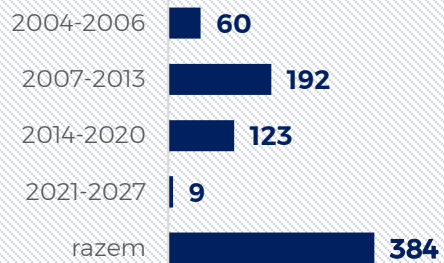
9,0 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W ostatnich 20 latach wśród projektów z obszaru Rzeszowa, które otrzymały wsparcie z Unii Europejskiej, najwyższą łączną wartość miały inwestycje transportowe sięgające 2,9 mld zł. Pomimo że były nieliczne – stanowiły zaledwie 2% ogólnej puli projektów – to jednak dominowały pod względem kosztów na tle pozostałych kategorii. Projekty transportowe otrzymały również największe dofinansowanie z UE – niemal 2,1 mld zł. Na kolejnych miejscach znalazły się przedsięwzięcia z kategorii: badania, rozwój i innowacje (2,8 mld zł), nauka i edukacja (1,3 mld zł), rozwój firm (1,1 mld zł) oraz praca i integracja społeczna (niecały 1 mld zł).

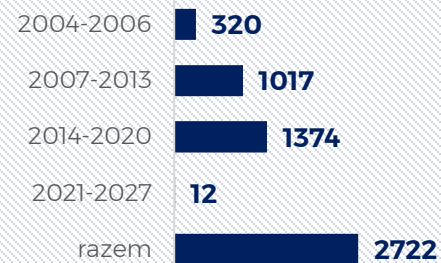
Spośród wymienionych, najbardziej kosztownych kategorii projektów, najwyższy poziom dofinansowania otrzymały przedsięwzięcia związane z kategorią praca i integracja społeczna – 81% całkowitej wartości projektów.

Rzeszów

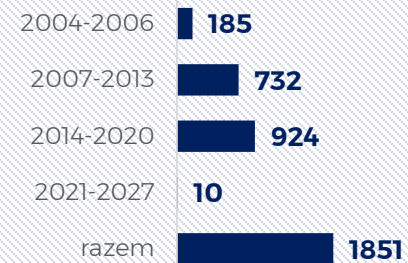
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

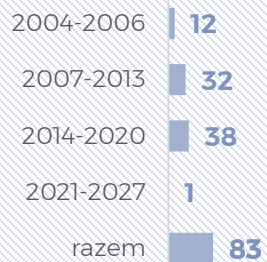

Projekty ogółem per capita

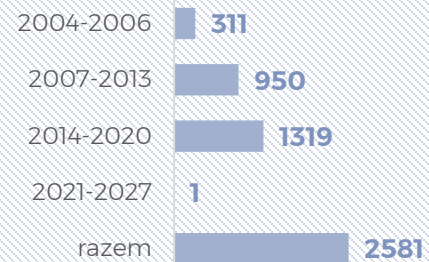
Łączna wartość projektów:
15 052 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
10 236 zł na mieszkańca

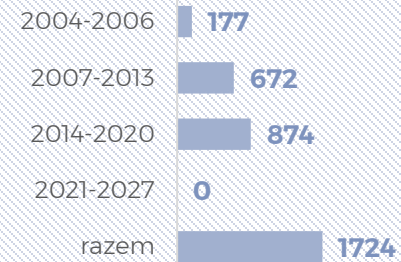
Liczba projektów inwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

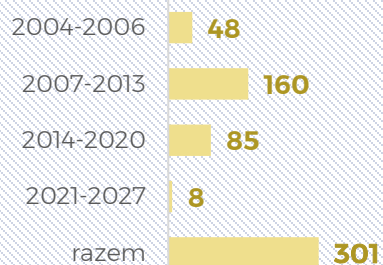

Projekty inwestycyjne per capita

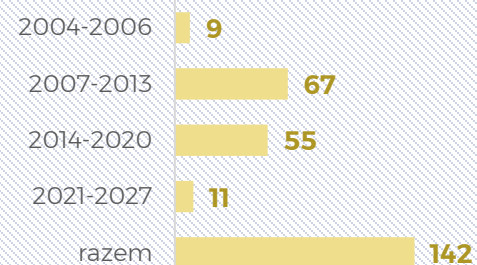
Łączna wartość projektów:
14 268 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
9530 zł na mieszkańca

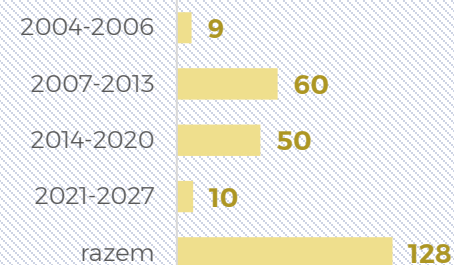
Liczba projektów nieinwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

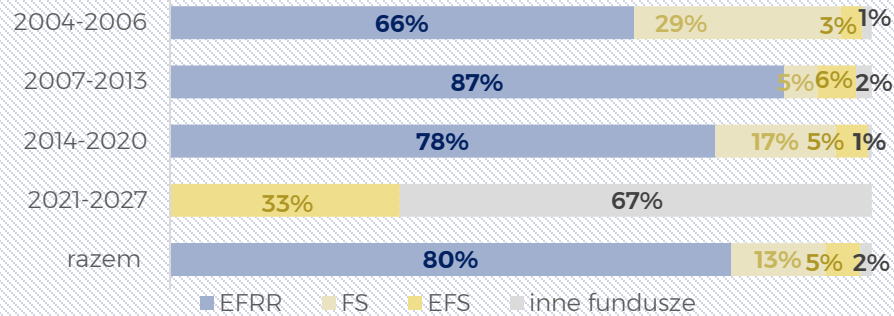
Projekty nieinwestycyjne per capita

Łączna wartość projektów:
784 zł na mieszkańca

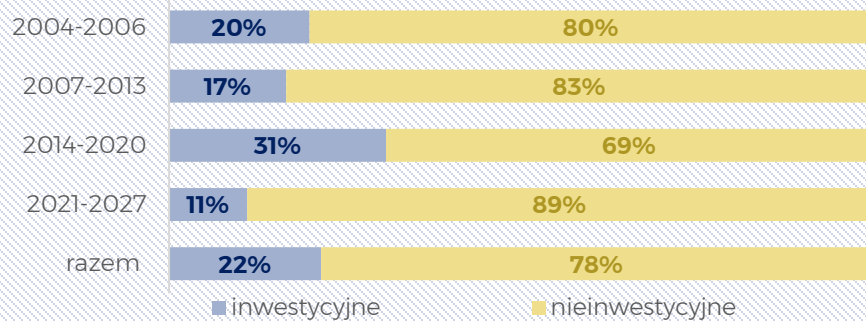
Łączna wysokość
dofinansowania:
706 zł na mieszkańca

Rzeszów

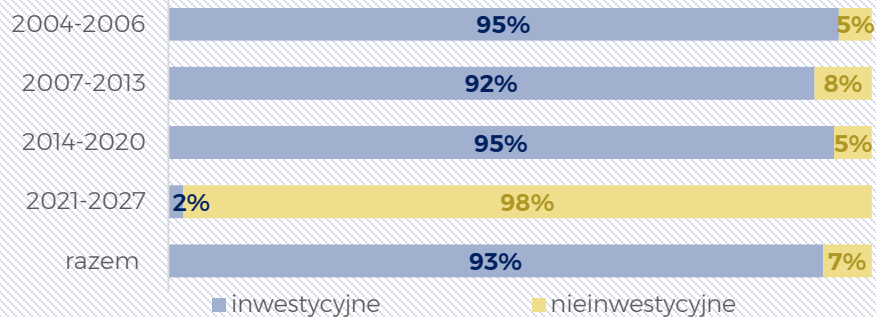
Udział funduszy w ogólnej kwocie dofinansowania

Udział projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

Struktura dofinansowania wg typu projektów

Projekty ZIT – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **11**

Łączna wartość projektów:

85 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

55 mln zł

Projekty międzynarodowe – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **16**

Łączna wartość projektów:

9,7 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

7,7 mln zł

TOP 3 – najdroższe projekty inwestycyjne

- Budowa systemu integrującego transport publiczny miasta Rzeszowa i okolic:**
330,8 mln zł (250 mln zł dofinansowania)
- Integracja różnych form publicznego transportu zbiorowego w Rzeszowie:**
252,8 mln zł (179,3 mln zł dofinansowania)
- Rozbudowa systemu transportu publicznego w Rzeszowie:**
241,9 mln zł (178,9 mln zł dofinansowania)

TOP 3 – najdroższe projekty nieinwestycyjne

- Podkarpackie stawia na zawodowców:**
9,5 mln zł (8,1 mln zł dofinansowania)
- Rzeszowskie szkoły zawodowe otwarte na rynek pracy:**
7,7 mln zł (6,5 mln zł dofinansowania)
- Czas na aktywność w mieście Rzeszów:**
7 mln zł (5,9 mln zł dofinansowania)

Projekty samorządu dofinansowane z UE

Bez środków unijnych Rzeszów nie byłby tym samym miastem, którym jest dzisiaj. Dostępność funduszy UE pozwoliła na bardziej kompleksowe podejście do planowania rozwoju miasta i umożliwiła realizację inwestycji na dużą skalę. Jednocześnie wiązała się z ogromną transformacją w zakresie zarządzania inwestycjami miejskimi.

1. Projekty samorządu z udziałem środków UE

W ostatnim 20-leciu Rzeszów dzięki środkom z UE przeszedł swoistą metamorfozę. Rozwinął skrzydła i maksymalnie wykorzystał swoją szansę. Wymagania dotyczące otrzymywania funduszy wymusiły na samorządzie strategiczne podejście do zarządzania inwestycjami i większą otwartość na nowe trendy i innowacje związane z kierunkami rozwoju miasta.

W latach 2004-2023 w Rzeszowie podpisano umowy na realizację 384 projektów samorządowych, na które miasto lub podległe mu spółki i jednostki otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych. Łączna wartość zrealizowanych projektów wyniosła ponad 2,7 mld zł, a łączna kwota dofinansowania opiewała na sumę blisko 1,9 mld zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 15 052 zł, z czego dofinansowanie środkami z UE to *per capita* 10 236 zł.

Samorządowe projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

384 – liczba projektów

2,7 mld zł – łączna wartość projektów

1,9 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W zależności od okresu finansowania udział dotacji europejskich w łącznej wartości wszystkich projektów wynosił od 58% w latach 2004-2006 do 85% w latach 2021-2023. W ciągu 20 lat łączna kwota dofinansowania stanowiła 68% wartości wszystkich zrealizowanych projektów.

Gdyby nie środki unijne i te możliwości, które dostaliśmy, to miasto Rzeszów nie byłoby tym samym miastem, którym jest dzisiaj. To nie tylko tempo rozwoju, otwartość na nowe trendy, na innowacje... To po prostu kompletnie inny sposób życia, postrzegania swojego miejsca i jego znaczenia w Europie.

Paweł Potyrański – dyrektor Wydziału Pozyskiwania Funduszy, UM Rzeszów

”

W Rzeszowie projekty samorządowe stanowiły około 16% wszystkich projektów, a ich łączna wartość 20% wartości projektów wszystkich beneficjentów. Udział dofinansowania projektów samorządowych z UE wyniósł 24% wszystkich środków pozyskanych przez wnioskodawców z Rzeszowa.

W 20-letniej historii Polski w UE największym źródłem środków unijnych dla Rzeszowa był Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, z którego pozyskano prawie 1,5 mld zł (80% łącznej kwoty środków z UE). Na drugim miejscu uplasował się Fundusz Spójności z wynikiem niemal 248 mln zł (13%). Z kolei z Europejskiego Funduszu Społecznego miasto wykorzystało blisko 92 mln zł (5%), a z pozostałych źródeł ponad 30 mln zł (2%).

W ostatnich 2 dekadach dzięki wsparciu środków z UE Rzeszów realizował szereg działań ukierunkowanych na zapewnianie podstawowych potrzeb mieszkańców i niwelowanie różnic w odniesieniu do miast korzystniejszych i będących w lepszej kondycji finansowej z zachodniej części kraju. Służył temu dedykowany Polsce Wschodniej program umożliwiający wyrównanie szans regionom leżącym na wschód od Wisły. Dzięki uzyskanym środkom w Rzeszowie udało się przyspieszyć realizację części inwestycji, m.in. infrastrukturalne projekty komunikacyjne czy drogowe, które pozwoliły dogonić w tym zakresie średnią krajową.

Udział w programie pozwolił miastu na poprawę transportu publicznego oraz pomógł przyciągnąć przedsiębiorców, zachęcając do inwestowania na Rzeszowszczyźnie. Największe zmiany, jakie się dokonywały w Rzeszowie przy udziale środków europejskich, obejmowały obszary podstawowych usług publicznych, tj. infrastruktury komunalnej, wodno-kanalizacyjnej, ochrony zdrowia, drogownictwa, ochrony środowiska czy komunikacji miejskiej.

W ujęciu społecznym kluczowe były projekty służące niwelowaniu nierówności między mieszkańcami, w tym przeciwdziałanie bezrobociu czy inwestowanie w edukację i wzmacnianie kompetencji.

16% – projekty samorządowe na tle wszystkich projektów

24% – udział wartości dofinansowania projektów samorządowych na tle wszystkich projektów

Realizacja projektów europejskich na obszarze Rzeszowa przyczyniła się również do rozwoju lokalnych przedsiębiorstw. Wiele firm pochodzących z regionu rzeszowskiego startowało w postępowaniach przetargowych na realizację projektów unijnych i – w przypadku wygranej – z sukcesem wykonywało zlecone zadania. Wieloletnie doświadczenia lokalnych firm na tym polu sprawiły, że przedsiębiorstwa znacząco się rozwinęły i niektóre stały się ekspertami w swojej branży. Miało to pozytywny wpływ na rozwój gospodarczy całego regionu, integrację różnych środowisk, promowanie dobrych praktyk i uczciwej konkurencji.

To zdecydowanie korzystny program... Trzeba przyznać, w kontekście rozwoju czy poziomu infrastruktury mieliśmy nawarstwienie negatywnych zjawisk, trochę odstawaliśmy od miast np. w zachodniej części kraju. Te pieniądze był naprawdę spore i pozwoliły nam nadgonić zaległości, dorównać do średniej krajowej.

Paweł Potyrański – dyrektor Wydziału Pozyskiwania Funduszy,
UM Rzeszów

”

Nadrzędnym celem, przyświecającym miastu w ubieganiu się o środki pochodzące z UE była poprawa jakości życia mieszkańców i jego kompleksowy rozwój. Powodzenie tego procesu w dużej mierze było uzależnione od właściwej identyfikacji potrzeb mieszkańców. Dlatego też istotne z punktu widzenia realizacji projektów przez samorządowców było poznanie opinii użytkowników miasta i projektowanie inwestycji, które odpowiadają zdiagnozowanym oczekiwaniom. Położono więc nacisk na włączanie i angażowanie lokalnych społeczności, prowadzenie dialogu z mieszkańcami np. w formie konsultacji społecznych czy innych narzędzi partycypacji.

Z drugiej strony istotną kwestią z perspektywy urzędników odpowiedzialnych za pozyskiwanie dofinansowania z UE było informowanie i edukowanie mieszkańców w zakresie zrealizowanych przez Rzeszów projektów unijnych. Starano się, aby strategia komunikacyjna była dopasowana do odbiorców zrealizowanego działania, angażująca mieszkańców, zwiększająca świadomość ram funkcjonowania UE, włączająca w dyskusje i inicjująca nowe potrzeby inwestycyjne.

W naszych projektach występowało bardzo dużo lokalnych firm, czy też w charakterze generalnych wykonawców, w konsorcjach czy jako podwykonawcy. Wiele z nich startuje stale w postępowaniach przy kolejnych edycjach projektów. Po prostu mają tak to wszystko przygotowane, że są faktycznie najbardziej konkurencyjni. I śmiem twierdzić, że niektóre firmy żyją w ogóle z tego, że my robimy projekty i że są tego typu inwestycje. Z tego punktu widzenia ma to też bardzo pozytywny i duży wpływ na kształtowanie rynku wykonawców.

Paweł Potyrański – dyrektor Wydziału Pozyskiwania Funduszy,
UM Rzeszów

Proces aplikowania o fundusze i efektywne ich spożytkowanie wymagał zmian w strukturze samorządu i utworzenia wyspecjalizowanego zespołu, który miał zapewnić, że środki zostaną wykorzystane w sposób skuteczny i rzetelny. W pierwszych latach członkostwa samorządowcy z Rzeszowa musieli włożyć wiele wysiłków w przygotowanie merytoryczne do efektywnego aplikowania o fundusze i nauczyć się, jak odpowiadać na priorytety unijne i jednocześnie sprostać społecznym oczekiwaniom. Z każdą kolejną perspektywą finansową składane wnioski były coraz lepiej opracowane i przemyślane, celniej odpowiadały na potrzeby mieszkańców.

Teraz jest duży nacisk na partycypację społeczną i słusznie. To właśnie ten obszar, w którym mieszkańcom można tłumaczyć i pokazywać, dlaczego nasze projekty idą w takim, a nie innym kierunku i że wiąże się to również z pewnymi regułami na poziomie UE. Mądrą promocją i wyjaśnianie mieszkańcom pewnych idei projektów, a nawet przeznaczanie części środków na tę promocję to kluczowa sprawa, aby mieszkańcy docenili projekt i uznali, że był słuszny.

Paweł Potyrański – dyrektor Wydziału Pozyskiwania Funduszy,
UM Rzeszów

2. Projekty inwestycyjne

W latach 2004-2023 podpisano 83 umowy na realizację projektów inwestycyjnych (22% wszystkich projektów) o łącznej wartości prawie 2,6 mld zł, których dofinansowanie z budżetu UE wyniosło ponad 1,7 mld zł (67%). W analizowanym okresie unijne dofinansowanie w przypadku projektów inwestycyjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło średnio 9530 zł. Mimo iż projektów inwestycyjnych zrealizowano ponad 3 razy mniej niż projektów społecznych, to na inwestycyjne wydano 92% kwoty otrzymanej z funduszy unijnych.

W ramach realizacji inwestycyjnych w latach 2004-2006 skupiono się na projektach służących poprawie jakości wody pitnej w aglomeracji rzeszowskiej, a także przebudowie dróg lokalnych i krajowych na terenie miasta.

W kolejnej perspektywie finansowej skoncentrowano się głównie na transporcie i drogownictwie, w tym stworzono system integrujący transport publiczny miasta i jego okolice, poprawiono funkcjonowanie komunikacji

Projekty inwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

83 – liczba projektów

2,6 mld zł – łączna wartość projektów

1,7 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

publicznej w centrum Rzeszowa poprzez ograniczenie ruchu tranzytowego i wprowadzenie strefy płatnego parkowania. W najnowszej perspektywie kontynuowano inwestycje na rzecz poprawy funkcjonowania transportu publicznego.

Wśród projektów infrastrukturalnych realizowanych od momentu akcesji Polski do UE, najbardziej kluczowe dla miasta były inwestycje w zakresie drogownictwa, oczyszczania ścieków, kanalizacji deszczowej czy rewitalizacji. Równolegle zrealizowano szereg działań – równie istotnych – o charakterze społecznym, które były często powiązane z inwestycjami infrastrukturalnymi. Ich przeprowadzenie wymagało skoordynowania wszystkich zaangażowanych stron w celu zapewnienia komplementarnych działań.

W pierwszych latach pozyskaliśmy środki na kanalizację sanitarną, oczyszczalnię ścieków, na ujęcie wody. To chyba jedna z takich kluczowych i najważniejszych inwestycji, na które udało się środki pozyskać, bo ona jednak jest taką inwestycją, powiedzmy, że życiową.

Paweł Potyrański – dyrektor Wydziału Pozyskiwania Funduszy, UM Rzeszów

”

3. Projekty nieinwestycyjne

Spośród 384 projektów zrealizowanych od 2004 r. aż 301 (78%) to projekty nieinwestycyjne, na które wydano ponad 154 mln zł, z czego dofinansowanie środkami z UE wyniosło niemal 128 mln zł (83%). W analizowanym okresie unijne dofinansowanie w przypadku projektów miękkich w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło średnio 706 zł.

Przez ostatnie 20 lat największe projekty nieinwestycyjne skupiały się wokół rynku pracy i edukacji, która obejmowała wszystkie etapy kształcenia – przedszkolny, wczesnoszkolny, podstawowy, ogólnokształcący czy kształcenie zawodowe. W pierwszych latach obecności Polski w UE realizowano programy stypendialne wspierające rozwój uczniów rzeszowskich szkół, w tym tych pochodzących z obszarów wiejskich. Kolejnym działaniem społecznym o istotnym znaczeniu dla mieszkańców – zwłaszcza w pierwszej perspektywie finansowej UE – były ingerencje na lokalnym rynku pracy i przeciwdziałanie bezrobociu, które w pierwszych latach po wejściu Polski do UE było na wysokim poziomie.

Projekty nieinwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

301 – liczba projektów

142 mln zł – łączna wartość projektów

128 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

W kolejnych perspektywach finansowania zwracano uwagę na popularyzację i modernizację szkolnictwa zawodowego. Zintensyfikowano współpracę szkół z pracodawcami poprzez organizację wielu szkoleń i staży zawodowych. Ponadto w ramach wymiany doświadczeń opracowano nowe programy nauczania dla poszczególnych zawodów.

Projekty związane z kształceniem zawodowym na obszarze Rzeszowszczyzny miały szczególne znaczenie w kontekście rozwoju regionu jako zagłębia lotniczego. Ich celem było przygotowanie wykwalifikowanej kadry poprzez organizację szkoleń, rozwój kompetencji zawodowych we współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami specjalizującymi się w dziedzinie technologii lotniczych czy informatycznych.

W ostatnich latach realizowano również przedsięwzięcia służące zapobieganiu wykluczeniu społecznemu i aktywizacji zawodowej klientów MOPS. Zwiększano liczbę miejsc w żłobkach, aby wspomóc rodziców w powrocie na rynek pracy. Ponadto opieką objęto grupy społeczne wymagające szczególnej pomocy – np. instytucję pieczy zastępczej czy najstarszych mieszkańców.

Dzisiaj oczywiście te wszystkie kwestie społeczne skręcają w stronę projektów, które odpowiadają na pojawiające się problemy społeczne wynikające z obecnej sytuacji. Na przykład piecza zastępcza, rewitalizacja, kwestie związane ze starzejącym się społeczeństwem, czyli takie problemy i zjawiska, które są tu i teraz. Podobnie szkolnictwo zawodowe czy szkolnictwo ogólne, które dzisiaj mocno się specjalizuje. Również potrzeba zajęcia się młodzieżą czy dziećmi od najwcześniejszych lat i przygotowania ich do życia w cyfrowym świecie.

Paweł Potyrański – dyrektor Wydziału Pozyskiwania Funduszy, UM Rzeszów

4. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

Od 2014 r. fundusze unijne w miastach UMP były też wykorzystywane do realizacji projektów opierających się na współpracy z gminami obszarów metropolitalnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). W Rzeszowie podpisano 11 umów na realizację takich projektów, w których udział Rzeszowa wyniósł blisko 85 mln zł, z czego niemal 55 mln zł dofinansowano środkami z UE (65%).

Rzeszów, aplikując o środki w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, aktywnie współpracuje z sąsiadującymi gminami w ramach ROF. Celem przyświecającym tej współpracy jest realizacja inwestycji będących w interesie poszczególnych gmin członkowskich. Miasto włącza się w prace stowarzyszenia, mając swoje przedstawicielstwo w jego zarządzie i angażując się w kwestie operacyjne, inwestycyjne i politykę programową ROF-u.

Projekty ZIT z udziałem środków z UE w latach 2014-2023 – udział miasta:

11 – liczba projektów

85 mln zł – łączna wartość projektów

55 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

W ostatnim 20-leciu spośród podejmowanych przedsięwzięć współfinansowanych ze środków UE w ramach ZIT dominowały inwestycje w zakresie: energii odnawialnej, rewitalizacji, kultury, transportu, wzmocnienia aktywności gospodarczej, kanalizacji, planowania przestrzennego oraz gospodarki wodno-kanalizacyjnej

Partnerstwo w ramach obszaru metropolitalnego przynosi również szereg korzyści z perspektywy relacji społecznych. Opiera się ona na wymianie doświadczeń i wzajemnym wsparciu gmin. Mimo pojawiających się momentami nieporozumień między poszczególnymi gminami, ich przedstawiciele potrafią dojść do kompromisu, znajdując satysfakcjonujące dla stron rozwiązania. Organizacja funkcjonuje w transparentny i uczciwy sposób, a partnerstwo owocuje znaczącym rozwojem całego regionu i jest doceniane przez samych mieszkańców.

Na początku wspólnym mianownikiem były pieniądze, wiadomo są pieniądze trzeba się nimi podzielić. Natomiast dziś to jest współpraca na zupełnie innym poziomie. Zrobiliśmy naprawdę dużo projektów z udziałem wszystkich partnerów, w których dzieliliśmy się kosztami i zadaniami. Jako miasto dzielimy się doświadczeniami i nie odmawiamy współpracy. Stowarzyszenie było nie tylko pośrednikiem, ale też liderem wielu projektów co ważne, bo chodzi nie tylko o organizację projektu na poziomie UE, trzeba też m.in. przeprowadzić postępowanie przetargowe, tu nasze doświadczenia były przydatne.

Paweł Potyrański – dyrektor Wydziału Pozyskiwania Funduszy, UM Rzeszów

”

5. Projekty międzynarodowe

Osobną grupę projektów samorządowych stanowią działania międzynarodowe. Rzeszów brał udział w 16 projektach międzynarodowych, których łączna wartość dla miasta wyniosła 9,7 mln zł. Jako beneficjent środków europejskich, otrzymał na ten cel dofinansowanie w wysokości niemal 7,7 mln zł, co stanowiło 79% poniesionych wydatków.

Miasto Rzeszów aktywnie włączało się w projekty międzynarodowe w ramach programów typu Horyzont czy Interreg. Wyzwaniem z punktu widzenia skuteczności aplikowania było stworzenie konsorcjum, które łączyłby wspólny cel i wpisywałoby się w założenia projektów oraz zawierało komponent innowacyjności. Nawet jeśli wniosek nie został pozytywnie przyjęty przez Komisję Europejską lub nie udało się stworzyć zespołu, istotne znaczenie miało nabywanie doświadczeń, jak budować partnerstwa lub jak wybierać obszary, które dają większe szanse na sukces. Dotychczasowymi partnerami Rzeszowa w ramach projektów międzynarodowych byli np. przedstawiciele miast ze Słowacji czy z Ukrainy.

Projekty międzynarodowe z udziałem środków z UE w latach 2004-2023 – udział miasta:

16 – liczba projektów

10 mln zł – łączna wartość projektów

8 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Duże znaczenie w kontekście realizacji projektów międzynarodowych miała wymiana wiedzy między partnerami zagranicznymi, umiejętność uczenia się i adaptacji dobrych praktyk z innych krajów na lokalnym gruncie czy promowanie miasta w ramach podejmowanej współpracy.

Przeprowadzane projekty wpisywały się w obszary funkcjonowania miasta takie jak: turystyka i promocja, dziedzictwo kulturowe czy historyczne, wymiana gospodarcza czy kwestie środowiskowe. Efektem 1 z nich było zlokalizowanie punktów obsługi mieszkańców w galeriach handlowych. Dzięki temu mieszkańcy mieli ułatwiony dostęp do urzędu, co jednocześnie poprawiło wizerunek rzeszowskiego samorządu.

Projekty międzynarodowe traktujemy jako kopalnię wiedzy i mam wrażenie, że z tych projektów, w których bierzemy udział naprawdę dużo wyciągamy. Staramy się do nich adaptować, konsultować z partnerami nasze pomysły... Nie ukrywam, że też bardzo staramy się przy okazji promować Rzeszów, żeby nasi potencjalni partnerzy w Europie wiedzieli, że jesteśmy, że u nas jest taki potencjał i co potrafimy robić. Wydaje się, że skutecznie to realizujemy, ponieważ liczba miast partnerskich czy propozycji współpracy jest bardzo duża.

Paweł Potyrański – dyrektor Wydziału Pozyskiwania Funduszy, UM Rzeszów

”

Rzeszów

PROJEKT INWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Program poprawy wody pitnej dla aglomeracji rzeszowskiej	114 809 152 zł	54 659 097 zł	48%	2004-2006	FS
Przebudowa ulic Rzeszowa w ciągu drogi krajowej nr 4 – dostosowanie do wymogów UE	89 074 288 zł	61 622 157 zł	69%		EFRR
Przebudowa ul. Sikorskiego w Rzeszowie w celu poprawy dostępu do drogi krajowej nr 4	27 310 176 zł	19 918 905 zł	73%		EFRR
Budowa systemu integrującego transport publiczny miasta Rzeszowa i okolic	330 823 854 zł	250 040 490 zł	76%	2007-2013	EFRR
Poprawa funkcjonowania komunikacji publicznej w centrum Rzeszów poprzez ograniczenie ruchu tranzytowego i wprowadzenie strefy płatnego parkowania	187 157 988 zł	155 262 360 zł	83%		EFRR
Budowa drogi krajowej łączącej obwodnicę północną miasta Rzeszowa z drogą ekspresową S-19 i autostradą A-4	86 344 980 zł	67 085 101 zł	78%		EFRR
Integracja różnych form publicznego transportu zbiorowego w Rzeszowie	252 837 415 zł	179 280 762 zł	71%	2014-2020	EFRR
Rozbudowa systemu transportu publicznego w Rzeszowie	241 917 880 zł	178 921 434 zł	74%		EFRR
Rozwój systemu transportu publicznego w Rzeszowie	211 494 553 zł	141 242 359 zł	67%		EFRR

Rzeszów

PROJEKT NIEINWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Stypendia szansą dla uczniów – edycja na rok szkolny 2006/2007	1 409 495 zł	1 409 495 zł	100%	2004-2006	EFS
Stypendia szansą dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych pochodzących z obszarów wiejskich – edycja na rok szkolny 2004/2005	1 281 409 zł	1 281 409 zł	100%		EFS
Stypendia szansą dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych pochodzących z obszarów wiejskich – edycja na rok szkolny 2005/2006	1 274 697 zł	1 274 697 zł	100%		EFS
Podkarpacie stawia na zawodowców	9 539 624 zł	8 108 680 zł	85%	2007-2013	EFS
Czas na aktywność w mieście Rzeszów	6 959 277 zł	5 915 386 zł	85%		EFS
Projekt „Czas na aktywność w mieście Rzeszów”	6 669 091 zł	5 949 720 zł	89%		EFS
Rzeszowskie szkoły zawodowe otwarte na rynek pracy	7 686 113 zł	6 533 196 zł	85%	2014-2020	EFS
Rzeszowskie szkoły zawodowe otwarte na rynek pracy – edycja II	4 982 662 zł	4 235 263 zł	85%		EFS
Maluch do żłobka, rodzic do pracy – rozwój opieki żłobkowej w Gminie Miasto Rzeszów	3 287 896 zł	2 794 711 zł	85%		EFS

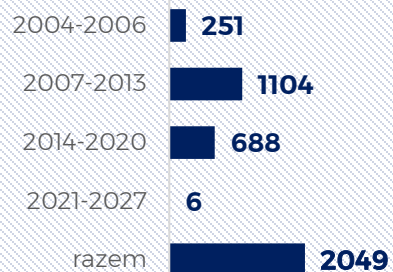

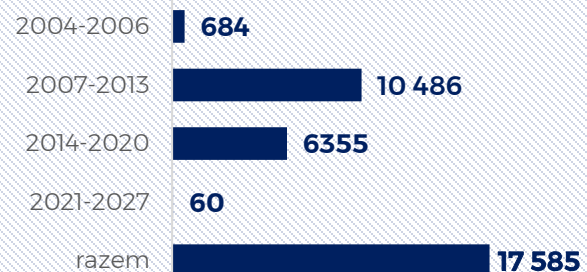
Szczecin

Szczecin

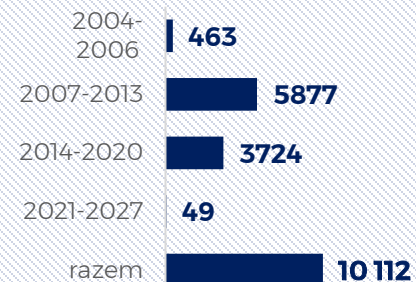
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

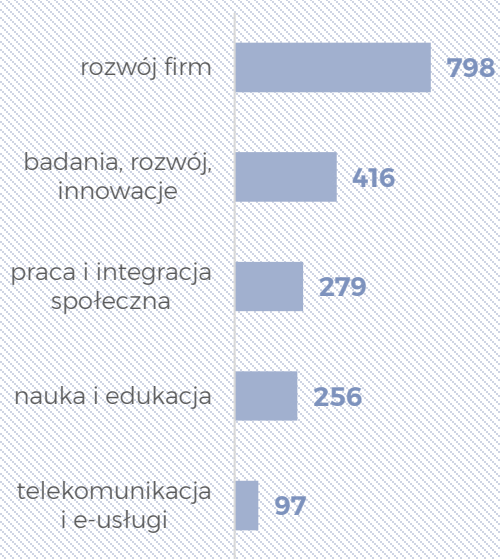

Projekty ogółem per capita

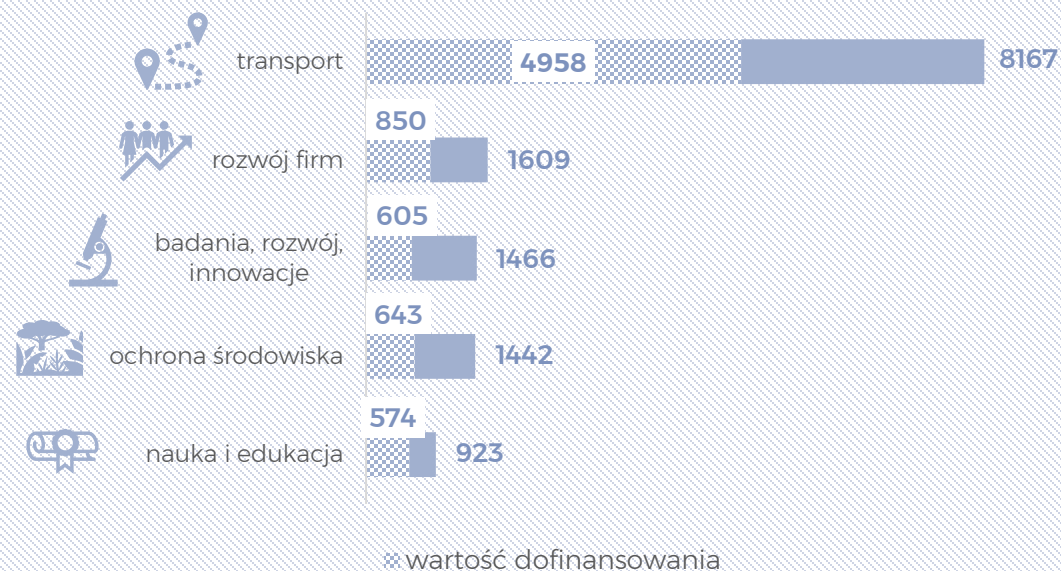
Łączna wartość projektów:
43 546 zł na mieszkańca

Łączna wysokość dofinansowania:
25 041 zł na mieszkańca

Liczba projektów wg kategorii - TOP 5

Łączna wartość projektów, w tym wysokość dofinansowania (w mln zł) - TOP 5

2049

liczba projektów, które otrzymały dotację z UE w latach 2004-2023

Udział dofinansowania - TOP 5

- 61% – transport
- 53% – rozwój firm
- 41% – badania, rozwój, innowacje
- 45% – ochrona środowiska
- 62% - nauka i edukacja

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta

W ciągu 20 lat beneficjenci z obszaru Szczecina (do których należą podmioty zarówno publiczne, samorządowe, jak i prywatne czy pozarządowe) pozyskali dofinansowanie dla 2049 projektów, w kwocie 10,1 mld zł. Ich łączna wartość wyniosła 17,6 mld zł.

Projekty wszystkich beneficjentów ze Szczecina stanowiły 4% spośród wszystkich inwestycji i działań dokonanych z udziałem środków UE w miastach UMP. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów w stolicy województwa zachodniopomorskiego wyniosła 43 546 zł, zaś dofinansowanie środkami z UE – 25 041 zł.

Najwięcej przedsięwzięć podjęto w drugiej perspektywie finansowej, przypadającej na lata 2007-2013 – 1104 projekty. W tym okresie projekty uzyskały również największe dofinansowanie – 5,9 mld zł, przy kwocie 10,5 mld zł całej wartości przedsięwzięć.

Po środki unijne w Szczecinie najczęściej sięgali przedsiębiorcy, inwestując w rozwój swoich firm – 798 projektów (45%). Drugą najliczniejszą kategorią były projekty w zakresie badań, rozwoju i innowacji – 416 projektów (23%), a trzecią przedsięwzięcia związane z pracą i integracją społeczną – 279 (16%).

Wszystkie projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

2049 – liczba projektów

17,6 mld zł – łączna wartość projektów

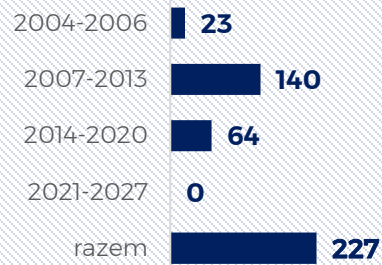
10,1 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

Wśród projektów, na które beneficjenci z obszaru Szczecina uzyskali dofinansowanie z UE w ostatnim 20-leciu, zdecydowanie największą łączną wartość miały inwestycje transportowe – 8,2 mld zł. Mimo że w ogólnej liczbie projektów stanowiły one jedynie 4%, to pod względem wysokości poniesionych kosztów zajęły wyraźnie dominującą, pierwszą pozycję. Równocześnie projekty transportowe otrzymały najwyższą kwotę dofinansowania z UE – niemal 5 mld zł. Na kolejnych miejscach pod względem wartości projektów, które otrzymały dofinansowanie z obszaru Szczecina, znalazły się przedsięwzięcia z kategorii: rozwój firm (1,6 mld zł), badania, rozwój i innowacje (1,5 mld zł), ochrona środowiska (1,4 mld zł) oraz nauka i edukacja (923 mln zł).

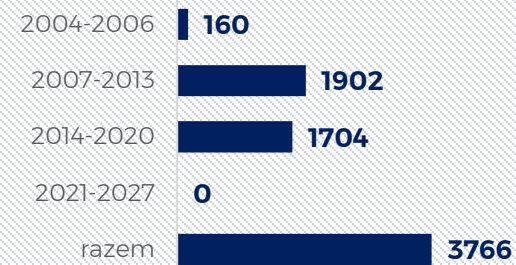
Spośród wymienionych, najbardziej kosztownych kategorii projektów, najwyższy poziom dofinansowania otrzymały przedsięwzięcia związane z dziedziną nauki i edukacji – 62% całkowitej wartości projektu.

Szczecin

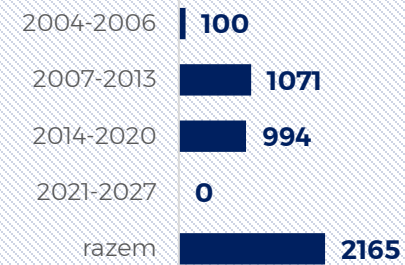
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

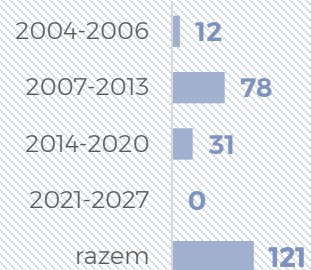

Projekty ogółem per capita

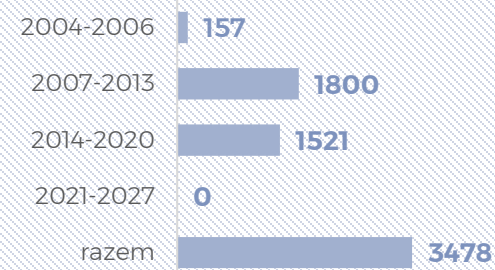
Łączna wartość projektów:
9325 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
5361 zł na mieszkańca

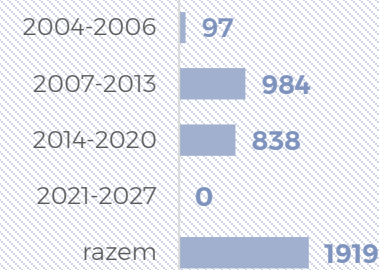
Liczba projektów inwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

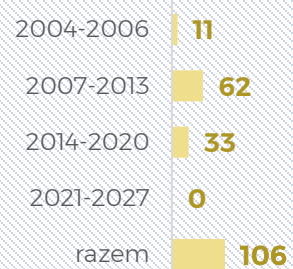

Projekty inwestycyjne per capita

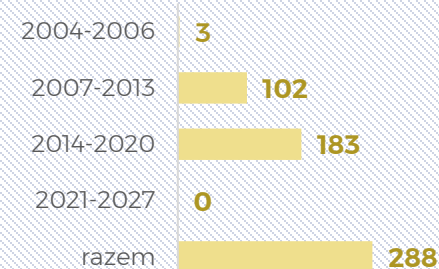
Łączna wartość projektów:
8612 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
4753 zł na mieszkańca

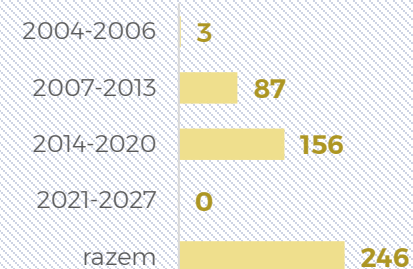
Liczba projektów nieinwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

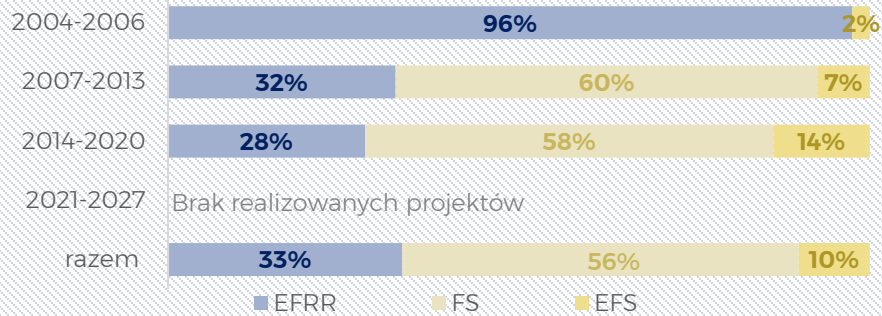
Projekty nieinwestycyjne per capita

Łączna wartość projektów:
713 zł na mieszkańca

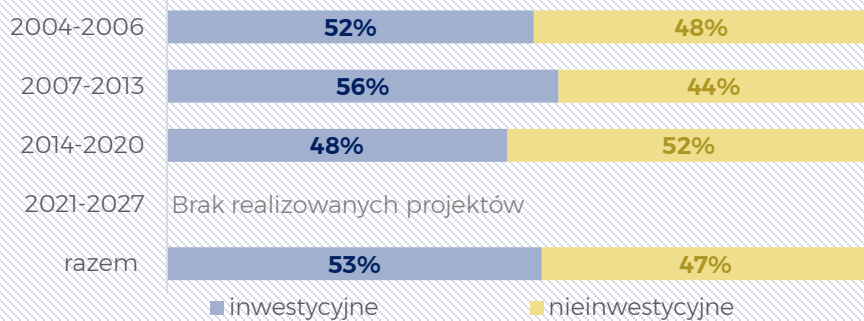
Łączna wysokość
dofinansowania:
608 zł na mieszkańca

Szczecin

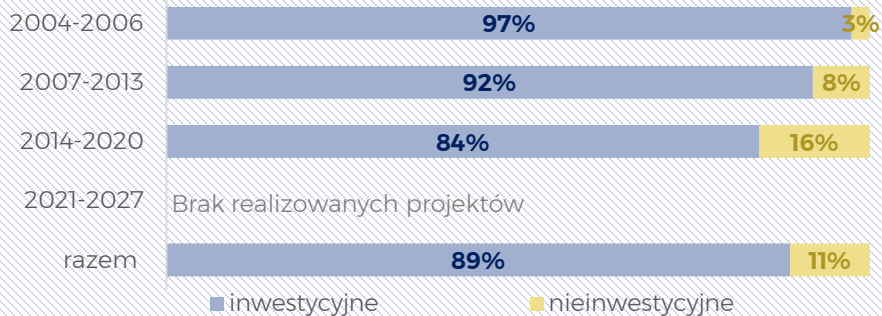
Udział funduszy w ogólnej kwocie dofinansowania

Udział projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

Struktura dofinansowania wg typu projektów

Projekty ZIT – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **10**

Łączna wartość projektów:

802 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

433 mln zł

Projekty międzynarodowe – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **24**

Łączna wartość projektów:

37 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

31 mln zł

TOP 3 – najdroższe projekty inwestycyjne

- Przebudowa torowisk tramwajowych w Szczecinie – etap II – Faza I:**
334,9 mln zł (184,7 mln zł dofinansowania)
- Budowa i przebudowa torowisk w Szczecinie:**
285,1 mln zł (177,9 mln zł dofinansowania)
- Zakup niskopodłogowego taboru tramwajowego w Szczecinie:**
241,1 mln zł (156,9 mln zł dofinansowania)

TOP 3 – najdroższe projekty nieinwestycyjne

- Szansa na pracę:**
49,6 mln zł (42,1 mln zł dofinansowania)
- Aktywizacja osób pozostających bez pracy w wieku 30 lat i więcej znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy w powiecie Miasto Szczecin:**
25,8 mln zł (21,9 mln zł dofinansowania)
- Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie Miasto Szczecin:**
19,2 mln zł (16,2 mln zł dofinansowania)

Projekty samorządu dofinansowane z UE

Szczecin z uwagi na swoją historię i położenie geograficzne od lat ma bliskie relacje z zagranicznymi partnerami i Unią Europejską. Zakorzeniona wśród mieszkańców tożsamość europejska i wsparcie finansowe otrzymane ze Wspólnoty pozwoliły miastu stać się zieloną, transgraniczną europejską metropolią, silnie powiązaną gospodarczo z sąsiednimi krajami.

1. Projekty samorządu z udziałem środków UE*

Patrząc z perspektywy ostatnich 20 lat, środki unijne umożliwiły realizację wizji rozwojowej Szczecina jako miasta atrakcyjnego do życia i przyjaznego mieszkańcom. Finansowanie europejskie przyczyniło się do zmiany mentalności, bardziej wizjonerskiego, ambitnego planowania miasta, przełamując ograniczenia i stereotypowe myślenie „nie da się”.

W latach 2004-2023 w Szczecinie podpisano umowy na realizację 227 projektów samorządowych, na które miasto lub podległe mu spółki i jednostki otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych. Łączna wartość zrealizowanych projektów wyniosła prawie 3,8 mld zł, a łączna kwota dofinansowania opiewała na sumę blisko 2,2 mld zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 9325 zł, z czego dofinansowanie środkami z UE to *per capita* 5361 zł.

Samorządowe projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

227 – liczba projektów

3,8 mld zł – łączna wartość projektów

2,2 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W zależności od okresu finansowania udział dopłat z budżetu UE do projektów szczecińskich wahał się od 56% w latach 2007-2013 do 62% w latach 2004-2006. W ciągu 20 lat łączna kwota dofinansowania stanowiła 57% wartości wszystkich zrealizowanych projektów.

Czas akcesji Polski do Unii Europejskiej to czas wciąż ogromnych wyzwań dla miasta, ale przede wszystkim szans, które dzięki funduszom unijnym i stabilnej, przemyślanej polityce rozwojowej miasta udało się w mojej ocenie skutecznie wykorzystać.

Kamila Bogusławska – dyrektor w Wydziale Zarządzania Projektami,
UM Szczecin

Projekty samorządowe w Szczecinie stanowiły około 11% wszystkich projektów, a ich łączna wartość 21% wartości projektów wszystkich beneficjentów. Tyle samo wyniósł udział dofinansowania projektów samorządowych z UE spośród wszystkich środków pozyskanych przez wnioskodawców ze Szczecina.

Na przestrzeni ostatnich 20 lat Szczecin pozyskał najwięcej środków z Funduszu Spójności – ponad 1,2 mld zł (56% wszystkich środków z UE). Na drugim miejscu pod względem wartości dofinansowań uplasował się Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – 719 mln zł (33%). Z Europejskiego Funduszu Społecznego pozyskano 218 mln zł (10%), natomiast z pozostałych źródeł pochodziło 12 mln zł (mniej niż 1%).

Głównym celem realizowanych projektów unijnych w Szczecinie było odpowiadanie na potrzeby mieszkańców. Ich optyka i zaangażowanie w rozwój miasta zmieniały się w kolejnych perspektywach finansowych. Mieszkańcy zaczęli coraz bardziej interesować się sprawami miasta, aktywnie włączać w konsultowanie spraw miejskich, przedstawiać swoje wizje, które zostały uwzględnione w Wieloletnim Programie Rozwoju Szczecina (WPRS).

W pierwszych latach po przystąpieniu Polski do UE priorytetem dla Szczecina była poprawa wewnętrznej komunikacji miasta poprzez infrastrukturę drogową, co doprowadziło również do rozwoju transportu publicznego. W kolejnych perspektywach finansowych nacisk przesunął się na optymalizację procesów drogowych związanych z transeuropejską siecią transportową (TEN-T) zapewniającą połączenie z portem szczecińskim. Zainwestowano w poprawę wydajności transportu publicznego i promowanie alternatywnych środków przemieszczania się, takich jak jazda na rowerze.

11% – projekty samorządowe na tle wszystkich projektów

21% – udział wartości dofinansowania projektów samorządowych na tle wszystkich projektów

Miasto przeszło również unijną rewolucję w obszarach takich jak zaopatrzenie w wodę, gospodarka ściekowa, efektywność energetyczna i zielone źródła energii, a także poprawa jakości życia mieszkańców poprzez inicjatywy kulturalne, przyjazne przestrzenie publiczne i współpracę transgraniczną.

W pierwszych latach po akcesji priorytetem było wewnętrzne skomunikowanie miasta – infrastruktura drogową, niejako przy okazji rozwoju której, rozwijała się również komunikacja miejska – tu zmiany początkowo były największe.

Kamila Bogusławska – dyrektor w Wydziale Zarządzania Projektami,
UM Szczecin

”

Największym sukcesem w ocenie miasta były wielkoformatowe, ambitne inwestycje, które wiązały się z dużym nakładem finansowym i obarczone były ryzykiem opóźnień w realizacji, czyli np. przebudowa ulicy Autostrada Poznańska czy Filharmonia Szczecińska im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie. Pierwsza z nich poprawiła logistykę między dwiema stronami miasta i okolicznymi obszarami, podczas gdy druga stała się symbolem odrodzenia miasta i jego europejskiej tożsamości. Z kolei trzecia inwestycja obrazuje symboliczny powrót miasta nad Odrę.

Trudnościami w zdobywaniu funduszy, w obliczu dotychczasowych doświadczeń Szczecina, były zbiurokratyzowane wymogi i procedury unijne. Samorządowcy mieli z nimi styczność w zasadzie na każdym etapie projektu – aplikowania, wdrażania czy utrzymania inwestycji. Innym utrudnieniem był systematyczny – obserwowany z każdą kolejną perspektywą finansową – coraz krótszy czas na składanie wniosków o dofinansowanie. W konsekwencji ma to wpływ na końcówkę, niższą jakość projektów. Ponadto ostatnie lata pokazały, jak ogromne znaczenie dla powodzenia procesu realizacji projektów mają czynniki zewnętrzne, zjawiska w skali globalnej, których nie da się przewidzieć na etapie przygotowywania wniosku. Przekładają się one na ceny, dostępność zasobów niezbędnych do realizacji projektu czy na sposób funkcjonowania samorządu.

Po przezwyciężeniu problemów gospodarczych w ostatnich latach priorytetem stała się mobilność miejska – zapewnienie mieszkańcom dogodnego dojazdu do pracy, szkoły i innych obiektów użyteczności publicznej. To bezprecedensowy w historii miasta program inwestycyjny łączący kolej, transport tramwajowy i komunikację autobusową, zintegrowany z infrastrukturą pieszą i rowerową – ten program wykracza znacząco poza jedną perspektywę unijną.

Kamila Bogusławska – dyrektor w Wydziale Zarządzania Projektami,
UM Szczecin

”

2. Projekty inwestycyjne

W latach 2004-2023 wśród wszystkich zrealizowanych projektów 121 (53%) stanowiły realizacje inwestycyjne, na które wydano blisko 3,5 mld zł, z czego 1,9 mld zł (55%) pochodziło ze środków UE. Na te projekty w przeliczeniu na 1 mieszkańca Szczecin otrzymał dofinansowanie z UE w wysokości 4753 zł.

Liczba projektów infrastrukturalnych oraz społecznych kształtuje się na zbliżonym poziomie, jednak gdy przyjrzymy się kwotom, które miasto otrzymało na ich realizację z budżetu UE, wyraźnie widoczna jest przewaga projektów inwestycyjnych. Na projekty infrastrukturalne wydano 89% wszystkich środków pochodzących z UE, a tylko 11% na projekty nieinwestycyjne.

Projekty inwestycyjne zostały wybrane w oparciu o potrzeby i priorytety miasta, które ewoluowały w czasie. Odzwierciedlały wysiłki miasta mające na celu dostosowanie się do zmieniających się warunków gospodarczych i społecznych.

Projekty inwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

121 – liczba projektów

3,5 mld zł – łączna wartość projektów

1,9 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

Realizacja projektów w pierwszej perspektywie finansowania z UE związana była z infrastrukturą drogową, mostową, taborem tramwajowym, infrastrukturą kulturalną oraz edukacyjną i rekreacyjną.

W drugim okresie, oprócz projektów drogowych i tramwajowych, powstały również nowe ścieżki rowerowe, infrastruktura rozwoju gospodarczego (Technopark Pomerania, tereny inwestycyjne w Trzebuszu i Dunikowie), atrakcyjne przestrzenie rekreacyjne i projekty transgraniczne.

Trzeci okres przyniósł duże inwestycje w transporcie publicznym, m.in. w Szczecińską Kolej Metropolitalną, transport tramwajowy i autobusowy oraz zintegrowaną infrastrukturę pieszą i rowerową.

Na przestrzeni 20 lat najdroższe projekty inwestycyjne dotyczyły m.in. modernizacji infrastruktury tramwajowej – wraz z zakupem niskopodłogowego taboru, remontami torowisk czy budową tzw. Szybkiego Tramwaju. Ponadto realizowano wiele inwestycji drogowych – powstały nowe mosty na Odrze i Regalicy, a także zmodernizowano dostęp drogowy do szczecińskiego portu.

Dominujące w poszczególnych perspektywach rodzaje projektów odpowiadały wprost potrzebom miasta, często działając antycypacyjnie. Początkowo to głównie inwestycje w podstawową infrastrukturę drogową.

Kamila Bogusławska – dyrektor w Wydziale Zarządzania Projektami, UM Szczecin

”

3. Projekty nieinwestycyjne

W ciągu ostatnich 20 lat zrealizowano 106 projektów nieinwestycyjnych (47%), na które wydano 288 mln zł. Z transferów unijnych na kwotę 246 mln zł sfinansowano 85% kosztów tego typu projektów. W przeliczeniu na 1 mieszkańca na projekty społeczne Szczecin otrzymał dofinansowanie z UE w wysokości średnio 608 zł.

Rola projektów społecznych staje się coraz ważniejsza z perspektywy rozwoju Szczecina, ponieważ społeczeństwo dynamicznie się zmienia, a mieszkańcy stają się coraz bardziej otwarci i świadomi swoich potrzeb. W ramach projektów nieinwestycyjnych największe przedsięwzięcia skupiały się wokół obszarów takich jak edukacja, aktywizacja zawodowa, integracja społeczna czy rozwój usług opiekuńczych. Realizowano programy służące wyrównywaniu szans edukacyjnych uczniów z obszarów wiejskich. Wspierano rozwój szkół i przedszkoli. Organizowano szkolenia i staże podnoszące kwalifikacje zawodowe wśród osób pozostających bez pracy – zarówno tych młodszych, dopiero wchodzących na rynek, jak i tych, które chciałyby na ten rynek wrócić.

Projekty nieinwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

106 – liczba projektów

288 mln zł – łączna wartość projektów

246 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Wspierano również rodziny i opiekunów osób niepełnosprawnych przez zwiększenie dostępności usług asystenckich i opiekuńczych.

Perspektywa 2004-2006 w zakresie projektów miękkich koncentrowała się głównie na możliwościach edukacyjnych i projektach transgranicznych, w tym spotkaniach młodzieży i polsko-niemieckiej lidze piłki nożnej. Perspektywa 2007-2013 przypadła na kryzys gospodarczy, co doprowadziło do projektów ukierunkowanych na zatrudnienie i miękkie działania w edukacji, w szczególności w szkolnictwie zawodowym. Realizowano również projekty ukierunkowane na rozwijanie kompetencji ICT.

Od poprzedniej perspektywy (2014-2020) priorytetowo traktuje się aktywizację społeczną i opiekę nad rodziną, w tym projekty dla seniorów i wsparcie dla osób dotkniętych wojną w Ukrainie. Innym, ważnym obszarem w tej perspektywie jest efektywne kształcenie, w tym rozwój szkolnictwa zawodowego. Największym sukcesem w zakresie projektów nieinwestycyjnych były te działania, które skutecznie rozwiązywały problemy społeczne mieszkańców.

Największym sukcesem były te projekty, które poprzez działania miękkie skutecznie rozwiązywały problemy społeczne. Zwróciłabym tu szczególną uwagę na projekty dotyczące edukacji i zatrudnienia, jako te, które skutecznie zapobiegają innym problemom i pomagają je rozwiązywać.

Kamila Bogusławska – dyrektor w Wydziale Zarządzania Projektami, UM Szczecin

”

4. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

Od 2014 r. fundusze unijne w miastach UMP były też wykorzystywane do realizacji projektów opierających się na współpracy z gminami obszarów metropolitalnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). W Szczecinie podpisano 10 umów na realizację takich projektów. Finansowy udział miasta w nich wyniósł ponad 802 mln zł, z czego ze środków unijnych pozyskano blisko 433 mln zł (54%).

Projekty realizowane w ramach programu ZIT w Szczecińskim Obszarze Metropolitalnym (SOM) koncentrowały się na inwestycjach w transport miejski, efektywność energetyczną oraz szkolnictwo zawodowe. Priorytetem miasta były inwestycje w transport publiczny, w szczególności w budowę węzłów przesiadkowych.

Współpraca pomiędzy samorządami w obszarze metropolitalnym była szeroka i wielowymiarowa, a motorem napędowym projektów było Stowarzyszenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.

Projekty ZIT z udziałem środków z UE w latach 2014-2023 – udział miasta:

10 – liczba projektów

802 mln zł – łączna wartość projektów

433 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Najważniejszym projektem dla całego stowarzyszenia była Szczecińska Kolej Metropolitalna, która wymagała wspólnego wysiłku wielu partnerów, w tym Urzędu Miasta Szczecin. Pomimo pewnych trudności, projekt jest bliski ukończenia, ze zwiększoną liczbą połączeń i wprowadzeniem biletu metropolitalnego.

Stowarzyszenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego jest spoiwem projektów realizowanych dla całego obszaru, ale i projektów pilotażowych. W poprzedniej perspektywie kluczową rolę odgrywała kwestia mobilności w SOM – w tym zakresie wspólnie realizowano i skutecznie dzielono działania związane z transportem publicznym.

Kamila Bogusławska – dyrektor w Wydziale Zarządzania Projektami, UM Szczecin

”

5. Projekty międzynarodowe

W ramach współpracy międzynarodowej Szczecin uczestniczył w 24 projektach, na które miasto wydało łącznie ponad 37 mln zł. Z funduszy europejskich pochodziło 84% tej sumy. Aż 20 tego typu projektów zrealizowano w latach 2004-2013.

Projekty międzynarodowe, w których realizację angażował się samorząd szczeciński, koncentrowały się głównie na współpracy transgranicznej z niemieckimi sąsiadami. Obejmowała ona obszary takie jak społeczeństwo obywatelskie, kultura, edukacja, ochrona środowiska, smart cities czy elektromobilność. Współpracowano z różnymi partnerami, w tym z samorządami, instytucjami akademickimi, stowarzyszeniami, przedsiębiorstwami czy organizacjami pozarządowymi.

Jednym z najważniejszych projektów był „Model transgranicznego monitoringu – innowacyjne sposoby pozyskiwania danych w Regionie Metropolitalnym Szczecina”, którego celem było dostarczenie przy użyciu innowacyjnych rozwiązań wiarygodnych dowodów o potencjale i powiązaniach Szczecińskiego Regionu Metropolitalnego.

Projekty międzynarodowe z udziałem środków z UE w latach 2004-2023 – udział miasta:

24 – liczba projektów

37 mln zł – łączna wartość projektów

31 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Rezultatem projektu było opracowanie metodologii pozyskiwania i publikacji danych w poszczególnych obszarach tematycznych wraz z identyfikacją dostawców i użytkowników danych w regionie. Projekt umożliwił również efektywne funkcjonowanie polsko-niemieckich sieci współpracy w obszarach takich jak planowanie przestrzenne, gospodarka, turystyka i mobilność.

Kolejnym znaczącym projektem był „Marriage – Lepsze zarządzanie mariną, konsolidacja sieci portów oraz marketing turystyki wodnej”, który koncentrował się na opracowaniu teoretycznego modelu dla firm obsługujących mariny w regionie południowego Bałtyku. Projekt wykorzystywał wspólne systemy marketingowe, narzędzia rozwoju systemów zarządzania i programy konsolidacji sieci w celu poprawy infrastruktury turystycznej w regionie i dywersyfikacji rozwoju turystyki, w tym turystyki transgranicznej. Pilotażowe wdrożenia projektu dowiodły skuteczności strategii, prowadząc do stworzenia sieci marin pod wspólną marką i standardami jakości.

Projekty międzynarodowe ze względu na położenie Szczecina w głównej mierze dotyczyły transgranicznej współpracy z naszymi niemieckimi sąsiadami. Część projektów miała szerszy charakter i odnosiła się do obszarów tematycznych Smart City czy turystyki.

Kamila Bogusławska – dyrektor w Wydziale Zarządzania Projektami, UM Szczecin

”

Szczecin

PROJEKT INWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Przebudowa ulicy Autostrada Poznańska, etap I i II. Budowa nowych mostów przez rzekę Odrę i Regalicę	79 976 545 zł	44 263 946 zł	55%	2004-2006	EFRR
Przebudowa ul. Krzywoustego od placu Zwycięstwa do placu Tadeusza Kościuszki	18 127 781 zł	12 494 596 zł	69%		EFRR
Zakup taboru tramwajowego wraz z wykonaniem remontu torowiska na ul. Ku Słońcu w Szczecinie	14 937 837 zł	11 203 378 zł	75%		EFRR
Budowa i przebudowa torowisk w Szczecinie	285 052 248 zł	177 857 627 zł	62%	2007-2013	FS
Zakup niskopodłogowego taboru tramwajowego w Szczecinie	241 063 002 zł	156 858 669 zł	65%		FS
Budowa „Szczecińskiego Szybkiego Tramwaju”	180 894 392 zł	111 009 459 zł	61%		FS
Przebudowa torowisk tramwajowych w Szczecinie – etap II – Faza I	334 915 526 zł	184 710 072 zł	55%	2014-2020	FS
Modernizacja dostępu drogowego do portu w Szczecinie – przebudowa układu komunikacyjnego w rejonie Międzyodrza	220 608 354 zł	158 183 165 zł	72%		FS
Budowa nowych tras tramwajowych w Szczecinie	226 987 018 zł	100 172 500 zł	44%		FS

Szczecin

PROJEKT NIEINWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Szczeciński program wyrównania szans edukacyjnych dla uczniów z obszarów wiejskich – II edycja	699 002 zł	699 002 zł	100%	2004-2006	EFS
Szczeciński program wyrównania szans edukacyjnych dla uczniów z obszarów wiejskich	651 735 zł	651 735 zł	100%		EFS
Szczeciński program wyrównywania szans edukacyjnych dla uczniów z obszarów wiejskich – III edycja	470 811 zł	470 811 zł	100%		EFS
Szansa na pracę	49 558 187 zł	42 124 459 zł	85%	2007-2013	EFS
Aktywna Integracja w Szczecinie	17 650 780 zł	15 003 163 zł	85%		EFS
Nowoczesny Nauczyciel – Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół i przedszkoli w powiecie Miasta Szczecin	1 855 223 zł	1 576 940 zł	85%		EFS
Aktywizacja osób pozostających bez pracy w wieku 30 lat i więcej, w szczególności znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy w powiecie miasto Szczecin (VI)	25 820 476 zł	21 947 404 zł	85%	2014-2020	EFS
Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie Miasto Szczecin (V)	19 198 454 zł	16 180 457 zł	84%		EFS
Zaopiekowani – systemowe wzmacnianie potencjału opiekuńczego rodzin	14 036 504 zł	11 931 028 zł	85%		EFS

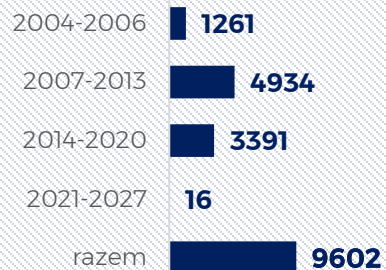

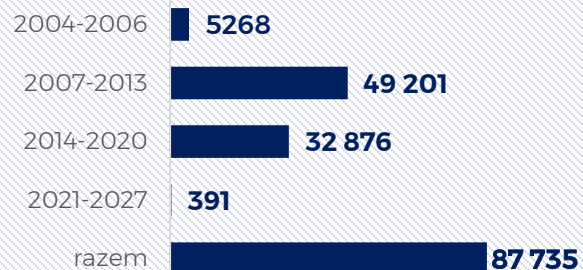
Warszawa

Warszawa

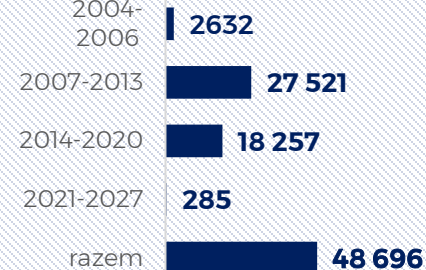
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

Projekty ogółem per capita

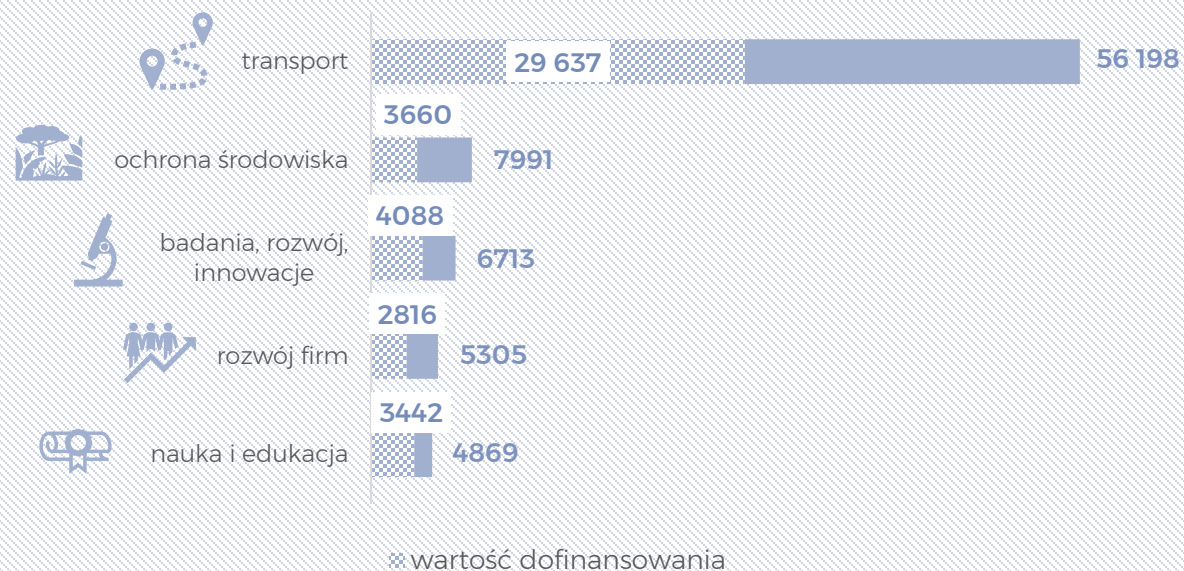
Łączna wartość projektów:
49 801 zł na mieszkańca

Łączna wysokość dofinansowania:
27 641 zł na mieszkańca

Liczba projektów wg kategorii – TOP 5

Łączna wartość projektów, w tym wysokość dofinansowania (w mln zł) – TOP 5

9602

liczba projektów, które otrzymały dotację z UE w latach 2004-2023

Udział dofinansowania – TOP 5

- 53% – transport
- 46% – ochrona środowiska
- 61% – badania, rozwój, innowacje
- 53% – rozwój firm
- 71% – nauka i edukacja

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta

W ciągu 20 lat beneficjenci z obszaru Warszawy (do których należą podmioty zarówno publiczne, samorządowe, jak i prywatne czy pozarządowe) pozyskali dofinansowanie dla 9602 projektów, w kwocie 48,7 mld zł. Ich łączna wartość wyniosła 87,7 mld zł.

Projekty wszystkich beneficjentów z Warszawy stanowiły 20% spośród wszystkich inwestycji i działań dokonanych z udziałem środków UE w miastach UMP. W stolicy w przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 49 801 zł, zaś dofinansowanie środkami z UE – 27 641 zł.

Najwięcej przedsięwzięć podjęto w drugiej perspektywie finansowej, przypadającej na lata 2007-2013 – 4934 projekty. W tym okresie projekty uzyskały również największe dofinansowanie – 27,5 mld zł, przy kwocie 49,2 mld zł całej wartości przedsięwzięć.

Po środki unijne w Warszawie najczęściej sięgali przedsiębiorcy, inwestując w rozwój swoich firm – 2525 projektów (29%). Drugą najliczniejszą kategorią były projekty w zakresie badań, rozwoju i innowacji – 2295 (34%), a trzecią przedsięwzięcia dotyczące telekomunikacji i e-usług – 1759 (20%).

Wszystkie projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

9602 – liczba projektów

87,7 mld zł – łączna wartość projektów

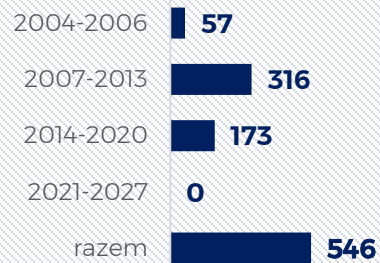
48,7 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

Wśród projektów, na które beneficjenci z obszaru Warszawy uzyskali dofinansowanie z UE w ostatnim 20-leciu, zdecydowanie największą łączną wartość miały inwestycje transportowe – 56,2 mld zł. Mimo że w ogólnej liczbie projektów stanowiły jedynie 2%, to pod względem wysokości poniesionych kosztów zajęły wyraźnie dominującą, pierwszą pozycję, w tym zwłaszcza na budowę metra warszawskiego. Równocześnie projekty transportowe otrzymały najwyższą kwotę dofinansowania z UE – 29,6 mld zł. Na kolejnych miejscach znalazły się przedsięwzięcia z kategorii: ochrona środowiska (8 mld zł), badania, rozwój i innowacje (6,7 mld zł), rozwój firm (5,3 mld zł) oraz nauka i edukacja (4,9 mld zł).

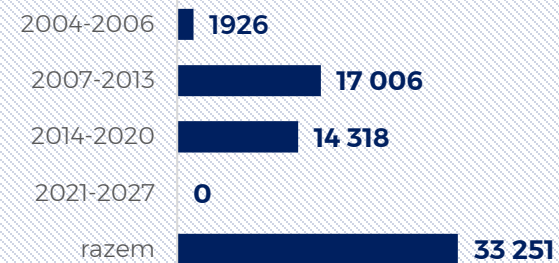
Spośród wymienionych, najbardziej kosztownych kategorii projektów, najwyższy poziom dofinansowania otrzymały przedsięwzięcia związane z dziedziną nauki i edukacji – 71% całkowitej wartości projektu.

Warszawa

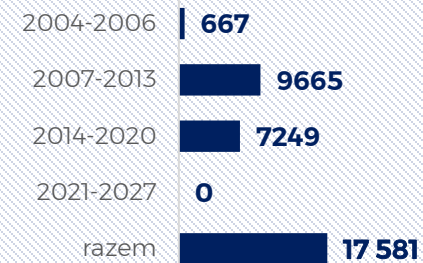
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

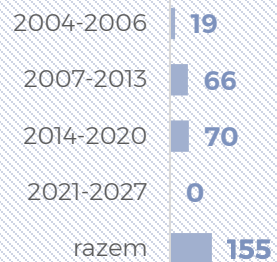

Projekty ogółem per capita

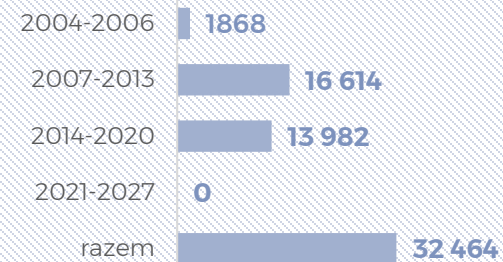
Łączna wartość projektów:
18 874 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
9979 zł na mieszkańca

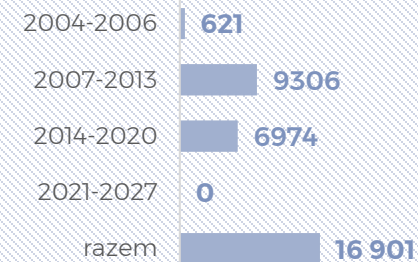
Liczba projektów inwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

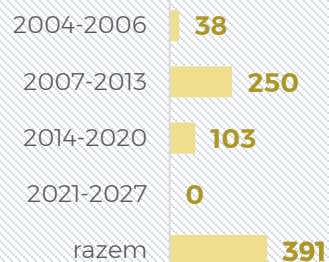

Projekty inwestycyjne per capita

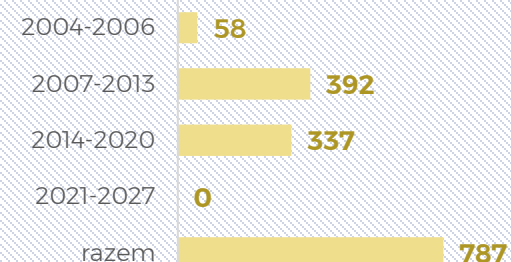
Łączna wartość projektów:
18 427 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
9594 zł na mieszkańca

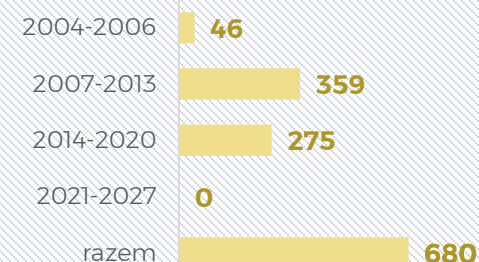
Liczba projektów nieinwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

Projekty nieinwestycyjne per capita

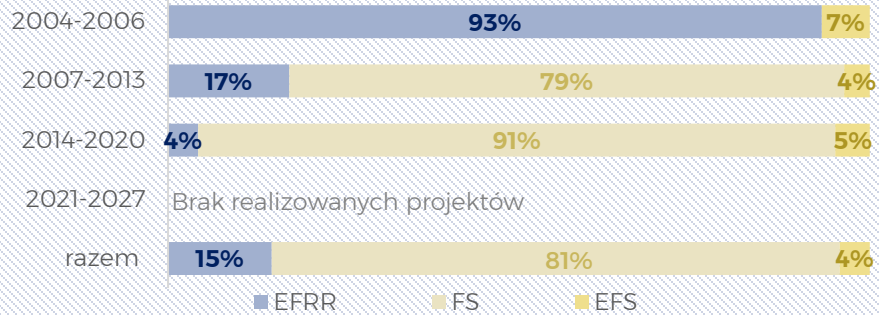
Łączna wartość projektów:
447 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
386 zł na mieszkańca

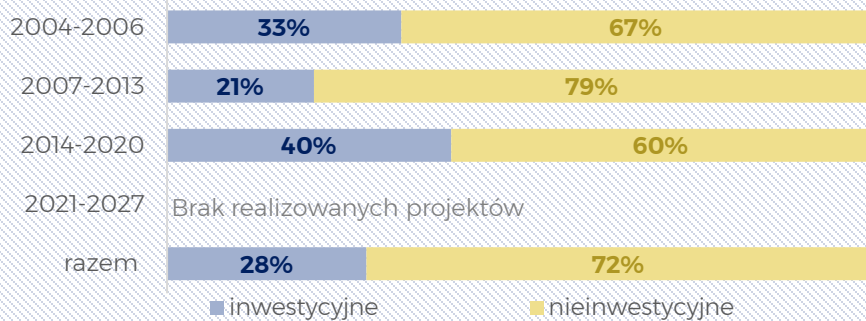

Warszawa

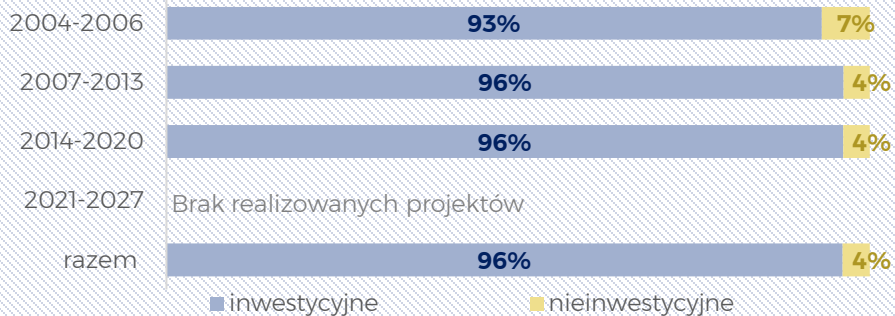
Udział funduszy w ogólnej kwocie dofinansowania

Udział projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

Struktura dofinansowania wg typu projektów

Projekty ZIT – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **38**

Łączna wartość projektów:
389 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:
203 mln zł

Projekty międzynarodowe – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **201**

Łączna wartość projektów:
262 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:
142 mln zł

TOP 3 – najdroższe projekty inwestycyjne

- II Linia metra w Warszawie – Prace przygotowawcze, projekt i budowa odcinka centralnego wraz z zakupem taboru:**
6 mld zł (3,6 mld zł dofinansowania)
- Budowa II linii metra wraz z zakupem taboru – etap III:**
3,6 mld zł (2 mld zł dofinansowania)
- Budowa II linii metra wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru – etap II:**
2,9 mld zł (1,8 mld zł dofinansowania)

TOP 3 – najdroższe projekty nieinwestycyjne

- Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w m.st. Warszawa:**
54,1 mln zł (43,3 mln zł dofinansowania)
- Rynek pracy czeka:**
26,2 mln zł (26,2 mln zł dofinansowania)
- Integracja dla samodzielności:**
25,7 mln zł (23 mln zł dofinansowania)

Projekty samorządu dofinansowane z UE

W skali 20 lat fundusze unijne pozwoliły na wykonanie skoku cywilizacyjnego w wielu obszarach funkcjonowania Warszawy. Udało się zdobyć dofinansowanie z UE sięgające niemal rocznego budżetu miasta, a jego sztandarową wizytówką są kolejne projekty dotyczące rozbudowy metra.

1. Projekty samorządu z udziałem środków UE

W ostatnich 20 latach środki z Unii Europejskiej przyczyniły się znacząco do rozwoju Warszawy. Dzięki nim powstało dużo inwestycji, na których realizację miasto samodzielnie nie byłoby w stanie wygospodarować wystarczających środków. Niemożliwe byłoby prowadzenie ich w tym samym czasie, a wykonanie największych projektów trwałoby znacznie dłużej.

W latach 2004-2023 w Warszawie podpisano umowy na realizację 546 projektów samorządowych, na które miasto lub podległe mu spółki i jednostki otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych. Łączna wartość zrealizowanych projektów wyniosła ponad 33,2 mld zł, a łączna kwota dofinansowania opiewała na sumę blisko 17,6 mld zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 18 874 zł, z czego dofinansowanie środkami z UE to *per capita* 9979 zł.

Samorządowe projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

546 – liczba projektów

33,2 mld zł – łączna wartość projektów

17,6 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

Udział dofinansowania z UE w łącznej wartości projektów sięgał – w zależności od okresu finansowania – od 35% w latach 2004-2006 do 57% w perspektywie finansowej na lata 2007-2013. W ciągu 20 lat łączna kwota dofinansowania stanowiła 53% wartości wszystkich zrealizowanych projektów.

Gdybyśmy mieli budować drugą linię metra bez unijnego wsparcia, to dziś zamiast prawie ukończonej linii liczącej 18 stacji mielibyśmy tylko odcinek centralny, w dodatku oddany do użytku kilka lat później, niż to miało miejsce.

Maciej Fijałkowski – dyrektor Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju, UM Warszawa

”

W Warszawie projekty samorządowe stanowiły około 6% wszystkich projektów, a ich łączna wartość 38% wartości projektów wszystkich beneficjentów. Udział dofinansowania projektów samorządowych z UE wyniósł 36% wszystkich środków pozyskanych przez wnioskodawców z Warszawy.

W analizowanym okresie największym źródłem unijnych dotacji był Fundusz Spójności, z którego pochodziło ponad 14,2 mld zł (81% wszystkich środków pozyskanych z budżetu UE przez Warszawę). Drugim pod względem wielkości strumieniem transferów unijnych, był Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, z tego źródła miasto otrzymało 2,6 mld zł (15%). Z kolei z Europejskiego Funduszu Społecznego do Warszawy przesłano ponad 775 mln zł (4%), a z pozostałych źródeł nieco ponad 4 mln zł.

Na tle całej Polski sytuacja Warszawy w kontekście pozyskiwania środków z funduszy unijnych jest specyficzna. Jako region najbardziej rozwinięty od perspektywy 2014-2020 otrzymuje proporcjonalnie coraz mniej środków na niewielkie (pod względem wartości) projekty. Duże projekty inwestycyjne współfinansowane z UE, takie jak budowa metra, wciąż są ważną częścią polityki inwestycyjnej, niemniej średnie i małe projekty miasto częściej musi finansować własnym sumptem.

Dzięki refinansowaniu niektórych zaplanowanych inwestycji udało się pozyskać środki na realizację innych, niejako dodatkowych projektów. Kolejną korzyścią była możliwość utrzymywania kosztów części usług społecznych na relatywnie niskim poziomie. Dzięki temu, że konieczne modernizacje i inwestycje sfinansowano ze środków unijnych, nie było potrzeby przenoszenia kosztów ich wdrożenia na mieszkańców, co wiązałoby się z podniesieniem opłat. Tę korzyść szczególnie dobrze widać na przykładzie taryf za dostawy wody oraz bilety komunikacji miejskiej.

6% – projekty samorządowe na tle wszystkich projektów

36% – udział wartości dofinansowania projektów samorządowych na tle wszystkich projektów

Dzięki temu, że nowoczesny tabor w naszym transporcie miejskim został zakupiony z udziałem środków europejskich, ceny biletów mogą być niższe. Gdybyśmy chcieli mieć taki tabor, jaki mamy, nie korzystając ze środków unijnych, bilety musiałyby być droższe o kilkadziesiąt procent.

Maciej Fijałkowski – dyrektor Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju, UM Warszawy

”

My w ogóle jesteśmy w specyficznej sytuacji jako region lepiej rozwinięty, w ramach Regionu Warszawskiego Stołecznego, ponieważ od zeszłej perspektywy wygasa się wsparcie dla małych projektów i my to już mocno czujemy. To znaczy o ile duże projekty z Funduszu Spójności nadal są ważnym elementem programu inwestycyjnego (choć przez politykę poprzedniego rządu ich rola drastycznie spadła), to ewidentnie ilość pieniędzy spoza tego funduszu w ostatnich latach mocno spadła.

Maciej Fijałkowski – dyrektor Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju, UM Warszawy

”

Realizacja projektów miejskich (szczególnie tych inwestycyjnych) była również motorem rozwoju lokalnej gospodarki, na której pośrednio skorzystało wiele warszawskich przedsiębiorstw. Dzięki napływowi funduszy do miasta zwiększyło się lokalne PKB oraz wzrosło zatrudnienie.

Z perspektywy mieszkańców największym projektem, o najsilniejszym oddziaływaniu na miasto, były kolejne linie metra oraz bulwary nad Wisłą. Warszawiacy doceniają również zmiany, jakie się dokonały w ich najbliższej okolicy i lokalnej infrastrukturze. Na przestrzeni ostatnich lat w stolicy powstało wiele nowych parków i rozbudowano sieć ścieżek rowerowych. Dzięki temu rower stał się dla wielu warszawiaków podstawowym środkiem transportu po mieście.

Z perspektywy doświadczeń 2 dekad pracy przy realizacji projektów współfinansowanych z UE okazuje się, że z każdą kolejną perspektywą miasto musi włożyć więcej wysiłków, żeby efektywnie wykorzystać transferowane środki. Jest to spowodowane coraz bardziej skomplikowanymi i przeregulowanymi procedurami związanymi z wnioskowaniem o fundusze oraz ze sposobem rozliczania projektów.

Ponadto w obecnej perspektywie finansowej występują ograniczenia w możliwościach korzystania z funduszy. Wynikają one głównie z opóźnień systemowych, a także z nałożonej w ostatnich latach na Polskę blokady na środki z Funduszu Spójności oraz Krajowego Planu Odbudowy. W konsekwencji miasto nie było w stanie realizować wszystkich inwestycji oraz skutecznie planować kolejnych, a cały proces inwestycyjny gwałtownie zahamował.

Dobrym przykładem jest pizzeria przy ulicy Świętokrzyskiej. Ona powstała, gdy budowano odcinek centralny drugiej linii metra, wtedy wykonawcą była firma Astaldi i sporo Włochów pracowało przy budowie. Ktoś dostrzegł potrzebę na rynku i otworzyli restaurację dla tych zagranicznych pracowników.

Maciej Fijałkowski – dyrektor Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju, UM Warszawy

”

W kontekście wyhamowania procesu inwestycyjnego, braku możliwości realizacji wielu przedsięwzięć z KPO w zakładanym obecnie terminie oraz skróconej (zaczęła się ponad rok później i jest o rok krótsza) polityki spójności, ta perspektywa będzie dużo większym wyzwaniem niż wcześniejsze.

Maciej Fijałkowski – dyrektor Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju, UM Warszawy

”

2. Projekty inwestycyjne

Od 2004 r. samorząd warszawski podpisał umowy na 155 projektów inwestycyjnych (28% wszystkich projektów), na które wydano prawie 32,5 mld zł. Łączna wysokość dofinansowania z UE wyniosła 16,9 mld zł, co stanowi 52% poniesionych przez miasto kosztów. Na tego typu projekty w przeliczeniu na 1 mieszkańca wydano średnio 18 427 zł, a dofinansowanie wyniosło 9594 zł. Pomimo iż liczba projektów inwestycyjnych, na które składają się duże przedsięwzięcia infrastrukturalne, jest ponad 2-krotnie mniejsza od liczby projektów miękkich, to na te pierwsze przeznaczono aż 96% wszystkich środków, które miasto pozyskało w ramach dofinansowania z funduszy UE.

W Warszawie na przestrzeni 20 lat największe projekty inwestycyjne skupiały się wokół budowy metra wraz z towarzyszącą mu infrastrukturą (m.in. wybudowano węzeł komunikacyjny „Młociny”) oraz zakupem taboru. Ponadto z UE pozyskano duże środki na wieloetapowy projekt zaopatrzenia miasta w wodę oraz na budowę i modernizację systemu kanalizacji i oczyszczania ścieków (w ramach III fazy tego projektu zmodernizowano m.in. oczyszczalnię ścieków „Czajka”).

Projekty inwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

155 – liczba projektów

32,5 mld zł – łączna wartość projektów

16,9 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

Pozostałe najdroższe projekty dotyczyły prac drogowych – np. budowy odcinka Trasy Siekierkowskiej czy modernizacji linii tramwajowych.

Oprócz projektów związanych z transportem i gospodarką wodno-kanalizacyjną w Warszawie w ciągu 20 lat fundusze europejskie wykorzystano na projekty niemal we wszystkich dziedzinach życia miasta. Inwestowano m.in. w tereny zielone i ochronę środowiska, budowę ścieżek rowerowych, termomodernizację budynków publicznych, poprawę jakości usług z zakresu ochrony zdrowia, opieki i pomocy społecznej (m.in. zwiększono dostępność miejsc w żłobkach).

Ponadto stworzono i zmodernizowano wiele obiektów instytucji kultury, sportu, a także terenów rekreacyjnych (np. nadwiślańskie bulwary). W większości wskazanych dziedzin realizowano projekty o zasięgu oddziaływania zarówno na całe miasto jaki i na poziom dzielnic czy osiedli.

W zasadzie kilkanaście lat temu Warszawa była miastem, gdzie ciężko jeździło się rowerem. Dzisiaj mamy już rozbudowaną sieć ścieżek i dróg dla rowerów. To jest na prawdę bardzo dobrej jakości infrastruktura, która realnie sprawia, że dużo osób z niej korzysta.

Maciej Fijałkowski – dyrektor Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju, UM Warszawy

”

3. Projekty nieinwestycyjne

W latach 2004-2023 w Warszawie podpisano umowy na 391 projektów społecznych (72% wszystkich realizacji). Przeznaczono na te działania blisko 787 mln zł, z czego 83% (680 mln zł) pochodziło z funduszy unijnych.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość projektów społecznych wyniosła średnio 447 zł, a kwota dofinansowania – 386 zł.

W ramach realizacji projektów nieinwestycyjnych skupiano się na aktywizacji zawodowej i promowaniu przedsiębiorczości. Udzielano wsparcia finansowego oraz szkoleniowego w zakładaniu działalności gospodarczej przez osoby pozostające bez pracy. Ponadto realizowano programy zapobiegające wykluczeniu społecznemu wśród klientów pomocy społecznej, np. poprzez szkolenia zawodowe dla osób z niepełnosprawnością lub opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze. Inwestowano również w poprawę jakości edukacji m.in. poprzez indywidualizację procesu nauczania w szkołach podstawowych.

Projekty nieinwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

391 – liczba projektów

787 mln zł – łączna wartość projektów

680 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Projekty społeczne ze względu na swój wdrożeniowy charakter wymagały wiele wysiłku ze strony miasta jako organizatora. Ponadto ich efekt jest rozciągnięty w czasie i trudniej dostrzegalny z perspektywy przeciętnego mieszkańca. Środki unijne pozwoliły realizować tego typu projekty na znacznie większą skalę, co wpłynęło na całokształt polityki miejskiej w tym zakresie. Rola projektów nieinwestycyjnych jest szczególnie widoczna w obszarach pomocy społecznej i edukacji.

Na projektach społecznych skorzystało również wiele lokalnych organizacji pozarządowych, które często były zapraszane do projektów i jako partnerzy realizowały część zadań. Pozwoliło im to lepiej się rozwijać i zdobywać doświadczenie w zakresie swoich obszarów działania.

W przypadku projektów społecznych to jest ich bardzo dużo, dziesiątki rocznie. Oczywiście wymagają ogromnej pracy, bo to są projekty wdrożeniowe. Projekty miękkie częściowo kształtują samą politykę społeczną miasta. Wielu rzeczy po prostu nie dałoby się zrobić, gdyby nie te pieniądze i pozwalają na znacznie więcej działań... dają lewar, ale jednocześnie same w sobie są katalizatorem zmian dla polityki miasta.

Maciej Fijałkowski – dyrektor Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju, UM Warszawy

”

4. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

Od 2014 r. fundusze unijne w miastach UMP były też wykorzystywane do realizacji projektów opierających się na współpracy z gminami obszarów metropolitalnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Warszawa zrealizowała 38 takich projektów. Ich łączna wartość to niemal 389 mln zł, a 52% tej kwoty (blisko 203 mln zł) pochodziło z unijnych dopłat.

Stolica jako miasto centralne Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego wzięła na swoje barki większość kosztów i prac związanych z przygotowaniem do realizacji projektów ZIT. Zespół pracowników warszawskiego ratusza od ponad dekady pracuje *de facto* na rzecz całej metropolii. Dzięki temu udało się osiągnąć współpracę na bardzo wysokim poziomie, a partnerskie gminy mają duże zaufanie do Warszawy. Przyjęta przez miasto strategia transferowania większości korzyści do gmin okazała się skuteczna i przyniosła pozytywne efekty również dla samej stolicy. Dobrym przykładem obopólnych korzyści są parkingi w systemie Park & Ride, dzięki którym mieszkańcy podwarszawskich gmin mają dostęp do sprawnej komunikacji publicznej, a Warszawa korzysta na ograniczeniu liczby aut wjeżdżających codziennie do miasta.

Projekty ZIT z udziałem środków z UE w latach 2014-2023 – udział miasta:

38 – liczba projektów

389 mln zł – łączna wartość projektów

203 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Oprócz inwestycji typu P&R najbardziej istotne projekty ZIT dotyczyły budowy sieci dróg dla rowerów, przedsięwzięć edukacyjnych, a także zwiększenia liczby miejsc w żłobkach.

W ramach perspektywy 2021-2027 aplikowanie o środki może być większym wyzwaniem dla miasta niż w poprzednim horyzoncie finansowania. W obecnej perspektywie przyjęty obszar ZIT jest znacznie większy niż wcześniej, a część nowych gmin nie ma zbyt wielu związków funkcjonalnych z Warszawą. Brak wcześniejszej współpracy w tym zakresie powoduje również pewną nieufność wobec miasta wśród władz gmin dołączonych do obszaru. Niemniej na podstawie pozytywnych doświadczeń z poprzedniej edycji ZIT można zakładać, że problemy te w miarę realizacji kolejnych projektów stracą na znaczeniu.

ZIT-y okazały się dużym sukcesem zarówno, jeśli mówimy o skali wdrożonych inwestycji, jak i o ewolucji współpracy. W ciągu kilku lat niesamowicie rozwinęły się mechanizmy współdziałania w ramach metropolii, co przełożyło się na wzrost przekonania o konieczności zmian prawnych i prac nad ustawą metropolitalną. Nasze działania były również doceniane za granicą, przedstawiciele instytucji z np. Niemiec czy Francji przyjeżdżali do nas i pytali, jak udało nam się to osiągnąć.

Maciej Fijałkowski – dyrektor Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju, UM Warszawy

”

5. Projekty międzynarodowe

Osobną grupę projektów samorządowych stanowią działania międzynarodowe. Od 2004 r. stolica uczestniczyła w 201 projektach międzynarodowych. Ich łączna wartość wyniosła 262 mln zł, z czego 54% (blisko 142 mln zł) otrzymano w ramach dofinansowania z budżetu UE. Najwięcej takich projektów, aż 97, zrealizowano w latach 2007-2013.

W ramach projektów międzynarodowych głównymi obszarami współpracy były projekty związane z transportem i mobilnością, kwestiami społecznymi, zielenią i środowiskiem oraz efektywnością energetyczną.

Projekty międzynarodowe są niezwykle potrzebne, pozwalają na budowanie sieci kontaktów i tworzą przestrzeń wymiany doświadczeń. W ramach tego typu projektów osoby z różnych państw mają możliwość wzajemnie się od siebie uczyć i testować skuteczność stosowanych u siebie rozwiązań.

Projekty międzynarodowe z udziałem środków z UE w latach 2004-2023 – udział miasta:

201 – liczba projektów

262 mln zł – łączna wartość projektów

142 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Zdarza się, że są to trudne projekty, które – aby osiągnąć realny efekt – wymagają zaangażowania. Przykładem korzyści dla miasta wynikającym z udziału w projektach międzynarodowych (zwłaszcza w pierwszych latach obecności Polski w UE) była możliwość nauki i wymiany doświadczeń w obszarze szeroko rozumianej gospodarki komunalnej.

Uważam, że są to potrzebne projekty – oczywiście łatwo w nich „przepalić pieniądze” gdy nie ma zaangażowania – ale tego typu projekty mogą mieć bardzo dobre efekty. Projekty międzynarodowe pozwoliły nam uczyć się od innych, ale też uczyć innych, niemniej trzeba włożyć dużo prac i wysiłku, aby osiągnąć konkretne rezultaty.

Maciej Fijałkowski – dyrektor Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju, UM Warszawy

”

Warszawa

PROJEKT INWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Budowa I linii metra od stacji B20 do stacji A23 wraz z budową WK „Młociny”	1 046 852 454 zł	320 494 092 zł	31%	2004-2006	EFRR
Modernizacja trasy tramwajowej w Alejach Jerozolimskich odcinek pętla Banacha – pętla Gocławek (zakup 15 pociągów tramwajowych)	274 647 301 zł	54 899 119 zł	20%		EFRR
Budowa Trasy Siekierkowskiej odcinek IIB od węzła Bora Komorowskiego do ulicy Płowieckiej	189 171 451 zł	72 457 934 zł	38%		EFRR
II Linia metra w Warszawie – Prace przygotowawcze, projekt i budowa odcinka centralnego wraz z zakupem taboru	5 976 094 461 zł	3 600 894 236 zł	60%	2007-2013	FS
Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków w Warszawie – faza III	2 622 750 914 zł	930 144 165 zł	35%		FS
Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków w Warszawie – faza IV	1 483 895 378 zł	884 304 161 zł	60%		FS
Budowa II linii metra wraz z zakupem taboru – etap III	3 564 536 216 zł	1 952 151 513 zł	55%	2014-2020	FS
Budowa II linii metra wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru – etap II	2 945 115 681 zł	1 841 708 214 zł	63%		FS
Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków w Warszawie – faza VI	1 715 346 773 zł	681 351 414 zł	40%		FS

Warszawa

PROJEKT NIEINWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Samo-Zatrudnieni	10 731 844 zł	7 913 662 zł	74%	2004-2006	EFS
Dla młodzieży – wiedza i przedsiębiorczość	8 874 965 zł	6 443 225 zł	73%		EFS
Zawód przedsiębiorca	5 854 918 zł	4 315 074 zł	74%		EFS
Rynek pracy czeka	26 239 200 zł	26 239 200 zł	100%	2007-2013	EFS
Integracja dla samodzielności	25 676 267 zł	22 980 259 zł	89%		EFS
Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III szkół podstawowych	17 137 625 zł	17 137 625 zł	100%		EFS
Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w m.st. Warszawa (IV)	54 128 516 zł	43 302 813 zł	80%	2014-2020	EFS
Aktywizacja osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy w m. st. Warszawa (III)	23 757 520 zł	19 006 016 zł	80%		EFS
Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w m.st. Warszawa (II)	16 731 039 zł	14 100 920 zł	84%		EFS

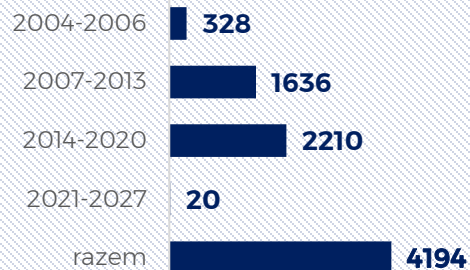

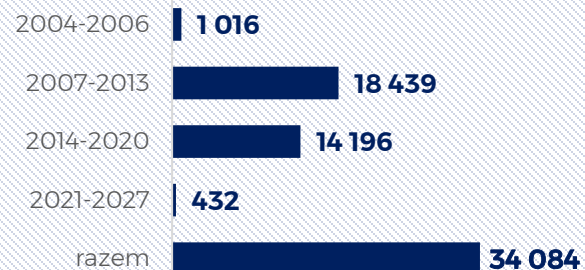
Wrocław

Wrocław

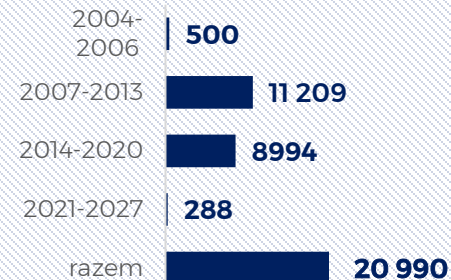
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

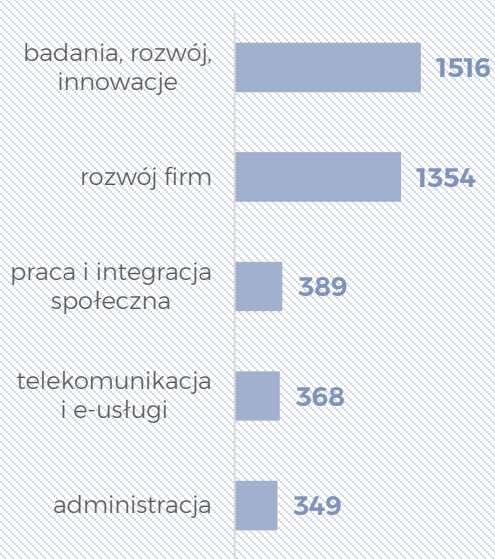

Projekty ogółem per capita

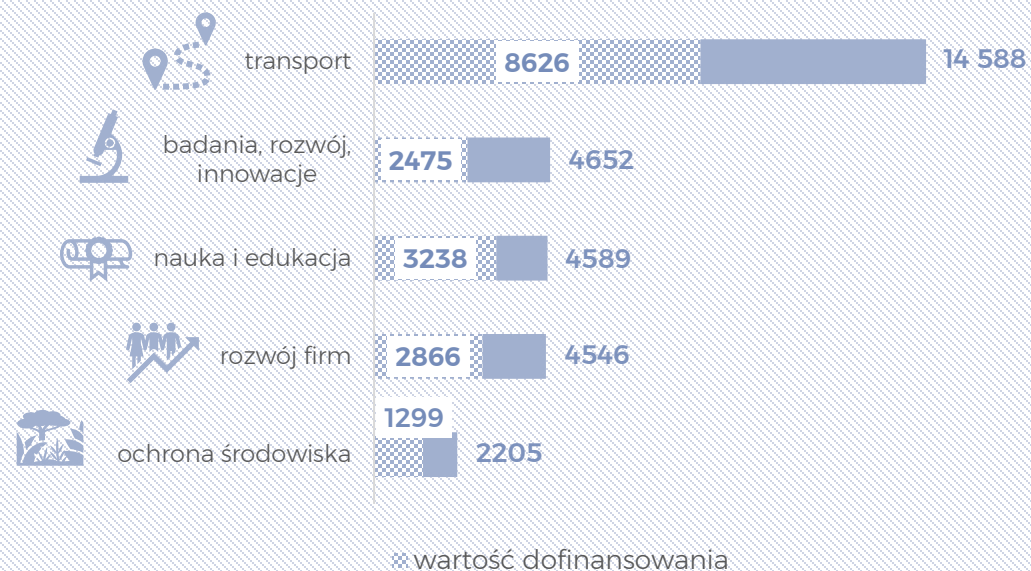
Łączna wartość projektów:
52 742 zł na mieszkańca

Łączna wysokość dofinansowania:
32 481 zł na mieszkańca

Liczba projektów wg kategorii – TOP 5

Łączna wartość projektów, w tym wysokość dofinansowania (w mln zł) – TOP 5

4194

liczba projektów, które otrzymały dotację z UE w latach 2004-2023

Udział dofinansowania – TOP 5

- 59% – transport
- 53% – badania, rozwój, innowacje
- 71% – nauka i edukacja
- 63% – rozwój firm
- 59% – ochrona środowiska

Projekty wszystkich beneficjentów UE z obszaru miasta

W ciągu 20 lat beneficjenci z obszaru Wrocławia (do których należą podmioty zarówno publiczne, samorządowe, jak i prywatne czy pozarządowe) pozyskali dofinansowanie dla 4194 projektów, w kwocie 21 mld zł. Ich łączna wartość wyniosła 34,1 mld zł.

Projekty wszystkich beneficjentów z Wrocławia stanowiły 9% spośród wszystkich inwestycji i działań dokonanych z udziałem środków UE w miastach UMP.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów w stolicy województwa dolnośląskiego wyniosła 52 742 zł, zaś dofinansowanie środkami z UE – 32 481 zł.

Najwięcej przedsięwzięć podjęto w trzeciej perspektywie finansowej, przypadającej na lata 2014-2020 – 2210 projektów. Natomiast największe dofinansowanie do projektów na obszarze Wrocławia wypłacono w drugiej perspektywie (w latach 2007-2013) – 11,2 mld zł, przy kwocie 18,4 mld zł całej wartości przedsięwzięć.

Najwięcej projektów dotyczyło badań, rozwoju i innowacji – 1516 projektów (38%). Drugą najliczniejszą kategorią były projekty w zakresie rozwoju firm – 1354 (34%), a trzecią przedsięwzięcia z dziedziny pracy i integracji społecznej – 389 (10%).

Wszystkie projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

4194 – liczba projektów

34,1 mld zł – łączna wartość projektów

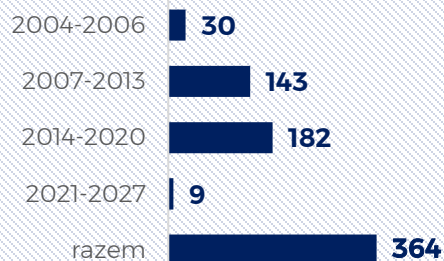
21 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W ostatnich 20 latach wśród projektów z obszaru Wrocławia, które otrzymały wsparcie z Unii Europejskiej, najwyższą łączną wartość miały inwestycje transportowe sięgające 14,6 mld zł. Pomimo że były stosunkowo nieliczne – stanowiły zaledwie 2% ogólnej puli projektów – to jednak dominowały pod względem kosztów na tle pozostałych kategorii. Projekty transportowe otrzymały również największe dofinansowanie z UE – 8,6 mld zł. Na kolejnych miejscach znalazły się przedsięwzięcia z kategorii: badania, rozwój i innowacje (4,7 mld zł), nauka i edukacja (4,6 mld zł), rozwój firm (4,5 mld zł) oraz ochrona środowiska (2,2 mld zł).

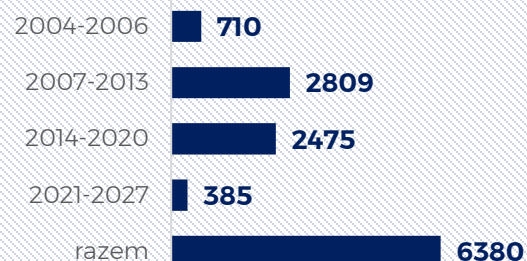
Spośród wymienionych, najbardziej kosztownych kategorii projektów, najwyższy poziom dofinansowania otrzymały przedsięwzięcia związane z dziedziną nauki i edukacji – 71% całkowitej wartości projektów.

Wrocław

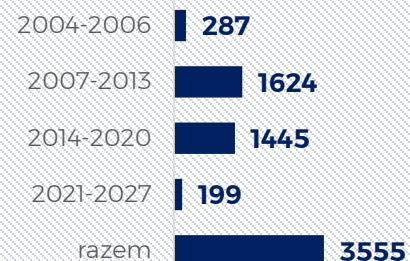
Liczba projektów ogółem

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

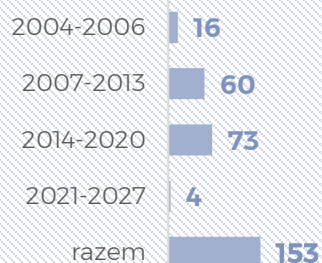

Projekty ogółem per capita

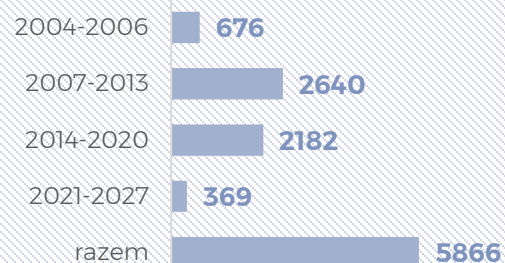
Łączna wartość projektów:
9873 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
5501 zł na mieszkańca

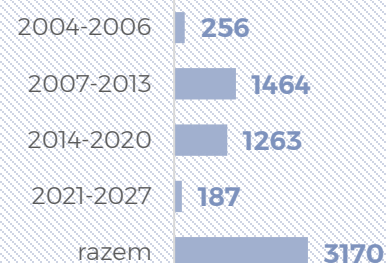
Liczba projektów inwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

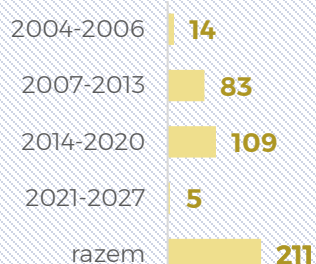

Projekty inwestycyjne per capita

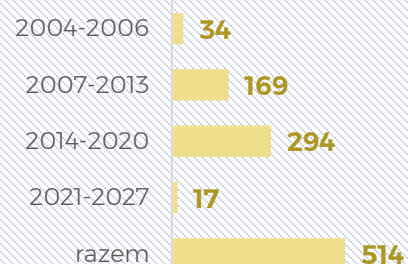
Łączna wartość projektów:
9078 zł na mieszkańca

Łączna wysokość
dofinansowania:
4905 zł na mieszkańca

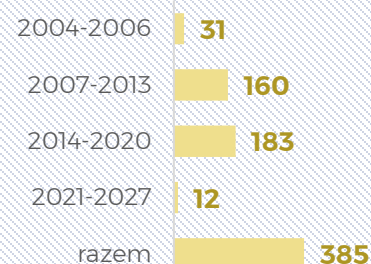
Liczba projektów nieinwestycyjnych

Łączna wartość projektów (w mln zł)

Łączna wysokość dofinansowania (w mln zł)

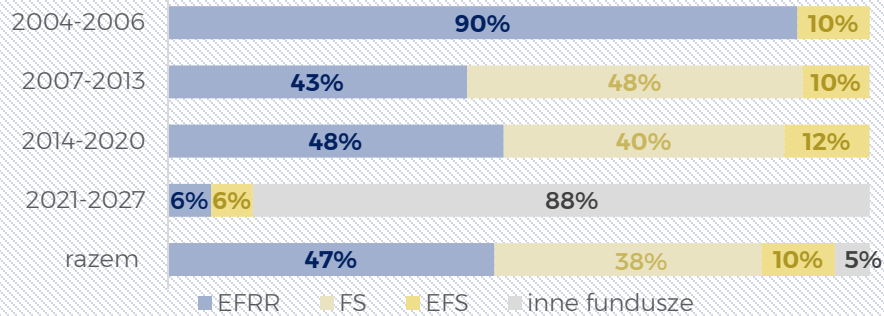
Projekty nieinwestycyjne per capita

Łączna wartość projektów:
795 zł na mieszkańca

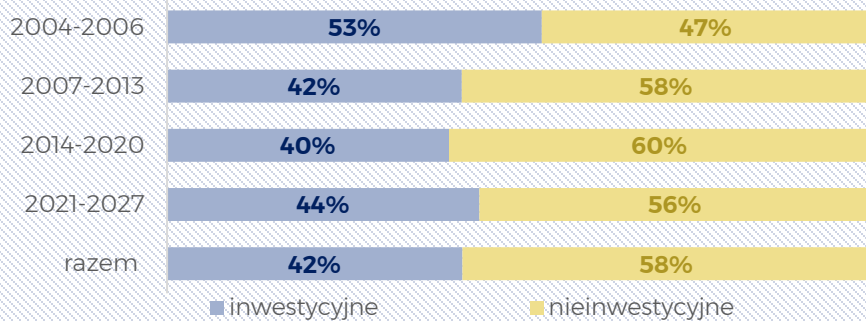
Łączna wysokość
dofinansowania:
596 zł na mieszkańca

Wrocław

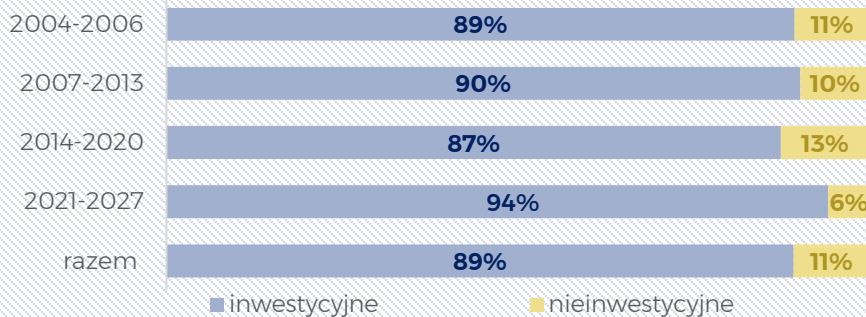
Udział funduszy w ogólnej kwocie dofinansowania

Udział projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych

Struktura dofinansowania wg typu projektów

Projekty ZIT – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **79**

Łączna wartość projektów:

776 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

484 mln zł

Projekty międzynarodowe – udział miasta

Liczba zrealizowanych projektów: **62**

Łączna wartość projektów:

217 mln zł

Łączna wysokość dofinansowania:

35 mln zł

TOP 3 – najdroższe projekty inwestycyjne

- Budowa Osi Zachodniej we Wrocławiu w ciągu drogi krajowej nr 94:**
381 mln zł (233,4 mln zł dofinansowania)
- Budowa wydzielonej trasy autobusowo-tramwajowej łączącej osiedle Nowy Dwór z Centrum Wrocławia:**
372,6 mln zł (182,2 mln zł dofinansowania)
- Budowa Narodowego Forum Muzyki we Wrocławiu:**
328,7 mln zł (143,7 mln zł dofinansowania)

TOP 3 – najdroższe projekty nieinwestycyjne

- Klucz do przyszłości – program rozwoju kompetencji kluczowych w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych Gminy Wrocław i Gminy Czernica:**
9,8 mln zł (9,3 mln zł dofinansowania)
- Mamo, tato wróć do pracy:**
9,4 mln zł (8 mln zł dofinansowania)
- Mój drugi dom – zapewnienie wsparcia dla osób niesamodzielnych w dziennych domach pomocy we Wrocławiu:**
8,4 mln zł (8 mln zł dofinansowania)

Projekty samorządu dofinansowane z UE

Fundusze unijne zwiększyły zdolność Wrocławia do inwestowania w różnych obszarach. Odblokowały dalsze środki w budżecie, tworząc efekt kuli śnieżnej. Bez tego finansowania projekty byłyby realizowane na dużo mniejszą skalę i w znacznie wolniejszym tempie.

1. Projekty samorządu z udziałem środków UE

Wartością dodaną możliwości korzystania z finansowania unijnego w samorządzie wrocławskim jest rozwój podejścia projektowego, które przeformułowało dotychczasową pracę wielu urzędników i wzmocniło współpracę międzysektorową.

W latach 2004-2023 we Wrocławiu podpisano umowy na realizację 364 projektów samorządowych, na które miasto lub podległe mu spółki i jednostki otrzymały dofinansowanie ze środków unijnych. Łączna wartość zrealizowanych projektów wyniosła niemal 6,4 mld zł, a łączna kwota dofinansowania opiewała na sumę blisko 3,6 mld zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca całkowita wartość projektów wyniosła 9873 zł, z czego dofinansowanie środkami z UE to *per capita* 5501 zł.

Samorządowe projekty z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

364 – liczba projektów

6,4 mld zł – łączna wartość projektów

3,6 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W zależności od okresu finansowania udział środków unijnych w wydatkach na realizowane projekty wynosił od 40% w latach 2004-2006 do 58% w latach 2007-2020. W ciągu 20 lat łączna kwota dofinansowania stanowiła 56% wartości wszystkich zrealizowanych projektów.

Bez funduszy UE, poszczególne cele i potrzeby też byłyby realizowane, jednak w innym zakresie – możliwe, że w mniejszym i w innym tempie – możliwe, że wolniejszym. Po drugie, gdy do miasta wpływają pieniądze zewnętrzne, to – jak my to mówimy – uwalniają środki w budżecie, co umożliwia realizowanie następnych zadań. To jest taki efekt kuli śnieżnej.

Dorota Olearnik – dyrektor Wydziału Zarządzania Funduszami,
UM Wrocławia

”

We Wrocławiu projekty samorządowe stanowiły około 9% wszystkich projektów, a ich łączna wartość 19% wartości projektów wszystkich beneficjentów. Udział dofinansowania projektów samorządowych z UE wyniósł 17% wszystkich środków pozyskanych przez wnioskodawców z Wrocławia.

W analizowanym okresie największym źródłem środków unijnych dla Wrocławia był Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, z którego miasto otrzymało ponad 1,6 mld zł – 47% wszystkich funduszy pozyskanych z budżetu UE. Kolejnym pod względem wielkości źródłem był Fundusz Spójności, w ramach którego Wrocław otrzymał niemal 1,4 mld zł (38%).

Z kolei wysokość dofinansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego wyniosła ponad 371 mln zł (10%), a z pozostałych źródeł unijnych – niemal 177 mln zł (5%).

Każdy okres programowania kładł nacisk na inne obszary funkcjonowania Wrocławia, co było uzależnione od bieżących priorytetów UE, tempa rozwoju miasta czy jego aktualnych możliwości inwestycyjnych. W pierwszej perspektywie finansowania z UE (2004-2006) skupiono się na budowie dróg. W drugim okresie (2007-2013) skoncentrowano się na budowie dużych obiektów takich jak Narodowe Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego i rewitalizacji obszarów wymagających interwencji. W ostatniej perspektywie (2014-2020) realizowano projekty klimatyczne i niskoemisyjne, z naciskiem na tereny zielone i transport publiczny.

9% – projekty samorządowe na tle wszystkich projektów

17% – udział wartości dofinansowania projektów samorządowych na tle wszystkich projektów

Bez względu na okres programowania projekty współfinansowane przez UE realizowane przez samorząd wrocławski niosły ze sobą korzyści nie tylko dla samego urzędu i jego mieszkańców, ale miały także szerszy wydźwięk społeczno-gospodarczy, dający impuls lokalnym przedsiębiorstwom i organizacjom z trzeciego sektora. Wspólnie realizowane projekty tworzyły efekt kuli śnieżnej, napędzając współpracę i rozwój wszystkich zaangażowanych stron przy zachowaniu standardów przetargowych i zasad uczciwej konkurencji.

Oczywiście działania, które realizujemy w ramach projektów, na przykład w obszarze społecznym, to często są to projekty, gdzie mamy partnerstwa właśnie z NGO-sami więc siłą rzeczy ta współpraca powoduje, że one mogą się rozwijać. Na takiej samej zasadzie współpracujemy z przedsiębiorcami.

Dorota Olearnik – dyrektor Wydziału Zarządzania Funduszami,
UM Wrocławia

”

Realizowano na tym polu szereg działań o charakterze edukacyjnym, takich jak utworzenie pracowni Centrum Kształcenia Praktycznego, wyposażonej w profesjonalne maszyny. Korzystają z nich uczniowie szkół zawodowych, którzy po ukończeniu edukacji są fachowo przygotowani do pracy w przedsiębiorstwach na lokalnym rynku. Innym przykładem są projekty społeczne, które zapewniają pomoc osobom niepełnosprawnym. W ten projekt zaangażował się wrocławski NGOs Fundacja „Promyk Słońca”. Jego rolą będzie przeszkolenie asystentów do pomocy osobom z niepełnosprawnościami.

Kluczowym obszarem z zakresu projektów społecznych z punktu widzenia miasta w ostatnim 20-leciu była edukacja. Realizowano zintegrowane przedsięwzięcia łączące sferę infrastrukturalną z miękkimi działaniami społecznymi. Np. remontowano czy wyposażano szkoły i jednocześnie organizowano szkolenia dla nauczycieli i uczniów.

Drugim ważnym obszarem w ramach projektów nieinwestycyjnych była pomoc społeczna. Obejmowała ona wsparcie dla osób bezdomnych, bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem, a także dzieci w pieczy zastępczej.

Innym istotnym problemem, w którego rozwiązanie miasto się włączyło, była pomoc rodzinom zagrożonym przemocą domową oraz dzieciom z doświadczeniem migracji, w tym głównie z Ukrainy. Ponadto rozszerzono pomoc psychologiczno-pedagogiczną i realizowano inicjatywy mieszkalnictwa wspomaganego na rzecz mieszkańców zagrożonych wykluczeniem. To również jest przykład skoordynowanych, długofalowych działań integrujących różne obszary. Z jednej strony polegał on na przygotowaniu 7 mieszkań wspomaganych w ramach projektu infrastrukturalnego. Z drugiej, w ramach projektu społecznego, zakwaterowano w nich osoby szczególnie potrzebujące pomocy i objęto je wsparciem dedykowanego opiekuna.

Tutaj właśnie świetnie widać tę integrację projektów. Z jednej strony mieliśmy projekty infrastrukturalne w ramach, których tworzyliśmy mieszkania wspomagane. Przygotowaliśmy 7 takich mieszkań, a potem realizowaliśmy dwa projekty społeczne, dzięki którym mogliśmy sfinansować umieszczenie osób w takich mieszkaniach oraz zapewnić im opiekunów oraz niezbędne wsparcie. Podobnie działamy w obszarze edukacji, gdzie integrujemy projekty inwestycyjne z projektami społecznymi, tak aby uzupełniały się wzajemnie

Dorota Olearnik – dyrektor Wydziału Zarządzania Funduszami,
UM Wrocławia

2. Projekty inwestycyjne

Na przestrzeni ostatnich 20 lat w stolicy Dolnego Śląska podpisano umowy na 153 projekty infrastrukturalne (42% wszystkich projektów) na kwotę 5,9 mld zł. Udział dofinansowania wszystkich projektów inwestycyjnych wynosił 54% wartości projektów (3,2 mld zł). Pomimo iż pod względem liczby projektów nie ma dużych różnic pomiędzy projektami inwestycyjnymi i nieinwestycyjnymi, to należy zauważyć, że realizacja pierwszego typu projektów pochłonęła aż 89% wszystkich środków pozyskanych z UE.

Projekty infrastrukturalne we Wrocławiu, bez względu na perspektywę finansowania z UE, w dużej mierze skupiały się na drogownictwie i transporcie publicznym. Miasto podchodzi do tych inwestycji kompleksowo. Ich celem jest integracja różnych środków transportu oraz poprawa ich dostępności dla mieszkańców, wydajności i komfortu podróżowania.

W latach 2004-2006 największe projekty inwestycyjne dotyczyły infrastruktury drogowej (przebudowy mostów oraz infrastruktury transportu publicznego), tramwajowej linii średnicowej oraz multimodalnego węzła komunikacyjnego.

Projekty inwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

153 – liczba projektów

5,9 mld zł – łączna wartość projektów

3,2 mld zł – wysokość dofinansowania z UE

W kolejnych latach dalej inwestowano w system transportu tramwajowego, a także integrowano go w ramach aglomeracji. Ponadto rozbudowano i zmodernizowano wrocławskie lotnisko i wybudowano Narodowe Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego.

W latach 2014-2020 kontynuowano inwestycje drogowe, m.in. wybudowano oś zachodnią miasta oraz wydzieloną trasę dla transportu publicznego do osiedla Nowy Dwór. Ponadto zainwestowano w wymianę taboru tramwajowego na bardziej nowoczesny i efektywny energetycznie. Planowana jest również rozbudowa parkingów typu Park & Ride.

Największym sukcesem inwestycyjnym miasta są przedsięwzięcia związane z poprawą infrastruktury transportowej i promowania zrównoważonych środków transportu. Należą do nich: zintegrowany system transportu szynowego, system Park & Ride czy budowa sieci dróg drogowych.

Projekty inwestycyjne mamy w wielu obszarach, jednym z nich jest transport publiczny. Rozwój transportu publicznego, wspieramy projektami drogowymi (budowy, remonty czy modernizacje tras tramwajowych czy autobusowych), do tego kupujemy nowoczesny tabor. Ale oprócz tego budujemy parkingi Park & Ride czy węzły przesiadkowe, więc my do tematu transportu publicznego podchodzimy interdyscyplinarnie.

Dorota Olearnik – dyrektor Wydziału Zarządzania Funduszami,
UM Wrocławia

”

3. Projekty nieinwestycyjne

W latach 2004-2023 we Wrocławiu podpisano umowy na 211 projektów nieinwestycyjnych (58%) na łączną kwotę 514 mln zł. Poziom dopłat z funduszy europejskich wyniósł 75% wartość projektów (385 mln zł). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wysokość dofinansowania projektów społecznych to średnio 596 zł.

W ramach projektów nieinwestycyjnych w pierwszej perspektywie finansowej realizowano programy służące m.in. nauce języka angielskiego, aktywizacji zawodowej osób młodych wchodzących na rynek pracy, a także podniesieniu kwalifikacji zawodowych osób długotrwale bezrobotnych (projekt realizowało Centrum Integracji Społecznej).

W kolejnych latach skupiano się na wsparciu i indywidualizacji nauczania we wrocławskich szkołach podstawowych, wsparciu nowych działalności gospodarczych wrocławskich przedsiębiorców w wieku 45 lat i więcej, a także organizacji staży zawodowych dla wrocławskich naukowców.

Projekty nieinwestycyjne z udziałem środków z UE w latach 2004-2023:

211 – liczba projektów

514 mln zł – łączna wartość projektów

385 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

W latach 2014-2020 największe projekty społeczne dotyczyły wsparcia rozwoju kompetencji kluczowych wśród wrocławskich uczniów i zapewnieniu nowych miejsc w żłobkach. Wpierano również osoby niesamodzielne poprzez zwiększenie liczby miejsc w dziennych domach pomocy.

W ostatnich latach podjęto też działania na rzecz wzmacniania praw obywatelskich oraz polityki równościowej różnych dyskryminowanych grup mieszkańców. Ponadto projekty wrocławskie współfinansowane przez UE w każdej z perspektyw dotyczyły kwestii środowiskowych czy zieleni miejskiej.

W tym okresie programowania wypuklił się temat dotyczący ochrony praw oraz polityki równościowej. Powiedzmy sobie szczerze, takie mamy czasy i stąd pojawiają się takie możliwości. 10 lat temu inaczej to funkcjonowało. Ten temat był i jest elementem każdego z dotychczasowych projektów, bo zawsze trzeba było wykazać, że projekt realizuje zasadę niedyskryminacji. Obecnie jako dodatkowy obszar mamy możliwość realizowania projektów stricte w tym temacie.

Dorota Olearnik – dyrektor Wydziału Zarządzania Funduszami, UM Wrocławia

”

4. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

Od 2014 r. fundusze unijne w miastach UMP były też wykorzystywane do realizacji projektów opierających się na współpracy z gminami obszarów metropolitalnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Wrocław podpisał umowy na 79 takich projektów. Łączne wydatki miasta na ich realizację wyniosły niemal 776 mln zł, z czego ze środków unijnych otrzymano ponad 484 mln zł (62% wydatków poniesionych przez Wrocław).

W ostatnich latach Wrocław aktywnie włączał się w projekty Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Odpowiada za nie dedykowane temu obszarowi biuro urzędu miasta, które reprezentuje samorząd wrocławski w strukturach stowarzyszenia. Ramy określające zakres współpracy Wrocławia z pobliskimi gminami w kontekście ZIT-ów są wyznaczane przez strategię stowarzyszenia. Została ona opracowana na podstawie zgłaszanych przez mieszkańców potrzeb, zidentyfikowanych w poprzednim okresie programowania. Strategia obejmuje różne obszary, takie jak infrastruktura, cyfryzacja, edukacja czy pomoc społeczna. Każdy projekt musi wpisywać się w strategię i być zintegrowany z innymi projektami.

Projekty ZIT z udziałem środków z UE w latach 2014-2023 – udział miasta:

79 – liczba projektów

776 mln zł – łączna wartość projektów

484 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Wrocław jest zaangażowany w wiele działań realizowanych przez WrOF, prowadzi własne projekty takie jak termomodernizacja i renowacja podwórek. Współpraca między gminami jest otwarta, ale każda z nich ma własne priorytety i ograniczenia budżetowe.

Program ZIT w ramach Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego obejmuje również projekty nieinfrastrukturalne, takie jak: wspólne zajęcia edukacyjne dla dzieci z różnych gmin czy budowa ścieżek rowerowych z innymi gminami. Wyzwaniem, z którym muszą mierzyć się stowarzyszone gminy, jest wdrażanie nowych przepisów i regulacji, wybór wykonawców oraz integracja projektów realizowanych w różnych gminach.

Ponadto program ZIT obejmuje projekty związane z transportem niskoemisyjnym, budową ścieżek rowerowych czy rozbudową systemu Park & Ride. Inne projekty skupiają się na wymianie systemów ogrzewania węglowego czy budowie szkół i przedszkoli.

Przykładem zintegrowania projektu ZIT, są drogi rowerowe. My w ramach swojego projektu robimy odcinek trasy rowerowej u siebie, a druga gmina robi swój fragment. W efekcie razem mamy spójną drogę, która integruje dany obszar ZITu przechodząc przez tereny poszczególnych gmin.

Dorota Olearnik – dyrektor Wydziału Zarządzania Funduszami, UM Wrocławia

”

5. Projekty międzynarodowe

Osobną grupę projektów samorządowych stanowią działania międzynarodowe. W ramach współpracy międzynarodowej Wrocław uczestniczył w 62 projektach, na których realizację miasto przeznaczyło ponad 217 mln zł. Łączna kwota dofinansowania pozyskana z UE na wymienione projekty wyniosła ponad 35 mln zł – 16% kosztów poniesionych przez miasto na ten cel.

Wrocław dotychczas w ramach finansowania unijnego realizował projekty międzynarodowe wpisujące się głównie w założenia programów Horyzont, Interreg, Urban i CEF. Wpisywały się one najczęściej w obszar ochrony środowiska i klimatu.

Stolica Dolnego Śląska znajduje się w gronie 100 miast z Europy, w tym 5 z Polski, realizujących misję neutralności klimatycznej inteligentnych miast. Współpraca Wrocławia z partnerami zagranicznymi jest szeroka, obejmuje zarówno inne miasta europejskie, jak i uniwersytety czy instytucje badawczo-naukowe.

Projekty międzynarodowe z udziałem środków z UE w latach 2004-2023 – udział miasta:

62 – liczba projektów

217 mln zł – łączna wartość projektów

35 mln zł – wysokość dofinansowania z UE

Wrocław realizuje projekty międzynarodowe z miastami europejskimi takimi jak Walencja, Ateny, Barcelona, Wiedeń czy Manchester. Partnerami ze świata badawczo-naukowego były np.: Austriacki Instytut Techniczny czy Uniwersytet Kopenhaski.

Jednym z przykładów projektu międzynarodowego jest Grow Green, który zaangażował 23 partnerów z 9 krajów i zaowocował stworzeniem na terenie miasta pilotażowych parków kieszonkowych, które spotkały się z pozytywnym odzewem ze strony mieszkańców. Innym przykładem takiego projektu może być farma miejska promująca ekologiczne uprawy i praktyczną edukację w kwestiach sadzenia i uprawy warzyw czy program Złap Deszcz pokazujący, jak wykorzystywać zielono-niebieską infrastrukturę.

Wrocław znajduje się w gronie 100 miast europejskich w ramach misji neutralnych dla klimatu inteligentnych miast. Jako jeden z pięciu miast polskich. Więc już sama ta współpraca pomiędzy pięcioma miastami w Polsce i 95 miastami europejskimi jest bardzo duża i realna. To jest przykład działania w zakresie klimatu, środowiska i zielonych rozwiązań, a tych działań jest o wiele więcej, bo w wielu programach mamy różnorodne propozycje projektów.

Dorota Olearnik – dyrektor Wydziału Zarządzania Funduszami, UM Wrocławia

”

Wrocław

PROJEKT INWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Przebudowa Mostów Warszawskich we Wrocławiu	106 150 903 zł	55 935 478 zł	53%	2004-2006	EFRR
Przebudowa średnicowej linii tramwajowej północ-południe we Wrocławiu	118 988 939 zł	44 332 839 zł	37%		EFRR
Przebudowa multimodalnego węzła komunikacyjnego – Pl. Powstańców Wielkopolskich we Wrocławiu	110 495 693 zł	42 153 846 zł	38%		EFRR
Zintegrowany System Transportu Szynowego w Aglomeracji i we Wrocławiu – Etap I	736 189 220 zł	477 747 654 zł	65%	2007-2013	FS
Port lotniczy Wrocław – rozbudowa i modernizacja infrastruktury lotniskowej i portowej	398 676 829 zł	127 426 887 zł	32%		FS
Budowa Narodowego Forum Muzyki we Wrocławiu	328 691 856 zł	143 740 000 zł	44%		EFRR
Budowa Osi Zachodniej we Wrocławiu w ciągu drogi krajowej nr 94	380 996 142 zł	233 390 021 zł	61%	2014-2020	EFRR
Budowa wydzielonej trasy autobusowo-tramwajowej łączącej osiedle Nowy Dwór z Centrum Wrocławia	372 618 688 zł	182 212 758 zł	49%		FS
Modernizacja floty taboru tramwajowego we Wrocławiu pod względem polepszenia efektywności energetycznej oraz zapewnienia dostępności dla osób o ograniczonej sprawności poruszania się – Etap IA	250 678 997 zł	172 770 575 zł	69%		FS

Wrocław

PROJEKT NIEINWESTYCYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU	KWOTA DOFINANSOWANIA	UDZIAŁ DOFINANSOWANIA (%)	PERSPEKTYWA FINANSOWA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA
Want 2 learn	4 718 550 zł	4 718 550 zł	100%	2004-2006	EFS
Postaw na siebie	3 830 508 zł	2 779 800 zł	73%		EFS
CIS – uzupełnieniem systemu pomocy bezrobotnym	3 639 845 zł	3 422 086 zł	94%		EFS
Indywidualizacja nauczania i wychowania uczniów klas I-III wrocławskich szkół podstawowych	7 343 600 zł	7 343 600 zł	100%	2007-2013	EFS
Europrzedsiębiorca 45+	4 255 481 zł	4 255 481 zł	100%		EFS
Zielony Transfer	3 773 137 zł	3 773 137 zł	100%		EFS
Klucz do przyszłości – program rozwoju kompetencji kluczowych w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych Gminy Wrocław i Gminy Czernica	9 782 214 zł	9 293 103 zł	95%	2014-2020	EFS
Mamo, tato wróć do pracy	9 421 141 zł	8 007 970 zł	85%		EFS
Mój drugi dom – zapewnienie wsparcia dla osób niesamodzielnych w dziennych domach pomocy we Wrocławiu	8 443 508 zł	8 004 657 zł	95%		EFS

CENTRUM ANALIZ I BADAŃ

UNIA
METROPOLII
POLSKICH

IM. PAWŁA ADAMOWICZA

---

badania@metropolie.pl